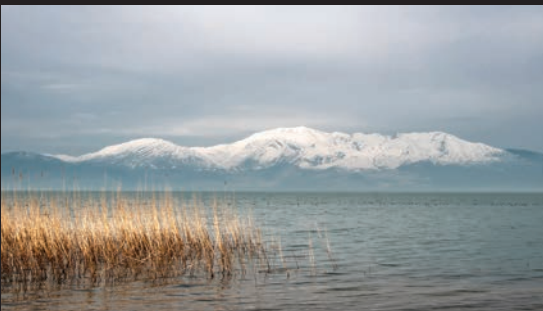

SGP GEF
Küçük Destek
Programı
TÜRKİYE

DOĞAL II ÖYKÜLER

DOĞAL II ÖYKÜLER

DOĞAL ÖYKÜLER II

TOD Yayın No: 70

Yayına Hazırlayanlar: Yıldıray Lise, Esra Kartal

Editörler: Yıldıray Lise, Esra Kartal, A. Ozan Çekiç, Gökmen Argun

İllüstrasyonlar: Erdoğan Günay

Tasarım: Güngör Genç, Deniz Sayran

Baskı ve Cilt: Emsal Matbaa – Ankara

ISBN: 978-605-71791-9-7

I. Baskı, 750 Adet

Ankara, Kasım 2024

Kaynak Gösterimi: Lise, Y., Kartal, E., Çekiç, O. ve Argun, G. (editörler). 2024. Doğal Öyküler – II. Türkiye Ormancılar Derneği, Ankara.

Bu kitap, Türkiye Ormancılar Derneği tarafından GEF SGP destekli “Doğal Öyküler -II” projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Türkiye Ormancılar Derneği, 2024.

Bu yayın bir kamu malıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amaçlı alıntılar yapılabilir, elektronik olarak dağıtılabilir, Türkiye Ormancılar Derneği'nin yazılı izniyle basılabilir, çoğaltılabilir, yaygınlaştırılabilir.

Türkiye Ormancılar Derneği
Tuna Caddesi No:5/8 Kızılay, Ankara
www.ormancilarderneği.org

SGP GEF
Küçük Destek
Programı
TÜRKİYE

GEF Küçük Destek Programı Türkiye
BM Binası, Oran Mah. Mustafa Fehmi Gerçeker Sok.
No:12, Çankaya, Ankara
www.gefsgp.com

İÇİNDEKİLER

Önsözler			
Sunuş			
Editörlerden			
Teşekkürler			
Hep Yanımızdasınız!			
GEF SGP Ailesinden Görüşler			
Küresel Çevre Fonu Küçük Destek Programı (SGP)	1		
GEF Küçük Destek Programı Türkiye Deneyimi	6		
Sayılarla SGP Türkiye	10		
GEF Küçük Destek Programı Fuarı ve Projeler Buluşması	17		
Yerel Kültürel Karşılaşmalar	23		
Türkiye'nin İlk Mercan Resif Koruma Alanı	28		
Marmara'dan Akdeniz'e 100 Günlük Deniz Seferi	37		
Türkiye Kıyıları için Savunma Rehberi	42		
Fethiye ve Babadağ Kıyıları için "Alan Bazlı Diğer Etkili Koruma Önlemleri" Belirlendi	50		
"Siz Erdek Körfezi'ni Korunan Deniz Alanı İlan Ettirseniz Bu Halk Sizin Heykelinizi Diker!"	57		
Balıklar İsraf Olmasın, Konserve Olsun!	64		
Türkiye'nin İlk Kadın Balıkçı Haritası!	73		
Tüketim Tercihlerini Değiştirmek, Denizlerin Korunmasına Yardım Ediyor!	79		
Ankara'dan Geleceğe Rastgele!	85		
İrim, Kesik Olmazsa Karabağlar Yaylası Olamaz!	98		
Bolkar Dağlarını Çobanlar Koruyor!	106		
Ormanlar İçin Yangın Riskini Azaltmak Mümkün!	111		
Kalıntı Orman mı, Orman Kalıntısı mı?			119
İzmir Bayındır Ormanları Katılımcı Yaklaşımla Su Fonksiyonlarına Göre Planlandı!			126
Küçük Balıkların Yanındayız!			133
Doğa ve İnsan, Engelleri Ortadan Kaldırabilir!			143
Beyşehir'in Leylekleri Korunuyor!			149
Çiftçi Dostu Kuşlar ve Tarım			158
İstanbul'un Göçmen Kuşlarını İstanbullular Sayıyor!			169
Ketenin Döngüsü!			176
Beypazarı'nda Sürdürülebilir Tarım İçin Kapari!			185
Akçabellenliler Tohumuna Sahip Çıktı!			193
Çöplerinize Talibiz!			199
Afşarlı Kadınlar Geleneksel Bilgiyi Geleceğe Taşıyor!			206
Türkiye'nin İlk Plastiksiz Pazarı!			211
Daha Çok Sorumluluk Daha Az Plastik!			216
101 İşletme Artık Plastiksiz!			227
Doğa Dostu Temizlik Ürünlerini Kendin Yap!			236
Türkiye'nin İlk Plastiksiz Kütüphanesi Kuruldu!			242
Türkiye'nin Kent Ölçeğindeki İlk Plastik Döngüsellik Haritası Hazırlandı!			246
İzmirli Bisikletçilerden Mesaj Var: Pedalları Yeşile Çeviriyoruz!			253
Yayınlarımız			267
Toplantılarımız / Çalıştaylarımız			274
Projelerimiz			280

ÖNSÖZ

Türkiye, zengin ve çeşitli bir doğal yapıya sahip büyük bir ülkedir. Üç tarafı denizlerle çevrili ve biyolojik çeşitlilik sıcak noktalarıyla dolu olan ülkenin peyzajları kurak yüksek dağlardan yemyeşil sub-tropikal ormanlara kadar uzanmaktadır. Bu geniş arazi, iklim değişikliğiyle daha tehditkar hale gelen bir dizi çevresel riski beraberinde getirmektedir:

orman yangınları, ani seller, arazi bozulması, çölleşme, istilacı yabancı türler, plastik kirliliği, Marmara Denizi'ndeki müsilaj... Uzun bir liste var.

Doğayı korumak ve Türkiye'nin çevresel zenginliklerini gelecek nesiller için muhafaza etmek, Tarım ve Orman Bakanlığı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın öncülük ettiği ve tüm sektörlerin ve bireylerin farkındalığına, kararlılığına ve eylemlerine bağlı olan müthiş bir meydan okumadır. Kapsamlı politika değişiklikleri ve önemli finansman taahhütleri gerekecektir.

Bu bağlamda, Küresel Çevre Fonu'nun (GEF) Küçük Destek Programı (SGP) kapsamında desteklenen girişimler neredeyse naif bir şekilde önemsiz görünebilir. Birkaç bin dolardan on binlerce dolara kadar değişen miktarlarda desteklenen bu girişimler, ele almayı hedefledikleri ekolojik sorunların büyüklüğü ile karşılaştırıldığında komik derecede yetersiz görünebilir.

Ancak GEF SGP'nin Türkiye'deki geçmişi bu izlenimlerin yanlış olduğunu göstermektedir. Türkiye'de 30 yılı aşkın bir süredir faaliyet gösteren GEF SGP, yerel girişimleri ulusal önceliklerle ilişkilendirmek amacıyla sürdürülebilir kalkınma alanında yerel toplulukların çabalarını desteklemek için kurulan ilk hibe mekanizmasıdır. Programı başlatan 33 öncü ülkeden biri olan Türkiye, bugün SGP'nin devam ettiği 127 ülke arasında haklı olarak en deneyimli aktörlerden biri olarak görülmektedir.

Türkiye'nin deneyiminin kesin olarak gösterdiği şey, küçükten başlayarak - ve yerel toplulukların ve sivil toplum kuruluşlarının çevrelerinde değer verdikleri doğal yaşam alanlarına ve türlere olan genellikle tutkuyla bağlılıklarından yararlanarak - çok daha büyük etkiler yaratabileceğidir. Türkiye'deki SGP'nin tarihi, toplum tarafından korunan karasal ve denizel peyzajları; doğa koruma yoluyla oluşturulan sürdürülebilir geçim kaynakları; gönüllülerin ekosistem korumasına katılımı ve kırılğan grupların durumlarının iyileştirilmesi konularında en iyi örneklerden bazılarını oluşturmaktadır.

Birkaç başarı öyküsüne bakalım:

- Aralarında Anadolu parısı, inci kefali, çöl varanı, vaşak, toy kuşu gibi nesli tehlike altında olan yaklaşık 50 tür için 89.900 hektarın üzerinde alanda toplum temelli koruma çalışmaları SGP desteğiyle yürütülmüştür.
- Çanakale Boğazı'nda bulunan ve nesli tehlike altında olan mercan türünün (*Cladocora caespitosa*) yaşam alanı, Türkiye'nin ilk korunan mercan resifi alanı olarak belirlenmiştir.
- 23.500 hektarlık bir alanı kapsamayı hedeflenen Türkiye'nin ilk Yaban Hayatı Koridoru, Kuzey Doğa Derneği tarafından Kars'ta uygulanan SGP destekli olarak bir proje ile ortaya çıkmıştır.
- SGP tarafından desteklenen 38 orman koruma projesi kapsamında 150.000 hektardan fazla orman alanı korunmuş ve yerel topluluklar yaklaşık beş milyon fidan dikmiştir.
- SGP tarafından desteklenen yeni orman yönetimi metodolojileri 50 orman amenajman planına entegre edilmiş ve 35 orman çeşidi koruma altına alınmıştır.
- SGP destekli projeler sayesinde etkin deniz korumasına yönelik ilk 6 balıkçılığa kapalı bölge belirlenmiş ve istilacı türlerle ilgili endişeler ulusal gündeme taşınmıştır.
- Akdeniz'e endemik 4 mercan kolonisinde koruma çalışmaları yürütülmüş ve 600 m2'lik bir alandan 47 çapa temizlenmiştir. SGP destekli bu çalışmalarla Türkiye'nin ilk mercan koruma alanı da ilan edilmiştir.
- SGP tarafından desteklenen projeler, balıkçılıkla uğraşan kadınların sürdürülebilir balıkçılık yöntemlerini öğrenmelerine ve Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği'nde (SÜR-KOOP) bir Balıkçı Kadınlar Komisyonu oluşturularak karar alma süreçlerinde temsil edilmelerine yardımcı olmuştur.

Bunlar, GEF SGP tarafından desteklenen küçük ama tutarlı eylemlerin sistem çapında faydalar için nasıl bir katalizör görevi görebileceğini gösteren sadece birkaç örnektir. Gerçekten de, otuz yıldan fazladır yürütülen 400 projenin tarihi, sorunları tabandan çözmeye adanmış aktivizmin en az yukarıda yapılan politikalar kadar önemli olabileceğine dair güçlü kanıtlar sunmaktadır. Gezegenin korunmasına yönelik ivmenin sürdürülmesi, her iki seviye arasında yapıcı bir diyaloga bağlıdır ve GEF SGP, bu işbirliğinin önde gelen araçlarından biri olma rolünü hak etmiştir.

UNDP olarak, tabandan gelen başarılı aktivizmle geçecek 30 yılı daha sabırsızlıkla bekliyoruz.

Louisa Vinton
Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye
Mukim Temsilci

ÖNSÖZ

Dünyamızın doğal kaynaklarını korumak, ekolojik dengeyi muhafaza etmek ve bunu gelecek nesillere aktarmak başka bir deyişle çevresel sürdürülebilirliği sağlamak hepimiz için bir görevdir. Daha sürdürülebilir bir çevre için küçük dahi olsa atacağımız her adım gelecek nesiller için yapılabilecek en büyük yatırımlardan birisidir.

Günümüzde, etkileri daha fazla hissedilen iklim değişikliği, artan tarımsal faaliyetler, sürdürülebilir olmayan balıkçılık yöntemleri, habitat tahribatı, ormanların tahrip edilmesi, hava kirliliği ve daha birçoklarını sayabileceğimiz çevresel sürdürülebilirlik tehditleri biyoçeşitliliği ve çevremizi riske atmaktadır ve önlemler almamızı gerektirmektedir.

Bu anlayışla, GEF Küçük Destek Programı yerelden başlayan bu alışkanlıkların daha geniş bir alana yayılmasını planlamaktadır. GEF Küçük Destek Programı, bu alanda gitgide büyümüş ve şu anda ülkemizde 32 yıllık deneyimi ile 400 proje gerçekleştirmiştir.

Özellikle Anadolu'da kullanılan üretim biçimlerinin korunmasında ve günümüze kazandırılmasında etkili bir program olan GEF Küçük Destek Programı, canlıların yaşam alanlarının korunması ve iklim değişikliğiyle mücadelede yerel paydaşlar eliyle resmi ve özel sektör ortaklarıyla örnek projeler ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ayrıca, GEF Küçük Destek Programı genç ve kadın nüfusun işgücüne katılımının teşvik edilmesi yönüyle de başarılı bir program olmuştur.

GEF Küçük Destek Programınının 32 yıldır kaydettiği başarı öykülerinden bazıları Doğal Öyküler kitabında bir araya getirilmiştir. Yayımlanan bu kitabın çevre duyarlılığı ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına katkı sağlamasını, bu alanda iş birliğinin artırılmasına öncülük etmesini ve bu vesileyle söz konusu başarı öykülerinin artmasını umuyoruz.

Dr. Ahmet BAĞCI
GEF Türkiye İdari Odak Noktası
Bakan Yardımcısı
Tarım ve Orman Bakanlığı

SUNUŞ

Türkiye'nin en köklü sivil toplum kuruluşlarından biri olan Türkiye Ormancılar Derneği (TOD), 26 Aralık 1924 tarihinde kurulmuş, 7 Mart 1951 tarihinde kamu yararına çalışan dernek statüsünü almıştır. TOD, yüz yıldır yaptıklarıyla; orman, çevre ve doğa sevgisinin yayılmasını, kökleşmesini, kamuoyunun bilinçlendirilmesini, ormancılık bilim ve tekniğinin ilerlemesini sağlamayı, ormancılık sorunlarının ülke gereksinimleri ve kamu yararı gözetilerek, bilimsel ilkelere göre çözümünü amaçlamaktadır.

TOD ülke ormancılığının ulusal çıkarlara, akla ve bilime uygun olarak yeniden yapılandırılması, kamu yararı ilkesi doğrultusunda doğanın, çevrenin ve ormanların korunması ve doğal varlıkların çoğaltılması için her türlü çabayı desteklemekte; doğanın, çevrenin ve ormanların tahribine yönelik her türlü tehdide karşı mücadele etmektedir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin kurulmasına öncülük eden kuruluşlardan biri olan TOD, Ankara'nın akciğerleri niteliğinde olan ve bugün ODTÜ Ormanı olarak bilinen "Atatürk Ormanı" çalışmalarını 1958 yılında başlatmış ve bu ormanın meydana getirilmesinde önemli görevler üstlenmiştir.

TOD, ülkemizin Akdeniz ekosisteminde yer alan belediyeler ile orman yangınlarına karşı halkın bilinçlendirilmesi için eğitim ve proje çalışmalarını yürütmekte; diğer bölgelerde ise yerel yönetimlerle birlikte, toplumda ve özellikle çocuklarda, orman ve doğa sevgisini pekiştirmek için çeşitli faaliyetler yapmaktadır.

Orman ve Av dergisini 1928 yılından beri düzenli olarak yayımlayan TOD; ormancılıkla ilgili kongre ve seminerler düzenlemiş, ormanlarımız ve Türk ormancılığı konularında, bünyesindeki bilim insanlarının yazdığı veya editörlüğünü yaptığı onlarca kitabın basımını gerçekleştirerek kamuoyunun bilgisine sunmuştur.

SGP Türkiye ile 2010 yılından beri ortak çalışmalar gerçekleştiren TOD, SGP Türkiye deneyimlerini anlatan "Doğal Öyküler" kitabı projesini hayata geçirmiş ve bu kitap TOD'un önemli yayınlarından biri olmuştur.

Doğal Öyküler kitabının güncellenmiş baskısı olan Doğal Öyküler – II isimli kitapta, GEF Küçük Destek Programı'nın Türkiye'deki 32 yıllık deneyimi, desteklenen 400 proje arasından seçilen projelerde yaşanan deneyimlerle anlatılmaktadır. Kitabın, çevre ve doğa korumayla ilgilenen herkese yararlı olacağını, yaşanan deneyimlerden faydalanılacağını düşünüyorum. Bu değerli kitabın ortaya çıkmasında önemli katkıları olan editörler Yıldırım Lise, Esra Kartal, A. Ozan Çekiç ve Gökmen Argun'a TOD Yönetim Kurulu adına teşekkür ediyorum.

A. Hüseyin ÖZKARA
Türkiye Ormancılar Derneği
Genel Başkanı

Editörlerden

*"Bir kelime yanına bir kelime gelince,
Bir ses yanına bir ses gelince,
Bir insanın yanına bir insan gelince...
Büyürler, büyürler, ölümden önce."*

Özdemir Asaf

Dünyamız iki önemli krizle karşı karşıya: İklim değişikliği ve biyolojik çeşitlilik kaybı. Bu krizlerle mücadele etmek, yani dünyamızın ve tüm canlıların geleceği bizim elimizde. Sorumluluklarımız giderek daha çok artıyor.

İnsan olarak, canlıların yaşamını ve yeryüzünün değişimini doğrudan etkiliyoruz. Varlığımız, kimi zaman başka bir canlının yok oluşuna neden olabiliyor. Tüm canlılar, bizden farkında olmamızı, hatalarımızı umut, gayret ve sevgi ile düzeltmemizi ve yeni çözümler üretmemizi bekliyor.

GEF Küçük Destek Programı (SGP), ülkemizde 32 yıldır birçok projeyi destekleyerek günümüzdeki küresel sorunlara yerinde çözümler geliştirdi. Birçok kurum ve kişinin katkılarıyla atılan küçük adımlar, büyük başarılarla dönüştü. GEF SGP ailesi, bu yolda kararlı bir şekilde ilerleyerek çabalar ve başarılarla dolu doğal öyküler yazdı.

Bu öyküleri 2015 yılında “Doğal Öyküler” kitabıyla sizlere ulaştırmıştık. Aradan geçen sürede desteklenen proje sayısı 400’e ulaştı. Bu projelerin deneyimlerini de ekleyerek güncellediğimiz “Doğal Öyküler – II” kitabı, birçok kurum ve kişinin katkılarıyla hazırlanarak GEF SGP ailesinin 32 yıllık deneyimi anlatıyor. 400 projenin deneyimlerini ve en güzel örneklerini tek bir amaçla hazırlayıp sunuyoruz:

Küçük bile olsa sivil adımların gücünü, cesaretini, yarattığı çarpan etkilerini, samimiyetini ve geleceğimizi aydınlatan sonuçlarını sizinle paylaşabilmek.

Bu kitapta, yereldeki küçük çabalarla büyük işler başarıldığını ve önemli değişimlerin gerçekleştirildiğini anlatan öyküler bulacaksınız. Umut veren, yakın çevresine dokunup etkileri halka halka yayılan **küçük adımların başarı öyküleri...**

Nasıl ki durgun suya bir taş atıldığında hemen halkalar oluşur ve halkalar gittikçe genişler, bu kitaptaki öyküler de bir küçük adımın nasıl bir kişiden başlayarak bir avuç insana, ardından onlarca, yüzlerce ve nihayetinde binlerce kişiye ulaşabileceğini gösteriyor.

Zaman, bizleri hayallerimize götürecek olan kendi öykülerimizi yaşayarak binler olma zamanıdır...

İyi okumalar dileriz!

YILDIRAY LİSE

ESRA KARTAL

A. OZAN ÇEKİÇ

GÖKMEN ARGUN

Teşekkürler

Proje deneyimlerini, fotoğraflarını ve uzmanlık konularıyla ilgili bilgilerini bizimle paylaşan GEF SGP ailesi üyelerine teşekkür ederiz.

Hep Yanımızdasınız!

GEF SGP ailesi olarak aramızdan ayrılan dostlarımızı saygıyla anıyoruz.

Tansu Gürpınar (1939 – 2023)

Ülkemizde doğa koruma denince ilk akla gelen, çevre hareketinin kurucularından biri olan Tansu Gürpınar, 1939 yılında Van'da doğdu. 1964'te Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümünden mezun oldu. O dönemde biyoloji bölümünde çift dal eğitimi verildiği için aynı zamanda Botanik, Jeoloji ve Zooloji eğitimi aldı. 1966 yılında Orman Bakanlığı Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nde göreve başlayarak çeşitli devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarında doğa koruma için öncü çalışmalar yapmıştır. Ülkemizde sivil toplum kuruluşlarının kurulmasında ve doğa korumacıların yetişmesinde en önemli kişilerden biri olmuştur. Doğa fotoğrafçılığının da duayenlerinden olan Gürpınar doğa koruma konusunda birçok yayın ve sergiye imza atmıştır.

Orman Bakanlığının Milli Parklar, Yaban Hayatı ve Çevre Sorunları birimlerinde uzman ve yönetici olarak çalıştı. Kuruluşundan itibaren (1978) Başbakanlık Çevre Müsteşarlığında görev aldı. Çevre Bakanlığı'nda Çevre Koruma Genel Müdür Yardımcılığı yaptı. 1996 yılında Çevre Bakanlığından emekli oldu. Aynı yıl Birleşmiş Milletler "Global 500" çevre ödülünü kazandı.

Türkiye doğasının korunmasına öncülük eden sivil toplum kuruluşu olan Doğal Hayatı Koruma Derneği'nin

kurucuları arasında yer alan Gürpınar 1996 – 2004 yılları arasında Derneğin Ankara Temsilciliği görevini yürüttü. 2001 – 2002 yıllarında WWF Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) ve Doğal Hayatı Koruma Derneği'nin Genel Müdürü olarak çalıştı. 2004 yılında kurulan Doğa Koruma Merkezi'nin kurucuları arasında yer aldı.

Ömrünü Türkiye doğasının korunmasına adanmış Gürpınar, ülkemizde soyları tükenme tehlikesi altında bulunan ve çalışmaları sayesinde bugün yeniden sağlıklı bir popülasyona kavuşan Anadolu yaban koyunu, dağ keçisi, alageyik ve karaca gibi yaban hayvan türlerinin korunmasına yönelik önemli projelere imza attı. Türkiye'deki sulak alanların tespiti ve ekolojik özelliklerinin belirlenmesi, kuş türlerinin sayımlarının yapılması ve envanterlerinin çıkarılması, leyleklerin ve yırtıcı kuşların göçlerinin izlenmesi başta olmak üzere birçok çalışma gerçekleştiren Gürpınar çok sayıda milli parkın planlanması ve kurulmasında öncülük yaptı. Ülkemizdeki yırtıcı kuşların sayısında endişe verici bir düşüş gözlemlenmesi üzerine 1970 yılında başlattığı yoğun çalışmalar sonucu bu türlerin yasal koruma altına alınmasını sağladı.

Manyas Kuş Cenneti Milli Parkı, Tansu Gürpınar'ın yıllarca süren çabalarının bir sonucu olarak Türkiye'deki doğa koruma uygulamalarının başarılı örneklerinden biri olarak uluslararası çevrelerin de dikkatini çekti. 1969 – 1973 yılları arasında yönetimini üstlenmiş olan Gürpınar yaban hayatını korumaya yönelik yoğun önlemler aldı ve yeni kuş türlerini çekebilmek için gerekli olan doğal yaşam alanlarını geliştirdi. Bu sayede aralarında tepeli pelikan dâhil olmak üzere birçok yeni kuş türünün Kuşçenneti Milli Parkı'na yuva yapmasını ve mevcut kuş popülasyonunda önemli artışlar kaydedilmesini sağladı. Manyas Gölü Kuşçenneti Milli Parkı bu gelişmeler sonucunda dört kez Avrupa Konseyi tarafından en iyi korunan ve yönetilen alanlara verilen A sınıfı diploma ile ödüllendirildi.

© Tansu Gürpınar

GEF SGP çalışmalarına ilk gününden itibaren en çok destek veren kişilerden biri olan Gürpınar ülkemizin en önemli doğa fotoğrafçılarından biridir. Fotoğrafa olan ilgisi ortaokul yıllarında başladı. 1970'li yılların başında Ankara'da Çankaya Halkevi'nde fotoğrafçılık kursları verdi. Türkiye'nin güzellikleri ve doğal varlıkların tanıtılması amacıyla dia gösterileri gerçekleştirdi. Fotoğrafları Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kitap, dergi, broşür ve afişlerinde kullanıldı. Birçok fotoğraf yarışmasında seçici kurul üyesi olarak görev yaptı. Doğa fotoğrafçılığı üzerine yazılar yazdı, eğitimler verdi. Katıldığı ulusal ve uluslararası yarışmalarda sergilemeden "Grand Prix"e kadar çeşitli ödüller kazandı. Karma fotoğraf sergilerine katıldı. İstanbul, New York ve Ankara'da dört kişisel sergi açtı.

Fotoğraf Sanatı Kurumu ve Türkiye Fotoğraf Sanatı Federasyonu'nun kurucuları arasında yer aldı. Fotoğraf Sanatı Kurumu (FSK) ve Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği (AFSAD) onur üyesi olan Tansu Gürpınar, Fotoğraf Sanatı Kurumu'nun doğa atölyelerini yürüttü.

Gürpınar'ın Türkiye'nin doğal değerlerini tanıtan ve "Akarsularımız", "Yabani Bitkilerimiz", "Renklerin Türküsü", "Anıtkabir", "Ağaçlar ve Ormanlar", "Uçarsa Toy Kaçarsa Ceylandır", "Yedigöller'de Elli Yıl" adları ile yayınlanan yedi kitabı vardır. Gürpınar ayrıca "Doğanın Penceresinden Türkiye" kitabı ile "Doğa Korumacının El Kitabı"nın editörlüğünü üstlenmiştir. Almanya'da yayınlanan "Die Nationalparks Europas" isimli kitabın Türkiye bölümünü hazırlamış ve fotoğraflarını vermiştir. Yazdığı iki yüzden fazla makale çeşitli dergilerde yayınlanmıştır. 2020 TFSF ÖDÜLÜ yaptığı fotoğraf ve doğa çalışmaları nedeniyle kendisine verildi. Ayrıca TFSF 2021-2022 Etkinlik Yılı "Tansu Gürpınar Etkinlik Yılı" olarak belirlenmişti.

Hayatı boyunca doğayla dost olmanın önemini vurgulayan ve doğayla barışık bir yaşamın mümkün olduğunu dile getiren Gürpınar, 26 Kasım 2023 tarihinde aramızdan ayrıldı. Ülkemizde doğa koruma mücadelesi, Tansu Gürpınar ile anılmaya devam edecek.

Önder Cırık (1979 – 2023)

Ege Üniversitesi İşletme Bölümü mezunu olan Önder Cırık, 1979 yılında Mersin’de doğdu. Lise öğrenimini İçel Anadolu Lisesi’nde tamamlayan Cırık, sivil toplumun farklı alanlarına değer kattı. Türkiye’nin doğusundan batısına pek çok ilde tür ve habitat koruma, izleme çalışmalarının yanı sıra sürdürülebilir turizm ve yerel kalkınma konularında çalışmalar yürüttü.

Türkiye doğası hakkında bildiklerini anlatmak için yazdığı sayısız makalenin yanı sıra, yönetmenliğini Alkım Ün’ün yaptığı “Sulak” belgesinin senaristliğini yaptı. Gezi direnişinde hayatını kaybedenler için sorumluların cezalandırılmasına, Türkiye’de ekonomiden seçim sistemine ve doğal alanların tahrip edilmesine kadar karşı durduğu ve değişmesini istediği konulara dikkat çekmek için Afyon Kocatepe’den İzmir’e 14 gün yürüdü.

Türkiye’yi ve dünyayı anlamak için kitap okumanın ve seyahat etmenin önemine inandı. Bunları yaptığı gibi başkalarının da yapabilmesi için emek verdi. Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da yaşayan çocukların deniz tatili yapabilmesi ve ülkenin farklı coğrafyalarını görebilmesi için geziler düzenledi. “GezsenAnadolu’yu” adlı sosyal medya hesabı üzerinden Anadolu’nun değerlerini anlattı. Kars’ta, Kars’ın doğal ve kültürel değerlerini koruyarak yerel kalkınmayı gerçekleştirmek için KuzeyDoğa Derneği ile uzun yıllar çalıştı. Kars’taki Boğatepe Köyü’nün kaderini değiştiren İlhan Koçulu ile Koçulu Travel’ı kurarak turlar düzenledi.

Turizm alanındaki çalışmalarının tamamlayıcısı olarak gördüğü turist rehberliği belgesini alabilmek için katıldığı eğitim sırasında Adıyaman’daydı ve 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen depremde aramızdan ayrıldı.

GEF SGP’nin desteklediği pek çok projeye fikirleri ve emeği ile değer katan Önder Cırık’ın adını yaşatmak için kurucu üyelerinden biri olduğu Kuzey Doğa Derneği tarafından “Önder Cırık Anısına Türkiye Ekoloji Koruma Geleneksel Ödülü” verilmektedir.

Yaşamı boyunca doğanın ve her canlının yaşam hakkı için emek veren Önder Cırık’ın aramızdan ayrılışı, sevenlerini yasa dışı uygulamalar nedeniyle depremde yıkılan Adıyaman Isias Otel için hak arama mücadelesine dönüştü.

Galip Arslan (1936 – 2016)

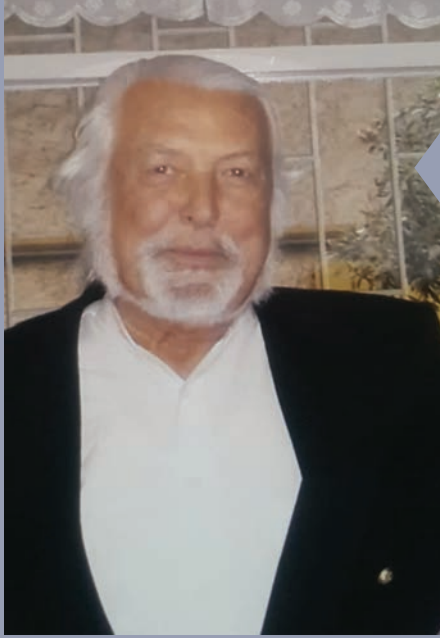
1936 yılında Küre Dağları'nın yamacında, Bartın İlinin Ulus İlçesine bağlı Aşağıçerçi Köyü'nde dünyaya geldi. Küre Dağları'nda özgürce geçen çocukluk yıllarında kendi yaptığı figürlerle köyün çocuklarına Hacivat ve Karagöz gösterileri yaptı. Bölgenin en iyi ahşap ev ustalarından olan babasının izinden giderek gençlik yıllarında inşaat çırağı ve sonrasında ustalık yaptı. Askerliğini tamamladıktan sonra İstanbul'da inşaat kalfalığı ve müteahhitlik yaptı. 1960 yılların siyasi ortamında 68 hareketinin içinde yer aldı. Uzun yıllar gazetecilik yapan Arslan, Ulus ilçesinde zor şartlar altında iki yerel gazete çıkardı ve uzun süre Bartın ilinde ulusal gazete ve televizyonların temsilciliklerini yaptı. Bölgede orman köylülerinin örgütlenmesine öncülük etti. Her zaman yerel siyasetin içinde aktif olarak yer aldı.

Ulus ilçesi denince ilk akla gelen kişilerden biri olan Arslan, doğduğu köye ve ilçeye yıllarca hizmet etti. "Örgütlü toplum, güçlü toplumdur!" diyerek bölgede sivil toplumun bilincinin gelişmesinde ve etkin olmasında önder kişilerden biri olarak birçok sivil toplum kuruluşunda yönetici ve üye olarak aktif görev yaptı.

1980'li yıllarda sonrasında gelişen çevre bilinciyle birlikte Ulus ve bölgesindeki doğal zenginliklerin ortaya çıkarılması ve tanıtılması için çalışmalar yaptı ve bu amaçla "Ulus İlçesi Aşağıçerçi Köyü Kalkındırma-Güzelleştirme Ortak Mallarını Yaptırma ve Yaşatma Derneği" nin (AÇDER) kurulmasını sağladı ve uzun süre başkanlığını yaptı. Bölgenin en etkin derneklerinden biri haline gelen AÇDER'in amaçları doğrultusunda dernek üyeleriyle (başta Avrupa Birliği ve GEF Küçük Destek Programı projeleri olmak üzere) birçok uluslararası ve ulusal projeler yürüten Arslan, çalışmalarında sürdürülebilir kalkınma ve doğa koruma çalışmalarında önceliği kadınlar ve çocuklara vererek bölgede bu konulara dikkat çekilmesini sağladı. Küre Dağları Milli Parkı'nın ilanı sürecinde, yıllar içinde örnek bir korunan alan haline gelmesinde ve Türkiye'de ilk kez bir alanın PAN Parks sertifikası almasında etkin rol oynayan kişilerden biri oldu.

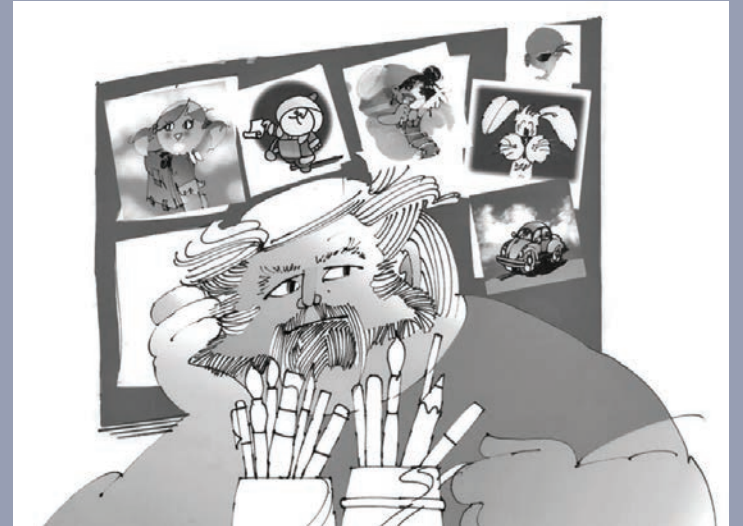
Bölgenin sosyo-ekonomik yönden gelişmesi, doğasının ve yerel kültürel değerlerin korunarak kalkınması adına yörenin önemli isimlerinden biri olarak yöre tarihine adını yazdıran Galip Arslan, 3 Temmuz 2016 tarihinde aramızdan ayrıldı.

Erdoğan Günay (1938-2016)

Çanakkale’de 1 Şubat 1938’de doğan Erdoğan Günay, onur derecesiyle Güzel Sanatlar Fakültesi (bugünkü adıyla Marmara Güzel Sanatlar Fakültesi) Grafik Bölümünden mezun oldu. Mezun olmadan reklam alanında çalışmalarına başladığı Radar Ajans ile profesyonelliğe ilk adımını attı. Yıllarca Kreatif Direktör olarak ülkenin önde gelen ajanslarında çalışan Günay, 1970’lerde Man Ajans’ta Türkiye’nin reklam endüstrisinin duayeni sayılan Eli Acıman ile çalışmalar yaptı. Sonrasında Cen Ajans ve Ada Ajans’ta çalışan 40 yılı aşkın tecrübesiyle ülkenin bilinen markalarına illüstrasyonlarıyla can verdi. Ayrıca çok sayıda tasarımcı ve direktörü profesyonel hayata taşıdı.

2010 yılında emekliliğe ayrılırken Türkiye’nin reklam dünyasının en büyük ödülleri olan 5 Kristal Elma Ödülü almıştı. Erdoğan Günay, 29 Haziran 2016’da aramızdan ayrılmadan önce, Doğal Öyküler kitabında projeleri esprili bir şekilde çizerek ve Türkiye haritasına özgün bir şekilde yerleştirerek SGP Ailesinin gönlünde taht kurmuştu ve orada yaşamaya devam edecek.

Prof. Dr. Demir İnan (1944 – 2014)

Ankara Üniversitesi Fizik Yüksek Mühendisliği Bölümü'nden mezun olan İnan, Atom Fiziği kürsüsünde akademik hayatına başladı. Hacettepe Üniversitesi Fizik Mühendisliği Bölümü'nün kurucuları arasında olan İnan, 2011 yılında Hacettepe Üniversitesi'nden emekli oldu ve çalışmalarını Temiz Enerji Vakfı (TEMEV) çatısı altında sürdürdü. 1975-76 yılları arasında Fizik Mühendisleri Odası genel sekreterliği ve 1988-90 yılları arasında yönetim kurulu başkanlığı görevlerini yürütmüştür. 1990'lı yılların başından itibaren yeni ve temiz enerji kaynakları ve Türkiye'de uygulamaları konularında çalışan İnan, tüm akademik yaşamı boyunca Türkiye'de fizik bilimine ve özellikle yeni ve temiz enerji kaynaklarının yaygınlaşmasına çalışmıştır. 1992'de kurulan ISES-TR'nin kurucuları arasında olan İnan, 1993 yılında Hacettepe Üniversitesi Güneş Evi'nin, 1994 yılında Tübitak'ın da desteği ile Temiz Enerji Vakfı'nın (TEMEV), 1996 yılında Hacettepe Üniversitesi Yeni ve Temiz Enerji Kaynakları Araştırma Merkezi'nin (YETAM) kurucuları arasındadır. 1999 büyük depremde BM çadır kentine dünyanın ilk Temiz Enerjili Güneş Evi ve Parkı'nın TEMEV olarak hayata geçirilmesini sağlayan İnan, Hacettepe Üniversitesi, BM, UNDP ve GEF SGP, MEB gibi kurumların desteği ile Türkiye'de pek çok projeye imzasını atan yeri doldurulamayacak bir Temiz Enerji tutkudur. 1944 doğumlu olan Prof. Dr. İ. Demir İnan, 2014 yılında vefat etmiştir.

Şemsettin Eser (1946 – 2011)

1946 doğumlu olan Şemsettin Eser, Türkiye'de çevre hareketinin görünmez liderlerinden biriydi. İskenderun Çevre Koruma Derneği Başkanı olan Şemsettin Eser, 17 Eylül 2011 günü aramızdan ayrıldı. Şemsettin Eser'i dostu Oktay Demirkan (DAÇE'nin kurucusu) şu cümlelerle anlatıyor: "Şemsettin ile 1990'dan beri çevre için birlikte mücadele ederdik. Şemsettin mesafe önemsemezdi. Katılımcıydı, çalışkan ve üretkendi. Karşılaştığımız sorunlara, hemen çözüm önerileri üretirdi. Nerede olunması gerekiyorsa, orada olurdu. Sinop'ta da nükleere karşı çıktı, Mersin'de de... Bergama'da da oldu, mücadelenin sürdüğü başka bir yerde de..."

Hasan Yavuz (1955 – 2013)

Hasan Yavuz, 1955 yılında Artvin Borçka Camili köyünde doğdu. Camili İlkokulu ve Borçka Ticaret Lisesini bitirdi. Askerlik dönüşü kısa süreli İstanbul'da kaldıktan sonra Camili köyüne döndü. Bölgenin ormanlarını araştıran uzmanlarla tanıştıktan sonra bölgenin korunması için yıllarca emek verdi. Bu amaçla Camili (Macahel) Çevre Koruma ve Geliştirme Derneği'ni kurdu, yıllarca başkanlığını yaptı ve Camili Havzası'nın Türkiye'nin ilk Biyosfer Rezervi olmasını yöre halkıyla birlikte destekledi. Camili Havzası'nın korunması ve tanınmasında öncülük yapan ve büyük emekleri olan Hasan Yavuz, 8 Haziran 2013 günü aramızdan ayrıldı.

Güner Mutaf (1947 – 2014)

Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'nün iki kurucusundan biri olan Güner Mutaf, 24 Haziran 1947'de Ankara'da doğdu. Lise yıllarını İzmir'de geçirdi. 1964 yılında İzmir Koleji'ni bitirdi. 1970 yılında ODTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden mezun oldu. 1973 yılında Mimarlık Ana Bilim Dalı'ndan yüksek lisans derecesini aldı; ODTÜ Mimarlık Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. 1974'ten itibaren Mehmet Asatekin ile birlikte Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'nün kuruluş çalışmalarını yürüttü. 1976'da öğretim görevlisi oldu; temel tasarım derslerine, endüstriyel tasarım seçmeli dersine ve yaz stajlarına katkıda bulundu.

1976-78 yılları arasında Danimarka'da Royal Danish Academy of Fine Arts'da Erik Herlov ile çalıştı. 1979'da Endüstri Ürünleri Tasarımı lisans programının açılmasıyla birlikte bu bölüme geçti. 1985 yılı Nisan ayına kadar çok çeşitli dersler verdi. 1985-1994 yılları arasında ODTÜ'deki tam zamanlı görevine ara verip profesyonel çalışmalarına odaklandı. ODTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'nden emekli olduğu 2007 yılı Mayıs ayına kadar tasarım stüdyoları, stajlar ve mekanizma dersleri başta olmak üzere eğitime önemli katkılarda bulundu.

GEF SGP destekli Kerkenes Projesi kapsamında oğlu Korkut Mutaf ile beraber güneş enerjisi ile çalışan güneş ocakları, güneş fırınları ve güneş kutularını tasarladı; prototiplerini üretti. 13 Şubat 2014 tarihinde aramızdan ebediyete ayrıldı.

Heike Thol-Schmitz / Bahar Suseven (1962 - 2012)

Türkiye'ye ilk kez 1985'te gelen Heike Thol-Schmitz daha sonra Türkiye vatandaşlığına geçerek Bahar Suseven ismini aldı. Heike, Gökova Termik Santrali'ne karşı verdiği mücadele, doğanın korunması için yaptığı projeler ile su samurlarının ve kuşların yaşam alanlarının korunması için yaptığı çalışmalarla tanınıyordu. 1995'de Gökova-Akyaka'yı Sevenler Derneği Başkanı olarak seçildi ve bu görevini ölene kadar sürdürdü. Eşi Thomas ile düzenlediği resim sergileri ve kültür etkinliklerinin yanı sıra, Akyaka'nın ve Gökova civarının korunması için mücadele verdi. Türkiye'de başta Doğal Hayatı Koruma Derneği, WWF-Türkiye, Sualtı Araştırmaları Derneği, Doğa Derneği, TEMA Vakfı olmak üzere birçok sivil toplum kuruluşlarında bir dönem çalıştı veya projelerinde yer aldı. Yaptığı araştırmaları raporlar ve makaleler haline getirdi, sayısız konuşma yaptı. Doğa koruma alanında çalışan herkesin sevgisini ve saygısını kazandı. Yakın dostlarından Dr. Uygur Özemesi, onun ardından "sadece bizler değil, doğa da bir dostunu kaybetti!" diyor ve ekliyor: "Bahar, yılmaz bir doğa savunucusuydu, doğanın içinde yaşadığı mütevazı yaşamla savunduğu değerlerin hep arkasında bir yaşam sürdü. İnanılmaz bir kararlılık, tutku ve heyecanla çalıştı hep. Hayal etti, kağıda döktü, yaşama geçirdi, yazdı, anlattı ve durmadan üretti durdu. Türkiye vatandaşı olmaktan hep gurur duydu ve Türkiye doğasının korunması için yılmadan çalıştı, mücadele etti. Eşi Thomas bütün bu mücadelelerde ona büyük destek oldu, hep yanında yer aldı. Küresel ve ulusal bağlantılar kuran bir yerel mücadelenin ne kadar önemli olduğunu herkese uygulayarak gösterdi." Bahar Suseven, 22 Temmuz 2012 günü Akyaka Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Victor Ananias (1971 – 2011)

1971 yılında İsviçre'nin Zürih kentinde dünyaya geldi. Babası Şilili olan Victor Ananias, çocukluk yıllarını Almanya'da geçirdi. Altı yaşına geldiğinde ailesi doğal bir yaşamı seçerek Bodrum'a yerleşti. Burada Ege'nin toprak insanının gelenek ve bilgisiyile yetişen Ananias, 13 yaşından itibaren miçoluk, çiçekçilik, garsonluk, otel yöneticiliği ve turist rehberliği yaptı. 9 Eylül Üniversitesi İngilizce Bölümü'nde okurken eğitimini yarıda bırakarak kendini ve hayatı keşif seyahatlerine çıkmaya karar veren Victor Ananias, ekolojik mimari, ekolojik tarım, ekolojik mutfak gibi ekolojik yaşamla ilgili konularda yurtdışında çeşitli eğitsem faaliyetlerde bulundu. 1991 yılında turist rehberliğinden kazandığı parayla köylerden doğal ürünler alarak bunları Bodrum pazarındaki küçük tezgâhında satmaya, bilgilerini paylaşmaya başladı. Aynı zamanda ekolojik yaşamın değişik alanlardaki öğrenme sürecinin yoğunlaştığı bu dönemde, ürün çeşitliliğini artırarak kurduğu doğal ürün dükkanı ve daha sonra da sağlıklı içecek ve tatların sunulduğu, aynı zamanda çevrecilerin toplanma yeri olan Başak Cafe'yi açtı. Bir yıl sonra yine Bodrum'da hem dengeli beslenme mutfağı, hem ürün satış noktası, hem de eğitsem program ve toplantıların yapıldığı uluslararası bir buluşma yeri olan Buğday vejetaryen restoran ve kültür merkezini açtı. Buğday dergisini, elle yazıp fotokopide çoğaltılmış olarak ilk kez 1996 yılında bu mekânda okuruna ulaştırdı. 1997 yılında ilk ekolojik mimari projesini hayata geçiren Victor Ananias, yurt çapında ve uluslararası platformlardaki deneyim ve iletişimlerinin çoğalmasıyla birlikte önce İstanbul'da daha sonra da Türkiye genelinde ekolojik tarımın yaygınlaşması, ürünlerin iç pazarda tüketiciye ulaşması, tüketici bilincinin geliştirilmesi gibi konularda çalışmaya başladı. Victor Ananias son günlerine kadar yurt içi ve yurt dışında ekolojik yaşamın çeşitli alanlarında faaliyet gösteren vakıf, dernek ve şirketlerle işbirliği yaparak ve "Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Vakfı" kuruluş çalışmalarına devam ederek bu alandaki çabasını yaptığı işlerde ve kişisel hayatında sürdürüyordu. Ekolojik tarım alanında tüm dünyada tanınan ve uluslararası ekolojik tarım kuruluşları tarafından geleceğin 5 liderinden biri olarak gösterilen Victor, 3 Mart 2011 tarihinde aramızdan ayrıldı.

GEF SGP Ailesinden Görüşler

GAMZE GÖKER

2019-2023 yılları arasındaki SGP Türkiye Ulusal Yönlendirme Komitesi üyelik dönemim benim için doğa korumanın ne kadar farklı alt başlıkları olabileceğini çok yaratıcı projelerle öğrenme fırsatı bulduğum bir okul süreci gibiydi. Doğal, sağlıklı, doğaya verilen zararın en aza indirildiği bir tarım faaliyeti ve gıda üretimi sürecini hedefleyen çalışmalarda sorumluluğun toplumdaki yerleşik cinsiyet rollerini yeniden üreterek hep kadının üzerinde kalması ve bunun kadının var olan ağır yükünü artırması sorunu en çok mücadele ettiğim konulardan biri oldu. Daha gidilecek yol uzun olsa da bu dört yıllık sürede destek başvurularının toplumsal cinsiyet eşitliği açısından gözle görülür biçimde gelişme gösterdiğini söylemek mümkün. SGP'nin, doğa koruma çalışmalarının sosyal ve toplumsal cinsiyet eşitliği boyutlarına artan düzeyde önem vermesi mutluluk verici. Ekim 2022'de başvuruculara yönelik iki günlük toplumsal cinsiyet eğitimi düzenlenmesi bunun göstergelerinden biriydi.

Komite üyelerinin, tümüyle gönüllü sürdürdükleri çalışmaları son derece dikkatli, özenli ve özverili yaparken bir yandan da samimi, dostane ve dayanışmacı bir iletişim dili tutturmaları hep motivasyon artırıcı oldu. SGP Türkiye'nin en hayran olduğum özelliği ise, ortaya çıkan acil durumlara hızlı tepki verebilme yeteneği oldu. Özellikle, 2021 yaz aylarında Akdeniz ve Ege'de yaşanan orman yangını süreçlerinde gelen destek taleplerine hemen organize olup hızlı bir şekilde destek olabilmesi çok sevindiriciydi.

OĞUZ CAN TURGAY

Doğanın insanın tükenmek bilmeyen taleplerinden bezdiğini, incindiğini ama kaçamadığını görüp de üzülenleri ve kaygı duyanları ve hikayesi ne olursa olsun "bu gezegen için harekete geç!" diyen güzel insanlar olduğunu ara sıra duymak ama onları hiç görmemek, benim açımdan SGP ailesine katıldıktan sonra yıkılan bir duvar gibi. Akademik hayatın yüksek surlarından yıllarca toprağa ve suya bakan, ormana, bozkırlara ve başaklı tarlalara kısa seferler eyleyen ve sonrasında maceralarını çoğunlukla öğrencilerle paylaşan bendeniz için modern hayattan kısıp doğal hayata artırmak isteyen Robin Hood'lar ve Sherwood Ormanı sakinleriyle tanışmak büyük bir mutluluk kaynağı. Onların sahneledikleri doğa öykülerine sufle vermek de büyük bir mesleki motivasyon. Nice öykülere hep birlikte...

KARDELEN AFRODİT ADSAL

SGP ailesinin bir ferdi olarak doğaya karşı değil onunla uyum içinde bir yaşam oluşturmak için verilen çabalara katkı sağlayabilmek benim adıma en büyük mutluluklardan... Birçok alanda birbirinden harika insanlarla, kurumlarla ve projelerle tanışmak ise hiç bitmeyeceğini umduğum kendimi geliştirme yolumun en güzel kilometre taşları. Sadece düşünenlerden değil aynı zamanda harekete geçip üretenlerden oluşan bir ekosistemin içinde yer alırken, kendimi doğa ana için daha iyisini yapmaya her zamankinden daha motive hissediyorum. Bir kum tanesinden fazlası olamadığımız bu evrende böyle küçük ama etkili mutlulukların çoğalacağı nice anlara dileklerle...

NURAN TALU

Ne zaman ki yerel düzeyde yaygın etkisi olan projeleri araştırırsam karşıma GEF SGP'nin çalışmaları çıkıyor. Ne zaman ki bilindik sivil toplum kuruluşlarının dışında, inançlı çabalarla toplumda etki yaratarak doğayı korumayı amaçlayan küçük oluşumlar görsem, GEF SGP onların yanında. Ne zaman ki şimdi dünya neleri konuşuyor diye baksam, GEF SGP çoktan memleketimizde o konuşulanları projelendirmiş bile. GEF SGP sanki bir sivil toplum destek programı değil de, adresi herkese verilebilecek bir dost camiası gibi...

AYBARS ALTIPARMAK

Devleti, bilim insanlarını, sivil toplum kuruluşlarını ve özel sektörü bir araya getirmeden herhangi bir faaliyeti etkin ve verimli bir şekilde tamamlamanın imkânsız olduğu günümüzde; doğanın korunması konusunda tüm bu ilgi gruplarını bir araya getirmeyi başaran "Küçük Hibe Programı (SGP)" isminin tam tersi bir şekilde "büyük" işler yapmaya devam ediyor.

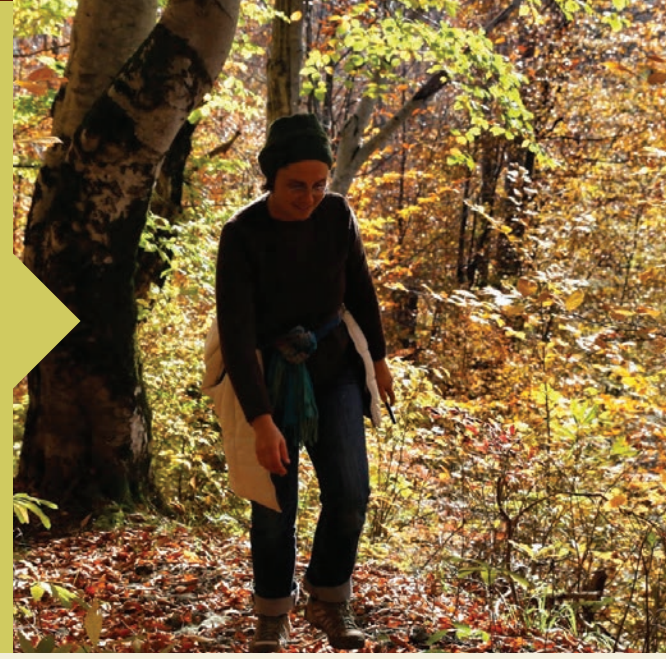
Bu ailenin bir parçası olmaktan her zaman büyük onur duyuyorum.

BİLGİ BULUŞ

Benim için GEF SGP, çevrelerindeki sorunları sadece farketmekle kalmayan, çözüm de üretmek uygulamaya geçmek isteyen sivil girişimlere el uzatan bir program. Sivil girişimler, kamu ile ortaklıklar kuruyor, projeler geliştiriyor, kamuoyunu canlandırıyor ve değişimi başlatıyorlar. Artık, herşeyi devletten, başkasından bekleme devri bitti. Sivilleşme, sivil hareket, "yönetime katılım" yani yönetim dönemi. Yönetişim, içinde bulunduğumuz toplumsal, çevresel ve hatta ekonomik sorunlara çözüm üretmeye katılmayı anlatıyor. Birey olarak artık temsil edilmeyi, bizim adımıza birilerinin sorumluluk almasını değil, bizim harekete geçmemizi, görev almamızı gerektiriyor. Artık bireyler örgütleniyor, ortak hedef için tüm tarafları bir araya getiriyor ve kamu kurum ve kuruluşlarını da peşinden götürabiliyor.

SGP'yi anlatırken, en çok keyif aldığım da, eskiden sadece televizyonda, belgesellerde izlemeye alışkın olduğumuz çalışmaların artık Türkiye'de de olduğunu söyleyebilmek. Ve eklemek: Siz de bunun içinde olabilirsiniz. Önce farkında olarak, sonra birlikte analiz ederek, ortak hedefler koyarak... Bundan sonra kaynak bulmak işten bile değil.

ÖZGE GÖKÇE AKTAŞ

GEF SGP diğer fon kaynaklarına benzemeyen bir yapı. İnsanın insana ve insanın doğaya dokunduğu noktada, tam o anda ve orada olmaya çalışan; proje yapar gibi değil de, abi-kardeş oturmuş bir sorunu çözmeye çalışan; yapılandırılmış toplantılarla değil de; dost sohbetleri ve fikir alışverişisiyle daha iyi, daha güzel, daha sağlıklı, daha adil bir dünya hayalini buna gönül vermiş herkesle beraber gerçekleştirmeye çalışan bir büyük çaba benim gözümde.

Tam da bu nedenle sadece Türkiye'nin değil; tüm dünyanın SGP benzeri oluşumlara ihtiyacının giderek artarak devam ettiğine inanıyorum. Küreselleşme, vahşi kalkınma siyaseti, bitmez tükenmez yatırım planları ve para politikalarının gölgesinde; doğaya verilen zararın topyekün tüm yaşama darbe olduğunu kabul etmek ve bu gidişe dur demenin önce birey, sonra toplum olarak insan-doğa ilişkisindeki yıkıcı örüntülerin dönüşümünü talep etmekle gerçekleştirebileceğini düşünüyorum. SGP felsefesi bize bu dönüşümü gerçekleştirebilmek için gerekli temel araçlardan biri. SGP'ye daha çok ihtiyacımız var.

GÜVEN İSLAMOĞLU

Yeşil Doğa programında doğa ve çevre ilgili onlarca proje ve hikayeyi ekrana taşıdık. Taşımaya da devam ediyoruz. Ekrana taşıdığımız projelerin önemli bir kısmının GEF SGP tarafından desteklenen projeler olduğunu daha sonra fark ettik. Ortaya çıkan çarpıcı işlerin çok küçük bütçelerle gerçekleştirilmesi bizi şaşırttı. Küçük projeleri birbirine ekleyerek geniş kapsamlı programlar yapma şansımız oldu. SGP'nin desteklediği projelerle bilgi ve görüntülere daha kolay ulaşabildik.

OSMAN ERDEM

GEF SGP kuruluşundan bu yana, doğru yönetildiği takdirde küçük mali kaynaklarla da önemli başarılar elde etmenin mümkün olduğunu çok sayıda güzel örnekle göstermiştir. Kuş Araştırmaları Derneği tarafından yürütülen "Kara Akbaba Projesi" bu örneklerden sadece biridir. 2001 yılında SGP'nin sağladığı oldukça mütevazı bir bütçe ile başlatılan proje; hem tür koruma eylem planlarının Türkiye'nin doğa korumasındaki yerini almasında, hem de biyolojik çeşitliliğinin orman amenajman planlarına entegrasyonunda atılan ilk ve çok önemli bir adım olmuştur.

GEF SGP, sağladığı finansal desteğin yanı sıra bilgi ve deneyim aktarımı ile de Türkiye biyolojik çeşitliliğinin korunmasında "özellikle" yerel sivil toplum kuruluşlarının güçlenmesi için önemli katkılar sağlamıştır.

Teşekkürler GEF SGP Türkiye.

Dr. SEDAT KALEM

GEF SGP, kalkınma süreci devam eden Türkiye'de, sürdürülebilirlik ülküsüyle engin denizlerde ilerlemeye ve dalgalar arasında yolunu bulmaya çalışan sivil toplum hareketi için bir deniz feneri gibi: zaman zaman yol gösterici, zaman zaman destekleyici, zaman zaman ufuk açıcı... Türkiye'de sivil toplum SGP ile daha güçlü ve daha fazla özgüven ve deneyim sahibi... Çünkü SGP okulunda bir işbirliği ağının parçası olarak yalnız kendi yürüttüğünüz projelerden değil, başkalarının tecrübelerinden de öğrenerek ve paylaşarak yeni fikirlerin ve çözümlerin dalga dalga yayılmasına katkıda bulunmuş oluyorsunuz.

SÜREYYA İSFENDİYAROĞLU

Anadolu, doğası ve kültürü birbirine paralel gelişmiş, her vadisi atadan aktarılan yerel çözümler barındıran bir zaman kapsülüdür. Bu zaman kapsülünde iklim değişikliği, hastalıklar ve toplumsal krizlere karşı ne yapılması gerektiği kimi zaman kayalara kazılmış, kimi zaman tarım teraslarında betimlenmiş, kim zaman ıssız dere vadilerine saklanmıştır. Dünyanın en kadim insan peyzajı, binlerce yıllık tecrübenin çağdaş yorumla, kimi zaman teknolojiyle kimi zaman bilgelikle ele alınmasıyla hala yaşama umut olmaya devam ediyor. Bugüne kadar, SGP bu umut meşalesine oksijen veren ve dünyayı yaşanabilir kılmaya devam etmek isteyen sivil toplum kuruluşlarının hayallerini taşıyabilecekleri ve yaşayabilecekleri bir platform oluşturdu. Umudu yaymak isteyen idealistlerin can suyu ve güçlenmek, haykırmak isteyenlerin vitamin desteği olma yolunda eşsiz bir fon oldu. Bir doğa korumacı olarak bunca güzelliğin parçası olmaktan fazlasıyla keyif alıyorum, umarım bu öykü hep böyle heyecanlı devam eder.

ŞENOL ATAMAN

Her sene doğada, denizlerde, karalarda binlerce hayvan ölüyor, bitkilerin yaprakları, meyveleri dökülüyor ama bunlar insanlar gibi çevreye zarar vermiyor. Çünkü onları temizlemek için doğal bir ekosistem var; o işliyor. Leş yiyen hayvanlar, kartallar, kurtlar, karıncalar; o ölü hayvanları ortadan kaldırmak için görevlendirilmiş, onlar da görevlerini büyük bir titizlikle yapıyorlar. Kısa zamanda onları ortadan kaldırıyorlar.

Dünya nüfusu her yılda %1'in üzerinde artmaya devam ediyor. Nüfus arttıkça çevre kirliliği de artıyor. Evsel, endüstriyel, nükleer atıklar, egzoz gazları; havayı, suyu ve toprağı kirletiyor. Bu kirlilik, ekolojik dengeyi bozuyor ve sonucunda canlı hayatını tehdit ediyor.

Ormanlar bilinçli/bilinçsiz yangınlarla her gün daha da azalıyor. Sanayisi gelişmiş ve kömür kullanan ülkeler atmosferi kirlüten karbondioksit ve diğer zararlı gazlarının büyük nedeni ve küresel ısınmaya neden olmaktadır. İnsanoğlu, endüstriyel atıklarla havayı, suyu ve toprağı kirletmeye devam etmektedir.

SGP gerçekleştirdiği projelerle insanın zarar verdiği bu dünyaya bir nebze olumlu katkıda bulunarak desteklerine devam ediyor. Teşekkürler SGP...

© Halim Diker

Küresel Çevre Fonu Küçük Destek Programı (SGP)

Rio Dünya Zirvesi'nin düzenlendiği 1992 yılında kurulan GEF Küçük Destek Programı, "küresel düşünüp yerel hareket ederek" sürdürülebilir kalkınmanın özünü somutlaştırıyor. SGP, insanların refahını ve geçim kaynaklarını geliştirirken çevreyi koruyan ve eski haline getiren projelere finansal ve teknik destek sağlayarak, topluluk eyleminin insan ihtiyaçları ile çevresel zorunluluklar arasındaki ince dengeyi koruyabileceğini göstermektedir.

1992 Rio Konferansında çevre için çizilen büyük küresel vizyonu uygulama adına kurulan Küresel Çevre Fonu (GEF) Küçük Destek Programı (SGP), ülkelerde Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) himayesinde yerel toplulukların ve sivil toplumun benzersiz bilgi ve geleneklerinden yararlanan çözümleri hayata geçirmek için uygulanmaya başlamıştır.

SGP'nin amacı, sivil toplum ve toplum temelli kuruluşlara mali ve teknik destek sağlayarak biyolojik çeşitlilik kaybını, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini ve arazi bozunumuna maruz kalan alanların azaltılmasına katkı sağlamaktır. Bununla birlikte, SGP'nin birincil paydaşları olan ve en fazla risk altında bulunan yoksul ve korunmasız topluluklar, geçimlerini sağlamak için doğal kaynaklara erişime bağımlıdırlar ve genellikle kırılğan ekosistemlerde yaşarlar. Program, Biyoçeşitlilik, İklim Değişikliğinin Azaltılması ve Uyum, Arazi Bozulması ve Sürdürülebilir Orman Yönetimi, Uluslararası Sular ve Kimyasallar konularındaki projeler için yerel topluluklar, toplum temelli kuruluşlar ve diğer sivil toplum gruplarını desteklemektedir.

SGP, sürdürülebilir yaşam modelleri yaratırken 50.000 dolara varan hibe destekleriyle sürdürülebilir geçim kaynakları oluşturdu ve biyolojik çeşitliliğin korunması, iklim değişikliği etkilerinin azaltılması, iklim değişikliğine uyumun sağlanması, toprak erozyonu, kimyasal kirleticiler ve uluslararası su kaynaklarının korunması konularında bugüne kadar 127 ülkede yaklaşık 29.000 farklı toplum tabanlı projeyi desteklemiştir.

Program, Çok Taraflı Çevre Anlaşmalarının (Multilateral Environmental Agreements, MEAs) ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin (SDG'ler) karşılanmasında benzersiz bir rol üstlenmektedir. SGP, katılımcı her ülkede MEA ile ilgili politikaların hayata geçirilmesinde, yerelle kurduğu yakın bağlantılar ve taraflar arası sinerjiler yoluyla önemli katkı sağlamaktadır. Ulusal Biyoçeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı (NBSAP), Ulusal Uyum Planı

(NAP) ve ülke özelinde belirlenmiş stratejilerin sivil toplumun liderliğinde ve daha geniş paydaşların katılımıyla gerçekleşmesini sağlar.

SGP, başta kadınlar olmak üzere gençler, engelliler, yaşlılar gibi tüm sosyal grup ve paydaşların becerilerini güçlendirmeye ve geliştirmeye güçlü bir şekilde odaklanan bir tür sosyal katılım platformu olarak da ifade edilebilir. SGP, toplumsal yeniliklerin kuluçka merkezi ve hızlandırıcısı olarak oynadığı merkezi rolün yanı sıra, sivil toplumu, hükümeti, özel sektörü ve diğer paydaşları bir araya getirerek sistemsel değişimi teşvik etmede de kilit bir rol oynamaktadır. Raporlama döneminde yapılan çeşitli değerlendirmelerde, bu durum açıkça ortaya çıkmaktadır.

Program, çözümlerini güncelleyerek ve yenilikçi bir tutumla başlangıçta kullandığı yaklaşım ve yöntemleri geliştirmeyi prensip edinmiştir. Bu kapsamda belirli yerel topluluklara odaklanma yerine proje konusunun kapsadığı tüm taraf ve gruplarını içeren portföyler yaklaşımıyla planladığı, taraflar arasındaki ilişki ve sorumlulukların tekrar düzenlendiği ve yönetildiği SEPL (Sosyo Ekolojik Üretim Alanları) yaklaşımını uygulamaya koyarak denizel ve karasal alanlarda en etkin sonuçları almaya odaklanmıştır. Yerel toplulukların liderliği ve yönlendirmesiyle şekillenen bu yöntem, yenilikçi ve geleneksel çözüm kültürünü destekleyerek dünya çapında çarpıcı sonuçlar alınmasını sağlamıştır. Kenya ve Kilimanjaro Dağları dahil olmak üzere geleneksel peyzajların restorasyonu, Meksika'nın el değmemiş Sian Ka'an Biyosfer Rezervi ve olağanüstü Belize Bariyeri gibi denizel alanların korunması gibi projelerle toplamda 37 milyon hektardan fazla alanın korunması bu kapsamda başarılmıştır. Yine bu kapsamda, SGP çevre alanında sonuçlar almanın çok ötesine geçerek bu alanlar içinde ve çevresinde yaşayan insanların geçim kaynaklarının iyileştirilmesi ve refahın arttırılmasına da önemli katkı sağlamaktadır.

Çığır açıcı Kunming-Montreal Küresel Biyolojik Çeşitlilik Çerçevesi (GBF) yürürlüğe girmesiyle, SGP'nin yerli topluluklar, kadınlar, gençler, engelliler gibi de dahil olmak üzere topluluklara yatırım yapmada her zamankinden daha önemli bir rolü üstlendiğini ve sosyal kapsayıcılık alanındaki iddiasını genişlettiğini söylemek yanlış olmaz. 140'tan fazla ülkede aktif şekilde gündeme giren GBF çerçevesinde, SGP'nin ön saflarında yer aldığı taban hareketleri ve yerel topluluklara dayalı benzersiz tecrübe, bilgi birikimi ve ivme dünyamızı savunma ve restorasyonu çabalarının başarılı olacağına ve 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefinin tamamında etkili sonuçlar alınacağına inancı güçlendirmektedir.

SGP, özünde bir ortaklıklar programıdır ve küresel, bölgesel ve ülke düzeyinde kaynakları birlikte harekete geçirmek, sinerji yaratmak ve daha etkili sonuçlar almak için pek çok kuruluşla iş birliği yapmaktadır. Avustralya, Danimarka, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Hollanda, Yeni Zelanda Norveç, İsviçre ve Birleşik Krallık hükümetleri yanında Afrika Birliği Komisyonu, Karayipler Biyoçeşitlilik Fonu, Avrupa Komisyonu, Avrupa Birliği, Küresel Ada Ortaklığı, Japonya Biyoçeşitlilik Fonu, Keidanren Doğa Koruma Fonu, MAVA Vakfı, Microsoft Projesi 15, Dağ Ortaklığı, SOS Sahel, UNEP, UNDP ve diğer BM kuruluşları ile geliştirilmiş olan ortaklıklar yerel düzeyde kayda değer küresel sonuçlar alabilmenin anahtarı konumundadır.

“Politik, ekonomik ve kültürel yapısı birbirinden çok farklı ülkelerde ortak çevre bilincini artırma ve tarafların kapasitelerini oluşturma konusunda SGP karşılaştırılmaz bir mekanizma örneği sunmaktadır. Sadece Ulusal Yönlendirme Komitelerinin yetenekli, deneyimli ve kamusal ölçekte lider kişilerin gönüllü katkılarıyla işliyor olması, proje seçim süreçlerinin sivil toplum, kamuoyu ve resmi kurumlar gözündeki itibarı SGP'nin ulusal düzeyde sahiplenildiğinin gerçek anlamda katılımcı ilkelere bağlılıkla yürütüldüğünün bir göstergesidir.” (Bağımsız Değerlendirme Raporu 2, 1998)

SGP'nin kaynak seferberliği çerçevesi, GEF'in ötesinde fon sağlanmasına yardımcı oldu ve böylece GEF'in temel odak alanlarının dışında kalan sağlık, eğitim, geçim ve gelir getirici etkinlikler gibi faaliyetleri kapsayacak finansman kaynakları hibe mekanizmasında yerini almaya başladı. 2001 yılında SGP, Birleşmiş Milletler Vakfı ve UNESCO ile ortaklık kurdu. Topluluk Yönetimi Korunan Alanların Korunması (COMPACT) yöntemini geliştirildi ve çeşitli önceliklerle ülke programlarına katılarak test edildi. Bağımsız Değerlendirme Raporu 3'te (2003) çevre koruma vizyonu çerçevesinde sorunları çözebilmek için kaynakların erişilebilir ve anlamlı hale getirilmesinde SGP'nin birçok ülkede GEF'in kalıcı kamusal yüzü haline geldiği ve hatta GEF'in fiili elçisi olduğu ifadelerine yer verilmiştir.

32 yıldır aktif çalışan SGP, 127 ülkede Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından uygulanmaktadır. Bilinen en büyük ve en uzun soluklu kurumsal program olan SGP, 800 milyon Amerikan Doları hibe vermesinin yanında, 960 milyon Amerikan Doları eşfinansmanın ortaya konulmasını sağlamıştır. Bu sürede çözüm geliştiren yerel faaliyetlerin ölçeğini büyütme için program düzenli olarak güncellenip pek çok ders çıkarılarak geliştirilmiştir. Böylece, benzersiz bir küresel fon dağıtım mekanizmasına dönüşmüştür. Bu kitapta örnekler dayalı olarak görüleceği gibi, program sivil toplum ve yerel toplulukların küresel ve kritik çevre sorunlarına aktif liderlik edebildiğini, esnek ve sosyal kapsayıcılığı en üst seviyelerde uygulayarak çevrenin etkin yönetiminin ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasındaki anahtar rolünü ortaya koymaktadır.

2006 yılında SGP, Yerel Halk ve Toplulukların Koruduğu Alanlar ve Coğrafyalar Konsorsiyumu (ICCA'lar) adlı uluslararası kuruluşla iş birliğine başladı. 2008 yılında Almanya Federal Çevre, Doğa Koruma ve Nükleer Güvenlik Bakanlığı tarafından desteklen ICCA kurucu üyeleri, Küresel Destek Girişimi ile bir ortaklık (ICCA-GSI) kurdular. 2007 yılına gelindiğinde devam

eden destekler ve yenilediği yöntemler vasıtasıyla az gelişmiş Okyanus ada devletlerini kapsayarak dördüncü operasyonel programını hayata geçirdi. 2008 yılında ilk kez GEF ve UNDP'nin ortak değerlendirmesi Bağımsız Değerlendirmesi Ofisleri tarafından yapıldı. Raporda SGP'nin etki alanının ikiye katlandığı ve GEF hedefleri kapsamında küresel çevresel faydalar yaratmada ve zor ekonomik koşullara sahip ülkelerde yerel halkın ihtiyaçlarına cevap verebilen uygun maliyetli çözümler üretmede çok başarılı bir mekanizma olduğu ifade edildi.

2009 yılında SGP, Avustralya Hükümeti Bakanlığı Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı (DFAT) ile topluluk temelli stratejiler çerçevesinde ortaklık kurdu. İklim değişikliği etkilerine yerel halk ve toplulukların dayanıklılığını arttırmak için uygulamaya konan program 12 milyon AU\$ tutarında desteklendi. Bu destek SGP için kritik olduğu kadar hem GEF finans çerçevesini hem de uygulanan yöntemlerin güncellenmesi açısından tamamlayıcı bir ortaklık oldu. 2010'lar sosyal kapsayıcılık açısından programın yeniden gözden geçirildiği bir dönem oldu. Örneğin, SGP Maldivler yerel halk ve toplulukları bir araya getiren yenilik odaklı kuluçka merkezleriyle; topluluklar, sivil toplum, hükümet, özel sektör ve diğer ilgi gruplarını bir araya getiren ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) etrafında eylemleri hızlandıran sistemik çalışmalar yaptı.

2011 yılında SGP, beşinci faaliyet aşamasına 310 milyon USD gibi rekor bir bütçeyle başladı. Bu sayede SGP 2012'de kutlayacağı 20. yıldönümüne hazırlık olarak mevcut altyapısını konsolide etti ve genişletti. Toplumsal Kalkınma ve Bilgi Yönetimi Satoyama Girişimi Programı (COMDEKS) aracılığıyla, Japonya Biyoçeşitlilik Fonu ve Japon Çevre Bakanlığı'nın yaklaşık 10 milyon USD desteğiyle Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi çerçevesine uygun olarak denizel ve karasal peyzajların korunması ve dayanıklılığı (SELPs – Sosyo Ekolojik Üretim Alanları) yaklaşımının ilk hibelerini dağıtmaya başladı.

2013 yılında SGP, UN-REDD ile önemli bir ortaklığa daha imza atarak yerel toplulukların orman yangınları, ormansızlaşma, orman yönetimi konularında geleneksel veya yenilikçi uygulamaların etkin olarak uygulanması için sivil toplum girişimlerini destekledi. 2016 yılında, SGP'nin sosyal kapsayıcılık konusunda odaklanmasının bir parçası olarak, ilk Küresel SGP Yerli Halklar Burs Programı başlatıldı. 2018 yılında burs programı geliştirilerek ulusal ölçekte bir dizi beceri gelişimini desteklemek üzere; iklim finansmanı başta olmak üzere proje yazma, uygulama, izleme, taraflarla diyalog ve eşfinansmana erişim vb. konularda özellikle gençlere destek vermeye devam etti.

2017 yılında SGP, 25. yıl dönümünü kutlarken kaynak geliştirme alanında kurumsal yeteneklerini geliştirdiğini; programın birden fazla küresel fonun dağıtımını sağlayan bir tür topluluk finansmanı platformuna dönüştüğünü gözler önüne serdi. Bu dönemde SGP, GEF'in temel sağlayan finansmanının yanı sıra ikili veya çok taraflı bağışçuları, özel sektör ve hükümetleri yan yana getirdi. 2018 yılında GEF Independent tarafından gerçekleştirilen iki ayrı değerlendirme raporu SGP'nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadının güçlendirilmesi ve yerel toplulukların küresel çözümlere odaklanması politikasının iletişimini sağlamakta da benzersiz bir yeri olduğunu ortaya koydu.

2020'de, COVID-19 dünyayı etkisi aldığı anda, SGP hızlı bir şekilde sürece müdahale ederek dikkatleri üzerine çekti. COVID müdahalesi ve iyileşme önlemlerinin geliştirilmesi kapsamında, programın katılımcı ülkelere tahsis edilen ek fon sayesinde çok hızlı bir şekilde hassas ve kırılğan topluluklara ulaşıldı. Özellikle ICCA-GSI ortaklığının ikinci aşama katkılarıyla en riskli ve salgının sosyo-ekonomik etkilerinden en fazla zarar görebilecek yerel halk ve topluluklar bu kapsamda öncelikli olarak desteklerden yararlandılar. Yine bu kapsamda, UNDP'nin Aslan Hissesi Fonu (Lion Share Fund) ile ortaklık kurularak, yaban hayatı turizminin etkin olduğu ve salgından zarar görebilecek yerel topluluklara da destek sağlandı.

GEF Küçük Destek Programı Türkiye Deneyimi

GEF SGP, ülkemizde başladığında, dünyada programı uygulayan sadece 33 ülke vardı. Bugün GEF SGP, dünyanın 127 ülkesinde yüzlerce yerel halkı, on binlerce tecrübeyi ve küresel değişimleri hayata geçiren dev bir aile.

Ulusal politikaları değiştirebilecek güçte öneriler, çözümler geliştiren ve bunları etkili biçimde hayata geçirebilen tecrübe edilmesini sağlayan, yerel bilgi birikimini, kültürel ve sosyal öncelikleri ve değerleri dikkate alarak yeniliklerin peşine düşebilen bir program.

Sürdürülebilir, birlikte, gerçek bir katılımı yönlendirilebilir, ortak faydayı, yoksullukla mücadeleyi, toplumsal cinsiyet eşitliğini, engellileri dikkate alan bir gelecek için en hızlı deneyimi ve dersleri çıkarabilen bir program.

“SGP Türkiye’de GEF’in küresel ve yerel hedeflerine aynı anda ulaşabilmenin çok sayıda örneğini oluşturmakla öne çıkan büyük bir başarı sağlamıştır. GEF Türkiye’de yerel düzeyde doğal kaynak yönetim yaklaşımının ve yeterli kapasitenin geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır. Bu başarı, başta SGP Türkiye olmak üzere yine GEF kapsamındaki diğer küçük hibelerin bir sonucudur. Bu değerlendirme SGP’nin özellikle yerel düzeyde sürdürülebilir çevre için, sürdürülebilir kalkınmanın sosyal ve ekonomik unsurlarını da dikkate alabilen çözümleri sunabilmekteki gücünü tümüyle görünür kılmaktadır” (GEF Değerlendirme Ofisi, Haziran 2010)

GEF Türkiye Ulusal Değerlendirme Raporu SGP Türkiye’nin başarısını doğrulamaktadır. Raporun farklı bölümlerinde de SGP Türkiye’ye yer verilmiş; özetle SGP’nin Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının en kolay ulaşabildiği, küçük bütçeli ama etkileri ulusal hatta küresel nitelikte olan, çevre ve doğa koruma çalışmalarına yöre halkını doğrudan dahil eden, sosyal boyutları ve yerel ekonomiyi dikkate almaya olanak veren bir program olarak ifade edilmiştir.

© Mahmut Koyas

SGP, kırsalda yaşayan, üretken ve toprakla bağlantılı olan insanların yaşamını ve doğayı birlikte korumaya, onların doğa ile olan ilişkisini sürdürmeye destek veren, iklim değişikliğinin getirdiği tehditlere karşı daha dayanıklı olmalarını sağlayacak önerilerin örneklerini hayata geçiren çalışmaları strateji dâhilinde destekleyen, şeffaf bir programdır.

© Tarsus Slow Food Yeryüzü Pazarı Derneği

© Muğla Meyve Mirası Projesi arşivi

Gerçek paydaşlar süreci yönetebilir.

SGP Türkiye Neden Önemli?

1. SGP, ülkemizdeki çevre sorunlarına karşı çözümlere katkı koymayı hedefleyen aktif ve güçlü sivil toplum kuruluşlarının etkili olmasında rol oynayan bir hibe programıdır. Desteklenen projelerle sivil toplum kuruluşları, ortaklıklar geliştirme, proje hazırlama, sunma, ekip kurma ve faaliyetleri bir takvim çerçevesinde uygulamada kapasite kazanırlar.
2. Yapararak öğrenme deneyimi kazandırdığı gibi, program 127 farklı ülkenin proje deneyimlerinin paylaşıldığı transfer merkezi görevini de görür. Bu şekilde gerek eğitim gerekse paylaşım tecrübesi yüksek olan, iyi örneklerin ve öğrenilen derslerin paylaşıldığı büyük bir ulusal ve uluslararası sivil ağına parçası olmalarına olanak sağlar.
3. Hazırlık ve uygulama döneminde kaynakların verimli ve etkin yönetiminde yöre halkının devreye girmesine, yöresel sorunları birlikte düşünmek ve çözmek için kadınların, yaşlıların,

çocukların ve engellilerin hassasiyet ve ihtiyaçlarının dikkate alınmasına, tüm tarafların dahil olmasına daha fazla fırsat sunabilen küçük çalışma ve izleme gruplarının oluşmasına olanak verir.

4. Kısa süreli ve küçük bütçeli olması, sivil kurumlarını daha çok ortakla, daha yüksek motivasyonla, daha hızlı çalışmaya ve sonuç almaya teşvik eder.
5. Ulusal strateji ve politikaların güncellenmesine uyum sağlayabilecek kadar aktif bir şekilde program ve ulusal öncelikleri bir araya getirerek, sorunların yerinde yerel tarafların etkin katkısıyla çözülmesine ortam hazırlar. Benzer şekilde ulusal projeler, orta ve büyük ölçekli GEF kapsamındaki diğer projeler de dahil olmak üzere, SGP destekli küçük projelerle tamamlanabilir, eş zamanlı yürütülebilir ve hatta birçok orta ve büyük ölçekli proje SGP'nin oluşturduğu kapasite ve diyalog platformlarında esinlenerek üretilebilir.
6. SGP, yöre halkının kendi ihtiyaçlarını içeriden bir gözle değerlendirmesine, ortak yönetim ve katılım tecrübelerini geliştirmesine, yerel ekonomilere katkı sağlayacak kendini kanıtlamış geleneksel uygulamaların geri kazanılmasına ve yenilikleri, güncel teknolojileri öğrenme ve uygulama yoluyla kendine yeten ekonomik ve sosyal yapılara dönüşmelerine fırsat sağlar.

© KuzeyDoğa arşivi

Kars'ta verici takılan bir kurt

SGP Türkiye Nasıl Çalışır?

- GEF Küresel Uygulama Dönemi Stratejisi, mevcut Ulusal Strateji Belgeleri taranarak her yıl ülkemiz koşullarına özel bir Uygulama Döneminde SGP stratejisi oluşturulur.
- SGP Ulusal Yönlendirme Komitesi, resmi, sivil ve akademisyen temsilcilerden oluşur. Üyeler 3 yılda bir uzmanlık alanı ihtiyaçları referans alınarak gözden geçirilir. Toplam Komite Üye sayısı ortalama 13-14 kişiyi geçmez. SGP Yönetimi; Komite üyeleri yanında Ulusal Koordinatör ve Program Asistanı aracılığıyla sağlanır. Finans yönetimi

Kayseri Tuzlası'nda kadın emeği

© GEF SGP arşivi

GEF SGP ailesi ulusal buluşmalarda bir araya gelir.

ve izleme uluslararası belirlenmiş kurallar dâhilinde UNOPS (Birleşmiş Milletler Proje Servisleri Ofisi) desteğiyle şeffaf olarak yürütülür.

- SGP Ulusal Strateji Belgesi, GEF İdari Odak Noktası tarafından kabul edildikten sonra açıklanır ve proje çağrısı yapılır. SGP fikir aşaması tamamlanmış ancak geliştirilme ihtiyacı olan başvuruların geliştirilmesine de destek verir. Gelen başvuru belgeleri, SGP stratejisiyle uygunluk, hedef ve faaliyet uyumu, zaman ve bütçe planlama mantığı, kurumsal kapasite, etkinlik ve sürdürülebilirlik kriterlerine göre Ulusal Yönlendirme Komitesi üyeleri tarafından değerlendirilir. Seçilen projeler Komite öneri notlarıyla güçlendirilerek son halini alır.
- Bir veya en çok bir buçuk yıl süresince uygulanmak üzere onaylanan projeler Ulusal Koordinatör ve Program Asistanı gözetiminde uygulanır, ara ve final raporlar ve alan ziyaretleri aracılığıyla izlenir.
- SGP yıllık bütçe gerçekleştirmeleri, dönem çıktıları, çalışanların performans değerlendirmeleri SGP'nin NewYork'taki Merkezi Birimi (CPMT) yönlendirmesiyle raporlanır, UNOPS tarafından izlenir.

© Behiye Yılmaz

Sayılarla SGP Türkiye

© Mustafa Büyükkaftal

1. SGP Türkiye **8.250.000 Amerikan Doları (USD)**, ortalama **yaklaşık 272.250.000 TL**'nin üzerinde bütçenin ülkemizdeki sivil toplum kuruluşları tarafından özellikle yerelde yürütülen çevre koruma içerikli çalışmalarına aktarılmasını sağladı. Ülkemize girdisi sağlanan bu kaynaklar, sivil toplum kuruluşlarının ve ortaklarının nakdi ve aynı katkıları ile arttı. Resmi kayıtlara geçen eş-finansman toplamı **11.990.000 USD** yani yaklaşık **395.670.000 TL**'dir.
2. SGP Türkiye toplam **20.240.000 USD (667.920.000 TL)** kaynağı ülkemize kazandırdı ve doğa dostu uygulamaları, çatışma çözümleri ve yenilikleriyle örnek çalışmalar gerçekleştirdi. Kaynaklar Türkiye'nin her bölgesinden gelen çalışmalara dağıtıldı, coğrafi yoğunlaşma yaşanmadı.
3. Toplam **400 proje, 213 farklı sivil kuruluşu** (dernek, vakıf, kooperatif, meslek odası veya birlik) tarafından ağırlıklı olarak yerel ölçekte, yerel yönetimleri ve sivil toplum kurumlarını ortak olarak gerçekleştirildi. Her 5 projeden birinin ikinci aşama uygulamaları da desteklendi. Desteklenen kurumların %11'i ulusal ölçekte, %89'u yerel ölçekte aktif çalışan sivil toplum kuruluşlarıdır.
4. SGP'nin ortaklık prensibi kapsamında; verilen hibe desteğiyle **986 ortak ve işbirlikçi kurum** projelere dâhil oldu, nakdi (örneğin, **Antalya Güneş Ev Projesinde** eş-finansmanı SGP desteğinin **14 katına kadar** yükseldi) ve aynı katkıda bulunmak yanında proje süreçlerinin ve aktivitelerin sonuçlarının takipçisi oldular.
5. SGP Türkiye, dünyada yeni bir koruma yaklaşımının uygulandığı **ilk 11 ülke arasında** Türkiye'nin de yer almasını sağladı. Satoyama İniyatifi ve program ortaklığıyla başlayan bu süreç COMDEKS olarak

adlandırıldı. 2024 yılında 4. uygulama dönemi başlayan programın odak noktası, kısa adı SEPLs olan **Sosyo-Ekolojik Üretim Alanları**'dır. SGP Ulusal Yönlendirme Komitesi tarafından Datça ve Bozburun Yarımadaı olarak belirlenen alanda öncelikle **17 proje** desteklenmiştir. Eşzamanlı projelerin yer aldığı çalışmayı anlatan "**Bilgi Paylaştıkça Çoğalır**" belgeseli, 2014 Nisan ayında yayınlandı ve bugüne kadar **6.500 kişi** tarafından seyredildi. **CNNTürk**, "**Yeşil Doğa**" programının **4 bölümünü** tümüyle SGP projelerine ayırdı.

- Yeşil Oscar olarak bilinen ve Türkiye'ye bugüne kadar 3 kere verilen "**Whitley Award**" **ödüllerinin ikisi SGP'nin desteklediği yerel projelere** verildi. Tüm dünyada iki ödül sahibinin ülkemizden olması, büyük SGP ailesinde ülkemizin itibarını arttırdı.
- Sabancı Vakfı tarafından 2009 yılından bu yana Türkiye'de toplumsal gelişmeye katkıda bulunan bireylerin ve kurumların yaptığı çalışmalar ile yarattıkları etkileri görünür kılmak ve topluma ilham vermek amacıyla yürütülen '**Fark Yaratanlar**' programı kapsamında, 2024 yılında projeleri SGP tarafından desteklenen Yaşam için Toprak Derneği'nin inisiyatifi olan **Kokopelli Şehirde**, 15. Sezon Fark Yaratanı olarak seçildi. Lansman, Güler Sabancı ev sahipliğinde Sakıp Sabancı Müzesi'nde gerçekleştirildi ve kurucu ortaklardan Yasemin Kırkağaçloğlu ve Elif Oğuzbal Çatıkkaş'ın çalışmaları kamuoyu ile paylaşıldı.
- SGP Türkiye'nin desteklediği projelerden küresel ölçekte en çok ses getiren, sayısız atıfta bulunulan ve uluslararası yayınlarda vaka analizi olarak yer verilen proje konusu, kadın balıkçılar oldu. **EUCLID Network** (EN), Dünya Kadınlar Günü'nde, sosyal girişimcilik ve yenilikçiliğe öncülük ederek değişim yaratan kadınların yer aldığı, **Sosyal Girişimlerdeki En İyi 100 Kadın Listesi'nde** Kadın Balıkçılar Derneği Başkanı Huriye

Göncüoğlu'na yer verdi. Kadın Balıkçılar Derneği ve Akdeniz Koruma Derneği tarafından geliştirilen projeler sonucunda, Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği bünyesinde kadın balıkçı komisyonunun kurulması sağlandı. Bu sayede, kadınlar sürdürülebilir balıkçılık uygulamalarında toplulukları içinde etkili rol almaya başladı.

- SGP Türkiye, GEF dışındaki fonlarla da ülkemizdeki projeleri desteklemeyi sürdürdü. **Plastik programı** kapsamında **7 proje, MAVA Vakfı'nın desteğiyle de 6 projeye destek** verdi. Bu projelerle plastiksiz kütüphane, plastiksiz ilçeler, plastik kullanılmayan pazar örnekleri kuruldu. Ayrıca **iyi süpürme hareketi** ve **plastiksiz değer zinciri** gibi kavramların örnek uygulamaları yapıldı. MAVA Vakfı'nın desteğiyle denizlerimizde sürdürülebilir balıkçılık, biyoçeşitlilik ve sosyo-ekolojik üretim alanları için yönetim örnekleri oluşturuldu.
- SGP kaynakları, **49 milli parkımızın 26'sında, 266 tabiat parkımızın 62'sinde, 85 yaban hayatı koruma sahamızın 22'sinde, 31 tabiatı koruma alanının 11'inde** ve sayısız doğal sit alanında yöre halkının koruma, planlama ve uygulama çalışmalarında etkin rol oynamasına destek oldu.

11. IUCN kırmızı listesindeki **44 nesli tehlike altındaki tür** için toplam **59.300 hektar alanda** (Alageyik, leopar, inci kefali, yer yediuyuru, çöl varanı, sırtlan, vaşak, bozayı, toy, dağ horozu, Akdeniz foku, Akbez geyik böceği, deniz kaplumbağaları, ters lale, Datça hurması, Datça bademi, *Cladocora caespitosa*, *Phyllangia mouchezii*, *Madracis pharensis*, *Polycyathus muelleriae*, mercanlar ve pek çok bitki türü) çalışmalar yapıldı.

12. Çanakkale Boğazı'nda yer alan, nesli tehlike altındaki mercan türü *Cladocora caespitosa*'nın oluşturduğu yaşam bölgesi, **Türkiye'nin koruma altına alınan ilk mercan resif alanı** olarak ilan edildi. Bu gelişme, Çanakkale Sualtı Spor Kulübü Derneği'nin SGP destekli projesinin çıktılarında biridir.

13. Türkiye'nin **9. Yavaş Şehri (citta slow) Halfeti'nin ilanı**, "Halfeti Ekoturizm" projesinin en önemli çıktılarından biri olmuştur.

14. Bir başka ilk, plastik kullanımının ortadan kaldırıldığı **Tarsus Yeryüzü Pazarı**'dır. Tarsus Slowfood Yeryüzü Pazarı Derneği tarafından hayata geçirilen proje ile **plastiksiz pazar modeli kurulmuştur**. Tüm pazarlar için plastik kullanımının azaltılması ve yaygınlaşması için çarpıcı bir örnektir.

15. SGP, 34 orman koruma içerikli projeyi destekleyerek; 2022 yılında çıkan orman yangınları sonrasında yörede yaşayan insanlar başta olmak üzere, tüm tarafların bilgi ve farkındalığının artmasına, **72.365 hektar** orman alanının korunmasına, **11.850 hektar** orman alanının iyileştirilmesine ve **170.000** doğaseverin gönüllü katkılarıyla **5 milyon** fidanın toprakla buluşmasına sivil girişimlerin katkısını sağladı.

16. SGP desteği ile Doğal Hayatı Koruma Vakfı tarafından Orman Genel Müdürlüğü (OGM) ortaklığında yürütülen "Ölü Ağaçlar Yaşayan Ormanlar" projesinin sonuçları, 6389 sayılı Tamime yansıdı. Ayrıca, **26778 sayılı Resmi Gazete**'de yayımlanan Yönetmelik ile **yaşlı ağaçların ormanda bırakılması kararı resmileşti**.

17. Tarımsal biyoçeşitlilik, programın öncelikleri arasında yer alan ve tüm dünyada da etkili ve örnek çalışmaların yapıldığı ve derslerin yaygın olarak paylaşıldığı kritik bir odak alandır. Sağlıklı beslenen nesiller için tarımsal biyoçeşitlilik alanında, ülkemizde **36 yerli tarım türünün ve 40'ın üzerinde varyetenin**

nesli koruma altına alındı. Bunlardan **19'u sürdürülebilir pazarlara** ulaşabildi ve **9'u organik sertifikasyona** sahip oldu. Örneğin **Ankara keçisi** projesi ile türün tekrar üretimi yaygınlaştırıldı; **yün ve et verimliliği 2,5 kat arttırılarak** pazarının güçlenmesi sağlandı.

18. Ülkemizde **deniz kaplumbağaları envanteri** çalışmalarında sivil kurumların gönüllü destekleriyle verdiği katkı büyüktür. SGP, ilk envanter ve koruma çalışmalarını 2004 yılında desteklemiştir. Bu konudaki mevcut verilerin Doğal Hayatı Koruma Vakfı tarafından 2013'te **31 farklı kurum ve yaklaşık 100 kişilik bir ekiple** tekrar gözden geçirilmesine destek vererek güncel durumun ve değişimin ortaya konmasına katkı sağladı. Deniz kaplumbağaları üzerine yapılan çalışmalar, ülkemizde gönüllülüğün (yerli ve yabancı **yaklaşık 900 kişi**) yaygınlaşmasındaki en önemli çalışmalardan biri oldu. Çalışmalar sonucunda, ülkemizin Akdeniz'deki zenginliğini ve önceliğini vurgulamak için SGP desteğiyle hazırlanan **"100 Milyon Yıllık Yolculuk Belgeseli"** de yayınlandı.

19. Ülkemizde sivil toplum kanalıyla önemli doğa alanlarında ziyaretçi merkezi yapımı (**Beypazarı Ziyaretçi Merkezi, Yumurtalık Lagünü Ziyaretçi Merkezi**) teşvik edildi. Bu merkezler yılda **5.500 kişi** tarafından ziyaret ediliyor.

20. Ülkemizin **ilk 6 adet (25.000 km²)** Deniz Koruma Alanı'nın ilanı, SGP'nin desteğiyle Sualtı Araştırmaları Derneği tarafından başlatılan ve sonraki fazları Akdeniz Koruma Derneği tarafından yürütülen projenin çıktılarında biri oldu. Bunu takiben, Datça'da sürdürülebilir balıkçılığın güvencesi olarak **4 balıkçılığa kapalı alan daha**, UNDP'nin çalışmaları sonucunda ilan edildi. Hayalet ağların denizlere yılda **7.000.000 USD maddi zarar** verdiği tespiti ve bununla mücadele için **11 önlemin**

© Hayalet Ağ Avcıları Projesi arşivi

Ağlara yakalanmış orfoz

21. Türkiye'nin **ilk Yaban Hayatı Koridoru**'nun oluşturulması için **23.500 hektarlık** bir alan planlandı. Bu koridorun oluşturulması için ağaçlandırma çalışmaları başlatıldı. SGP, Kars yöresinde başarılı çalışmalar yapan KuzeyDoğa Derneği'ni yaban hayat ve koridor projesi ile destekleyerek çalışmalara katkı verdi.

belirlenmesi, SGP destekli 3 proje tarafından ortaya kondu. Toplam **17 hektarda, 2.240 metre ağ ve 17.000 metre misininin** denizlerimizden temizlenmesi sağlandı. Akdeniz'e endemik 4 mercan kolonisi üzerinde **7 istasyonda 600 metrede** yapılan koruma çalışmalarında **47 gemi** çapası bölgeden temizlendi. Sorumlu Balıkçılık Projesi kapsamında **"Sorumlu Restoran Sertifikası"**, ülkemizde mavi bayrak süreci gibi sivil girişim olarak başlatıldı ve resmileşmesi için adımlar atıldı. Sertifika **MedPAN iletişim ağı** tarafından takdirle karşılandı. SGP destekli projelerin yarattığı gündem ve çıktılar bakanlıklar eliyle büyük bütçeli yeni projelere vesile oldu.

© Uğur Zeydanlı

22. Biyolojik çeşitliliğin orman amenajman planlarına entegrasyonu çalışmaları OGM ortaklığında Doğa Koruma Merkezi tarafından Gümüşhane Orman İşletme Müdürlüğünde uygulandı. Bu uygulamadan sonra OGM ve DKM bu deneyimi “Biyolojik Çeşitliliğin Ormancılığa Entegrasyonu - Plancının Rehberi” ve “Biyolojik Çeşitliliğin Ormancılığa Entegrasyonu - Uygulamacının Rehberi” kitaplarıyla ulusal kılavuz haline getirmiştir. DKM ve OGM iş birliğinde farklı projelerde ve son yıllarda OGM'nin mali kaynaklarıyla **43 Orman İşletme Müdürlüğündeki** orman işletme şefliklerinde biyolojik çeşitliliğin orman amenajman planlarına entegrasyonunu tamamladı ve planlar uygulamaya konuldu. **Yaklaşık 250.000 hektar orman alanı koruma altına alındı** ve **yüzlerce türün korunmasına** katkı sağlandı.

23. SGP desteğiyle Doğa Koruma Merkezi tarafından Orman Genel Müdürlüğü iş birliğinde yürütülen “Ormanların Su Fonksiyonu için Planlama Projesi” kapsamında İzmir Bayındır Orman İşletme Müdürlüğü sınırları içinde yer alan üç baraj havzasındaki Alaçam, Ödemiş ve Çamyayla Orman İşletme Şefliklerinde ormanların hidrolojik fonksiyonları için uygulama reçeteleri geliştirilmiş ve ekosistem tabanlı fonksiyonel orman amenajman

planlarına entegre edilmiştir. Planlar 2021 yılından beri uygulanmaktadır. Bu deneyim ışığında DKM ve OGM iş birliğinde hazırlanan “Hidrolojik Fonksiyonların Orman Amenajman Planlarına Entegrasyonu Kılavuzu” yayını ulusal kılavuz haline getirilerek OGM'nin mali kaynaklarıyla **17 Orman İşletme Müdürlüğündeki** orman işletme şefliklerinin ekosistem tabanlı fonksiyonel orman amenajman planlarına hidrolojik fonksiyon için reçeteler entegre edilmiştir.

24. SGP destekli Antalya GüneşEv, elektrik ihtiyacını tümüyle güneşten elde ediyor. GüneşEv, günde 120 kilovat saat elektrik üretiyor ve **yılda 40,11 kg/m²/yıl karbon emisyonu azaltımı** yapıyor. Bahçesinde iklim dostu sera, kentsel aydınlatma gibi örneklerin de sergilendiği merkez, “**Sağlıklı Şehirler 2011 En İyi Uygulama Yarışması**”nda ödül aldı. Antalya GüneşEv projesiyle tecrübe edilen teknik ve sonuçlar, İstanbul'da 13 iklim dostu binanın yapımına örnek oldu.

25. Yakıtı hariç kendi enerjisini (hidrojen, güneş ve rüzgâr enerjilerini üreten ve hibritleyen bir sistem) üreten **Eko-Karavan**, özellikle Belediyelerin afet sonrası müdahale, gezici sağlık ve eğitim hizmetleri için kullanılabilir bir araç olarak **20 şehirde tanıtıldı**. **Abu Dhabi Dünya Enerji Fuarı'na** davet edildi; Suriye, Ürdün, Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri ve Avrupa'nın pek çok ülkesinde sergilendi.

© Yıldırım Lise

© Doğayı Pedalla Korum Projesi arşivi

26. SGP Türkiye, bisiklet kullanımının yaygınlaşması projelerini destekleyen tek hibe programıdır. Bu kapsamda desteklenen projeler, **4 üniversite yerleşkesinde bisiklet erişim planlarının** yapılmasını, 4 ilde mevcut ama kullanılmayan altyapıların kullanılır hale getirilmesini sağladı. SGP'nin de desteklediği Bisiklet Derneği, **Birleşmiş Milletler Günü** dâhil ulusal şenliklerin pek çoğunda bisiklet kullanımını tanıttı. Öte yandan, gönüllü kuş gözlemcilerinin Kış Ortası Su Kuşu Sayım çalışmalarında bisiklet kullanımının olanaklı ve doğa dostu olduğunu ispat eden ve yaygınlaştıran Doğayı Pedalla Korum projesi, doğa koruma çalışmalarında da salt bir alanda **1.500 kg/yıl karbon emisyon azaltımı** sağlanabileceğini gösterdi. Her yıl sayımlarda ve ilgili toplantılarda konuya dikkat çeken STK, doğa koruma çalışmalarında bisiklet kullanımını yaygınlaştırma çalışmalarını sürdürmektedir.

27. SGP'nin desteklediği **Karbon Dostu Şehir: Bursa** projesi kapsamında Nilüfer Belediyesi, hanelerde **52.500 kg azaltım** ve 2008 yılında desteklediği **80.000 hane** ve bölgedeki okulların katkısıyla yapılan atık yağ toplama projeleriyle **927.069 kg atık yağın 331.994 kg biyodizele dönüştürülmesini** ve konunun ulusal gündeme taşınmasını sağladı.

28. SGP, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları, Kızılırmak Deltası, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları, Orman ve Biyoçeşitlilik, Küresel İklim Değişikliğine Yerel Çözümler gibi yenilikçi ve son derece önemli **30'un üstünde yayının ve projeler dâhil 478 eğitim amaçlı toplantının** destekçisi oldu. Uygulamalı eğitimlerden **500.000'in üstünde kişi doğrudan** yararlandı. Bunların yanında Sivil İklim Zirvesi gibi öncü çalışmaların fikir geliştirme aşamalarına dâhil oldu.

29. "Tarım Turizm Takas" bilinen kısa adıyla **TATUTA Çiftlikleri**, ilk olarak SGP tarafından desteklendi ve 2005 yılında kamuoyuna tanıtıldı. Ekolojik, organik ve geleneksel tarım pratiklerinin ve gönüllü tarım işçiliği yaklaşımının uygulandığı bu alternatif çiftliklerin sayısı 88'e yükseldi. **Her yıl 500'ün üzerinde kişi** bu çiftlikleri ziyaret ederek tarımsal biyoçeşitliliğin korunmasına ve üreticilere destek veriyor.

30. Özellikle **7 Ağaç** gibi ilk adımını SGP desteği ile atan ve 20 yıla yakın süredir devam eden çalışmalar dikkat çekicidir. Türkiye'de gönüllü hareketin yapıtaşı

© CEKUL arşivi

niteliğindeki bu projelerin yanında, *Caretta caretta*, Akdeniz foku gibi tür izleme ve “Orhanlı Dere Geleneksel Yollarla Dere Islahı” gibi tüm köy halkının seferber olduğu katma değeri çok yüksek projeler, **250.000’in üzerinde çevre gönüllüsünün** doğrudan desteğini aldı. Bu gönüllü ağlar, gerek resmi gerekse sivil doğa koruma alanında yetişmiş önemli bir insan kaynağının oluşmasında rol oynadı.

31. Çıralı Organik Kutu, Türkiye’nin yerel ürünlerinin aracısız pazarlanmasının **ilk örneği**dir. SGP desteğiyle kurulan **Türkiye Tohum Ağı**, ülkemizin tarımsal biyoçeşitlilik unsurlarının belirlenmesi, izlenmesi, pazar kaybetmiş yerel ürünlerin canlandırılması, ulusal olduğu kadar uluslararası bilgi ve deneyim alışverişi ile iyi uygulamaların yaygınlaşması açısından etkin bir iletişim ağıdır. **1.000’in** üzerinde yayın ve toplantılarla **“kent bahçeciliği”** uygulamalarının tanıtımı yapıldı. SGP destekli bu çalışmalarla sayıları **600’ü bulan “balkon bahçeleri”** uygulamasının da ilk adımları atıldı.

32. SGP tarafından desteklenen **400 projenin** yöre halkına sağladığı maddi kazanç ve geçim koşullarının iyileşmesi yönünde sayısal bir veri paylaşımı imkânsız görülmektedir. Ancak SGP ağırlıklı olarak desteklediği tarımsal biyoçeşitlilik projelerinin raporlarına dayanarak; her birinin en az **4 köy olmak üzere 12 ailenin** yaşam koşullarını ortalama %25 oranında iyileştirdiği düşünülürse, basit bir hesapla yaklaşık **4.200 ailenin ekonomisinde %25 iyileşme** sağladığı ifade edilebilir. SGP’nin çalışma yaptığı hemen tüm köylerde çok yönlü bir refah artışı olduğu raporlarda görülmektedir. Yerel ölçekte çalışan sivil toplum kurumları, çalışmalarında SGP prensiplerinden biri olan kadın ve engellilere öncelik veriyorlar. Örneğin, “Bigadiç Alaçam Dağları”

projesinde ilçenin **zihinsel engelli 20 kadar genci** çalışmalara dahil oldu ve ailelerine katkı sağladılar. Sadece 2023-2024 yılları arasında yürütülen projelerden yararlanan kişi sayısı 15 bini buldu.

33. SGP, çalışmaları sürecinde **29 akademik tez** çalışmasına vesile oldu. Üniversitelerin ortaklığına büyük önem verilmesi, akademik çalışmaların da koruma ve yeniliklere daha fazla ilgili göstermesi ve girişimlerin hızla uygulamalara dönüştürülmesinde faydalı oldu.

GEF Küçük Destek Programı Fuarı ve Projeler Buluşması

© Akdeniz Koruma Derneği arşivi

GEF SGP, desteklediği sivil toplum kuruluşları arasında deneyim paylaşımına ve işbirlikleri geliştirmenin önemine inanıyor. Odak alan konuları kapsamında yerelde yürütülen her bir küçük projenin büyük etkiler yaratmasının bir yolunun da bundan geçtiğini sıkça deneyimliyor. Bunun için; proje yürütücülerinin bir araya gelmesini ve iletişimde olmasını destekleyecek şekilde çalışmalarını planlayıp uyguluyor. Küçük projelerin yarattığı büyük etkilerin, projeleri yürüten sivil toplum kuruluşları ve kamuoyunun bu değerli çalışmaları yakından tanınması için GEF Küçük Destek Programı Fuarı ve Projeler Buluşması'nı düzenleniyor.

GEF Küçük Destek Programı

Fuarı

5-6 Ekim 2019

Kalkınma Atölyesi Kooperatifi ortaklığında GEF Küçük Destek Programı (SGP) adına düzenlenen “Kendine Yeten Kentine Yeter” başlıklı fuar, Ankara’da bulunan CerModern’de gerçekleşti. O güne kadar GEF SGP tarafından desteklenen 310 projeden 40’ının sergilendiği bu açık hava fuarı, herkesin kendine yetebileceğini göstermeyi hedefledi. Fuar, Ankaralıları ile farklı illerde çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları, özel sektör ve gönüllülerin katılımıyla gerçekleşti.

Fuarda, proje çıktılarını sergileyen sivil toplum örgütlerinin yanı sıra, benzer projelerin artması ve sürdürülebilir olması için kentte ve kırsalda dayanışmacı, ekolojik, eşitlikçi alternatif alanlar yaratan bireysel ve kolektif girişimlerin hikaye ve faaliyetlerine de yer verildi.

Fuar, GEF Küçük Destek Programı’nın (SGP) doğrudan ve dolaylı olarak etkili olduğu biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilirliği, iklim değişikliği ve toprak bozumu gibi evrensel problemlerle mücadele için yerelden geliştirilen çözümlerin, benzer çalışmaların artması ve sürdürülebilir olması için paylaşılması amacıyla düzenlendi.

Fuarın bir bölümünü de “Kendi Kentine Konuşanlar” oluşturdu. Farklı girişim ve projelerin hikayeleriyle ilham olan 14 konuşmacı, gençlerin yoğunlukta olduğu dinleyicilerle deneyimlerini paylaştı. Özellikle gençlerin kendi dünyalarının zenginliği ve kendi çağlarına özgü kavramları ve araçları kullanarak daha iyi çözüm yolları bulabilmelerine katkıda bulunmak amaçlandı. GEF SGP, Ankara’daki lise ve üniversite öğrencilerinin doğrudan katılım sağladığı fuarda kentine yetmek isteyen herkesi ağırladı.

Claudio Tomasi, UNDP Türkiye Mukim Temsilcisi: *“26 yıldır Türkiye’de faaliyet gösteren SGP programı, küresel amaçlar yolunda yerel çözümleri desteklediği için çok önemli.”*

Gökmen Argun, UNDP GEF SGP Ulusal Koordinatörü: *“Hayal kuran ve bu hayalleri gerçekleştirmek için projeler geliştiren şabane insanları tanıdık. Onlarla sohbet etme fırsatı bulduk, güzel hikayelerini bizimle paylaştılar. Bu dünya için yapabileceğimiz çok şey var. İklim değişikliğini ve biyoçeşitlilikteki yaşadığımız sıkıntıları gözümüzde büyütmemelimi. Yapabileceklerimizi gözümüzde büyütelim. O nedenle herkesi “Kendine Yeten Kentine Yeter” meselesinin etrafında kenetlenmeye davet ediyorum.”*

Kendi Kentine Konuşanları:

Claudio Tomasi, UNDP Türkiye Ofisi Mukim Temsilci Vekili

Akif Özkaldı, Tarım ve Orman Bakanı Yardımcısı, GEF İdari Odak Noktası

Yeşin Aydemir, Analı Kuzulu Oluşumu Kabile Annesi

Mehmet Ali Çalışkan, YADA Vakfı Kurucusu

Nuran Talu, Çevre ve Siyaset Bilimci / Küresel Denge Derneği

Cem Orkun Kırac, Sualtı Araştırmaları Derneği Kurucu Üyesi

Gizem Kıyığı, Şehir Plancısı ve Araştırmacı / Şehir Dedektifi

Turan Çetin, Doğa Derneği Mersin Bölge Sorumlusu

© Proje Arşivi

Dr. Huriye Güncüoğlu, Akademisyen ve Sosyal Girişimci

Prof. Dr. Mustafa Sarı, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi

Can Kazaz, Müzisyen

Gökmen Argun, GEF Küçük Destek Programı Ulusal Koordinatörü

Murat Suyabatmaz, Bisikletliler Derneği Başkanı

Ahu Binici, Dijital İletişim Yöneticisi ve Girişimci

Hüseyin Çağlar İnce, Biyomühendis

Ertan Karabıyık, Kalkınma, Atölyesi Kooperatifi Genel Sekreteri

© Proje Arşivi

“Kendine Yeten Kentine Yeter” Temalı Stantların Sahipleri:

Adalar Denizle Yaşam ve Spor Kulübü Derneği
Afşar Kasabası Kültürünü Yaşatma ve Sosyal Dayanışma Derneği
Agrida Tarım ve Turizm Derneği
Akbaş Çoban Köpeğini Araştırma Koruma Yaygınlaştırma Tanıtma Derneği
Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı – Çevre Portföyü Projeleri
Bisikletliler Derneği
Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği
Çevre Eczacılar Kooperatifi
Doğa Araştırmaları Derneği
Doğa Derneği
Doğa Koruma Merkezi
Doğa Kültür ve Yaşam Derneği
Doğal Denge Derneği
Ekosistemi Koruma ve Doğa Sevenler Derneği (EKODOSD)
Güneşköy Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi
İbrahim Aksaz Yaban Hayatı Koruma Derneği
Kadın ve Genç Girişim Merkezi
Kalkınma Atölyesi Kooperatifi

© Proje Arşivi

© Proje Arşivi

Kastamonu Kooperatifler Birliği
Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği
Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği
Kızılıkaya Yenidünya Derneği
Küre Dağları Ekoturizm Derneği
Küresel Denge Derneği
Kozcağız Gençlik Kültür ve Dayanışma Derneği
Orhanlı Köyü Derneği
Ornitofoto Derneği
Peyzaj Araştırmaları Derneği
Proje Evi Kooperatifi
Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği (SÜRKOOP)
Sualtı Araştırmaları Derneği
Temiz Enerji Vakfı
Temiz Gelecek Derneği
Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneği
Troya Çevre Derneği
Türetim Ekonomisi Derneği
Yaşam Alanlarını Koruma ve Yaşatma Derneği

GEF Küçük Destek Programı Projeler Buluşması 9 Eylül 2023

© Proje Arşivi

Kalkınma Atölyesi Kooperatifi ortaklığında, GEF Küçük Destek Programı (SGP) adına “Yerel Güç, Küresel Değişim” başlığı ile düzenlenen buluşma, kendine yeten kentler için çözümler sunan konuşmalar, atölye çalışmaları ve stant tanıtımlarıyla gerçekleşti.

Buluşma, gıda güvenliği, gıdaya erişim ve beslenme hakkı temaları ile sıfır plastik etkinliklerini odağa alarak, bu konuların öncelikle kentlerde yeniden konuşulmasını sağlamayı hedefledi. Bu konuları odağına alan 8 ayrı konuşma ve GEF SGP tarafından desteklenen 20 sivil toplum kuruluşunun stant tanıtımlarıyla GEF Küçük Destek Programı Projeler Buluşması, Ankara CerModern’de düzenlendi.

Sürdürülebilirliği birlikte inşa etmeye davet eden buluşma, sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumlarından temsilcilerin katılımıyla gerçekleşti. Katılımcıların büyük bir kısmını kadınlar oluşturdu. Buluşma, mahalle dernekleri ve yere sivil toplum kuruluşlarının çeşitli ağlara erişimine olanak tanıdı.

© Proje Arşivi

“Yerel Güç, Küresel Değişim” Konuşmacıları:

Gökmen Argun - GEF SGP Ulusal Direktörü

Prof. Dr. Osman Balaban - Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Prof. Dr. Vesile Şentürk Cankorur - Ankara Üniversitesi

Dr. Nuran Talu - Küresel Denge Derneği

Güçlü Topluluklar İyi Hikayeler

Prof. Dr. Nilgün Görür Tamer -

Gazi Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Aylin Gezgüç - Etki Çemberleri Vakfı

Doç. Dr. Okan Arıhan - Doğa Araştırmaları Derneği

Cem Orkun Kıraç; Sualtı Araştırmaları Derneği

© Proje Arşivi

© Proje Arşivi

“Yerel Güç, Küresel Değişim” Temalı Stantların Sahipleri:

Ata Tohum Takas Derneği

Bisiklet Kooperatifi

Çanakkale Sualtı Kulübü

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Derneği

Doğa Araştırmaları Derneği

Doğa ve Sürdürülebilirlik Derneği

Doğal Denge Derneği

Doğu Akdeniz Araştırma Derneği

Dört Mevsim Ekolojik Yaşam Derneği

Dünya Yaşasın Derneği

Eşpedal Derneği

Etki Çemberleri Vakfı

Güneşköy Çevre Kültür

Kentsel Stratejiler ve Yerel Uygulamalar Derneği (Kent Lab)

Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği

OSTİM Yenilenebilir Enerji ve Çevre Kümelenmesi Derneği

Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği (SÜRKOOP)

Sualtı Araştırmaları Derneği

Sürdürülebilir Yaşam Derneği (SUYADER)

Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneği

Türetim Ekonomisi Derneği

Türkiye Ormancılar Derneği

Van Çevre Tarihi Eserleri Koruma ve Geliştirme Derneği (ÇEVDER)

Yaşam İçin Toprak Derneği

© Proje Arşivi

Yerel kültürel Karşılaşmalar

GEF SGP projelerinin başarılı olmasında en önemli yaklaşım yörede sahiplenilmesi ve süreçlere herkesin etkin olarak katılmasıdır. Bu projeler ülkemizin her yerinde başarıyla uygulanmıştır.

Proje uygulamaları sırasında birçok “yerel kültürel karşılaşmalar” ve farklı deneyimler yaşanmıştır. Yerel kültürel karşılaşmalar projenin uygulanırken proje ekibi ile yöre halkı arasında yaşananlar ile proje hedeflerinin geleneksel kültür içinde zaten var olan karşılıkları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Çoğu zaman yerel kültürel karşılaşmalar projenin başarısını etkileyen fırsatlar olarak ortaya çıkmış, proje ekibini hem böyle bir proje yaptıkları için yüreklendirmiş ve etkisini artırmıştır.

"Herkesin sahip olmak isteyebileceği bir anıyı, duyguyu somut olarak bırakmanın bir yolunu denedik."

Turan Çetin, "Bolkar Dağları Konar Göçer Yörüklerle Emanet" projesi sırasında yaşadıklarını ve deneyimlerini şöyle anlatıyor.

Mersin'in Bolkar Dağı'nda konar göçer yörüklerle çalışmaya başladığımızda, alanın daha batı bölgelerinde halen deve ve kıl çadıyla göç eden ailelerle iletişime geçtik. Konar göçer yörükler, yazı dağlarda, kışı ise daha alt rakımlardaki vadi veya ormanlık alalarda yurt tuttukları yerlerde kıl çadır kullanmaya devam ediyorlardı.

Yaz başı başlayan göç hareketi, baharı takip edercesine günlük olarak devam ediyordu. Her gün develeri, köpekleri ve yüzlerce keçileriyle daha yüksek rakımlara çıkan, kıl çadırlar kuran orta genişlikte aileler düşünün... Göç esnasında hiçbir aile, diğer göç eden ailelerle aynı güzergahı kullanmıyordu ve konaklama noktaları aynı değildi. Bunun sebebi, başka sürülerden hayvanlara hastalık bulaşmasını önlemek.

Buraya kadar her şey masalsi olarak devam ederken, kadim yöntemlerle göç eden ve bilinen modern dünyanın zaman ve takvimini kullanmayan bu yaşama iletişime geçmek çok kolay olmuyordu. Devamlı göç halinde olunan konaklama noktasında varıldığında ise keçilerin güdüldüğü, güneşin doğuşuyla uyanıp batışıyla uyunan bu yaşamda, çoğu zaman sohbet zaman ayıramıyorlardı. Bunların yanı sıra, modern dünyanın olumsuzlukları, artık eskisi kadar bakir alanlarda göç edememeleri ve köylerden geçerken yaşadıkları büyük gerginlikler nedeniyle çeşitli sorunlar yaşıyorlardı. Tüm bunlardan arta kalan zamanda doğa hakkında sohbet etmek için vakitleri olmuyordu. Çoğu aile ile ancak birkaç dakika konuşabiliyorduk ve zaman ayırmak istemiyorlardı.

Çalışmalarımız kapsamında, konar göçer ailelerin yaşamlarında para ile satın alamayacakları ve herkesin sahip olmak isteyebileceği bir anıyı, duyguyu somut

olarak bırakmanın bir yolunu denedik. Polaroid (çekildiği anda fotoğrafı basabilen) fotoğraf makinesi temin ederek fotoğraflarını çekip vermeye karar verdik. Gerekçesi, devamlı göç halinde olan ve yakın akrabalarından çoğu zaman ayrı kalan ailelerin yalnızca fotoğraf ile hasret giderebilmesiydi. Yaşamlarında akıllı telefon veya elektrik bulunmadığı için, eski dönemlerde olduğu gibi bu somut hatırayı saklayabilir ve hasret giderebilirlerdi.

İlk saha ziyaretlerinde gittiğimiz obalardaki ailelerin fotoğraflarını çekip hemen orada baskısını vermemiz çok hoşlarına gitti. Daha fazla fotoğraf çekmemiz için kıl çadırlarının artık en özel köşelerine davet etmeye başladılar. Hazır baskı yapan fotoğraf makinesi sayesinde hem fotoğraf çekebiliyorduk hem de proje kapsamında uzun uzun sohbet edebiliyorduk. Bir sonraki ziyaret zamanımızı sorup, ona göre özel kıyafetlerini giymek istediklerini söylüyorlardı. Hatta sonraki ziyaretlerimizde başka obalarda bulunan ve hasret duydukları akrabalarını da davet edeceklerini belirterek, onların da fotoğraflarını çekmemizi istiyorlardı.

Bir süre sonra, batı Mersin dağları, Karaman ve Konya bölgesindeki konar göçerler ile hem fotoğraf çekiyor ve çektiklerimizi somut olarak onlara hediye ediyor, hem de doğa hakkında proje kapsamında uzun uzun sohbet ve çekimler yapma imkanı buluyorduk.

Aslında konar göçer ailelerin anlattığına göre, sıkça gelip fotoğraflarını çekenler olmuş ve birçoğunu (istisna mutlaka vardır) bir daha ne görmüşler ne de duymuşlar. Çalışmamız sayesinde fotoğraflarını çektikten hemen sonra vermemiz, aramızdaki güven duygusunu pekiştirdi ve ihtiyaçları olanı az da olsa karşılamaımıza yardımcı oldu; bu da başarımızı sağladı.

Doğal güzellikleri ile tanınan Gökçeada ve Kaş, plastik kirliliğinin tehdidi altında. Bu sorunu çözmek için yürütülen projenin temelini, iş birliği oluşturuyor.

Etki Çemberleri Vakfı, “Plastiksiz İşletmeler ile Etki Pozitif Dönüşüm” projesinde yaşadıklarını ve deneyimlerini şöyle anlatıyor.

© Etki Çemberleri Vakfı

Gökçeada’da İlk Plastiksiz Festival

Gökçeada, huzurlu doğasında yağmurlu bir sabaha uyandı. Ada, tatlı bir heyecan ile bir ilke şahit oluyordu. Sürdürülebilir yaşamı önemseyenler, Türkiye’nin ilk plastiksiz festivali için çemberde buluşacaktı. Yaz yağmurunun keyfiyle festivale gelenler, kadın üreticilerin elleriyle hazırladığı birbirinden lezzetli ikramlar eşliğinde, konuşmacıların paylaşımlarıyla hayatlarında neler değiştirebileceklerini öğrenmeye başladı.

Gün boyunca ada sakinleri, işletmeler ve sürdürülebilir bir yaşam arayışında olan herkes festivalde bir araya geldi. Gökçeada’nın doğasından ilham alarak sohbetler arasında herkes doğa ile uyumlu yaşam alternatiflerinin peşine düştü.

Festivalin sonuna doğru, çembere katılan bir ada sakini ayağa kalktı. “Bizi yalnız bırakmayın” diyerek başladığı sözlerine şöyle devam etti: “Bu çemberlere, bu buluşmalara çok ihtiyacımız var.” Bu sözler, o an orada bulunan herkesin ortak düşüncesinin sesi olmuştu.

Gökçeada, doğayla uyum içinde olan bir yaşamın en güzel örneklerinden biri ve öyle olmaya da devam edecek. Bu festival, adanın doğa ile olan dansına eşlik etmek, bu dansı çoğaltmak ve bu dansın mümkün olabildiğini göstermek için Gökçeada’dan aldığı ilhamla yayılmaya ve büyümeye devam ediyor. Simbiyotik bir ilişkinin en güzel örneklerinden biri olan Etki Çemberleri Vakfı ile The Purest Solutions işbirliğinde gerçekleşen festival, yaşanabilir bir dünyayı önemseyen herkesi bu harekete davet ediyor.

Ada'nın Plastiksiz Dönüşümü

Hikayemiz, Gökçeada'da geçiyor. Deniz kıyısında küçük bir kafe ve sahibi yıllardır adada yaşayan Ceren Hanım. Plastik ürünler dışında pek bir alternatif bilmiyor. Bir gün, ona başka ürünlerin varlığından bahsedenlere “Plastik kullanmamak mı? Bu işimizi zorlaştırır” diyerek meseleyi pek de mühim görmüyor.

Gökçeada'nın yerel lezzetler ustası Ceren Hanım'ın düşünceleri, Etki Pozitif Vakfı'nın proje ekibiyle vakit geçirdikçe değişmeye başladı. Projenin gönüllüleri, Ceren Hanım gibi işletme sahiplerini önce plastiksiz ürün alternatifleri ile tanıştırdı ve bu alternatiflerin kullanımlarının kolay olduğu kadar çevre için de önemli olduğunu gösterdi. Bu plastiklerin yok olmasa bile parçalanarak her yere zerrelere saçıldığı farkında bile değildi. Proje kapsamında yapılan ölçümler, Türkiye'nin ilk ve tek sualtı milli parkı olan Yıldızkoy'da bile mikropplastik bulunduğunu kanıtladı. Havaya ve suya karışan, gıdalara bulaşan mikropplastiklerle ömrümüz boyunca yaklaşık 20 kilogram plastik yediğimize kimse inanmak istemiyordu, ta ki gerçeklerle yüzleşinceye kadar. Sezon sonunda plastik alternatifi ürünleri bitince, Ceren Hanım kendisi araştırmaya başladı. Doğa dostu alternatifleri edinerek kafesinde kullanmaya devam etti.

Zamanla, Ceren Hanım ve diğer işletmeler, projenin sadece çevresel değil, aynı zamanda ekonomik ve toplumsal faydalarını da görmeye başladılar. “Artık yanınızdayız, ne gerekiyorsa yapalım” dediler ve projeye daha fazla destek verdiler. Ceren Hanım, işletmesinde plastik şişe su yerine arıtılmış su kullanmaya başladı ve müşterileri bu değişikliği memnuniyetle karşıladı. Gökçeada, Ceren Hanım ve diğer işletmeler sayesinde plastiksiz bir yaşam için büyük bir adım attı. Bu küçük kafe gibi tüm işletmeler, ada halkı için ilham kaynağı oldu ve bu, Gökçeada'nın sahiplendiği önemli bir mesele haline geldi.

Plastiklerin Ötesinde Bir Ada

Kışın sakın geçen Gökçeada günleri, havaların ısınmasıyla birlikte kalabalıklaşıyor. Gökçeada'da restoran sahibi Ahmet Bey de tatil sezonunun açılmasını heyecanla bekliyor. Ahmet Bey için, yemeğini sahilde ya da kamp alanında yemek isteyenler için paket servis malzemeleri tam olmalı. “Bu çevreciler de nerden çıktı? Müşteriler hızla işleri hallolsun ister. Tek kullanımlık plastikleri sezon ortasında neyle değiştirebiliriz ki?” diyordu. Proje ilerledikçe, veriler ortaya çıktı ve Ahmet Bey'in fikri değişmeye başladı.

Başlangıçta plastik alternatifi ürünler hakkında şüpheler olsa da, kullanmaya başladıktan sonra ne kadar pratik ve etkili oldukları görüldü. Ahmet Bey, işletmesinde plastik çatal ve bıçakları tamamen kaldırdı ve yerine biyolojik olarak çözünebilir ürünler kullanmaya başladı.

Bir süre sonra, Ahmet Bey projeye olan inancını artırdı ve toplantılarda daha fazla yer almaya başladı. “Gökçeada'nın plastiksizleşmesi için elimizi taşın altına koymalıyız” diyerek diğer işletmeleri de cesaretlendirdi. Ahmet Bey, restoranında plastik ambalajları kaldırarak yerel üreticilerin doğal ambalajlarını kullanmaya başladı. Bu değişiklik, restoranın imajını güçlendirdi ve müşterilerden olumlu geri dönüşler aldı.

Gökçeada'da plastiksizleşme projesi, Ahmet Bey ve diğer işletme sahiplerinin kararlılığı sayesinde büyük bir başarıya dönüştü.

Kaş'ın Plastiksizlik Yolculuğu

Kaş, Akdeniz'in gözde turizm noktalarından biri. Ancak, doğasının korunması için daha fazla çaba gerekiyor. Etki Çemberleri Vakfı ve Raw Foundation iş birliğiyle ve gönüllülerin katılımıyla plastiksiz yaşamı teşvik eden proje başladı. Bu proje, biyolojik çeşitliliği korumayı ve sosyal kapsayıcılığı artırmayı amaçlıyor. İlk başta projeye ilgi düşük olsa da yerel işletmelerin destek vermeye başlamasıyla birlikte ivme kazandı. Proje ekibi, plastik alternatifleri ürünleri tanıttı ve işletmelere bu ürünleri kullanmaları için teşvik edici hibeler sağladı. Etki Çemberleri Vakfı ve Koton iş birliğiyle Kaş'ta plastiksizlik yolculuğu için farklı paydaşları bir araya getiren bir açılış etkinliği düzenlendi. Bu etkinlikte dalış rekortmeni ve Milli Sporcu Şahika Ercümen bir dalış gerçekleştirdi. Bu dalışta denizden şezlong dahil olmak üzere birçok plastik çıkardı. Bu etkinlikte, denizlerimizin karşı karşıya kaldığı plastik kaynaklı tehditlerin ortadan kaldırılması için ortak bir çağrı yapıldı ve herkes değişime ortak olmaya davet edildi.

© Etki Çemberleri Vakfı

Türkiye'nin ilk mercan resif koruma alanı

Mercanlar hakkında yeni keşiflerin yapıldığı bu projeye Çanakkale Boğazı Dardanos Cladocora resifleri, Türkiye'nin ilk mercan resif koruma alanı oldu.

© Çanakkale Sualtı Spor Kulübü Derneği

Projenin Adı: Türkiye Kıyıları Mercan Resif Deniz Doğa Alanlarını Geliştirme Koruma İzleme ve Yönetimi

Proje Yürütücüsü: Çanakkale Sualtı Spor Kulübü Derneği - **Facebook:** @canakkalesualti
Instagram: @canakkalesualti

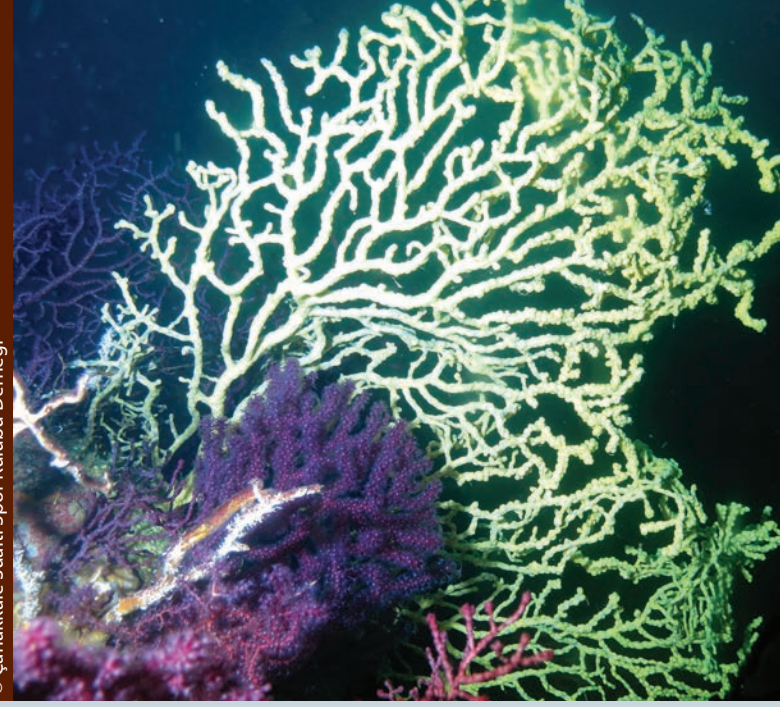
Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 40.200 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 36.400 USD
Toplam Proje Bütçesi: 76.600 USD

Uygulama Yeri: Marmara Adası, Bozcaada, Çanakkale Boğazı

Çanakkale Sualtı Spor Kulübü Derneği:

Çanakkale Sualtı Spor Kulübü Derneği (ÇSSKD)'nin misyonu, ülkemizde ve Çanakkale'de sualtı sporlarını geliştirmek, spora ve sporculara katkıda bulunmak, denizle ilişkili araştırma çalışmalarında bulunmak ve bunların yaygınlaşmasını sağlamaktır. ÇSSKD, önceki yıllarda Çanakkale bölgesinde gerçekleştirilen birçok sualtı araştırmasına ve deniz faaliyetine aktif katılım sağlamıştır. Dardanos Mercan Resif Koruma Alanı'nda önceki yıllarda gerçekleştirilen birçok incelemeye gönüllü katkı sunmuştur. ÇSSKD, Çanakkale Boğazı'ndaki bilimsel sualtı araştırmalarına verdiği destekleriyle ismini duyurmuş bir platformdur.

© Çanakkale Sualtı Spor Kulübü Derneği

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Ülkemiz denizlerinde, nesli tehlike altında ve nesli tükenmeye yakın olan kolonisel mercan türlerinin yoğun popülasyonlara ulaştığı bölgeler bulunmaktadır. Bu alanlarda denizel biyoçeşitliliği zenginleştiren mercan toplulukları, diğer canlılar için beslenme, üreme ve barınma alanları yaratmaktadırlar. Hassas statülerine rağmen, bu türler ve oluşturdukları habitat ne yazık ki koruma altında değildir ve aşırı balıkçılık faaliyetleri nedeniyle günden güne azalmaktadır. Projede, bu türlerin oluşturdukları zengin biyoçeşitlilik alanlarının ortaya çıkarılmasına, farkındalığın yükseltilmesine, nesli tehlike altındaki bu türlerin resmi olarak koruma altına alınması konusunda bilinç artışına ve üst otoritelerin bu bölgeleri tanımalarına ihtiyaç vardı.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Mercanlar, küresel olarak önemi yüksek sucul canlılardır. Tropik bölgelerdeki resifler, dünyanın en önemli denizel biyolojik çeşitlilik sahaları olarak dikkat çekiyor. Ülkemiz mercan resif ekosistemlerine sahip olmamakla birlikte, Akdeniz'de geniş yayılımlar oluşturabilen mercan türleri bulunmaktadır. Bu türlerin bazıları, Bozcaada, Marmara Denizi (Marmara Adaları) ve Çanakkale Boğazı'nda yaşamalarına rağmen halen geniş kapsamlı tanınmamaktadırlar. Özellikle nesli tehlike altında olan bazı mercan türlerinin tanınması ve koruma altına alınması son derece önemlidir.

Bizleri bu projede heyecanlandıran en önemli konu, Marmara Denizi ve Bozcaada sularında önemi yüksek mercan alanları bulunmasına rağmen elimizde detaylı veri olmamasından dolayı bunların ortaya çıkarılmasına olan ihtiyaçtır. Daha önceki yıllarda üniversitelerin gerçekleştirdiği bazı çalışmalarda ortaya çıkan mercan keşifleri de habitatların daha detaylı incelemesinde bize motivasyon veren en önemli kısımlar olarak dikkat çekiyor.

© Çanakkale Sualtı Spor Kulübü Derneği

Projenizde katılımı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Proje çalışmalarında, ülkemiz denizlerinde yaşam süren mercanlara ilgisi olan kuruluşların (STK, üniversite) katılımının artması ve bize destek vermeleri hedeflenmiştir. Mercan türleri üzerindeki ilgiyi ve bilgiyi arttırmak için bilimsel çalışmaların yanı sıra ortak katılımı gerçekleştirilen belirli yan faaliyetler yapılmıştır. Bozcaada ve Marmara Adası'nda, bölgelere özel türleri tanıtıcı lansman dalışları yapılmış ve kamu kurum yetkililerinin de katılımıyla ortak STK destekli yan faaliyetler uygulanmıştır. İlgi gruplarının farkındalığını arttırmak ve onların katılımını sağlamak için mercan seramik prototip ve seramik atölyeleri, sert mercan deniz transplantasyon, derin su ahtapot resifleri dizaynı gibi yan faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bunlarla birlikte birlikte yaşlı mercan kolonilerinin bulunduğu alanlarda incelemeler, Marmara Adası ve Bozcaada mercan resifleri canlı biyoçeşitlilik tespitleri ve yeni mercan habitat keşifleri yapılmıştır. Doğal mercan alanlarında sualtı fotoğraf ve video envanteri oluşturulup ve sualtı mercan belgesel çekimleri gerçekleştirilmiştir. Proje faaliyetleri ve edinilen bilgiler, ulusal basında sürekli yayınlanmıştır.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemizde, önceki yıllarda Çanakkale Boğazı'nda koruma altına alınmış mercan resif bölgesinin detaylı olarak bilinmeyen denizel biyoçeşitliliğinin belirlenmesini hedeflemektedir. Ayrıca Bozcaada ve Marmara Adası gibi koruma ihtiyacı bulunan, ancak henüz resmi olarak koruma altında olmayan yüksek biyoçeşitlilik mercan bölgelerindeki habitatları ortaya çıkararak tanınamayı ve farkındalığı artırmayı amaçlamaktadır. Çalışmalarda, Bozcaada ve Marmara Adası özelinde geniş dağılım alanları olduğu bilinen nesli tehlike altındaki iki mercan türünün (*Cladocora caespitosa*, *Savalia savaglia*), projenin biyoçeşitlilik odak alanı altında incelenmesi hedeflenmiştir.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Çanakkale Boğazı Dardanos *Cladocora* resifleri, Türkiye denizlerinin ilk mercan resif koruma alanı (Resmi Gazete, Ağustos 2021) ilan edilmiştir. Bu karar, bölgede yoğun dağılıma sahip olan nesli tehlike altındaki sert mercan türünün önemini ve diğer denizel canlılara yaptığı katkının bilinmesini, ortamdaki denizel biyoçeşitliliğin tanınmasını ve farkındalığın artmasını sağlamıştır.

Çanakkale Boğazı Dardanos mercan resif alanındaki ekolojik sağlığa katkı sağlamak için küçük ölçekli balıkçıların desteği ile hayata geçirilen uygulamalar şunlardır; tahrip edilmiş mercan bölgesinde sert mercan transplantasyon, derin su ahtapot resifleri, seramik prototip uygulamalar, ağ veya çapa gibi kirleticilerin mercan bölgesinden bertarafı, bilgilendirici toplantı ve seminerler.

Proje kapsamında ülkemizdeki mercan araştırmaları literatürüne ve yeni yetişecek mercan bilimcilere ışık tutacak nitelikte ve Türkiye'de ilk kez hazırlanan yeni bir bilimsel kitap (Dardanos Mercan Resifleri) yayınlanmıştır.

Marmara Adası'nda, gorgon mercanlarının (yelpaze, dal mercanlar) yaşam sürdürdüğü yeni yaşam bölgeleri bulunmuştur. Marmara Adaları, nesli risk altında olan ve Akdeniz'de 2700 yaşına ulaşmış fosilleri bulunan gorgon dal mercanı *Savalia savaglia*'nın (altın mercan, sahte siyah mercan), önemli dağılım bölgelerindedir. Geçmişte bu mercanlarla anılan bir bölge olmasına rağmen, projede yapılan çalışmalarla eksik bilimsel envanter geliştirilmiş, yeni derin su mercan habitatları ve çevresindeki bilinmeyen denizel biyoçeşitlilik ortaya çıkarılmıştır.

Türkiye'de ilk kez tür özelinde yayımlanacak olan Marmara Adası *Savalia* Mercan Habitatları kitabı ve baskısı tamamlanmıştır. Türkiye Mercanları Acil Eylem Planı kitabı ile bilgi düzeyinin geliştirilmesi ve ülkemiz envanterinin yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Kamu kurum destekli bilgilendirme faaliyetleri ve proje kapsamında hedeflenen yan faaliyetler ile *Savalia* türünün oluşturduğu yüksek denizel biyoçeşitlilik, bölgede detaylıca tanıtılmıştır. Marmara Adası'nda yoğun balıkçılık baskısı altında olan mercan habitatlarına dikkat çekilerek, yeni koruma alanı olması son derece zorunlu olan potansiyel mercan koruma alanları (*Savalia* Mercan Yaşam Alanları-Marmara Adası) haritası ortaya çıkarılmıştır.

Kamu kurum destekli olumlu ilerleyen süreçte, ülkemiz denizleri biyolojik çeşitliliğine ve balıkçılığa da katkı sağlayan *Savalia* mercan habitatlarının balık ağları ve çapa baskısından aldığı ağır tahribatın önlenmesi için yeni koruma alanları önerilmiştir. Bozcaada'da Tuzburnu resiflerinde ilk kez gerçekleştirilen mercan etkileşimli biyoçeşitlilik tespitlerinde, farkındalığın yükseltilmesi ve stratejik önemi yüksek Kuzey Ege adalar bölgesindeki nesli tehlike altındaki türün (*Cladocora caespitosa*) oluşturduğu banket resiflerinin tanıtılması hedeflenmiştir. Halen koruma statüsünde olmayan bölgede, ülkemiz denizlerine katkısı yüksek olacak yeni mercan koruma alanı olarak potansiyel bir mercan bölgesi önerilmiştir. Bölge özelinde yayımlanan kitaplar ile Marmara Adası ve Bozcaada mercan resiflerinin, Türkiye Denizel Koruma Alanları sistemine eklenmesi sağlanacaktır.

© Çanakkale Sualtı Spor Kulübü Derneği

Ülkemizde ilk kez, nesli tehlike altındaki bir sert mercan türünün STK ve üniversite işbirliği ile seramik prototipi oluşturulmuştur. Dardanos mercan resiflerinin tanıtımına ve korunmasına yüksek fayda sağlayacak olan bu çalışmayla birlikte, sert mercan transplantasyon ve derin su ahtapot resifleri gibi yan uygulamalarla Çanakkale Boğazı deniz ekolojisine ve küçük ölçekli balıkçılığa katkı sağlanmıştır. Biyoçeşitliliğin ve denizel canlı popülasyonlarının artışına destek olduğu için, mercan resiflerinin dışında boğazda avcılık yapan küçük ölçekli balıkçıların da ilerleyen zamanda ekonomik fayda kazanacağı öngörülmüştür.

Proje kapsamında, geçmişte balıkçılık ağları sebebiyle tahrip olan *Cladocora* mercan bölgesinde sert mercan deniz transplantasyonu yapılmıştır. Bu faaliyetlerin deniz ekolojisine ve sağlığına, ayrıca çevrede yaşam süren balık türleri ve diğer denizel omurgasız canlıların yaşamlarına olumlu fayda sağlaması hedeflenmiştir.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Projenin yöre halkına ve konunun gelişimine olumlu katkı yaptığı düşünülmektedir. Marmara Adası'nda altın mercan (*Savalia savaglia*), Bozcaada'da sert mercan (*Cladocora caespitosa*) habitatlarının tanıtılması sağlanmıştır. Türkiye'nin ilk mercan koruma alanı niteliğinde olan ancak projeden önce detaylı bilinmeyen Çanakkale Boğazı Dardanos mercan bölgesinin bilinirliği yüksek seviyeye çıkarılmıştır. Ayrıca küçük balıkçılığı destekleyici uygulamalar, yöre halkının dikkatini çekmiştir. Bilgilendirme toplantıları, seminerleri ve yan hedefler doğrultusunda yapılan lansman dalışları, bilimsel ölçüm amaçlı sualtı araştırmaları ve ortak katkılı faaliyetler, ülkemizde mercan habitatlarının bu derece yaygın olmasına şaşırان ve konuyla yakından ilgilenen bir kesimin katılımıyla gerçekleşmiştir.

Çanakkale bölgesinde balıkçı bilgilendirme toplantılarından birinde uzun yıllar süngerçilik yapmış bir sünger dalgıcının söylediği şu sözler, toplantıya ilgiyi arttırıp uzun süren bilgi alışverişine imkan sağlamıştır: “Çanakkale’liyim ama Dardanos’un bu kadar önemli ve mercan bölgesi olduğunu ilk kez duyuyorum. Bu alanların korunması lazım.”

Marmara Adası’ndaki derin su *Savalia* resiflerinin etkileyici biyoçeşitliliği ve ortamdaki canlılık, Kaymakamlık toplantılarında da dikkat çekmiştir. Özellikle ilçe Kaymakamı’nın, proje kapsamında görüntü kaydı alınan ve mercanlar üzerine atılmış bir balık ağının, nesli tehlike altındaki tür habitatına verdiği zarara ilişkin yaptığı yorumlar, toplantıların en dikkat çekici kısmını oluşturmuştur.

Bozcaada Kalesi mevkiinde yapılan halkı bilgilendirici mercan seminerinde bir balıkçının “Yıllardır Tuzburnu mevkiinde olta balıkçılığı yapıyorum. Olta attığım dibi kayalık zannediyordum, meğer mercan resifi imiş.” şeklinde yorumu akıllarda kalmıştır.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Ülkemiz mercan envanteri keşifleri sınırlı olduğu kadar ortaya çıkarılmış yayınlar da (makale, kitap) azdır. Çanakkale Boğazı, Marmara Adası ve Bozcaada özelinde yayımlanan üç kitap ve Türkiye’de ilk niteliğindeki Mercan Resif Deniz Doğa Alanları Acil Eylem Planı ile ülkemizin denizel bilim envanterine önemli katkılar yapıldığı düşünülmektedir. Ayrıca, Marmara Adası’nda derin su ekosisteminde (45-56 m) yeni dal mercan dağılım alanları ortaya çıkarılmış ve bu bölgelerdeki biyoçeşitlilikle ilgili elde edilen bilimsel veriler, İtalya’da gerçekleştirilen Avrupa Mercan Resifleri Sempozyumu (ECSR 2024)’nda ilk kez bilim insanlarıyla paylaşılmıştır (Özalp ve diğ. 2024). Bunlar yeni keşiflerdir ve Türkiye Denizleri Mercan Resif Deniz Doğa Alanlarına eklenmesi ve balıkçılık baskısından korunması gereken potansiyel koruma alanlarıdır. Bilinen bölgelere yeni keşfedilen alanların eklenmiş olması, koruma alanı uygulamalarını arttıracak gibi Marmara Denizi’nin de önemini yükselten nitelikli bulgulardır.

Ülkemizde ilk kez nesli tehlike altında olan bir mercan türünün, STK desteği ile prototipinin yapılması ve bunun diğer STK’lara yaygınlaştırılması ile ilerleyen zamanda PTT pulları gibi ülkemizi tanıtan çalışmalarda önemli bir rol oynaması beklenmektedir. Proje çıktılarının, ülkemizin deniz canlılığı hakkındaki farkındalık yaratmada önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Türkiye denizlerinde ilk kez Çanakkale Boğazı’nda oluşturulan mercan koruma alanı, Çanakkale’nin küresel STK’lar ve bilim insanları arasında tanıtımında etkili olmuştur.

Marmara Adası, özel bir denizel ekosistem barındırmaktadır. Özellikle 40 metre üstü derin sulardaki bazı lokasyonlarda, yelpaze dallı mercanlardan olan

altın mercan (*Savalia savaglia*) yoğun popülasyonlar oluşturmaktadır. Marmara Adası, metrelerce derinde saklı bir mercan ekosistemi barındırıyor ve biyoçeşitliliğe çok değerli katkılar sağlıyor. Benzer şekilde Kuzey Ege adalarından olan Bozcaada Tuzburnu’nda nesli tehlike altındaki mercan türünün geniş bir banket resifi bulunmaktadır. Bu mercan resif alanlarının, bölgede yaşayan insanların bilinçlenmesine ve bilgilenmesine katkısı büyüktür. En önemlisi, bölge balıkçılarının bu mercanların 2700 yaşında fosilleri olduğunu ve yavru balıklar için önemli bir yuva sağladıklarını öğrenmesidir. Bu, projedeki en önemli başarı olarak görülmektedir. Çünkü hassas bölgeler, ancak denizden ekmek yiyen balıkçıların bilinçlenmesi ve bilgilenmesi ile korunabilir. Halk, bu konuda tanıtım ve farkındalık artışını sağlayarak önemli bir rol üstlenebilir. Değerli bir denizel bölgeyi korumanın yolu, tanıtım ve farkındalık artışından geçmektedir; aksi takdirde koruma çabaları zorlaşabilir.

Proje çalışmalarımızda, sualtı envanter inceleme sürecinin yanı sıra adaların ve bölgenin tanıtımına katkı sağlamak amacıyla bilgilendirme aşamaları da aktif bir şekilde yürütülmüştür. Bununla birlikte, ülkemiz denizlerinde henüz bilinmeyen ancak bazı çalışmalarda Mercan Resif Doğa Alanı olduğu bildirilen lokasyonların incelenerek kesinleştirilmesi ve Türkiye denizel koruma alanları sistemine eklenmesi, olumlu katkılar sağlayacaktır. Mercan koruma alanlarının oluşturulması, ülke deniz bilimlerine ve dolayısıyla yavru balık ve omurgasızları koruma çabalarına katkıda bulunmakla birlikte, gelecek yılların balıkçılığı için de koruyucu bir rol üstlenmektedir.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Proje çalışmamızda özellikle sualtı araştırmaları, mercanların inceleme ve sualtı fotoğrafı alma sürecinde derneğimizin kadın dalgıç üyeleri ve projemize destek veren STK’lardan kadın dalgıçların (sualtı fotoğrafçıları) katılımları olmuştur. Bu katılım, mercanlar hakkındaki farkındalığı yükseltmiş ve proje tanıtımına olumlu katkı yapmıştır.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Projemizde büyük sorunlarla karşılaşmamıştır. Destekçi STK'larla birlikte planlanan açılış lansmanı dalışları gibi ortak yapılacak bazı saha çalışmaları için hava şartları nedeniyle tarihlerin sıkça güncellenmesi gerekmiştir. Bununla birlikte bilgilendirme sürecinde özellikle balıkçılara yönelik bilgi paylaşım toplantılarında bazı zorluklar yaşanmıştır. Balıkçılık sezonunun olduğu dönemlerde çok kalabalık topluluklara ulaşmakta sıkıntılar yaşanmasına rağmen, tarih değişiklikleri ve yerel kamu kurumlarının yardımlarıyla bilgilendirme çalışmalarında başarıya ulaşılmıştır.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Mülki amirliklerin (Marmara Adası, Bozcaada), projenin başlangıcında konuya gösterdikleri hassasiyet ve nesli tehlike altındaki türlerin oluşturduğu biyoçeşitliliğin değerli olduğu yönündeki olumlu görüşleri, proje çalışmaları öncesinde bizleri motive etmiş ve umut vermiştir.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Projede çalışılan ve ortaya çıkarılan yeni mercan alanlarının bulunduğu Marmara Adası ve Bozcaada resiflerinin, ileri dönemde Çanakkale Boğazı Dardanos koruma alanına benzer şekilde koruma altına alınacağı düşünülmektedir. Bölge sağlığına ve ekolojiye yapılan katkı açısından, sualtında oluşturulan mercan transplantasyon alanı ve derin su ahtapot resiflerinin denizel canlılık ve biyoçeşitliliğin artmasına ve ekosisteme ekolojik fayda sağlayacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca mercanlar üzerindeki hassasiyet, küresel ısınmanın mercanlara etkisi ve projemizin çıktılarının ulusal basında yaygınlaşması da dikkate alındığında, mercanlar üzerinde çalışmalar yapacak ilgi gruplarının artacağı düşünülmektedir.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projemizde Marmara Adası ve Bozcaada özelinde yeni mercan koruma alanları oluşturulması hedeflenmektedir. Bu bağlamda mülki amirlik ile iletişime geçilerek hazırlanan bilimsel rapor, projemiz bilim danışmanı tarafından ilgili Kaymakamlıklara sunulmuştur. Bir alanın denizel koruma statüsü alabilmesi için sürdürülebilir çalışmaları devam ettirmek ve konuyu unutturmamak en önemli basamaktır. Bu sebeple, proje sonrasında derneğimiz tarafından finanse edilen bilimsel deniz saha inceleme çalışması gerçekleştirilmiş ve sonuçları (Ocak 2023) yetkili kurumlara iletilmiştir. Çalışma hedeflerimize ulaşmak ve ülkemiz denizlerine yeni mercan koruma alanları kazandırmak için deniz saha inceleme çalışmalarımızın devamı planlanmıştır.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Proje çalışmalarımız sonrasında, mercan araştırmalarımıza destek vermek isteyen STK'ların sayısında artış olmuştur. Deniz saha çalışmalarında gönüllü dalışlara destek verenler, araştırmalarımıza katılmaktadır. Bununla birlikte, mercan projelerimizden haberdar olan üç lise öğrencisi ve bir üniversite öğrencisi, yeni projelerde ortak çalışma yapma ve TÜBİTAK projelerinde danışmanlık desteği taleplerini projemizin bilim danışmanına iletilmişlerdir.

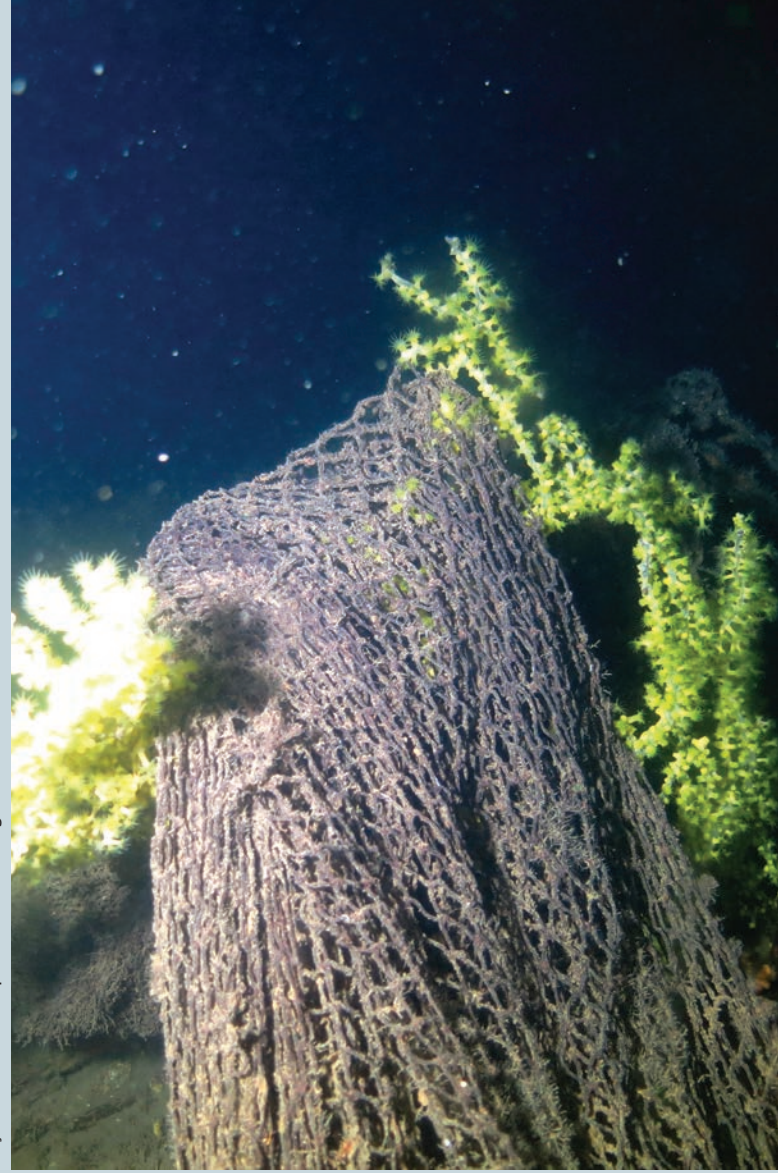
Bozcaada'da gerçekleştirilen proje kapanış mercan toplantısında, İstanbul Koç Özel Lisesi'nden bir öğrenci (Florida mercan resiflerinde çalışmak istiyor) ve Çeşme Lisesi'nden bir öğrenci (Montenegro Cladocora resiflerinde çalışmak ve üniversitede deniz biyolojisi okumak istiyor), lisans eğitimlerinde mercanlar üzerine araştırma yapmak istediklerini toplantıda dile getirmişlerdir. Toplantıya katılan akademisyenlerle bilimsel sohbet gerçekleştirmiş ve yurt dışında hedefledikleri mercan araştırmalarına teşvik edilmişlerdir.

**Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler?
Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür
katkılar sağladı?**

Mercan araştırmaları literatürü, Türkiye denizleri için oldukça yenidir. Bilimsel envanterin eksikliği olduğu gibi STK'ların da bu alanda yürüttüğü proje sayısı da azdır. Önceki yıllarda bazı üniversitelerin araştırmacıları tarafından yapılan ulusal projelerle bazı bölgelerin mercan envanterine ilişkin bilimsel veriler ortaya çıkarılmıştır. Ancak mercanlar konusunda yapılacak çok şey olduğu açıktır. Projemizde Marmara Adası'nda ve Bozcaada'da, önemi daha önce ortaya çıkarılamamış olan nesli tehlike altındaki iki türün oluşturduğu nadir biyoçeşitlilik sunan mercan habitatlarına odaklanılmıştır. Projenin birçok yan hedefi bulunmakla birlikte en önemlisi, mercanlar ve denizel biyoçeşitlilik konusunda öncelikle ülkemiz denizlerindeki canlıların önemini vurgulamak ve bu konuda bilinçlendirmeyi sağlamaktır. Bununla birlikte en önemli amaçlarımızdan biri, Marmara Adası ve Bozcaada'da halen koruma statüsünde olmayan ve nadir biyoçeşitlilik alanı olarak nitelendirilebilecek bazı mercan zengini bölgeleri koruma altına aldirmek ve mercanların üzerine çapa veya balıkçılık ağlarının atılmasına sınırlama getirmektedir. Yüksek biyoçeşitlilik bölgelerindeki mercanlar, her geçen gün aşırı balıkçılık faaliyetleri sebebiyle ölmektedir. Proje, burada devreye girmiş ve yeni mercan keşiflerinin yapılmasına imkan vermiştir. Özellikle Marmara Adası'nda yeni mercan bölgelerinin belirlenmesinin yanı sıra Bozcaada ve Çanakkale Boğazı'ndaki mercan alanlarında biyoçeşitlilik tespitleri yapılmasına olanak sağlanmıştır. Ülkemize üçü bilimsel ve biri acil eylem planı olmak üzere dört veri envanter kitabı kazandırılmıştır. Denizlerimiz için mavi büyüme ve denizel yaşamının sürdürülebilirliği konusundaki girişimlerimizde umutlarımız artmıştır.

Bu anlamda ilk hedefimiz, Marmara Adası ve Bozcaada'daki mercan alanlarının koruma statüsü alması ve potansiyel mercan bölgelerinde her türlü balıkçılık faaliyetine sınırlama getirilmesini sağlamaktır. Bununla birlikte, yeni yetişecek

© Çanakkale Sualtı Spor Kulübü Demegi

olan araştırmacılara katkı sağlanması amaçlanmıştır. Sürekli olarak yapılacak izleme çalışmaları ve deniz saha kontrolleri ile konunun gündemde tutulması ve yoğun balıkçılık faaliyetlerinden kaynaklanan mercan ölümlerinin engellenmesi planlanmıştır. Bu kapsamda projemizi değerli bulup destekleyen UNDP GEF Küçük Destek Programı (SGP)'ye ve ulusal Koordinatörlüğü'ne teşekkür ediyoruz.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Deniz saha çalışmaları, projemizin en önemli safhasını oluşturmuştur. Ancak sualtı araştırmalarında denizin dibinde neler olup biteceği, nelerin görüleceği veya kayıt altına alınacağı tam olarak bilinmemektedir. Bu bilinmezliklere rağmen, çalışmalarımızın başarı sağlaması mutluluk vericidir. Marmara Adası ve Bozcaada özelinde yapılan denizel biyoçeşitlilik tespitleri, derin su ahtapot resifleri ile deniz transplantasyonu gerçekleştirdiğimiz Çanakkale Boğazı mercan koruma alanında yapılan bilimsel dalışlar, olumlu geçmiştir. Bu saha çalışmaları ile 1000'in üzerinde sualtı fotoğrafı ve videodan oluşan envanterin elde edilmiş olması tüm proje ekibini ve destekçileri sevindirmiştir. Bu çalışmaların sonuçlarıyla bilimsel kitapların hazırlanması ve yayımlanmasına vesile olmak, ayrıca onur vericidir.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Marmara Adası'ndaki Savalia mercan alanlarında keşifler çok heyecanlı geçmiştir. Daha önce hiç bilimsel araştırma dalışı yapılmamış ve aynı zamanda bir köpekbalığı bölgesi olduğu bildirilen bölgede adalı usta dalgıç Ömer Altuncu'nun teknik rehberliğinde dalışlar yapılmıştır. Araştırma için planladığımız lokasyonda, 44-49 metre derinlik aralığında dalış yapmayı hedefledik ve 38 metre derinlikten sonra dibi gördüğümüz anın görüntüsü hala düşlerimizde ve akıllarımızda canlılığını koruyor. Adeta unutulmaz bir mercan ormanıydı.

Aşağısı rengarenkti ve sarı, beyaz, kırmızı renklerin hakim olduğu bir ormana benziyordu. Tam bir renk cümbüşü içerisinde, yüksekliği 5 metrenin üzerinde olan devasa kayalık alanda mercan biyoçeşitlilik gelişimi inanılmaz ve büyüleyiciydi. Her dalgıcın yaşaması gereken deneyimlerden biriydi.

Tüm Marmara'yı etkisi altına alan denizel kirlilik kaynaklı müsilaj sorununu atlatmış, sağlıklı bir mercan resifi karşımızdaydı ve dipte 59 dakikanın nasıl geçtiğini anlayamadık. Biyoçeşitlilik zengini bu bölgeden akıllarda kalan olumsuzluk, mercanlar çevresindeki çapalar ve ağlar olmuştur.

© Çanakkale Sualtı Spor Kulübü Derneği

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Ülkemizde önemli mercan doğa alanları bulunmaktadır. Bunların ortaya çıkarılması, ilk aşamada merakı gerektirmektedir. Bu nedenle, mercanlara ilgisi olan toplulukların artması önemlidir. Biyolojik çeşitliliğin, nesli tehlike altındaki türler ve mercanların korunması, küresel boyutta en çok dikkat çeken ve üzerine hassasiyetle gidilmesi gereken konulardır. Mercanlar, küresel ısınmadan direk etkilenen canlılardandır. Bu durum, acil önlemler alınmasını gerektirmektedir. Bu önlemlerden biri de yüksek biyoçeşitlilik oluşturan canlıların çalışılması ve bilginin geliştirilmesidir. Ülkemiz denizleri, önemli ve zengin canlı ekosistemleri barındırmaktadır. Her yerin mercan dallarıyla çevrili olduğu, süngerler ve korallijen fasiyelerin bulunduğu etkileyici habitatlar bulunmaktadır. Tüm bu zoolojik mirası ortaya çıkarmak, alanların korunmasına da katkı sağlayacaktır.

Mavi denizlerimize ve canlılığa karşı ilginin artması, en önemli iç denizlerimizden biri olan biyoçeşitlilik ve mercan zengini Marmara Denizi'nin korunması ve bilimsel envanterin gelişmesi umidiyle...

Marmara'dan Akdeniz'e 100 günlük deniz seferi

Marmara, Ege ve Akdeniz'in denizel biyoçeşitliliğini 100 günde 100 dalışla keşfeden bu proje, Türkiye denizlerinin ayrılmaz bir bütün olduğunu gözler önüne serdi.

Ayvalık'ın kadim balıkçılarından Recep Takar: "Denizlerimizi kuruttuk. Anlatın bunları, anlatın ki çocuklarımız öğrensın."

- Projenin Adı:** Marmara'dan Akdeniz'e Sürdürülebilirlik Serüveni
- Proje Yürütücüsü:** Deniz Yaşamını Koruma Derneği - www.denizyasaminikoruma.org
Instagram: @denizyasaminikoruma
- Proje Ortakları:** Turquoise Coast Environment Fund
- Proje Bütçesi:** GEF SGP Mali Destek Miktarı: 5.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 5.000 USD
Toplam Proje Bütçesi: 10.000 USD
- Uygulama Yeri:** Marmara Denizi, Ege Denizi ve Akdeniz

Deniz Yaşamını Koruma Derneği:

Heybeliada'da imkanı olmayan çocuklara ve gençlere, yelken, sörf gibi deniz sporlarını öğretmek ve destek olmak amacıyla on yıl önce kurulan derneğimiz, kısa bir sürede deniz ve doğa koruma odaklı bir yapıya evrildi. Bugüne kadar Türkiye'de birçok "ilk"e imza atan Deniz Yaşamını Koruma Derneği, ulusal ve uluslararası birçok başarı elde etti. Çözüm odaklı sürdürülebilir projeler yürütmeye, yapılmayanı yapmaya, doğa ile hareket ederek gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakmak için çalışmalarımıza devam ediyoruz.

© Deniz Yaşamını Koruma Derneği

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Marmara Denizi'nin biyolojik zenginliğini yerel, ulusal ve uluslararası kamuoyuna aktarmak suretiyle Marmara denizinin korunmasına yönelik farkındalık oluşturulması gerekliliği ile projemizi hazırladık.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Hayatını Marmara Denizi kıyılarında ve sularında geçiren denize sevdalı kişiler olarak, Marmara'nın hoyratça kirletilmesine, suistimal edilmesine ve canlılık açısından "ölü bir deniz" olarak adlandırılmasına karşı, Marmara Denizi'nin sessiz çığlıklarına daha fazla kayıtsız kalamamış olmamız.

Projenizin amaçları nelerdi?

- Marmara Denizi'nin canlı çeşitliliğinin belgelenmesi.
- Marmara Denizi'nin biyolojik olarak da Akdeniz ve Ege Denizi'nin bir uzantısı olduğunu ulusal ve uluslararası kamuoyuna anlatılması ve görseller ile kanıtlanması
- Marmara'nın ekolojik önemini vurgulanması.
- İnsan baskının deniz yaşamı üzerindeki etkisinin anlatılması.
- Denizlerimizdeki canlılığın ne derecede zengin olduğunu kamuoyuna anlatılması.

© Deniz Yaşamını Koruma Derneği

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemizin en önemli çıktısı, gerçekleştirilen 100 dalışta sadece 35 metre civarı derinliklerde bile Marmara Denizi ile Akdeniz biyolojik çeşitliliğinin ortak 428 türünün tespit edilmesidir. Ortalama derinliği 300 metre olan Marmara'nın yaklaşık sadece %10'luk bir bölümünde bu oranda ortak türlerin bulunması, Marmara Denizi'nin Akdeniz'in bir uzantısı olduğu konusunda son derece kesin bir istatistik ile kanıtlanmış oldu.

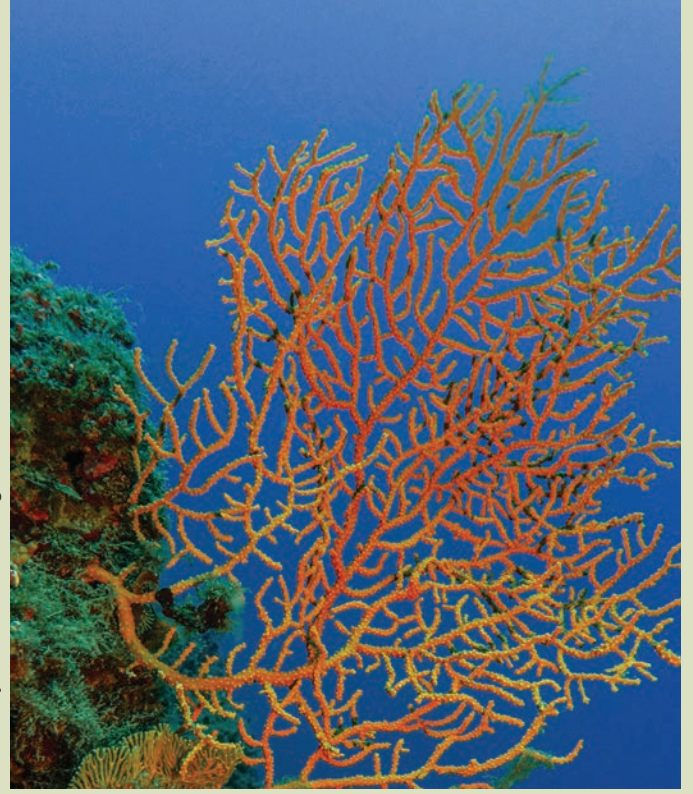
Bu çalışma ile elde edilen veriler, Marmara Denizi'ni korumanın bütün Ege ve Akdeniz'in korunmasına doğrudan etki edeceğini göstermektedir. Bu verilerin, Marmara Denizi'nin Akdeniz Havzası'nda uygulanan uluslararası koruma programlarına dahil edilmesi için bir emsal kaynak olarak kullanılabileceğini düşünüyoruz.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Proje kapsamında, üniversiteler, su ürünleri kooperatifleri, dalış eğitmenleri, denizci yazarlar ve kadim balıkçıların aralarında bulunduğu toplama 22 kişi ile röportaj yapıldı. Marmara'nın ne denli önemli olduğu ve neler yapılması gerektiği ile ilgili bilgilendirmeler yapıлып görüşleri alındı.

Ayvalık'ın kadim balıkçılarından Recep Takar'ın sözleri: "Denizlerimizi kuruttuk. Anlatın bunları, anlatın ki çocuklarımız öğrensın."

© Deniz Yaşamını Koruma Derneği

© Deniz Yaşamını Koruma Derneği

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye'de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Tek seferde 1700 deniz mili yol katedilerek 100 günde 100 farklı noktada 100 dalış gerçekleştirilmiştir; bu, daha önce Türkiye'de yapılmamış bir deniz seferidir. Bu yüz günlük yolculuk, kendi kendine yetebilen, sürdürülebilir bir yelkenli tekne ile yapılmıştır. Teknemiz, proje uygulamalarının ardından, dünyanın en prestijli çevre ödülllerinden biri olan "Mavi Bayrak" ödülünü almıştır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Türkiye için önem taşıyan, içerisinde akademik makalelerin de yer aldığı bilimsel bir kaynak niteliğinde olan “Marmara Son Sığınak” isimli kitap yayınlandı ve aynı isimli bir belgeye imza atıldı.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

“Marmara Son Sığınak” adlı kitabımızın tasarımı ve belgesel tasarımında çeşitli görevler üstlenen birçok kadın gönüllümüz yer aldı.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

En önemli sorunlardan biri, kısıtlı maddi imkanlarla proje faaliyetlerinin yürütülmesi oldu. Bir diğer sorun ise neredeyse projenin tamamında hava ve deniz şartlarının beklenenin üzerinde olması nedeniyle fırtına koşullarında seyir ve dalış yapmaktı.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Marmara’dan Akdeniz’e gerçekleştirdiğimiz 100 günlük yolculuk boyunca, özellikle konaklamamız için Sahil Güvenlik Komutanlıklarının ve bazı marinaların destekleri, işimizi oldukça kolaylaştıran gelişmelerdi.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Projemizin, Marmara Denizi’nin korunması için kamu, özel sektör, yerel yönetimler, üniversiteler, STKlar ve halk arasında önemli etkiler yarattığını düşünüyoruz. Bu projenin çıktılarına doğrultusunda, deniz koruma alanlarının sayısının artırılması için çalışmalarımıza devam ediyoruz.

© Deniz Yaşamını Koruma Derneği

© Deniz Yaşamını Koruma Derneği

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Devlet kurumları, özel sektör, yerel yönetimlerle yapılan toplantılar neticesinde ileriye dönük alınabilecek önlemler gündeme alındı. Projemiz, henüz başka bir yerde uygulamaya konmadı. Yayınlanan kitap ve yapılan belgesel, projenin sürdürülebilirliği için en önemli adımlar oldu.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Projenin basın yansımalarının ardından, özellikle birçok tanınmış özel sektör temsilcisi bizimle iletişime geçerek ortak projeler gerçekleştirme talebinde bulundu. Böylece, “Marmara’dan Akdeniz’e Sürdürülebilirlik Serüveni” projemizden sonra, yeni deniz koruma projeleri de derneğimizin faaliyetleri arasında yer aldı.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

En öncelikli hedefimiz, Marmara Denizi’nin bir Akdeniz ekosistemi olduğunu ve Marmara’yı koruyamadığımız takdirde Akdeniz, Ege ve Karadeniz’in de yaşamını devam ettiremeyeceği gerçeğini ortaya koymaktı. Bu hedefe ulaşmak için gerçekleştirdiğimiz 100 günlük yolculuk sırasında yaptığımız sualtı çekimleriyle, Marmara, Ege ve Akdeniz arasında 428 ortak tür tespit ettik.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV) tarafından verilen ve dünyanın en prestijli çevre ödüllerinden olan “Mavi Bayrak” ödülünü almaya hak kazandık. Derneğimiz teknesi, 2023 yılında Türkiye’deki 10 Mavi Bayraklı bireysel tekneden biri oldu. 2024 yılında ise Türkiye’deki 9 Mavi Bayraklı bireysel tekneden biri olmaya devam etti..

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Bizim için bu, on yıldır harcadığımız emeklerin boşa gitmediği anlamına geliyor.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Fırtınada seyir ve dalış yapmak, doğaya karşı değil doğayla birlikte yol almak denizde yaşanabilecek en heyecan verici durumlardandır. Teknemizin miçosu Luna (köpeğimiz), en çok güldüğümüz ve eğlendiğimiz anların mimarı oldu.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Aldığımız her üç nefesin ikisini denizlerimiz sayesinde alıyoruz. Denizlerimiz, karasal ekosistemin yaşam destek ünitesidir. Deniz yoksa yaşam da yok. Çocuklarımıza ve geleceğimize daha yaşanabilir bir gezegen bırakmak için daha duyarlı olalım.

Türkiye kıyıları için savunma rehberi

Türkiye'nin Marmara, Ege ve Akdeniz kıyılarındaki deniz koruma çalışmalarını çok yönlü izleyerek koruma stratejileri geliştiren bu proje, konu hakkında mevcut kapasitenin artışı sağladı. Bu proje, GEF SGP için küresel ölçekte örnek niteliğindedir.

© Cem Orkun Kirac

Projenin Adı: Marmara Ege ve Akdeniz Kıyı Alanlarında Önemli Doğa Alanları Koruma ve Savunma (2015-2019)

Proje Yürütücüsü: Sualtı Araştırmaları Derneği (SAD) - www.sadafag.org [Facebook@sadafag.org](https://www.facebook.com/sadafag.org)
Instagram: @sadafag1987 **X:** @SAD_underwater **Youtube:** @sadafag

Proje Ortakları: EKODOSD, Karabıgali Doğa Korumacılar, Küdür'e Sahip Çıkacağız Platformu, Yalıkavaklı Doğa Korumacılar, Kaş Çevre ve Kültür Derneği, Foçalı Doğa Korumacılar, Karaburun Yerel Fok Komitesi, Kuşadalı Doğa Korumacılar, Marmarisli Doğa Korumacılar, Mehmet Sarı (Aydıncık, Mersin)

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 40.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 304.000 USD
Toplam Proje Bütçesi: 344.000 USD

Uygulama Yeri: Marmara, Ege ve Akdeniz kıyıları

Sualtı Araştırmaları Derneği (SAD):

Kökleri 1985'e dayanan Sualtı Araştırmaları Derneği, Türkiye kıyılarında ulusal ölçekte araştırma, koruma ve farkındalık çalışmaları yapan; denizlerde, sualtında ve kıyılarda doğal, tarihi ve kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasını amaçlayan, uzmanlaşmış bir sivil toplum kuruluşudur. SAD, proje ve araştırma sonuçlarını çeşitli yayınlara dönüştürür ve bilginin yayılması amacıyla ilgili kesimlerle paylaşır. Sorumlu ve yetkili kuruluşlarla iletişim içinde koruma ve mevzuat geliştirme çalışmalarına etkin şekilde katkıda bulunur

© SAD-AFAG

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Ülkemizde, kritik önemdeki habitatların yer aldığı doğal yaşam alanlarına büyük bir yapılaşma ve betonlaşma baskısının gözle görülür şekilde arttığı gözlemlenmiştir. Kıyı alanlarımız da bu baskıdan en fazla payını alan bölgelerdir. Kıyı habitatları, kıyısız ekosistemlerin ayrılmaz ve en önemli parçasını oluşturuyor. Doğal yaşam alanlarının korunmaması, sadece ekosistemlerin bozulması ve biyolojik çeşitlilik kaybı değil, aynı zamanda yerelde yaşayan insanların geleneksel geçim kaynaklarını da olumsuz etkilemektedir. Bu yapılaşma baskısı, büyük çoğunlukla kıyı habitatlarının tahribatına neden olmaktadır. Kıyı alanları özelinde doğal alanların korunması ve savunmasına özel ve tutarlı bir çaba gösterilmedikçe, kıyıların yok oluşuna çaresiz kalınacağı gözlenmiştir. Dolayısıyla, 2015 yılına geldiğimizde, daha da artacağı öngörülen kıyılardaki doğal yaşam alanı kaybının önüne geçilmesi veya azaltılması amacıyla sistemli ve yöntemli bir doğa alanı koruma ve savunma projesi başlatma kararı alınmıştır. Türkiye'nin Marmara, Ege ve Akdeniz kıyılarındaki Önemli Doğa Alanları belirlenerek, yapılaşma sonucunda habitat bozulması riski altında olan kıyıları yakından izlendi ve doğal habitatlar savunuldu.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

ÖDA Savun projesini gerçekleştirmek için üç konu motive etti:

1. Yapılaşma ile sonuçlanan habitat tahribatının geri dönüşünün olanaksız bir olgu olması,
2. Peyzaj estetik güzelliklerin, en az somut değerler kadar anlamlı ve korunmaya değer olması,
3. Doğal alanların korunmasında yeteri kadar tutarlı, sistemli ve yöntemli davranılır ise kıyıların ağır yapılaşma baskılarına karşı korunabileceğini ve savunma yapılabileceğini göstermek.

Doğal yaşam alanlarımızdaki ve peyzaj estetikteki büyük yıkımlar, bizi her zaman derinden ve çok olumsuz etkilemiştir. Kıyıları sadece ekolojik anlamda değil, taşıdıkları eşsiz peyzaj değerlerinden dolayı da çok özeldir.

Bizleri bu projenin gerçekleşmesine iten kök neden, estetik güzelliklerin her bir doğa tahribatında ülkemizden eksilmesine karşı duyduğumuz kaygı ve üzüntüdür. Ardından, ekolojik yıkım ve bölgede yaşayan yöre halkının sosyo-ekonomik zararlarla yüz yüze kalacakları sorunlar, diğer itici nedenler arasında yer aldı.

Projenizin amaçları nelerdi?

Türkiye kıyılarında yer alan Önemli Doğa Alanlarında, belli ölçütlere göre seçilen ve doğal habitat kaybı ile yüz yüze kalan kıyı alanlarının sistemli bir şekilde savunulmasını ve korunmasını sağlamak amaçlanmaktadır. Ayrıca, en ağır rant baskıları altında bile doğal alanların savunulabileceğini ve somut koruma başarılarının elde edileceğini göstermek de bir diğer amacımızdır.

Projenizde katılımılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Ulusal veya yerel ölçekte fark etmeksizin, doğal yaşam alanlarını ve biyolojik çeşitliliği koruma konusunda çalışan sivil toplum kuruluşlarının bir kıyı alanında habitat yok olması veya parçalanması riski ortaya çıktığında ayrı ayrı aktif bir şekilde girişimde bulunmaları, katılımılığın en önemli göstergesidir. Aktif girişimliliğin ilk koşulu, yetkili ve sorumlu kuruluşlara konuyu yeterince ayrıntılı bir şekilde, iyi hazırlanmış bir dilekçeye dönüştürmektir (destekleyici raporlar, yayınlar ve görsel kanıtları ekleyerek). Ardından, evrak sistemlerine girecek şekilde ilgili bakanlıkların ilgili birimlerine, mülki idari amirliklere ve belediyelere başvurur.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Sorunlu ve risk altındaki 28 kıyı alanından 20'sinde somut olumlu sonuçlar alındı ve kıyı habitatlarına baskı riski ortadan kaldırıldı ya da büyük ölçüde azaltıldı. Proje uygulama döneminde ve sonrasında yapılanlar değerlendirildiğinde, gerek SAD gerekse birlikte çalışma yapılan ve işbirliği içinde bulunduğumuz kişi ve kurumların doğa koruma alanında açık bir şekilde deneyim, bilgi ve kapasitesinin arttığı gözlemlendi.

ÖDA Savun projesi ile kıyılardaki Önemli Doğa Alanlarının korunmasında belli bir duyarlılık oluştu. Ayrıca, önemli bir mevzuat gelişimi olarak projenin tamamlanmasının hemen ardından Bodrum Yarımadası'nın en önemli ve doğallığını koruyan kıyı alanlarından Küdür Yarımadası'nın en sıkı korunan SİT statüsü olan "Kesin Korunacak Hassas Alan" ilan edilmesi sağlandı.

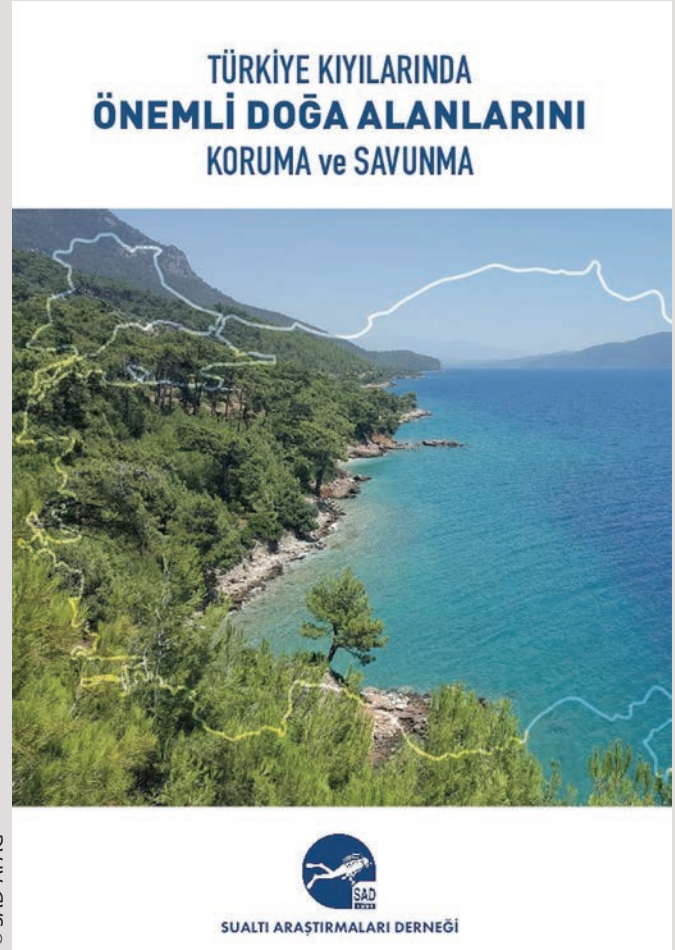
Proje kapsamında, ülkemizdeki deniz ve kıyı koruma çalışmalarına kaynak olması adına, örnek vakaların tüm süreçleri ile yer aldığı "Türkiye Kıyılarında Önemli Doğa Alanlarını Koruma ve Savunma" kitabı hazırlanarak yayınlandı. Bu kitap, çeşitli tehditlerle karşı karşıya olan kıyı habitatları için koruma stratejileri sunmaktadır. Karar vericiler ve doğa korumacılar için bu alanların planlanması, izlenmesi ve korunması konularında rehber bir kaynak olması hedeflenmiştir.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Farklı STK'ların ayrı kanallardan doğa savunması yaparak sonuç alındığı görüldü. Yerelde çalışan doğa korumacıların, bireysel olarak, bir dernek çatısı altında veya platform olarak ne kadar etkili olabildikleri gözlemlenmiştir.

Doğal alanların korunmasında yerel STK'ların, tüzel kişiliği olmayan çevre platformlarının ve hatta yerelde yaşayan doğa korumacı bireylerin çok önemli roller oynayabileceği ortaya konulmuştur.

*Kitabın dijital versiyonuna, www.sadafag.org internet sitesindeki yayınlar bölümünden ulaşılabilir.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Belli ölçütler kapsamında yapılaşma ve betonlaşma riski altında olan doğal alanlar belirlendi ve habitat tahribatı ile karşı karşıya kalan sorunlu kıyı alanlarının dosyaları uzun soluklu ve sistemli şekilde izlendi. Açılan izleme dosyaları için sonuç alınana kadar resmi kurumlarla iletişim kesilmedi. Her sorunlu kıyı alanı, sistematik bir izlemeyle güncel olarak takip edildi. Habitat tahribatı veya parçalanmasına neden olan her olay, genel bir sorun değerlendirmesi ile değil kendi içinde kendine has mevzuat ve hukuki değerlendirmelerle ele alındı. Sorunlar, ilgili muhatap kurumlarla ayrı ayrı değerlendirildi. Hukuki süreçlerden önce yapılabilecek ve atılabilecek adımlar ortaya konuldu ve başarıyla uygulandı. Dava açma veya müdahil olma gibi hukuki süreçleri en son aşamada ele alındı ve doğrudan mahkemeye başvurulmadı.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Dejenere olmamış ve doğal yapısı bozulmamış kıyı alanlarının korunarak gelecek kuşaklara aktarılması sağlandı. Böylece, doğal güzellikleri korunmuş alanlar bölgeye doğası için turistler için çekiciliğini korumaya devam etti.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Karabiga kıyılarında yapılması planlanan termik santrallerin ve Kuşadası Botanik Park kıyılarında endüstriyel turizm amaçlı asansör inşasının durdurulması, Küdür Yarımadası’nın Kesin Korunacak Hassas Alan ilan edilmesi ve tamamen doğal alanda iki plaj işletmesinin kaldırılması gibi örneklerde gönüllü ve karşılıksız yerel destek ve katılım, takdire değer gelişmeler olarak öne çıkmıştır.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Kıyı alanlarındaki habitat tahribatlarında, yetkili ve sorumlu kurumlara SAD Dernek merkezinden yapılan resmi yazışmalar ve raporlama süreçlerinde bazı durumlarda hiç yanıt alınamadı. Buna karşın, önceki yazışmalar ilgi tutularak tekit yazıları (yinelenen resmi yazı) hazırlayarak ilgili kurumlara ulaştırılarak evrak kaydının alınması sağlandı. Ayrıca, gerektiği durumlarda uzmanlar, yöneticiler ve bazı durumlarda üst düzey yöneticilerle yapılan ikinci tur yazışmalar, ciddi bir mesai, zaman ve kaynak kaybına neden oldu. Ancak, doğa koruma ve alan savunmada sonuç alınması için kıyı alanları tahribatına neden olan olaylar ısrarla sonuna kadar izlendi. Bu ısrar sayesinde, 28 habitat bozulması olayına karşı atılan adımlardan 20’sinden olumlu sonuçlar alındı.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Yereldeki STK'lar ve bireysel doğa korumacılar, çok büyük destek sağladı. Kuvvetli ve samimi işbirlikleri, doğal alanların ve biyolojik çeşitliliğin korunmasında son derece önemli ve kolaylaştırıcı bir etken olarak belirdi.

© SAD-AFAG

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Çalıştığımız korunan alanlarda, doğal alan tahribatına yönelik riskler tekrar görülmedi. Bu, SAD için amaçlanan hedeflerden biriydi. Ve içinde bulunduğumuz 2024 yılında bile, projede korunan alanlar hala korunan ve betonlaşmadan uzak kalan alanlar olarak varlıklarını sürdürmektedir.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projemizde uygulanan yöntemlerle sistemli olarak risk altındaki alanların izlenmesi devam etti. ÖDA Savun projemizin ardından, en az dört doğal kıyı alanı daha aynı şekilde, projersiz de olsa korundu.

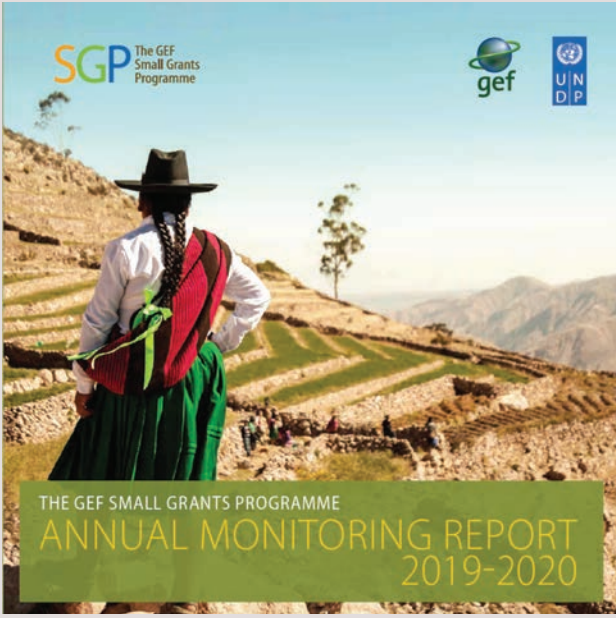
Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Korunan ve savunulan alanlarda, özellikle Akdeniz fokü, deniz kaplumbağaları ve deniz kuşları ile bu canlıların yaşam alanlarının korunmasında daha sonraki süreçlerde yerelden birçok işbirliği yapma isteği geldi. Bunların en önemlilerinden bazıları, Demre ve Kaş'ta oldukça önemli olan fok üreme mağaralarının korunması* oldu. Yereldeki doğa korumacılar, mülki idare amirlikleri ve geçimi deniz koruma alanlarına bağlı olan paydaşların olumlu yaklaşımları ve son derece değerli ortak çalışma çabaları ile iki kıyı mağarasının, ilgili koruma mevzuatına uygun şekilde fiziki bariyerlerle korunması sağlandı.

Marmaris Karacasöğüt'te bir marina inşa projesinin yanlışlığına karşı, Marmaris Kent Konseyi'nin isteği ve değerli işbirliğiyle saha çalışmaları yapıldı. Elde edilen bilgiler ve raporlamalar** ile Marmaris Kent Konseyi ve Muğla Çevre Platformu (MUÇEP), marina inşasının durdurulmasını sağladı ve ayrıca Karacasöğüt Koyu, sualtında bulunan kalıntılarla arkeolojik alan ilan edildi.

*Kaş ve Demre'de bulunan kıyı mağaralarının Akdeniz fokları için önemini ve bu mağaralardan alınan koruma önlemlerini konu alan kısa filmlere, Youtube@sadafag hesabından ulaşabilmektedir.

** "Gökova Körfezi, Marmaris Karacasöğüt Koyu Kıyı ve Deniz Alanları Planlama Doğal, Kültürel ve Peyzaj Görsel Değerlerin Önemi" başlıklı rapora, www.sadafag.org adresinden ulaşabilmektedir.

© SGP-AMR

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

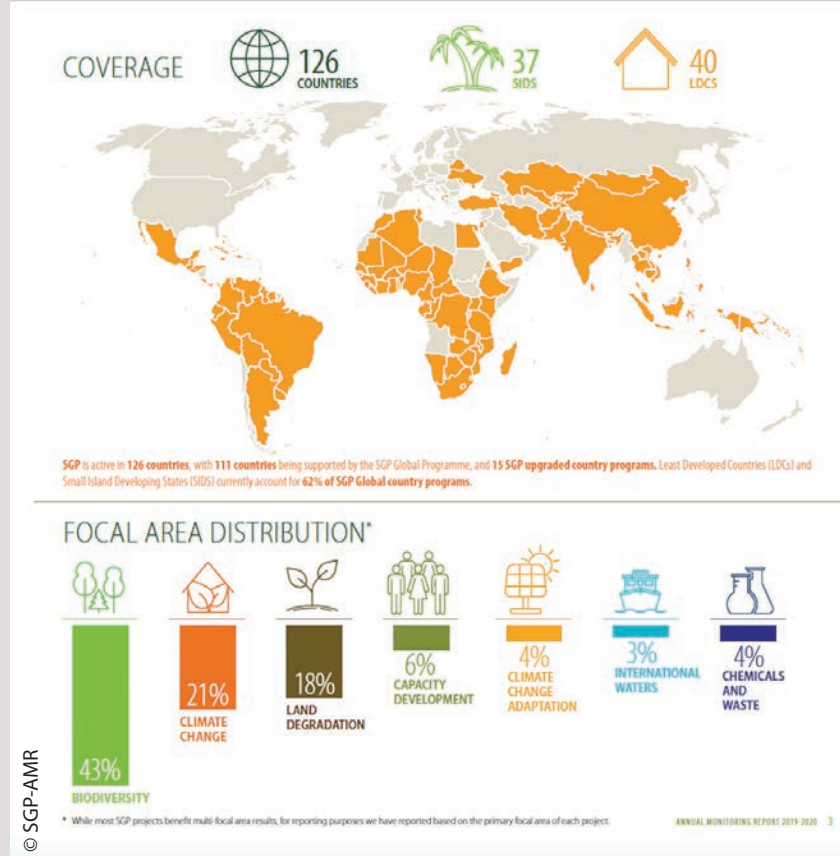
Öncelikli hedefimiz, özellikle nesli azalan kıyı ve deniz canlılarının yaşam alanlarıyla birlikte korunmalarına devam etmektir. SAD, bunları yöre halkının, yerel STK'ların, belediyelerin ve mülki idare amirliklerinin destekleri ve işbirliği içinde devam ettirmeyi planlamaktadır.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu? Bunlardan bahseder misiniz lütfen.

GEF SGP projelerinin küresel ölçekte değerlendirmeye aldığı 2019-2020 Yıllık İzleme Raporu'nda (Annual Monitoring Report 2019-2020), projemiz başarılı deniz koruma projeleri arasında yer almıştır.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Gerek SAD yöneticileri ve üyeleri, gerekse genç kuşak doğa korumacılar için motivasyon faktörü olduğunu düşünmekteyiz.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Yöre insanlarının, balıkçıların, STK'ların, bireysel doğa korumacıların ve çoğu belediye ve mülki idare amirliklerinin samimi ve gerçek anlamda etkili işbirliği çabaları, SAD proje yürütücülerini ve Yönetim Kurulu Üyelerimizi derinden ve duygusal olarak etkilemiştir.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

SAD olarak katılımcılık ve etkili doğa savunmada iki temel ilkeye çok önem veriyoruz:

İlki, birden fazla kuruluşun (dernek, vakıf, çevre platformu, meslek odaları, kent konseyleri, akademisyenler, akademik kuruluşlar ve bireysel doğa korumacılar vs), tek bir çatı altında toplanmadan veya bir platform oluşturmadan, aynı olaya ayrı ayrı yaklaşımları ve ayrı kurumlar olarak alan savunma ve koruma girişimlerinde bulunmalarıdır.

İkincisi, doğa koruma ve savunmada politik söylemden uzak durulması, herhangi bir siyasi görüş ya da partinin yanında veya karşısında durulmamasıdır. Sadece doğa ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik düşünce üretilmesi, söylemde bulunulması ve yazılı belge sunulması, sonuç alma olasılığını artıracacağı için bu ilke benimsenmektedir. Dava açma ve diğer hukuki süreçlere hemen başvurulmaması, tüm olası yolları denedikten sonra mahkeme süreçlerine geçilmesi de verilecek mesajlarımızın arasında olacaktır.

Doğa koruma çalışmaları için rehber niteliğinde olan “Doğa için Savunuculuk Rehberi” adlı kitabın incelenmesini öneririm. Kitabın “Doğayı Savunmak İçin Siz Neler Yapabilirsiniz?” başlıklı bölümünde, doğa savunuculuğu için sunulan dokuz yöntem, bu alandaki çalışmaların planlama ve uygulama süreçlerine ışık tutarak başarılı sonuçlar alınması amacıyla hazırlanmıştır. Kitabın dijital versiyonuna www.dogaarastirmalari.org.tr sitesinden ulaşılabilir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da leoparın bulunması ve korunması için çalışmaları başlatan projenin deneyimlerini ve bulgularını Doğal Kaynak ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Derneği (DoğaDer) üyesi Uzman Biyolog Batur Avgan anlatıyor.

© Doğa Araştırmaları Derneği

DOĞA için
SAVUNUCULUK REHBERİ

Fethiye ve Babadağ kıyıları için “Alan Bazlı Diğer Etkili Koruma Önlemleri” belirlendi.

Bu projeye, IUCN’in korunan alan statüsü olmayan alanlar için önerdiği Alan Bazlı Diğer Etkili Koruma Önlemleri (DECM) yaklaşımının kullanıldığı ilk alanlardan biri Fethiye olmuştur. Ülkemize yeni bir korunan alan kazandırmak için altyapı niteliğinde çalışmaların yapılması da bu projenin heyecan verici sonuçlarından biridir.

© SAD-AFAG

Projenin Adı: Muğla İli Fethiye ve Babadağ Kıyılarında Pilot Bölge Zonlama ve Yönetim Planlaması

Proje Yürütücüsü: Sualtı Araştırmaları Derneği (SAD) - www.sadafag.org Facebook: [@sadafag.org](https://www.facebook.com/sadafag.org)
Instagram: [@sadafag1987](https://www.instagram.com/sadafag1987) X: [@SAD_underwater](https://twitter.com/SAD_underwater) Youtube: [@sadafag](https://www.youtube.com/sadafag)

Proje Ortakları: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (DKMP), DKMP IV. Bölge Müdürlüğü ve DKMP IV. Bölge Muğla Şube Müdürlüğü

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 44.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 27.760 USD
Toplam Proje Bütçesi: 71.760 USD

Uygulama Yeri: Muğla, Fethiye

Sualtı Araştırmaları Derneği (SAD):

Kökleri 1985'e dayanan Sualtı Araştırmaları Derneği, Türkiye kıyılarında ulusal ölçekte araştırma, koruma ve farkındalık çalışmaları yapan; denizlerde, sualtında ve kıyılarda doğal, tarihi ve kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasını amaçlayan, uzmanlaşmış bir sivil toplum kuruluşudur. SAD, proje ve araştırma sonuçlarını çeşitli yayınlara dönüştürür ve bilginin yayılması amacıyla ilgili kesimlerle paylaşır. Sorumlu ve yetkili kuruluşlarla iletişim içinde koruma ve mevzuat geliştirme çalışmalarına etkin şekilde katkıda bulunur.

© SAD-AFAG

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Muğla ili Fethiye ve Babadağ bölgesinde bulunan proje alanı (Katrancı Tabiat Parkı ile Kabak Koyu'nun güneyi arasında kalan 126 km uzunluğundaki kıyı şeridi ve kıyısız alanları), tüm Türkiye kıyıları analiz edildiği zaman en yoğun insan baskısına maruz kalan kıyı şeritlerindedir. Özellikle turizm döneminde artan sosyo-ekonomik faaliyetlerin, karasal ve denizel doğal yaşamı olumsuz etkilediği, SAD ve diğer kuruluşların çalışmaları ile belirlenmiştir. Oldukça geniş bir biyoçeşitliliğe sahip olan ve korunması gereken Fethiye-Babadağ kıyıları, bu nedenle proje alanı olarak seçilmiştir.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Sadece sahip olduğu yabancı doğası ile değil, aynı zamanda eşsiz güzelliği ile de Fethiye-Babadağ kıyıları, gelecek nesiller için korunması ve aktarılması gereken nadide bir doğal alandır. Yoğun bir turizm bölgesi olduğu için insan faaliyetlerinin gerçekleşeceğini ve hep var olacağını kabul ediyoruz. Ancak, bu faaliyetler sürdürülebilir bir dünyayı hedefleyerek gerçekleşirse, karasal ve denizel yaşamın yanı sıra peyzaj güzellikleri de korunabilir ve varlıklarını sürdürülebilir.

Proje çalışma alanındaki flora ve faunanın yaşam alanlarıyla birlikte varlıklarını sürdürebilmesi ve gelecek nesillerin de bizim gördüğümüz doğal güzellikleri görebilmesi için üzerime düşen sorumluluğu yerine getirmek istedim.

© SAD-AFAG

Projenizin amaçları nelerdi?

Kıyı inşaatlarının ve yapılaşmanın gerçekleşmediği, turizm faaliyetlerinin kontrol altında olduğu ve doğaya baskı yapmadığı, doğal karakteristik yapının bozulmadığı kıyı alanlarını korumak, SAD olarak temel amacımızdı. İlk olarak asfalt veya toprak yolların açılmasıyla başlayan ve ardından betonlaşmanın geldiği doğayı tahrip edici sürecin kontrol altına alınmasını ve durdurulmasını hedefledik. Ayrıca, alan kullanım kapasitesini aşarak çok yoğun gerçekleşen sosyo-ekonomik faaliyetlerin sayısını kontrol edecek önerilerde bulunarak “Taşıma Kapasitesi” ve gerçek anlamda “Koruma-Kullanma” ilkelerini proje alanında uygulamayı amaçladık. Bu proje ile ilgili esas olarak doğa korumadan sorumlu Bakanlıklar ve diğer yetkili kurumların bu sözü edilen kavramları içselleştirmelerini hedefliyoruz ve umut ediyoruz.

Projenizde katılımı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Proje uygulama sürecinde, ortaklarımız, destekçilerimiz, hedef ilgi grupları ve yöre halkı projeye doğal bir ilgi gösterdiler. Katılımcılar zaten meraklı ve ilgiliydi, bu nedenle özel bir çaba sarf etmemize gerek kalmadı. Toplumun farkındalığı oldukça yüksekti ve mevcut sorunlara çözüm arayışında olduklarını açıkça belirttiler. Bilgi alışverişi, soruların yanıtlanması ve anketlere katılım konusunda da oldukça istekliydim ve aktif bir rol üstlendiler.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Proje ortağımız DKMP IV. Bölge Müdürlüğü'nün proje alanında konuya verdiği destek ve ilgi sayesinde, karasal ve kıyısız alanda belirlenecek bir bölgenin “Yaban Hayatı Geliştirme Sahası” olarak korunan alan statüsüne kavuşturulması, kıyı inşaatlarının önüne geçilmesi ve bazı sosyo-ekonomik faaliyetlerin “Koruma - Kullanma” ilkesi doğrultusunda sınırlandırılması değerlendirildi. Bu nedenle, projemiz karasal ve kıyısız alanların birlikte bir bütün olarak korunmasına yönelik politika ve mevzuat geliştirilmesine önemli katkılar sunmuştur. Belirlenen alanların “Yaban Hayatı Geliştirme Sahası” olarak korunması ve sosyo-ekonomik faaliyetlerin sınırlandırılması, gelecekteki koruma politikaları için önemli bir referans noktası oluşturmuş; mevcut mevzuatın uygulanabilirliğini artırmış ve yeni politika ve mevzuat geliştirilmesine zemin hazırlamıştır.

Saha araştırmaları sırasında, Fethiye Kaymakamlığı, Fethiye Belediyesi, Fethiye Sahil Güvenlik Komutanlığı, Fethiye Deniz Ticaret Odası, Fethiye Liman Başkanlığı ve Doğa Koruma Milli Parklar Fethiye Şefliği dahil olmak üzere toplamda 48 sektörel paydaş ile yapılan görüşmeler sonucunda, bireylerin ve kurumların bölgedeki biyolojik çeşitlilik ve habitatlar üzerine bilgi kapasitelerinin arttığı anlaşılmıştır. Bu süreç, proje amaçlarından birine ulaşıldığını ve paydaşların bilgi birikimlerini geliştirdiğini göstermektedir.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Faralya Doğasını Kültürünü Yaşatma Doğa Turizmini Geliştirme Derneği (FARDER) Başkanı ve Yiğitoğlu Restaurant İşletme Sahibi Cüneyt Yiğit, yaptığımız anket görüşmeleri sırasında özellikle Faralya bölgesinde kaçak yapılaşma ve ileride asfalt yola dönüşecek yeni toprak yolların açılmasına yöre halkı olarak karşı olduklarını dile getirmiştir. Cüneyt Yiğit, “yöre halkı ve bölgeden geçimini sağlayanlar için, yapılaşmalar ile doğru orantılı olarak artan müşteri sayısının, doğup büyüdüğü kıyıların korunmasından daha önemli olmadığını” belirtmiştir.

Bu gerçekten çok değerli bir saptamaydı bizler için. Hedeflediğimiz sonuçları ilgiyle dinleyen ve gelişmeleri heyecanla beklediğini dile getiren Cüneyt Bey’in doğal kıyıları korumaya verdiği destek ve sosyal bilinci, SAD proje ekibini çok mutlu etti.

Sizce projenin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Hem karasal hem de denizel ekosistemlerde ekolojik veri katmanı ile sosyo-ekonomik veri katmanı arasındaki ilişkiyi araştırdığımız, çatışma ve kırılma alanlarını analiz ederek koruma önerileri oluşturduğumuz çalışmamız, gerek konuyla gerekse proje alanının genişliğiyle örnek niteliğinde bir çalışmadır. Ayrıca projede işlediğimiz “Denizel Peyzaj” konusu ve kavramı Türkiye için oldukça yenidir.

Projede geniş kapsamlı bir zonlama çalışması gerçekleştirdik ve ardından yapılan yönetim planlaması ile alanın sürdürülebilir kullanımını hedefledik. Bu süreçte yenilikçi ve gerçekçi bir bakış açısını benimsedik. Projemiz, Türkiye’de daha önce uygulanmamış yöntemlerle hem doğal yaşamın korunmasını hem de sosyo-ekonomik dengelerin sağlanmasını amaçlayan bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Bu özellikleriyle projemizin, alanında öncü ve yenilikçi bir nitelik taşıdığını düşünmekteyiz.

© SAD-AFAG

Projenin yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Projemiz, Türkiye’nin en popüler tatil bölgelerinden biri olan Fethiye-Babadağ kıyılarında gerçekleştirildiği için tanıtımını planlamadık. Ancak, projemizin tarım, turizm ve balıkçılık gibi yerel sektörlerde sosyo-ekonomik etkiler açısından olumlu sonuçlar doğurmasını bekliyoruz. Cinsiyet fark etmeksizin bu alanlarda sağlanacak iyileştirmeler, bölgenin genel kalkınmasına katkı sağlayacaktır.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Yöre halkı ve sektörel paydaşlar ile yaptığımız görüşmelerde, katılımcılar proje ekibinden maddi veya manevi bir karşılık beklemeden gönüllü olarak destek verdi. Proje hedeflerimizde özellikle kadınlara yönelik özel bir çalışma yer almamakla birlikte, arazi çalışmaları sırasında kadın işçi ve işletme sahipleri ile görüşmeye özen gösterdik.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Proje sürecinde ekibimiz ciddi bir engelle karşılaşmamıştır. İyi planlanmış proje faaliyet takvimi ve etkin iletişim sayesinde süreci sorunsuz bir şekilde tamamladık. Ancak, hedef ilgi grupları arasında yer alan ve Ölüdeniz'deki günübirlik gezi teknelerinin çalışanlarıyla bazı güçlükler yaşadık. Bu çalışanlar, anket çalışmalarına katılmayı ve proje ekibimizle iletişim kurmayı tercih etmedi. Ekibimiz, bu durum karşısında ısrarcı bir yaklaşım sergilemeden iletişimi sonlandırma yoluna gitmiştir.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Olumsuz sürprizlerle karşılaşmadığımız gibi, beklenmedik olumlu sürprizlerle de karşılaşmadık. Ancak, kamu kurumlarıyla gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde aldığımız yoğun ilgi ve destek bizi şaşırttı. Bu görüşmelerde sağlanan etkin bilgi alışverişi, projemize büyük ölçüde katkı sağlamıştır.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Projenin uzun dönemde yaratacağı etkilerden oldukça umutluyuz. Kısa süre önce tamamlanan projemizin, gelecekte Fethiye-Babadağ bölgesine nasıl bir katkı sağlayacağını gözlemlemek konusunda heyecanlıyız.

Projenin doğal kıyı alanlarının korunmasına, sürdürülebilir turizme ve bölgenin ekonomik gelişimine önemli katkılar sağlayacağına inanıyoruz. Bu kapsamda, yerel halkın yaşam kalitesinin artması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması gibi uzun vadeli hedeflerimize ulaşmak için sabırsızlanıyoruz.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projemiz DKMP IV. Bölge Müdürlüğü tarafından büyük ilgi ve beğeniyle değerlendirilmiştir. Yetkililer, yapılan zonlama ve yönetim planlamasının sadece Muğla için değil, tüm Türkiye için örnek teşkil ettiğini dile getirerek, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın onayıyla proje sonuçlarını ve önerilerimizi uygulamak istediklerini ifade etmişlerdir. Bu sayede, projemizin sürdürülebilirliği ve devamlılığı sağlanmış oldu.

Proje kapsamında belirlenen karasal ve kıyısız alanların "Yaban Hayatı Geliştirme Sahası" olarak korunan alan statüsüne kavuşmasını ve tahrip edici sosyo-ekonomik faaliyetlerin büyük oranda son bulmasını umuyoruz. Bu adımların, projemizin başka uygulamalara öncülük etmesine ve başka bölgelerde de uygulanmasına olanak tanıyacağını inanıyoruz.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Proje sonucunda, sosyo-ekonomik faaliyetlere karşı en hassas olan doğal kıyılar, beklentilerimize paralel olarak belirlendi. Bu alanlar için geliştirilen koruma önerileri, Muğla Büyükşehir Belediyesi ve yerel belediyelere yazılı olarak ve yapılan toplantılar aracılığıyla aktarıldı. Proje sürecinde, Fethiye kıyıları için olumlu gelişmeler kısa sürede gözlemlendi; Fethiye kıyılarında gününbirlik gezi teknelerinden ve özel yatlardan atık toplayan bir tekne, Muğla Büyükşehir Belediyesi tarafından hizmete alındı. Bu çalışma kapsamında limana yanaşan tur teknelerinin atık teslim kontrolleri de sıkılaştırıldı. Bu uygulama, yerel yönetimlerin Fethiye kıyılarının sorunlarına çözüm üretme konusundaki istekliliğinin sonuçlarından biri olduğu gibi proje hedeflerimizin sürdürülebilirliği açısından da önemli görülmektedir.

© SAD-AFAG

Projemizin Bakanlık onayı alması ile birlikte Seydikemer Yediburunlar'a yapılması planlanan limanın da iptal edileceğini öngörüyoruz.

Anket çalışmaları yaptığımız sektörel paydaşlarla yeni iletişim ve işbirlikleri kurduk. Bazı paydaşlar derneğimizi sosyal medyadan takip ederek ve çevresine yayarak, bazıları işletmelerine dernek broşür ve çıkartmalarımızı asarak, diğerleri ise Akdeniz Foku Bilgi ve Kurtarma Ağı'na (AFBİKA) katılarak dernek çalışmalarımıza destek verdi. Fethiye-Babadağ projesi ile bu işbirlikleri güçlenmiş ve yöre halkının SAD'a olan güveni artmıştır. Bu sayede hedeflerimize daha etkin bir şekilde ulaşabilmekteyiz.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

IUCN'in korunan alan statüsü olmayan alanlar için önerdiği "OECM" (Other Effective Area-based Conservation Measures - Alan Bazlı Diğer Etkili Koruma Önlemleri) yaklaşımını, proje alanı için atılacak adımlardan biri olarak öneriyoruz.

OECM, "Gerek biyoçeşitliliğin, bağlı olduğu ekosistem işlevleri ve hizmetleri ile birlikte ve gerekse kültürel, manevi, sosyo-ekonomik ve ilgili diğer yerel değerlerin yerinde (in-situ) korunması için olumlu ve sürdürülebilir uzun vadeli sonuçlar elde edecek şekilde sahiplenilen ve yönetilen, korunan alan statüsü verilmemiş, coğrafi olarak sınırları tanımlanmış bir alan" olarak tanımlanmaktadır.

OECM alanları, korunan alanların dışında biyolojik çeşitliliğin uzun vadeli ve etkili korunmasını sağlayan, korumaya yönelik pratik düzenleme ve uygulamaların hayata geçirildiği alanlardır. Korunan alan içinde ve dışında, güçlü bir STK katkısı ve yerel sahiplenme ile, sorumlu kuruluşun yetki alanı dışında kalan faaliyetleri doğal kaynakların sürdürülebilirliği amacıyla koruyan etkili bir araçtır.

Etkin ve uygulanabilir yönetim planlarının üretildiği ve bu nedenle uzun süreçlere ihtiyaç duyan korunan alan statüsü ilan edilene kadar OECM yaklaşımı ile "Alan Bazlı Diğer Etkili Koruma Önlemlerini" geliştirmek ve gerekli planlarla uygulamaya geçirmek, kıyı-deniz alanlarını koruma hedeflerine ulaşmada etkili olabilmektedir. Korunan alan statüsüne sahip alanların dışında uygulanması nedeniyle, bu yaklaşımın etkili olabilmesi koruma odaklı ve

katılımcı süreçleri yönetebilecek güçlü bir sivil toplum örgütlenmesine ve yerel sahiplenmeye bağlıdır.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Projemizin başarılı sonuçlarını görmek, gerçekten çok kıymetli ve bizi çok mutlu ediyor. Bu başarı, emeğimizin ve özverimizin karşılığını aldığımızı gösterdiği gibi, doğaya ve topluma katkı sağladığımızı da teyit ediyor. Aynı zamanda, sürdürülebilir çözümler üretme yolunda motive edici bir etken olarak, daha fazla insana ve çevreye olumlu etkiler yaratmak için bizi cesaretlendiriyor. Nitekim, DKMP Genel Müdürlüğü ve DKMP 4. Bölge Müdürlüğünden, proje çalışma alanının Yaban Hayatı Koruma ve Yaban hayatı Geliştirme Sahası olabilecek potansiyele sahip olduğu ve bu önerimize olumlu yaklaştığı bilgisi alınmıştır.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Gökçen Canbolat diyor ki: "Bu proje, baştan sona her aşamasında yer aldığım ve yürütücü olarak görev üstlendiğim ilk projedir. Bu süreçte edindiğim bilgiler ve tecrübeler, kariyerime büyük katkılar sağladı. Proje ekibimize, emeği geçen herkese ve yakın çalıştığımız paydaş temsilcilerine teşekkür ederim."

“Siz Erdek Körfezi’ni korunan deniz alanı ilan ettirerseniz bu halk sizin heykelinizi diker!”

GEF SGP destekli bu proje ile Erdek Körfezi’nde bütüncül koruma için yol haritası belirlendi.

Projenin Adı:

Sportif Balıkçılığının İndikatör Türler Yardımıyla Koruma Kullanma Yöntemi İle Sürdürülebilir Yönetim Planlarının Hazırlanması ve Korunan Deniz Alanı İlan Edilmesi

Proje Yürütücüsü:

AGRİDA Tarım ve Turizm Derneği - www.agrida.org.tr Facebook: [@agridaassociation](https://www.facebook.com/agridaassociation)
Instagram: [@agrida.tr](https://www.instagram.com/agrida.tr) e-posta: info@agrida.org.tr agrida.tr@gmail.com

Proje Ortakları:

Türkiye Biyologlar Derneği, S.S. Erdek Su ürünleri Kooperatifi, Erdek Dalış Kulübü

Proje Bütçesi:

GEF SGP Mali Destek Miktarı 38.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 47.550 USD
Toplam Proje Bütçesi: 85.550 USD

Uygulama Yeri:

Erdek Körfezi (Balıkesir, Çanakkale)

© AGRIDA Tarım ve Turizm Derneği

AGRIDA Tarım ve Turizm Derneği:

Kırsal kalkınma alanında 2010 yılından bu yana aktif olarak faaliyet göstermektedir. Dernek, 2017 yılına kadar Çanakkale'nin Bayramiç ilçesinde bulunan Cazgırlar Köyü'nde alternatif tarım yöntemleri ve kırsal turizm konularında çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ayrıca, Erasmus ve benzeri programlar kapsamında çeşitli gönüllü çalışmaları da yürütmüştür. 2017 yılında, Kapıdağ Yarımadası'nın bütüncül yaklaşımla alternatif turizm ve tarım yöntemleriyle kalkınmasına destek vermek amacıyla Dernek merkezini Erdek ilçesine taşımıştır. Dernek, 2018 yılında 1. Kapıdağ Ulusal Turizm Çalıştayı'nı düzenlemiştir.

Edremit Körfezi'nin Saklı Hazinesi: Ayvalık Kırmızı Mercan Resiflerinin Korunması adlı projesini 2019-2021 yılları arasında başarıyla uygulamıştır. Bu proje ile önemli mercan resif alanlarına altı adet şamandıra yerleştirilerek, kırmızı mercanlar koruma altına alınmıştır. Bu şamandıraların koordinatlarının denizcilik haritalarına işlenmesi sağlanmıştır.

Dernek, Edremit Körfezi'nin trol ve gırgır avcılığına kapatılması ve kaçak avcılığın engellenmesi hedefiyle "Sportif Balıkçılığının İndikatör Türler Yardımıyla Koruma Kullanma Yöntemi İle Sürdürülebilir Yönetim Planlarının Hazırlanması ve Korunan Deniz Alanı İlan Edilmesi" projesini 2022 yılında yürütmüştür.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Erdek Körfezi, Marmara Denizi'nin en önemli körfezlerinden biridir ve özellikle Kapıdağ Yarımadası'nın önde gelen turizm merkezlerinden biridir. Aynı zamanda denizel ekosistem açısından Marmara Denizi'nin son kalan bakir bölgelerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Erdek Körfezi, adalarıyla zengin denizel biyoçeşitliliği barındırmaktadır. Ancak, yanlış endüstriyel balıkçılık uygulamaları ve kaçak avcılık gibi etkenler, körfezi tehdit etmektedir. Bu nedenlerden dolayı, Derneğimiz bu bölgeye özel önem vermektedir.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

AGRIDA Tarım ve Turizm Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Atilla Kaya şöyle yanıtıyor: Erdek'te yaşayan bir vatandaş olarak, ilçemizin ve körfezin durumu beni çok yakından ilgilendiriyordu. Dernek merkezimizi Erdek'e taşıdığımız 2017 yılından bu yana, körfezimiz için neler yapabileceğimiz konusu temel çalışma alanlarımızdan biri haline geldi. 2019-2021 yılları arasında yürüttüğümüz "Edremit Körfezi'nin Saklı Hazinesi: Ayvalık Kırmızı Mercan Resifleri" projesinin başarıyla sonuçlanması, Erdek Körfezi için çalışmaya başlama konusunda bizi motive etti.

© AGRIDA Tarım ve Turizm Derneği

Erdek Körfezi, denizel ekosistemi ve biyoçeşitliliği çok az incelenmiş olan bakir bir körfezdir. Ancak başta kıyı halkı olmak üzere alan kullanıcıları tarafından hoyratça kullanılmaktaydı. Bu da daha az balık, daha az turist ve daha az gelir demektir. Erdek Dalış Kulübü ve kulübe gelen dalış uzmanları ile gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde, Marmara Denizi'nin en fazla canlı pına (*Pinna nobilis*) popülasyonuna sahip olduğu, deniz patlıcanları (*Holothuroia sanctori* ve *Holothuroia mammata*), deniz çayırları (*Posidonia oceanica*) için ideal bir körfez olduğu gerçeği her defasında öne çıkıyordu. Bu görüşmelerde ele alınan sorunlar ve körfezin biyoçeşitliliğinin önemi, alanın hoyratça kullanılmasına dur deme zamanının geldiğini hatta geçmek üzere olduğunu hatırlatıyordu. Bu proje, bir kurtuluş umudu doğmasına neden oldu.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemiz, Erdek Körfezi (İlhanlar Burnu ile Karabiga Burnu arasında yaklaşık 680 km² ~68 hektarlık alan) için "Kıyı ve Deniz Alanları Bütünleşik Yönetim Planı" taslağını ve "Yerel Yönetim Modeli" oluşturmayı amaçlamaktadır. Böylece, Erdek Körfezi'nin biyolojik değerlerinin korunması ve alandaki sosyo-ekonomik faaliyetlerin (kıyı balıkçılığı ve sportif balıkçılık, dalış turizmi) desteklenmesi hedeflenmektedir.

Projede, pına, deniz çayırları, denizotu, deniz patlıcanı türleri ile mercan resifleri bayrak tür olarak belirlenmiştir. Bu türlerin ve mercan resiflerinin mevcut durumlarının belirlenmesi, tür eylem planlarının hazırlanması, hayalet ağların kaldırılması gibi alt faaliyetler projenin bir parçasıdır. Bu faaliyetler, müsülaj sorunundan etkilenen tür ve habitatların yeniden kazanımına da hizmet etmektedir.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Projemiz, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğine örnek gösterilebilecek çalışmalardan biri oldu. Proje sahası içinde yer alan Kaymakamlık ve ilçe belediye başkanlıkları, muhtarlıklar ve sivil toplum kuruluşlarına bilgilendirme ziyaretleri yapıldı. Bu ziyaretlerde ve projenin devam eden toplantılarında Erdek Kaymakamlığı ve Erdek Belediye Başkanlığı, projeden doğrudan etkilenecek olan kıyı mahalle muhtarları, Erdek Su Ürünleri Kooperatif Başkanı, Karabiga Su Ürünleri Kooperatif Başkanı ve bu kooperatiflerin ortakları projemize destek verdiklerini her fırsatta dile getirdiler. Ayrıca ilçede faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile halkın farkındalığının artması yönünde ortak aktiviteler planlandı.

Erdek Körfezi ve kıyılarından faydalanan yerel halk, böyle bir projenin yürütülmesinden oldukça etkilendiklerini ifade etmelerine rağmen, mevcut yapının değişmesinin zor olduğunu dile getirdi. Erdekliyle yapılan anket çalışmasında katılımçıların %98'i Erdek Körfezi'nin korunan deniz alanı ilan edilmesi gerektiğini belirtirken, %2'si herhangi bir sorun olmadığını belirtti. Proje sahasında geçimini kıyı balıkçılığı ile sağlayan 750 aile olduğu tespit edildi. Bu ailelerin tüm bireyleri, körfezin gırgır ve trol avcılığına kapatılması ve kaçak avcılığın engellenmesi konusunda bize tam destek verdiler.

Körfez'de olta balıkçılığı yapılıyor, ancak projemizden önce bu alanda bir sportif yarışma düzenlenmemişti. Projemizin tamamlanmasının ardından da bu uygulamaların devam etmesini sağlamak amacıyla yerel yönetimle sportif amaçlı olta balıkçılığı yarışmaları düzenlenmesi için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemizin en önemli sonuçları arasında, yetkili bakanlık tarafından Erdek Körfezi'nin korunan deniz alanı ilan edilmesi, bütünlük kıyı yönetim planının hazırlanması ve kıyı ve deniz koruma alanı yönetim planının yayınlanması bulunmaktadır. Bu sonuçlar özellikle su ürünleri kooperatiflerinin üyeleri olan kıyı balıkçıları ve amatör olta balıkçılarının örgütlenme ve yönetim planlarına katılma kapasitesini artırmıştır.

Projemiz, yerel kurumlardaki yöneticilerin Körfez'in biyolojik çeşitliliği ve önemi konusunda farkındalığını artırmıştır. Ayrıca, projemiz bugüne kadar yanlış bilinen birçok konunun doğru bir şekilde açıklanmasına da olanak sağlamıştır.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Projenin sonuçları, yöre halkına sağladığı katkı açısından kesinlikle göz ardı edilemez. Yerel halk, bu projeden önce Körfez'de trol ve gırgır avcılığının yasaklanmasına ve kaçak avcılığın denetlenmesine yerel kurumlar ve endüstriyel tekne sahiplerinin engel olduğu yönünde yanlış bir bilgiye sahipti. Proje, bu yanlış bilginin ortadan kaldırılması yönünde önemli bir katkı sağlamıştır.

Uzun vadeli ve zorlu bir mücadeleyi üstlenmemiz, yerel halkın takdirini ve gönüllü desteğini kazanmamıza yol açtı. Bu süreçte, özellikle deniz çayırlarının, pına ve deniz patlıcanlarının insan yaşamı ve deniz ekosistemi için ne kadar önemli olduğunun anlaşılması, projenin yerelde daha fazla benimsenmesini sağladı.

© AGRIDA Tarım ve Turizm Derneği

Erdek Su Ürünleri Kooperatifi'nin üyesi olan bir kıyı balıkçı dostumuz şunları söyledi: "Eğer siz Körfez'i gırgır ve kaçak avcılığa kapattırırsanız bu halk sizin heykelinizi diker."

Sizce projenin yenilikçi (daha önce Türkiye'de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Projemizde daha önce gerçekleştirilen yönetim planı hazırlık ve deniz koruma alanı ilan çalışmalarından farklı bir yöntem uygulanmadı. Ancak, yerel halkın kendi sorunlarını belirleyip önceliklendirdiği ve çözüm için aktif olarak sorumluluk aldığı, etkin ve katılımcı bir süreç yürütülmeye özen gösterildi. Kırsal alanda yaşayan halkın yerel potansiyelleri ve sorunları analiz ettiği, bilgi paylaşımının yapıldığı, ortak fikirlerin üretildiği, belirlenen problemin çözümüne yönelik eylemlerin planlandığı ve gerçekleştirildiği bir süreç hep birlikte yaşandı.

Projemizde, tüm paydaşların bilgisi dahilinde geliştirilen, temel standart ve plan kararları doğrultusunda şartlara göre

adapte olma ve revize edilme yeteneğinin esnek tutulduğu bir yönetim planı modeli tercih edildi. Bunun temel amacı, doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır. Bu yaklaşımla, önceden belirlenen standartlara bağlı kalarak değişen şartlara göre yeni çözümler üretme ve bu çözümler hakkında paydaşların katılımını ve iletişimini ön planda tutma anlayışı benimsenmiştir.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Projenin başarıya ulaşması, Erdek Körfezi'nin korunan deniz alanı ilan edilmesini sağlamıştır. Alan için alınan koruma kararları, denizel biyoçeşitlilik ve buna bağlı ekonomiler (küçük ölçekli balıkçılık, turizm) için temel taşı niteliğindedir.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Projemiz, halktan büyük destek görmüş olmasına rağmen, henüz kayda değer bir gönüllü katılım sağlayamamıştır.

© AGRIDA Tarım ve Turizm Derneği

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Proje hazırlık döneminde ortak olacaklarını belirten kurumların geri çekilme kararları, derneğimizin kısıtlı imkanlarla projeyi yürütmesine neden olmuştur. Bu kurumların ortaklıktan çekilme kararlarında; projenin kabul sürecinin uzaması, olumsuz değerlendirmeler, kurumların proje ortaklığı konusunda çekimser kalmaları etkili olmuştur. Yerelden aldığımız destekler, projeyi zamanında bitirme imkânı sağlamıştır.

© AGRIDA Tarım ve Turizm Derneği

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Proje uygulama alanlarındaki ilçe belediye başkanlıkları, projemize büyük destek verdi. Belediyeler, projenin mahalle toplantıları ve saha çalışmalarının duyurulmasına tüm iletişim kanallarında yer vererek destek oldular. Bu nedenle ilçe belediye başkanlarına, kent konseylerine ve yerel STK'lara teşekkür borçluyuz.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Erdek Körfezi'nin korunan deniz alanı ilan edilmesi ve hazırlanan bütünleşik kıyı ve denizel alan yönetim planları, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın tüm Marmara kıyıları için hazırlayacağı bütünleşik kıyı yönetim planlarına yerel katkı sağlayacaktır.

Erdek Körfezi'nin korunan alan ilan edilmesi ve hazırlanan planlar sayesinde eski biyoçeşitliliğine en kısa sürede kavuşacaktır. Bu gelişmelerin sağlayacağı faydalar arasında şunlar yer almaktadır:

- Deniz ürünlerinde çeşitliliğin artması,
- Geçimini kıyı balıkçılığı ile sağlayan yöre halkının desteklenmesi,
- Yöreye daha fazla turist ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi,
- Alternatif turizm ve gastronomi turları için cazibe merkezi olması,
- Turizm sezonunun uzaması ve turizm aktivitelerinin çeşitlenmesi,
- Yeni işyerleri ve istihdam imkanlarının artması sağlanacaktır.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Marmara Denizi'nin tüm kıyılarının musilaj nedeniyle Özel Çevre Koruma Bölgesi kapsamına alınmasıyla birlikte, Bakanlık kıyı yönetim planlarının hazırlanması için yeni düzenlemeler yapacak. Bu düzenlemelerin 2023 yılında başlaması ve üç yıl içinde tamamlanması planlanmıştır. Bakanlıkla yapılan görüşmelerde, bu planlama çalışmaları çerçevesinde Erdek Körfezi için derneğimizin çalışmalarından istifade edeceklerini ifade etmişlerdir.

Hedefimiz, kıyı ve deniz yönetim planlarının yerelde halkın aktif katılımıyla oluşturulması ve bu planların merkezi planlamalarda yer almasının sağlanmasıdır.

Projemizin sürdürülebilirliğini sağlamak ve sonuçlarını izlemek için derneğimizin yönetim kurulu, bütçe oluşturma çalışmalarına devam etmektedir.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Derneğimizin deniz biyolojisi ve deniz ekosistemleri üzerine gerçekleştirdiği bu ikinci projeye birlikte, proje hazırlama ve yürütme konularında deneyim ve özgüveni artmıştır. Saha çalışmalarında ihtiyaç duyduğumuz ekipmanlar büyük ölçüde sağlanmıştır. Ayrıca, proje sürecinde yöre halkının körfezin yönetimine katılma arzusunu görmek, derneğimizi yeni projeler geliştirmek için motive etmiştir.

Bugüne kadar muhtarlıklarla çok sınırlı olan iletişimimiz, bu projeye arttı. Bundan sonra her projemizin hazırlık sürecinde muhtarlıkları da dahil etmek ve bu konuya kesinlikle önem vermek gerektiği ortaya çıktı

Denizel ekosistemle ilgili yürüttüğümüz bu ikinci proje, ilk projemiz gibi kıyı balıkçılarının örgütlenmesi konusundaki eksiklikleri belirlememizi sağlamıştır. Dernek olarak yerel su ürünleri kooperatiflerinin örgütlenmesini ve finansal açıdan güçlenmelerini sağlamak için çalışmaya devam edeceğiz.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

AGRİDA Tarım ve Turizm Derneği olarak başta merkezimizin bulunduğu ilçe olan Erdek ve Kapıdağ olmak üzere Balıkesir ve Çanakkale illerimizde kırsal kalkınma için alternatif gelir kaynakları oluşturmayı amaçlıyoruz. Bu nedenle metropol şehirlere göçün önlenmesi için çeşitli faaliyet ve projeler yürütüyoruz.

Bu proje, kazandırdığı işbirlikleri ve deneyimlerle ilçemizde gerçekleştirmeyi planladığımız diğer projeler içinde teşvik edici oldu. Yaşlı ve engelli bireylerin doğaya kolaylıkla erişim sağlamları için sosyal entegrasyon ve yaşam merkezi, ekolojik tarım ve tarım turizmi uygulama merkezi oluşturma konulu projelerimiz, bunlardandır.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Projemiz, yaklaşık 680 km² ~68 hektarlık alanın İlhanlar Burnu ile Karabiga Burnu arasında korunan deniz alanı olarak ilan edilmesiyle tam başarıya ulaşacaktır. Bu hedefe ulaşmak için uzun soluklu bir mücadele gerekmektedir. Şu ana kadar elde ettiğimiz tüm sonuçlar, bu hedefe ulaşmanın mümkün olduğunu bize göstermiştir.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

“Siz Erdek Körfezi’ni korunan deniz alanı ilan ettirirseniz bu halk sizin heykelinizi diker.”

“Sizden öncekilerde geldikleri gibi sessiz sedasız gittiler.”

“Büyük balıkçılardan korkmuyor musunuz?”

Balıklar israf olmasın, konserve olsun!

Bu proje, denizel habitatlar ve türlere yönelik sorunların çözümü için geleneksel mutfak kültüründen ilham alıyor. Geleneksel bilgiyi kullanarak üretilen öneriler sayesinde kadın balıkçıların ve yerel ekonominin desteklenmesini sağlıyor.

© Kadın Balıkçılar Derneği

Projenin Adı: Mavi Gezegen Mavi işler

Proje Yürütücüsü: Kadın Balıkçılar Derneği - www.kadinbalikcilarderneği.org Instagram: @kadinbalikcilarderneği
X: @kadinbalikcilar LinkedIn: @kadinbalikcilarderneği Youtube: @kadinbalikcilarderneği

Proje Ortakları: Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği, Kadın Merkezi Eğitim, Üretim, Danışma ve Dayanışma (KAMER) Vakfı

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 40.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 41.850 USD
Toplam Proje Bütçesi: 81.850 USD

Uygulama Yeri: Ulusal

Kadın Balıkçılar Derneği:

Kadın Balıkçılar Derneği olarak, kıyısız, sucul ve denizel ekosistemlerin kullanıcılarından biri olan kadınları toplumsal, ekonomik ve mesleki olarak güçlendirmeyi hedefliyoruz. Bu doğrultuda denizel ekonomiyi sürdürülebilir kılmayı, deniz okuryazarlığına katkıda bulunarak doğaya ve insana değer katan yenilikçi çalışmaları sürdürmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için çalışıyoruz.

© Kadın Balıkçılar Derneği

© Kadın Balıkçılar Derneği

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

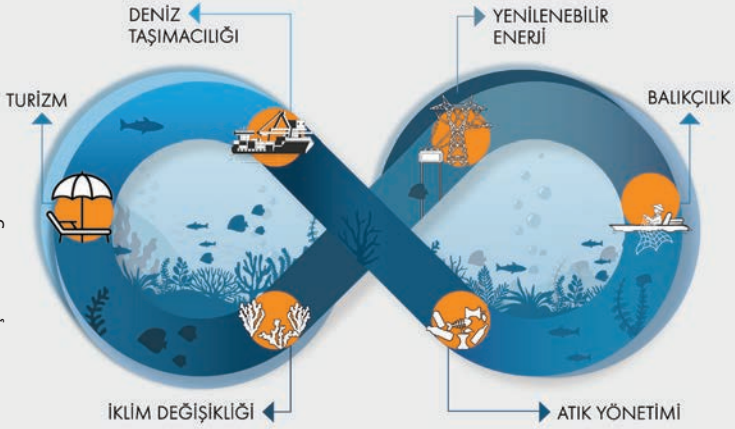
Nesiller boyunca tüm toplumlar, özellikle de balıkçılar, kendilerine özgü bir yemek kültürüne sahip olmuştur. Su ürünlerini işleme teknikleri ve araçları, saklama yöntemleri ve kullanılan malzemeler gibi birçok unsur da yemek kültürünü şekillendirmiştir.

Özellikle sanayileşmenin artmasıyla birlikte, yemek kültürü hızla değişmeye başlamıştır. İş ortamlarında geçirilen zamanın artması ve kadınların iş hayatına daha fazla katılması, pratik ve kolay bulunabilir yiyeceklere olan talebi artmıştır. Dakikalar içinde hazırlanabilen konserve gıdaların çeşitliliği her geçen gün artıyor ve bu ürünler günlük hayatta sıkça tercih edilmektedir. Ancak, Türkiye’de konserve balık ve su ürünleri denince genellikle endüstriyel üretim zincirleri akla gelir. Oysa ki, ülkemiz üç tarafı denizlerle çevrili olduğundan çok çeşitli balıklara sahiptir. Ancak, balık severler genellikle marketlerde tek tip balıklarla yapılan konserve ürünlere mecbur bırakılmıştır.

İstatistiklere göre ülkemizde avlanan balığın %86.2’si taze, geri kalanı ise dondurulmuş, kurutulmuş, tuzlanmış ve tütsülenmiş olarak işlenip sunulmaktadır. Halbuki, dünyada üretilen balığın sadece %31.7’lik kısmı taze olarak tüketilmekte, geri kalan %59.3’lük kısmı ise konserve haline dönüştürülmektedir. Balıkların işlenerek konserveleme ile balığın besleyici değeri yükselmekte, muhafazası kolay ve daha ekonomik olduğu için herkes için erişilebilir hale gelmektedir. Denizden uzak bölgelerde yaşayan ve her çeşit gelir seviyesinden insana ulaştırılması kolaylaşmaktadır. Özellikle dar gelirli ve soğutucu cihazlardan yoksun ailelerde muhafaza olanakları artmaktadır.

MAVİ EKONOMİ MAVİ İŞLER

© ÇEKÜL arşivi

© Kadın Balıkçılar Derneği

Mavi Ekonomi:

Deniz ekosisteminin sağlığını muhafaza ederek daha iyi geçim kaynakları ve istihdam sağlamak için deniz kaynaklarının sürdürülebilir kullanımınıdır. Mavi ekonomi, denizlerde ve denizle ilgili sektörlerde adil, bilinçli ve sürdürülebilir büyümeyi hedeflemektedir. Bu amaçla, mavi ekonomiyi destekleyen iş türleri, balıkçılığın sürdürülebilirliğine katkıda bulunurken su ürünlerinin sürdürülebilir tüketimine ve neslinin güvence altına alınmasına olanak sağlamaktadır

Mavi Sürdürülebilirlik:

Bu ifade, mavi ekonomi kavramıyla birlikte denizlerimizin genel faydasına odaklanan bir yaklaşımı ifade ediyor. Sürdürülebilir mavi ekonomi dönüşümünün gerçekleştirilmesi, insanlar ve doğa için birçok yeni ve önemli faydayı beraberinde getiriyor.

İklim değişikliği, aşırı ve bilinçsiz avlanma, çevresel bozulmalar, yanlış tüketim tercihleri gibi birçok tehdit, deniz ve okyanus ekosistemlerinde tahribata ve bu ekosistemlere bağlı canlı türlerinin azalmasına neden olmaktadır.

Avrupa'nın en büyük araştırma ve inovasyon programı olan Horizon 2020 stratejisine göre; 2050 yılına kadar küresel nüfus artışıyla birlikte gıda talebinin %70 kadar artacağı tahmin edilmektedir. Bu artışın gıda güvenliği açısından önemli bir sorun oluşturması beklenmektedir. Bu durum, gezegenimizin ve içindeki yaşamın sürdürülebilirliğini sağlamak, denizleri ve denizel varlıkları korumak, insan yaşamını doğayla uyumlu hale getirmek için bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu sebeple, dünya genelinde mavi ekonomi, mavi sürdürülebilirlik, mavi büyüme ve mavi işler gibi kavramlar ön plana çıkmıştır.

MAVİ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İÇİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ

Projenizin amaçları nelerdi?

Mavi Gezegen Mavi İşler Projesi, avlanan balıkların israfını azaltmak ve bu konuda farkındalığı arttırmak üzere “ev yapımı konserve balık” yapımını yaygınlaştırmayı hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda projenin amaçları;

- Deniz ekosistemine uyumlu, çevreye saygılı, denizin sunduğu kaynakların bilinçli bir şekilde üretimi ve sürdürülebilirliği için farkındalık yaratmak ve artırmak.
- Denizlerin biyolojik dengesinin ve çeşitliliğinin sürdürülmesi için denizlerden ve deniz ürünlerinden sağlıklı ve etkin bir biçimde faydalanmak.
- Deniz ürünlerinin, geleneksel üretimi ve saklama yöntemlerini gelecek nesillere aktarmak.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Projeye başladığımız günden beri geri dönüşler son derece olumludur. Projenin sosyal medya ağlarında başarılı olmasıyla birlikte, farklı kurumlar, kuruluşlar ve bireysel işbirlikleri artmıştır..

Ulusal medyanın proje kapsamında gerçekleştirdiğimiz faaliyetlere ilgisi yüksek olmuştur. Basın ve sosyal medya kampanyalarımızın etkisi ile Tarım ve Orman Bakanlığı, “kadın balıkçılar farkındalık hareketini” oluşturmuştur.

Balıkçılar ve pandemi döneminde çalışmayıp evde vakit geçirmek zorunda olan ailelerinin projeye ilgisi yüksek olmuştur. Kadınların mutfak sorumluluğunu üstlenmesinden dolayı ev yapımı konserve balık yapımında zorluk yaşamadıkları yönünde geri bildirimler alınmıştır. Eğitim ve atölye çalışmalarına katılan kadınlar, kendi yaşadıkları bölgedeki bitki ve sebzelerle yeni tarifler oluşturarak çalışmayı zenginleştirdiler.

Projeye katkı sağlayanlar:

- We Changers
- EUCLID
- Etki Yap
- SOCAR
- Turkish Philanthropy
- Sivil Toplum İçin Destek Vakfı
- Metro Gross Market
- Goodfortrust
- KAD.İM
- Foodhub
- Ashoka Vakfı
- İbrahim Bodur Vakfı
- Gunter Pauli-ZERO Initiative
- İzmir Kalkınma Ajansı
- Dalyan Vakfı
- Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı

© Kadın Balıkçılar Derneği

- Tulin Akın-TABİT Akıllı Köy
- Das Das-Mert Fırat
- Sanatçı Bengü
- Migros Gross Market Baş şefi Umut Reçber
- Kadınsan Yaparsın Platfomu
- Açık Açık Derneği
- Facebook
- Techsoup
- FAO Türkiye
- SUN Tekstil

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Bilgi bankası niteliğinde olan “Ev Yapım Konserve Balık Çevrimiçi Platformu” ile 24.5 milyonun üzerinde kişiye ulaşıldı.

“Ev Yapımı Konserve Balık e-Kitabı” yayınlandı.

3 adet animasyon kısa film, 19 adet makale, 154 web sayfası, 1618 adet sosyal medya paylaşımı, 11 adet e-bülten, 42 adet video, 72 görsel, 10 adet tanıtım materyali, 5 infografik görsel, 16 ortak söylem, 52 adet in üzerinde etkinlik ve faaliyet yapılarak, denizel sürdürülebilirlik farkındalığı artırıldı.

Ayrıca bu çalışmalarımız sonucunda, çeşitli medya kuruluşlarında 23 haber ve farklı sosyal medya platformlarında 145 adet içerik yayınlanmıştır. .

Çevrimiçi atölyeler, saha çalışmaları, eğitimler, toplantılar ve görüşmeler sayesinde 600'den fazla kadına doğrudan ulaşılmıştır. Bu etkinliklerde, mevsiminde avlanan balıkların yanı sıra ıskarta balıkların da geleneksel konserveleme yöntemleriyle ek gelire dönüştürülebileceği konusunda bilgi verildi. Bu şekilde, denizlerin sürdürülebilirliğine katkı sağlamanın yanı sıra aile ekonomisine de destek olabilecekleri vurgulandı.

Yerli ve yabancı kaynaklar taranarak geleneksel balık işleme ve muhafaza tekniklerini içeren 17 adet reçete derlenmiştir. Konserve balıktan yapılan, Türk mutfağına uygun 20 adet modern yemek tarifi hazırlanmıştır.

41 adet Su Ürünleri Kooperatifi ve balıkçı barınağı ile görüşülerek mavi ekonomi, mavi büyüme, balık israfı hakkında bilgi verilmiştir.

Tüm bu faaliyetler, kadın girişimciliğinde ve önderliğinde yürütülmüştür. Proje, yereldeki kadın balıkçı temsilcilerimiz, dernek yönetimimiz, gönüllülerimiz ve üyelerimizden oluşan 62 kadın için kapasite artışı sağlamıştır.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

“Ev Yapım Konserve Balık Çevrimiçi Platformu” ve “Ev Yapımı Konserve Balık e-Kitabı” ülkemizde daha önce yapılmayan çalışmalardır.

Projeniz yöre nin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Çevresel Faydalar:

Avcılık sonrası balık israfının azaltılması: Balık israfı, balığın besin kalitesinin bozulmasını, pazar koşulları nedeniyle atılmasını (fiziksel israf) ya da nispeten düşük bir fiyata satılan balıkları ifade etmektedir. Balık konservesi, balıkçılık sektörüne ve sektörde çalışanlara hem ekonomik hem de pratik çözüm yolları sunmaktadır.

Denizlerin ve denizel kaynakların sürdürülebilirliği: Denizel kaynaklarımızı verimli kullanmak, hem denizlerimizin ve içindeki yaşamın sürdürülebilirliğine, hem de toplumun bu konuda bilinçlenmesine katkı sağlamıştır.

Ekolojik dengenin ve biyoçeşitliliğin korunması: Balıkçılık sektörüne ve genel kamuoyuna, deniz ekosistemlerinin ve biyolojik çeşitliliğin korunmasının önemini hatırlatarak, sorumluluk ve bilinç kazanmalarına katkı sağlayarak bu hayati kaynakları korumalarını teşvik edilmiştir.

© Kadın Balıkçılar Derneği

Sosyo-Ekonomik Faydalar:

Küçük ölçekli balıkçı ailelerin gelirine katkı: Balıkçı ailelere ve kadın balıkçılara, avladıkları fazla veya değeri düşük balıkları konserve ürüne dönüştürerek ek gelir sağlama seçeneği sunulmuştur.

Yerel/bölgesel ekonomik katkı: Balıkçı köylerinin ve kasabalarının tanıtımı ve kalkınması için konserve balık alternatif ürün olarak önerilmiştir.

Yeni “mavi” iş alanları için teşvik: Yerel ölçekte konserve balık üretim atölyeleri kurmanın ihtiyaç olduğu, balıkçı kooperatifleri ve melek yatırımcıların gündemine taşınmıştır.

Fırsat eşitliği: Dar gelirli veya karasal bölgelerde yaşayıp taze balığa zor ulaşan ailelerin de balığa erişimi kolaylaştırılmıştır.

Adil rekabet: Ülkemizin çeşitli balık türlerine sahip olmasına rağmen, yüksek değerli balıkları (ton, somon vb.) yurt dışından ithal edip konserveleyen ve bu nedenle yüksek fiyatlarla satan özel firmalara, adil rekabet koşulları getirilmesine katkı sağlanmıştır.

Tüketim alışkanlıklarımızda değişim: Balık israfını önlemek ve kolay, pratik, sağlıklı ve ekonomik sofralar kurmak için balık konservesi alternatif bir ürün olarak sunulmuştur.

Bireysel Faydalar:

Sağlıklı beslenmeye katkı: Ev yapımı balık konserveleri, bireylerin ve ailelerin besleyici değeri yüksek gıda tüketimine katkı sağlamaktadır. Öncelikle, mevsiminde avlanan balık, daha besleyicidir. Üstelik, kendi başına değerli bir besin kaynağı olan balığın, diğer besinlerle (zeytinyağı, limon, domates, tuz, karabiber vb.) birlikte konservelenmesi ile besin değeri daha da artmaktadır.

Doğal, ekolojik ve kaliteli beslenmeye katkı: Ambalajlanmış ürünlerdeki zararlı içeriklerin insan sağlığına olumsuz etkileri göz önünde bulundurularak; doğal, ekolojik ve kaliteli beslenme anlayışı ve farkındalığı artmaktadır. Geleneksel ev yapımı balık konservesi, bu açıdan da bir alternatif oluşturmaktadır.

Daha ucuz ve ekonomik beslenmeye katkı: Mevsiminde avlanan balıklar, daha bol ve dolayısıyla satın alırken daha ekonomik olabilirler. Daha uygun fiyatlı alınan balıkların konserve olarak tüketimi, ekonomik bir seçenek sunmaktadır.

Kolay, hızlı ve pratik sofralar: Ev yapımı konserve balık yapımı son derece kolay ve pratiktir. Yoğun yaşam temposunda sağlıklı beslenmenin güvenilir ve geleneksel yollarından biridir.

Daha fazla çeşit ve alternatif: Piyasada genellikle ton balığından yapılan ve sınırlı çeşitlilik sunan, benzer tatlar ve yüksek fiyatlarla satılan konserve balıklar yerine, ev yapımı balık konserveleri çeşitli balıklardan ve lezzetlerden oluşan bir alternatif sunmaktadır.

Her mevsim balık: Belirli balıkları sadece belirli mevsimlerde tüketmek yerine, konserve olarak muhafaza ederek yılın her döneminde ve daha sık erişim imkanı sunmaktadır.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Projenin ilgi grubu kadınlar ve özellikle kadın balıkçılarıdır. GEF SGP'nin desteği ile kadınların gelir edinebilecekleri bir alan ve vizyon oluşturmalarına olanak sağlanmıştır. Özellikle kırsal alanda yaşayan kadınların, COVID 19 ve doğal afetlerden ilk ve en çok etkilenen kesim olması sebebiyle ekonomik olarak güçlenmelerine destek vermek elzem olmuştur. Mavi Gezegen Mavi İşler Projesi, kadınlara ekonomik katkı sağlayabilecek bir iş modeli sunmaktadır. Ayrıca, ekibinin tamamı kadınlardan oluşan derneğimiz, bu iş modelinin yaygınlaştırılması yönünde öncü ve rol model olacak şekilde hareket etmiştir.

Pandemi nedeniyle çevrimiçi gerçekleştirdiğimiz atölyelerin katılımcılarından çok olumlu geri bildirimler aldık. Ev yapımı konserve balığı yapmanın ne kadar kolay olduğunu, mutlaka mutfaklarında bulduracaklarını ilettiler. Katılımcılar, evde kendi balık konservelerini yapıp bunlara ait fotoğraf, video ve olumlu yorumlarını bizlerle paylaştı. Yeni reçete, sunum ve yemek fikirleri verdiler.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

COVID-19 pandemisi proje sürecimizi en çok etkileyen faktörler oldu. Bu süreçte saha çalışmalarımızı karantina ve sosyal mesafe kurallarına uygun şekilde gerçekleştirdik. Ayrıca çevrimiçi etkinlikler, sosyal medya platformları ve radyo programları gibi iletişim kanallarına ağırlık vererek projemizi tanıttık.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Konserve balık yapım atölyelerinin katılımcılarından aldığımız yeni tarif ve sunum önerileri, projemizin mesajlarının çeşitlenmesini ve içeriğinin zenginleşmesini sağlamıştır.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Mavi İşler Mavi Gezegen Projemiz, Derneğimizin sürekli bir programı haline geldi. Bu program çerçevesinde, girişimciler ve finansörlerle yaptığımız işbirliği görüşmelerine devam edeceğiz. Ayrıca, gerçekleştirmeyi hedeflediğimiz Mavi Büyüme Akademisi ve Geleneksel Deniz Ürünleri İşleme Tesisi için çalışmalarımıza devam edeceğiz. Mavi Gezegen Mavi İşler Projesi'nin sosyal, kültürel, ve ekonomik faydalarının Türkiye'deki tüm kadınlara ve ailelere ulaştırılmasının ve edinilen tecrübelerin paylaşılmasının önemine inanıyoruz.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Proje kapsamında, mavi ekonomi ve mavi sürdürülebilirlik için toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemini vurgulamak amacıyla sosyal medya ve basın kampanyaları düzenledik. Bu kampanyalar sayesinde kamuoyuna, kadın balıkçıların yaşadığı cinsiyet eşitsizlikleri konusunda bilgi ulaştırdık. Sivil toplumun önemli kurumları, sosyal medya üzerinden yaptığımız paylaşımları kendi kitleleriyle paylaşarak bu dayanışmaya destek verdiler. Bu kurumlar;

- UNDP Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Haberleri
- KAD.İM Topluluklar/Kadın ve İklim
- Yanındayız Derneği
- HeForShe Türkiye
- EŞİTİZ - Eşitlik İzleme Kadın Grubu
- SES - Eşitlik Adalet Kadın Platformu
- Sivil Sayfalar
- Eşitlik için Kadın Platformu
- Kadınsan Yaparsın

© Kadın Balıkçıları Derneği

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Kırsal alanda sadece erkeğin gelir sağlaması yönündeki algıda değişiklik yaratmayı hedefliyoruz. Ayrıca, projenin kadınlardan oluşan uygulayıcıları, gönüllüleri ve hedef kitlesi sayesinde balıkçılık sektöründeki cinsiyetçi yapıyı değiştirme çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Cinsiyet ayrımı yapmadan, kadınların biyoçeşitliliğe, ekosisteme ve mavi ekonomiye katkılarını daha görünür hale getirerek sürdürülebilir balıkçılığa destek olma yönündeki çalışmalarımız devam etmektedir.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

Ashoka ve HSBC işbirliğiyle düzenlenen küresel çapta gerçekleştirilen inovasyon yarışmasına, Mavi Gezegen Mavi İşler Projemiz ile başvuruda bulunarak katıldık. Yarışmada, öncelikle 348 başvuru arasından ilk 90' a girerek yarı finale yükseldik. Finale kalan 26 proje arasında Türkiye'den seçilen tek sivil toplum kuruluşu olduk.

EUCLID Network (EN), Dünya Kadınlar Günü'nde açıkladığı "Avrupa'nın En İyi 100 Kadın Sosyal Girişimcisi" listesinde Derneğimizin kurucusu ve yönetim kurulu üyesi Dr. Huriye Göncüoğlu da yer aldı. Projemizi de kapsayan kadın balıkçılar girişimiyle, sosyal girişimcilikte ve yenilikçilikte öncü, sosyal değişim yaratan ilk 100 kadından biri olarak seçildi. Böylece Kadın Balıkçılar Derneği, Avrupa EUCLID Network platformuna dahil oldu.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Proje, küçük ölçekli balıkçılar (KÖB) için artı gelir kaynağı sunmasının yanı sıra 2022 Uluslararası Küçük Ölçekli Balıkçılık ve Yetiştiricilik Yılı (IYAF 2022) hedeflerine de hizmet etmiştir. Tüm bunlarla birlikte, projenin yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde ilgi görmesinden çok memnunuz.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

"Balıklar İsrar Olmasın Konserve Olsun" adlı Youtube kanalımızda, evde balık konservesi yapım aşamalarını, online atölyelerimizdeki geri bildirimleri ve balıkçıların balık konservesi tadımındaki yorumları izleyebilirsiniz. Daha fazla bilgiye Derneğimizin internet sitesinden de ulaşabilirsiniz. Ev yapımı konserve balık ile kolay, pratik ve sağlıklı menüler hazırlayabilir, balık israfını önleyerek sevdiğinizle daha zengin, leziz ve ekonomik sofralar paylaşabilirsiniz.

Sevgili GEF-SGP ailesi, herkesin fark yarattığı ve elinden gelenin en iyisini yapabildiği bir dünya için çabalamamıza destek olduğunuz için teşekkür ederiz. Topluluğumuzda, aklımızda ve kalbimizde izler bıraktığınız için minnettarız. İyi ki GEF-SGP ailesinin bir parçası olmuşuz.

Türkiye'nin ilk kadın balıkçı haritası!

Bu proje, kadın balıkçılar hakkında Türkiye'de bilinmeyenleri ortaya koyarak balıkçılıkta toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesi için yol haritası sunuyor.

© Akdeniz Koruma Derneği

- Projenin Adı:** Anadolu'ya Ağ Atanlar: Kadın Balıkçılar
- Proje Yürütücüsü:** Akdeniz Koruma Derneği - www.akdenizkoruma.org.tr Facebook: @akdenizkoruma
Instagram: @akdenizkoruma X: @akdenizkoruma Youtube: @akdenizkorumaderneği
Linkedin: @akdenizkoruma E-posta: info@akdenizkoruma.org.tr
- Proje Ortakları:** Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV), Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği (SURKOOOP).
- Proje Bütçesi:** GEF SGP Mali Destek Miktarı: 37.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 31.981 USD
Toplam Proje Bütçesi: 68.981 USD
- Uygulama Yeri:** Beyşehir, Konya

© Akdeniz Koruma Derneği

Akdeniz Koruma Derneği:

2012 yılında İzmir’de kurulan ulusal bir sivil toplum kuruluşudur. Akdeniz foku (*Monachus monachus*), Kum köpekbalığı (*Carcharhinus plumbeus*), Marmaris semenderi (*Lyciasalamandra flavimembris*) başta olmak üzere nesli tehlike altında olan türler ve Akdeniz Havzasında bunların yaşadığı deniz ve kara ekosistemlerinin izlenmesi, restorasyonu konularında çalışmaktadır. Dernek, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı’nın izin ve koordinasyonu, Muğla ve Antalya’da bulunan Özel Çevre Koruma Bölgelerinde faaliyetlerini yürütmektedir. Ayrıca, su ürünleri kooperatiflerinin katkılarını alarak ve onları destekleyerek çalışmalarını sürdürmekte ve eğitim çalışmalarına da önem vermektedir.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Kadın balıkçıların durumu, bu mesleğe olan bakış açıları, balıkçılıktaki rolleri son yıllarda Türkiye’de değişme yolundadır. Türkiye’de kadın balıkçılar, genellikle küçük ölçekli balıkçılığın ayrı bir formu olarak ortaya çıkan aile balıkçılığı içinde kendilerini göstermektedir. Bu alan genellikle erkeklerin baskın olduğu bir sektör olduğundan, kadınlar genellikle tayfa olarak tanımlanmaktadır. Su Ürünleri Kooperatifleri’ne ortak olabilmek için tekne sahibi olma koşulu bulunmaktadır. Kadınların çalıştıkları teknelerin genellikle eşlerine ait olması, kadınların kooperatiflere katılımını ve ortak olma durumunu zorlaştırmaktadır. Bunun yanı sıra, bir aileden sadece bir kişinin kooperatif ortağı olması gerektiği düşüncesi de etkili olmaktadır. Bu sebeplerle, kadınların kayıt altına alınamaması ve yasal düzeyde emeklerinin fark edilmemesi gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Kadın balıkçıların deniz koruma alanlarındaki durumları incelendiğinde, genellikle mesleki örgütlenmelerde yeterince temsil edilmedikleri ve mesleki anlamda ihmal edildikleri görülmektedir. Ayrıca, deniz koruma alanı yönetimiyle ilgili toplantılara ve karar alma süreçlerine katılım göstermedikleri de dikkat çekmektedir. Bu nedenle, kadın balıkçıların hem meslekte varlıklarını sürdürebilmeleri hem de mevcut durumlarını geliştirebilmeleri için balıkçılık politikalarında bazı yasal düzenlemelerin yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Veri eksikliği nedeniyle kadın balıkçıların balıkçılıkla ilgili politikalarda göz ardı edilmesi, kadınların balıkçılığı sürdürebilmeleri için gereken sosyal ve ekonomik koşulların kötüleşmesi ve balıkçılık yapan kadınlar arasında yetersiz dayanışma bilinci gibi faktörler, bu projenin ortaya çıkmasındaki motivasyonu oluşturmuştur.

Anadolu'ya Ağ Atanlar; KADIN BALIKÇILAR TÜRKİYE'NİN KADIN BALIKÇI HARİTASI

Ülkemizde denizlerde ve içsulara tekne üzerinde balıkçılık yapan kadınların dağılımı ve sayıları bilinmiyor. Bu bilinmezliğin ortadan kalkması, kadın balıkçıların meslekteki varlığının devam edebilmesi için önem taşıyor. İçsulara ve denizlerde biyoçeşitliliğin yaşaması için yapılması gerekenlerden biri de; bu alanlara emek veren küçük ölçekli balıkçıların desteklenmesinden geçiyor. Bu nedenle Anadolu'ya Ağ Atanlar: Kadın Balıkçılar Projesi, ölçekli balıkçılık yapan kadın balıkçı varlığını ortaya koyuyor.

Projenizin amaçları nelerdi?

Proje, sürdürülebilir balıkçılık hizmetlerinin devamlılığını sağlamak, geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla çalışmıştır. Bu doğrultuda, balıkçılıkla ilgili veri toplama araçlarının toplumsal cinsiyete duyarlı hale getirilmesi ve kadın balıkçıların görünürlüğünün artırılması projenin ana hedefleri arasında yer almıştır.

Projenizde katılımılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Projenin ana hedef grubu olan kadın balıkçılar ve balıkçılık kooperatifleri ile birebir görüşmeler yapılarak, projenin önemi ve yapılacak çalışmalar detaylı bir şekilde aktarılmıştır. Kadınların projeye katılımını sağlamak için eşleri ve yerelde etkili kişilerle iletişim kurularak destek almaya çalışılmıştır. Toplantılar ve eğitimler, kadınların uygun olduğu saat ve günlerde düzenlenerek ulaşım desteği sağlanmıştır. Ayrıca, projeye dahil olan kurumlar ve kuruluşlar yoğun ilgi göstererek proje faaliyetlerine aktif katılım sağlamıştır.

© Akdeniz Koruma Derneği

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Gedikli köyünde gölde balıkçılık yapan kadınlar ile civar köylerden katılan diğer kadın balıkçılar için Balıkçı Buluşması düzenlenmiştir. Aynı şekilde Beyşehir'de Beyşehir Gölü ve Balıkçılık Paneli düzenlenmiştir. Her iki etkinlik de kadın balıkçıların, kamu kurumları ve üniversite temsilcileriyle bir araya gelerek göl ve balıkçılık alanındaki ihtiyaçlarını görüşebilecekleri imkan sunmuştur.

Dönemin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı, kadın balıkçılarla ilgilendiğini ve bu konuda neler yapılması gerektiğini daha detaylı görüşmek istediklerini belirtmiştir. Konya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, bu çalışmayı Konya'daki diğer göllere yaymak için işbirliği önerisinde bulunmuştur.

Türkiye'deki kadın balıkçıların durumu, hazırlanan Türkiye Kadın Balıkçı Durum Raporu ile ortaya konmuştur. Yerel ve ulusal medyada raporla ilgili çıkan haberler ve yapılan sunumlar, raporun bilgilerinin geniş kitlelere ulaşmasına katkı sağlamıştır.

Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği bünyesinde Kadın Balıkçı Komisyonu kurulmuştur.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Proje kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar sayesinde ulusal düzeyde kadınların balıkçılıktaki varlığı sayısal verilerle belgelenmiştir. Bu sayede, balıkçılıkla ilgili kararlarda kadınlar için eşitsizliklerin olduğu ortaya konmuştur. Çalışma bölgesindeki kadın ve erkek balıkçılar, sorunlarını ve taleplerini ilgili kamu kurumlarına iletmek için fırsat bulmuşlardır. Beyşehir İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, bu konuyu gündemine almış ve sivil toplum kuruluşlarının yerel temsilcileri, proje etkinliklerine destek vermiştir.

Sizce projenin yenilikçi (daha önce Türkiye'de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Türkiye'de deniz ve içsularda balıkçılıkla uğraşan kadınlarla ilgili ilk kez kapsamlı veriler toplandı. Bu sayede, çeşitli sebeplerle resmi kayıtlarda yer almayan kadın balıkçıların illere göre sayıları net bir şekilde belirlenmiştir. Bu verilerle, kadın balıkçıların ihtiyaçları ve sorunları analiz edilerek toplumsal cinsiyet temelli balıkçılık politikalarının geliştirilmesi için öneriler geliştirilmiştir.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Beyşehir Su Ürünleri Kooperatifi ve Doğa Derneği'nin ortaklığıyla Beyşehir Gölü ve Balıkçılık Paneli, Beyşehir'de düzenlendi. Kamu kurumları, balıkçılar, sivil toplum kuruluşları ve üniversite temsilcilerinden oluşan yüz elli kişi katılım sağladı. Panelde Beyşehir Gölü'ndeki balıkçılık sorunları, nesli tehlike altındaki balık türleri, kadın balıkçılar ve göl balıkçılığının tarihi ve kültürel önemi gibi konular ele alındı.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılarına veya hikayelere ulaştınız mı?

Beyşehir Gölü çevresindeki Çiftlik köyünden bir balıkçı ailesi, proje hakkında Anadolu Ajansı ile yapılan röportaj için gönüllü

olarak tekne ile ulaşım desteği sağlayarak röportajda yer almıştır

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Proje alanlarında, bazı bölgelerde ataerkil yapıdan kaynaklı olarak kadınlar geri planda kalmıştır. Bu bölgelerde kadınlara ulaşmak oldukça zorlu bir süreçti. Ayrıca, kadınların balıkçılıkta tayfa olarak değerlendirilmesiyle ilgili, onlara yönelik buluşma ve eğitimlere ihtiyaç olmadığına dair söylemlerle de karşılaşıldı. Kadın balıkçılara erişmek için erkekleri ikna etmek için ekstra zaman ve emek harcanarak birebir görüşmeler gerçekleştirildi.

Proje alanındaki kadınlar sadece balıkçılıkla değil, aynı zamanda hayvancılık ve tarım alanlarında da çalışıyorlar. Bu durumun getirdiği zorluk, eğitim ve buluşmaların tüm kadınlar için uygun gün ve saatlerde düzenlenmesidir. Proje ekibi, bu sorunu çözmek için kadın balıkçıların onayını alarak esnek bir çalışma düzeni oluşturdu. Bazı köylerdeki

© Akdeniz Koruma Derneği

etkinlikler, kadınların işlerini bitirdikleri akşam saatlerinde düzenlenerek gece geç saatlere kadar devam ettirildi.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Beyşehir Milli Eğitim Müdürlüğü ve Beyşehir Su Ürünleri Kooperatifi'nin ortağı olan balıkçılar, yereldeki kurumlarla tanışma ve köylerdeki balıkçılara ulaşma konusunda son

© Akdeniz Koruma Derneği

derece özverili ve değerli katkılarda bulunmuşlardır. Kendileri sayesinde, proje alanında hızlı iletişim ve işbirliği olanakları gelişmiştir.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

SÜRKOOP bünyesinde Kadın Balıkçı Komisyonunun kurulması, kadın balıkçıların hem kendi meslek örgütlerinde hem de ülke genelinde daha görünür olmalarını sağlamıştır. Proje sonucunda hazırlanan “Türkiye’nin Kadın Balıkçı Durum Raporu”, kadın balıkçıları yeni projelerde ve politikalarda odak noktası haline getirmiştir.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projenin sonrasında, Akdeniz Koruma Derneği kadın balıkçılarla iletişimini sürdürmüş ve gerçekleştirdiği tüm projelerde ve çalışma alanlarında balıkçılık mesleğinde yer alan kadınlara önem vermiştir.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

SÜRKOOP bünyesinde oluşturulan Kadın Balıkçı Komisyonu, meslekte yer alan kadınların sorunları ve ihtiyaçları üzerine çalışmalar gerçekleştirerek kadınların su ürünleri kooperatiflerine ortak olma süreçlerini destekledi.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Kadın balıkçıların karar alma süreçlerinde de aktif rol aldığını ve görünürlüklerinin arttığını görmek, çalışmalarımıza devam etmek için bizi motive ediyor.

Tüketim tercihlerini değiştirmek, denizlerin korunmasına yardım ediyor!

Bu proje, istilacı balık türlerinin Kaş-Kekova Özel Çevre Koruma Bölgesine ve geleneksel balıkçılığa verdiği zararları azaltmak için şeflerle birlikte çalışıyor.

Projenin Adı: Lezzetli İstilacılar

Proje Yürütücüsü: Akdeniz Koruma Derneği

Proje Ortakları: Fauna & Flora International (İngiltere)

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 40.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 55.896,5 USD
Toplam Proje Bütçesi: 95.896,5 USD

Uygulama Yeri: Kaş-Kekova Özel Çevre Koruma Bölgesi, Antalya

Akdeniz Koruma Derneği:

2012 yılında İzmir’de kurulan ulusal bir sivil toplum kuruluşudur. Akdeniz fokusu (*Monachus monachus*), Kum köpekbalığı (*Carcharhinus plumbeus*), Marmaris semenderi (*Lyciasalamandra flavimembris*) başta olmak üzere nesli tehlike altında olan türler ve Akdeniz Havzasında bunların yaşadığı deniz ve kara ekosistemlerinin izlenmesi, restorasyonu konularında çalışmaktadır. Dernek, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı’nın izin ve koordinasyonu, Muğla ve Antalya’da bulunan Özel Çevre Koruma Bölgelerinde faaliyetlerini yürütmektedir. Ayrıca, su ürünleri kooperatiflerinin katkılarını alarak ve onları destekleyerek çalışmalarını sürdürmekte ve eğitim çalışmalarına da önem vermektedir.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Süveyş Kanalı’nın 1869’da açılmasıyla, Kızıldeniz ile Akdeniz’in farklı ekosistemleri birleşti. Bu durum iklim değişikliğinin de etkisi ile istilacı denizel türlerin, tüm Akdeniz Havzası gibi ülkemiz sularında da artışını beraberinde getirdi. Denizel alandaki istilacı türler, karasal alandakiler gibi hızla adaptasyon gösterip “Biyolojik Kirlenme” olarak adlandırılan ekosistem değişikliklerine yol açmaktadır. Son yıllarda, Süveyş Kanalı’nın açılmasının ardından iklim değişikliğinin de etkisiyle Akdeniz’de istilacı türlerin sayısında artış gözlenmektedir. Bu istilacı türler, yeni ekosistemlerine hızla uyum sağlayarak yerli türler üzerinde baskı oluşturmakta ve bazı habitatlarda değişikliklere neden olmaktadır, dolayısıyla balıkçılık faaliyetlerini etkilemektedir.

Bunlardan, Aslan balığı (*Pterois miles/volitans*), Asker balığı (*Sargocentron rubrum*) ve Flüt balığı (*Fistularia commersoni*) gibi balık türleri, yenebilir istilacı balık türlerindedir., Bu türlerin habitatlarda ve özellikle küçük ölçekli balıkçılık faaliyetlerinde yarattığı baskının azaltılması gerekmektedir.

Bu amaçla, bu türlere ekonomik değer kazandırmak veya değerlerini artırmak, biyolojik istilalarla mücadelede potansiyel olarak etkin bir yöntem olarak değerlendiriliyor.

Kaş-Kekova Özel Çevre Koruma Bölgesi’nde, yarısı aile balıkçılığı yapan 51 balıkçı, küçük ölçekli balıkçı teknesiyle avlanmaktadır. Son yıllarda balıkçılık gelirlerinin düşmesi, birçoğunu yazın tur teknelerinde veya bölgeye gelen turist teknelerinde çalışmaya veya yerel ürünler satarak turizm sektörüne bağımlı kalmaya zorlamıştır. Aşırı avcılık ve istilacı türlerin ekosisteme verdiği zararlar, zincirleme olarak bölgenin çölleşmesine ve yerel balık popülasyonlarının azalmasına neden olmuştur.

Aslan balığı, zehirli dikenleriyle insan sağlığına zararlı etkileri olan istilacı bir türdür ve ülkemiz kıyılarında ve proje alanlarında ilk kez 2017 yılında tespit edilmiştir. Aslan balığı ve balon balığı gibi istilacı türlerin yanı sıra, yeni istilacı türler de görülmeye başlamış ve popülasyonlarının arttığı AKD’nin balık sayımı çalışmalarıyla belirlenmiştir. Bu türler, balıkçılık av araç gereçlerinde yakalanma oranı ve sıklığı arttıkça, av araç gereçlerine zarar vermenin yanı sıra küçük ölçekli kıyı

balıkçılığının da maddi zararlar görmesine neden olmaktadır. Aslan balığı, lezzetli olmasına rağmen tüketiciler tarafından tanınmadığı için tercih edilmemektedir. Bu durum, yakalanan balığın iskartaya ayrılması veya ucuza satılmasına (avlanma maliyetlerini karşılamayacak oranda) neden olmaktadır.

Projeyle bu sorunların aşılması, denizel biyoçeşitliliğin korunması ve küçük ölçekli kıyı balıkçıları maruz kaldığı maddi zararın ortadan kaldırılması için; avlanan istilacı türlerin yerelde tüketilmesinin sağlanması için çalışılmaktadır.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Yasadışı ve aşırı avcılık nedeniyle balık biyokütlesinde ve çeşitliliğinde azalma yaşanmaktadır. Bunun yanı sıra, iklim değişikliğiyle artan su sıcaklıkları, Kızıldeniz'den gelen istilacı ve yabancı türlerin Akdeniz ekosistemine hızla adapte olmasını sağlamıştır. Bu durum, küçük ölçekli balıkçıların gelirlerinde azalmaya ve balıkçılık mesleği üzerinde baskıya neden olmuştur. Ayrıca, küçük ölçekli balıkçılıkta erkeklerin baskın olduğu ve kadınların genellikle tayfa olarak çalıştığı görülmektedir. Kadın balıkçıların mesleki örgütlenmelerde, örneğin su ürünleri kooperatiflerinde, yeteri kadar temsil edilmediği, çoğu zaman geri planda kaldığı ve mesleki anlamda göz ardı edildiği gözlemlenmektedir. Ayrıca, deniz koruma alanı yönetimi ile ilgili toplantılarda ve karar alma

süreçlerine katılım göstermedikleri de dikkat çekmektedir. Balıkçı kadınların mesleklerini sürdürebilmeleri ve durumlarını iyileştirilmeleri için balıkçılık politikalarında bazı yasal düzenlemelerin yapılması gerekliliği fark edilmiştir. Bu düzenlemelerle, istilacı türlere ekonomik değer kazandırılarak küçük ölçekli balıkçıların ve ailelerinin gelir seviyelerinin artırılması, aynı zamanda kadın balıkçıların yönetim süreçlerinde daha aktif bir rol alması hedeflenmektedir. Bu noktalar, projenin hazırlık sürecindeki motivasyon kaynaklarıdır.

Projenizin amaçları nelerdi?

Bu projenin temel amacı, Deniz Koruma Alanları'nda istilacı türlerin habitatlar, denizel türler ve yerel ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaktır. Bu hedef doğrultusunda, Kaş-Kekova Özel Çevre Koruma Bölgesi'nin iklim değişikliğine karşı dayanıklılığını artırmak için altyapı oluşturulması ve istilacı türlerin yerel ekonomiye katkı sağlaması için kadın balıkçıların rolünün güçlendirilmesi de projenin amaçları arasında yer almaktadır.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Proje hedeflerine ulaşmak için yerel kamu kurumları, restoranlar ve Kaş Su Ürünleri Kooperatifi ile işbirliği içinde çalışılmıştır. Restoranların menülerine istilacı türleri dahil etmeleri için görüşmeler yapılmış, restoran sahipleri ve şeflerle bu balıkları ağında yakalayan balıkçıların bir araya gelmesi sağlanmıştır. Kaş Su Ürünleri Kooperatifi balıkçıları, iyi uygulama örneği olan Gökova Körfezi'ndeki kooperatiflerden balıkçılarla bir araya getirilmiş ve istilacı balıklara yönelik talebin artırılması konusundaki deneyimleri ve sorunları paylaşmışlardır.

©Zafer Kızılkaya

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemizle birlikte, iskarta olarak atılan veya çok düşük fiyatlara satılan istilacı balıkların bilinirliği artmış ve buna bağlı olarak talep artmıştır. Bu artan talep sonucunda balıkçılar, önceden iskarta olarak değerlendirilen bu balıklardan gelir elde etmeye başlamışlardır. 2020 yılında balıkçıların aslan balığından kazandığı gelir 1.355 TL iken, 2021 yılında bu tutar 20.285 TL'ye yükselmiştir.

Projemiz kapsamında gerçekleştirdiğimiz çalışmalarla aslan balığı 21 restoranın menüsüne dahil edilirken, yenebilir istilacı balık türleri konusunda kamuoyunda bilgi ve ilgi artmıştır. Ayrıca, Kaş-Kekova ÖÇK Bölgesinde balık biyokütlesinde artış gözlemlenmiştir. Kadın balıkçıların balıkçı komünitelerinde ve kamu nezdinde görünürlüğü artmış, böylece yeni başlayan projelerde paydaş olarak eklenmeleri sağlanmıştır.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Proje kapsamında gerçekleştirilen çalışmalarla aslan balığı ve diğer istilacı türlerin yereldeki bilinirliğinin artması, bu balığı menüsüne alan restoran sayısını da artırmıştır. Tedarik sürecinin kolay olması ve aksamaması adına restoranlarla yereldeki küçük ölçekli balıkçılar arasında iletişim kurulmuştur. Böylece küçük ölçekli balıkçıların balıkçılıktan elde ettiği gelirin artması sağlanmıştır. İstilacı türlerin avlanmasıyla yerel türlerin üzerindeki baskı azaltılarak ekosistemdeki biyoçeşitliliğin artmasına yönelik bir adım atılmıştır. Uzun vadede bu durum balıkçılıktan elde edilen geliri artıracak ve yereldeki gastronomik çeşitliliği geliştirecektir.

© Akdeniz Koruma Derneği

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Bu proje kapsamında, aslan balığı ve balon balığı dışındaki diğer istilacı balık türlerine ilk kez dikkat çekilmiştir. Avlanan aslan balığının tüketilerek ekosistemden çekilmesi için restoranlarla yapılan birebir görüşmeler, stratejik açıdan Türkiye’de istilacı türlere yönelik yenilikçi bir yaklaşımdır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Projemizle birlikte Kaş’taki restoranlar aslan balığını menülerine almış ve yeni tarif çalışmaları gerçekleştirmiştir. Bu tariflerle tabaklarda yer alan aslan balığına olan talebin artması, hem restoranların tanıtımına katkı sağlamış hem de küçük ölçekli balıkçıların ekonomik gelirinin artmasını sağlamıştır.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Projemizle birlikte kadın balıkçılarının meslekteki emeğinin görünürlüğü ve bilinirliği artmıştır. Aynı zamanda tarif çalışmalarında kadın şefler öne çıkarılmış ve tanıtım videolarında şeflerin görünürlüğü artırılmıştır.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Proje süresince karşılaştığımız en önemli sorunlardan biri, balıkçıların aslan balığını avlamaktan ve tehlikeli olduğunu düşünerek temizlemekten kaçınmasıydı. Balıkçıları ve şeflerle birebir görüşmeler yapılmış, bu algının değişmesi etkinlikler gerçekleştirilmiştir.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Konunun daha önce medyada çok fazla yer bulamaması, bu projenin dikkat çekmesine yol açtı. Ayrıca, daha önce pek bilinmeyen bu balıkları kendi tariflerini oluşturarak sunma fikri, şefleri bu balıkları menülerine eklemeye ve sürekli olarak talep etmeye teşvik etti.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Proje sayesinde bölgedeki yerel paydaşların (balıkçıları, restoranlar, halk ve kamu kurumları) istilacı yenebilir türlere dair olumsuz algısı değişti. Aslan balığının dikenleri temizlendikten sonra lezzetli ve güvenli bir balık olduğu anlaşıldı. Ağlardan bol miktarda çıktığı için hem küçük ölçekli balıkçıların geliri arttı hem de restoranlar arasında talep gören bir balık türü haline geldi. Balığın popülerliği arttıkça deniz ekosisteminden büyük miktarda aslan balığının çekilmesi, ekosistem restorasyonu açısından önemli bir adım olmuştur.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projemizin devamı için, gelirleri düşen hassas grupların pazarlama çözümleriyle gelirlerinin ve hayat standartlarının artırılması olan İngiltere’deki Genesis Trust Fund’a başvuruda bulunulmuştur. Başvurumuz 2021 yılında kabul edilerek, çalışmalarımızın devamı sağlanmıştır ve projemiz halihazırda ilgili alanlarda devam etmektedir.

© Akdeniz Koruma Derneği

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Lezzetli İstilacılar Projesi'nin ardından, istilacı yenebilir türlere yönelik çalışmalarımızı artırdık. Aslan balığına ek olarak asker balığı, lokum balığı gibi diğer türleri de hedefleyerek menülerde yer almalarını sağlamak için çalışmalarımızı yoğunlaştırdık. GENESIS projesi kapsamında, çalışmalarımızı Bodrum'dan Mersin'e kadar olan Akdeniz kıyılarındaki birçok balıkçı kooperatifleri ile işbirliğimizi genişlettik.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

2013 yılından bu yana gerçekleştirdiğimiz izleme çalışmaları sonucunda, istilacı balık türlerinin toplam balık biyokütlesindeki miktarının her yıl %2 oranında arttığını tespit ettik. Yaptığımız analizlerde, 2027 yılı için istilacı balıkların biyokütlesinin toplamda %30'u geçeceğini hesapladık. Gelecekte tür sayısı ve popülasyonu artacak olan bu türlerin, bir noktada ekonomiye girmeleri ve tüketici tarafından tercih edilmeleri gerekmektedir. Ne kadar çok

yerel balıkçı yakaladığı bu türleri pazara sunarsa, bu türlerin baskısını azaltmada o kadar hızlı davranmış oluruz. İleride bu balıkların pazarlarda yerini alması ile Akdeniz Koruma Derneği'nin misyonu gerçekleşmiş olacaktır ve bu ticaretten çekilecektir.

Ekosisteme yeni gelen türlerin üzerinde baskı kurabilmek açısından, bu proje önemli bir yere sahiptir.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu? Bunlardan bahsedebilir misiniz lütfen.

Birleşmiş Milletler Çevre Programı, projeyi ve etkilerini Avrupa'nın en başarılı ekosistem restorasyon projelerinden biri olarak tanımladı. Bu nedenle, proje 2022 Aralık ayında Kanada'nın Montreal kentinde gerçekleştirilen COP15 Biyolojik Çeşitlilik Konferansı'nda sunuldu.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

İklim krizi, turizm ve istilacı türlerin yarattığı baskılar nedeniyle sürdürülebilirliği tehlikeye giren geleneksel kıyı balıkçılığının devamlılığı ve deniz koruma alanlarında sağlanan olumlu gelişmeler, ilk günkü motivasyon ve enerjiyle çalışmalarımıza devam etme konusunda bizi cesaretlendiriyor.

Ankara'dan geleceğe rastgele!

Amatör ve sportif balıkçılık için rekreasyon alanlarının bütüncül planlama ihtiyaçları, GEF-SGP'nin desteği ile belirlendi.

© Müge Yargıç

- Projenin Adı:** Ankara'nın Önemli Sulak Alanlarında Eko-Turizm ve Rekreasyonel Amaçlı Sürdürülebilir Amatör ve Sportif Olta Balıkçılığı
- Proje Yürütücüsü:** Amatör ve Sportif Olta Balıkçılığı Federasyonu (ASOF) - www.asofed.org.tr
Facebook:@asofed.org.tr **X:**@Asof_Fed **Instagram:**@asof_federasyonu
- Proje Destekçileri:** Beypazarı Belediyesi, Güdül Belediyesi, Çağa Belediyesi, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (TAGEM), Koyun-Keçi Yetiştiricileri Birliği, Ankara Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
- Proje Bütçesi:** GEF SGP Mali Destek Miktarı: 13.600 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 15.196 USD
Toplam Proje Bütçesi: 28.796 USD
- Uygulama Yeri:** Ankara

Amatör ve Sportif Olta Balıkçılığı Federasyonu (ASOF):

Amatör ve Sportif Olta Balıkçılığı Federasyonu (ASOF), 21 Mayıs 2014 tarihinde Ankara'da kurulmuştur. Temel ilkesi; amatör ve sportif olta balıkçı konusunda çalışan dernekleri, ASOF bünyesinde toplamak, sürdürülebilir amatör olta balıkçılığının sportif müsabaka şeklinde olmasını sağlamak ve olta balıkçılığının uluslararası standartlara kavuşması için ilgili kurum ve kuruluşlarla çalışmalar yapmak ve yapılan çalışmaları desteklemektir.

Amatör ve sportif olta balıkçılığıyla ilgili ulusal ve uluslararası kurumlar ve kuruluşlar (konfederasyon, federasyon, vakıf ve diğer sivil toplum örgütleri) ile çalışmaktadır. ASOF, ülkemizin farklı illerinde sürdürülebilir balıkçılık, doğa ve çevre konularında toplantı, seminer, çalıştay, yarışma ve etkinlikler düzenlemektedir. Tüzüğünde yer alan amaçlar doğrultusunda ilgili tüm kurum ve kuruluşların çalışmalarında yer almaktadır. Su Ürünleri Kanunu ve kanunla ilgili tebliğler ve yönetmeliklerin hazırlanma aşamalarına katkı sağlamaktadır.

© Alim Üçbaş

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Başkent Ankara, bozkır ekosistemlerinin yanı sıra dağ, akarsu ve göl ekosistemleri ile çok zengin bir biyoçeşitliliğe ev sahipliği yapıyor. Ankara içinde birçok su havzası olduğu gibi etrafında da Akyar, Çamlıdere, Çanılı, Eğrekkaya, Kesikköprü ve Kurtboğazı Barajı, Mavi Göl, Mogan Gölü ile Karagöl, Sorgun ve Çamkoru gibi irili ufaklı baraj, göl, gölet ve akarsuların bulunması, rekreasyonel anlamda önemli bir potansiyeldir.

Amatör balıkçılık camiasının üyeleri olarak yıllardır neredeyse her hafta sonunu, kent içindeki ve kentin yaklaşık yüz kilometre çevresindeki bu doğal alanlarda geçiriyoruz. Zamanla artan nüfusun, tarım ve tarıma dayalı aktivitelerin ve rekreasyonel faaliyetlerin, su ve sulak alan ekosistemleri üzerinde büyük değişim yarattığına tanık oluyoruz.

Rekreasyonel olta balıkçılığı, sürdürülebilirlik açısından önemli doğa aktivitelerindedir ve Ankara'da yüksek ilgi görmektedir. Ancak planlama ve uygulama çalışmalarında bu konu dikkatlerden kaçtığı için çözülmesi gereken pek çok sorun bulunmaktadır.

Bu bölgelere gelen amatör olta balıkçıları dışındaki pek çok ziyaretçi, sulak alanları ve tarımsal alanları hiçe sayarak piknik yapmakta ve yasa dışı av araçlarıyla balık tutmaya çalışmaktadır. Kirlilik sorunu olan havzalar, bu tür bilinçsiz kullanımla daha hızlı kirlenmektedir.

Ankara'da yaşayan doğaseverlerin, aileleriyle birlikte kent çevresindeki sulak alanlardan rekreasyonel anlamda daha verimli faydalanabilmek için ASOF'dan ve ASOF üyesi derneklerden (Doğa ve Çevre Dostu Amatör Oltacılar Derneği, Rastgele Amatör Olta Balıkçıları Derneği ve Sincan Amatör Olta Balıkçıları Derneği) istek ve talepleri vardı. Yerel yönetimler ve sulak alanların çevresinde yaşayanlar da aynı görüşlere sahipti. Amatör balıkçılık alanlarının geliştirilmesi, rekreasyonel balıkçılığın desteklenmesi ile ekoturizmin, yerel kalkınmanın ve sulak biyoçeşitliliğin desteklenmesi, herkesin ortak noktasıydı.

Ankara'nın sulak alan ekosistemlerinin tanıtılması, korunması ve hassas ekosistemlerin rekreasyonel anlamda doğru planlanmasını, çözümün parçaları olarak ele aldık. Tüm bunları hayata geçirebilmek için; özellikle kadınlar ve çocukların amatör olta balıkçılığını tanınmasını ve katılımlarının artmasını, bu hassas ekosistemlerin yönetiminden sorumlu kurum ve kuruluşlarla işbirliğinin güçlenmesini, temel adımlar olarak tanımladık.

Bizler kolluk kuvveti değiliz. Sınırlı gücümüz olmasına rağmen geniş bir kitleyiz ve yarattığımız etki, büyük olabiliyor. Tüm bunları temel olarak rekreasyonel olta balıkçılığının gelişmesi ve Ankara'nın sulak alanları için yapabileceklerimizi tarifledik. Bu noktada GEF-SGP bizim için büyük bir itici güç oldu ve "Ankara'da Geleceğe Rastgele" sloganıyla projemizi uyguladık.

Projenizin amaçları nelerdi?

Proje, bu alanları kullanan herkesin doğa ile bütünleşmesi ve yeni nesillerin ruhen, bedenlen daha sağlıklı olması, çevre ve doğa bilinci ile yetişmesi için hazırlandı. Proje ile ulaşmak istediklerimiz;

-Olta balıkçılığı ve benzeri rekreasyonel etkinliklere katılımı, arzulanan düzeyde olmayan kadın, çocuk, gazi ve engellilerin katılımının desteklenmesi ve teşvik edilmesi,

-Korunan alanlar ve hassas ekosistemler için,, biyolojik çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesine yönelik planlamalar yapılması

-Bu alanlarda ekoturizmi ve yerel kalkınmayı geliştirmek.

Bunlara ulaşmak için yapılması gerekenlerden biri,, Ankara'nın önemli balıkçılık alanlarının ve balıkçılık faaliyetlerinin mevcut durumunun belirlenmesiydi. Bu çalışmayı yaparak, proje alanlarını kullanan rekreasyonel balıkçıların sayısı, faaliyet profili tespit edildi ve olta balıkçılığının taşıdığı önem, ortaya konuldu. Bu sayede; planlama süreçleri ve bilgilendirme çalışmaları için kaynak niteliğinde güncel verilerle çalışıldı.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Bu proje tasarlanırken aşağıda adı geçen ilgili gruplarla işbirliği kaçınılmazdı;

- Resmi kurumlar,
- Bilim ve araştırma kurumları
- Rekreasyon alanlarının diğer kullanıcıları (kuş gözlem, bisiklet, doğa yürüyüşü, fotoğraf, kros koşu, kamp, tırmanış gibi doğa sporları grupları)
- Yerel halk
- Olta balıkçıları
- Olta balıkçılığı yapmak isteyip de önünde engeller bulunan dezavantajlı gruplar

Ön istişare ve araştırmalar yapılarak, GEF-SGP'nin önerileri ile paydaş kurum ve kuruluşlar belirlenmiştir.

Sahada kadınlar, çocuklar, amatör balıkçılar ve bu havzaları kullanan paydaşlarla birebir görüşmeler, yarışma ve toplantılar gerçekleştirdik. Bu kapsamda gerçekleştirdiklerimiz;

- Paydaşlara yönelik ikili görüşmeler ve anket uygulamaları
- Ankara ve Asartepe (Çanılı) Barajı Gölü'nde paydaş toplantıları
- Kesikköprü Baraj Gölü'nde 5 ilden 600 civarında misafir ve 86 yarışmacının katılımıyla yarışma düzenlenmesi (5-6 Haziran 2022)
- Asartepe (Çanılı) Baraj Gölü'nde 7 ilden, 174 yarışmacı ve 700 civarında misafirin katılımıyla yarışma düzenlenmesi (2-3 Temmuz 2022)

© Yücel Canvar

© M. Serkan İnanc

© Tervfik Üçbaş

Düzenlenen olta balıkçılığı yarışmaları, Ankara Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere Bala ve Ayaş belediyeleri, yöre halkı ve destekçilerin katkıları gerçekleştirilmiştir. Yarışmalara hedeflediğimiz tüm grupların yüksek katılımını sağlamak, hazırlık ve programların oluşturulması aşamalarının, öncelikli konusu olmuştur. Bunun için şenlik ateşi ile birlikte özellikle çocukların ve ailelerinin eğlenceli vakit geçirebileceği yarışmalar düzenlenmiş ve bu yarışmaları kazananlara günün anısına sponsor firmaların ödülleri verilmiştir. Etkinliğe katılan tüm çocuklara ASOF ve sponsor firmalarca olta takımları hediye edilip madalya ve katılım / teşekkür belgeleri verilmiştir. Paydaşlarca desteklenen “balık, amatör balıkçılık ve doğa” konulu fotoğraf yarışmaları, bisiklet turları, kadın ve çocuk kategorili balık yakalama yarışmaları da programlara dahil edilmiştir. Bunların yanı sıra amatör balıkçılık, kampçılık, olta bağlama, atma teknikleri ile sürdürülebilir balıkçılık konularında eğitimler verilmiştir. Festival havasında geçen organizasyonlarda özellikle Sinek Balıkçılığı (Fly Fishing) sunumu, yapay sinek yapımı, bağlama örnekleri hakkında stant başında sohbetler ve atış teknikleri üzerine pratikler gerçekleştirilmiştir.

© Mtiye Yargiç

Projenin Ankara ve çevresinde uygulanıyor olması, hedef kitlenin yanı sıra toplumun tüm kesimlerinin katılımını kolaylaştırmıştır. Bu etkinliklerin başarılı geçmesinin bir diğer nedeni; ASOF ve üye derneklerin sahip olduğu yirmi yıllık deneyim ve ilgili kitleleri bir araya getirme kapasitesidir.

Proje haberleri ve etkinliklerle ilgili bilgilendirmeleri, #AnkaradaGeleceğeRastgele etiketiyle sosyal medya hesaplarımız, internet sayfamız ve basın aracılığı yaptık. Ankara Büyükşehir Belediyesi, yerel yönetimler, Ankara İl Tarım ve Orman Müdürlüğü gibi destekçi kurumlar da kendi iletişim araçlarında proje haberlerine yer vererek, binlerce kişinin projeden haberdar olması sağlanmasına destek vermişlerdir.

Projeye Katkı Sağlayan Kurumlar:

Tarım ve Orman Bakanlığı
Balıkçılık ve Su Ürünleri
Genel Müdürlüğü

Ankara İl Tarım ve Orman
Müdürlüğü

Kırıkkale İl Tarım ve Orman
Müdürlüğü

Ayaş, Bala ve Mamak
İlçe Tarım ve Orman
Müdürlükleri

Ankara Büyükşehir Belediyesi

Bala Belediyesi

Ayaş Belediyesi

DSİ 5. Bölge Müdürlüğü

Kırıkkale Valiliği

Kırıkkale Gençlik Hizmetleri
ve Spor İl Müdürlüğü

Karakeçili Kaymakamlığı

Karakeçili Gençlik
Hizmetleri ve Spor İlçe
Müdürlüğü

Karakeçili Belediyesi

Keskin Belediyesi

Hacılar Belediyesi

Doğa ve Çevre Dostu
Amatör Oltacılar Derneği

Rastgele Amatör Olta
Balıkçıları Derneği

Sincan Amatör Olta
Balıkçıları Derneği

© Tevfik Üçbaş

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Rekreasyonel olta balıkçılığına yönelik faaliyetlerin, katılımı gözeterek ve bütüncül planlanması (katılımcılar için cinsiyet, yaş, meslek, coğrafik dağılımı; alan büyüklüğü ve finans gibi konuları içererek) için gelecekteki çalışmalara kaynak oluşturulması amaçlanmıştır. Projemizin, politika ve mevzuat geliştirme süreçlerine destek niteliğindeki çıktıları şunlardır;

Ankara Balık Alanları Envanteri: Ankara'da amatör olta balıkçılığı yapılan alanlara ait mevcut bilgiler taranarak, öncelikli 164 adet alanı tanımlayan temel bir envanter oluşturulmuştur.

© Tevfik Üçbaş

Anket Çalışmaları (Çanılı, Kesikköprü pilot alan anketleri ve rekreasyonel olta balıkçılığı anketi): Rekreasyonel olta balıkçılığı, olta balıkçıların yaklaşım, tutum ve tercihleri ile karşılaşılan güçlükler ve ihtiyaçlara ilişkin görüşleri elde edilmiştir.

Rekreasyonel alan kullanıcılarının tümü, Ankara ve çevresindeki bu alanların sürdürülebilir kullanımı için önemli aktörlerdir. Bu nedenle katılımcılığın ve mevcut kapasitenin artması yönünde şu sonuçlar edinilmiştir;

© Tevfik Üçbaş

İşbirliklerinin Gelişmesi: Proje kapsamında resmi kurumlarında katılımıyla geniş paydaş grupları ile çeşitli yöntemlerle temaslar (toplantılar, yüz yüze görüşmeler, anketler, saha uygulamaları) sağlandı. Bu sayede rekreasyon alanlarını kullanan gruplar (kuş gözlem, yürüyüş, fotoğrafçılık vb.) arasında iletişim geliştirildi.

Örgütlenmenin Güçlenmesi: Proje ile gerçekleştirilen çalışmalar, ASOF bünyesindeki STK'ların üye sayılarında ciddi bir artış sağlanmıştır.

Kapasitenin Artması: En önemli kazanımlardan biri, amatör olta balıkçılığı üzerine çalışan STK'lara proje döngüsü yönetimi, hedef odaklı çalışma konularında bilgi sağlanmasıdır.

Projemizden haberdar olan Düzce Milletvekili Ümit Yılmaz'ın talepleri üzerine; çalışmalarımız ve amatör olta balıkçılığının karşı karşıya olduğu sorunlar hakkında kendilerine bilgi iletilmiştir. Bunun neticesinde; "Amatör ve sportif olta balıkçılığının yaşadığı sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla araştırma komisyonu kurulması" konusunda Meclis Araştırma Önerisi hazırlamışlardır. Bu belge, 21 Milletvekilinin imzasıyla 6 Nisan 2022 tarihinde TBMM Başkanlığı'na sunulmuştur.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Proje alanlarımızda yaşayanlara ve yerel yönetimlere projeyi anlatırken bir muhtarın; "Madem siz Ankara'da Geleceğe Rastgele dediniz, o zaman gelin beraber yol alalım!" sözü, bu proje sürecinde duyduğumuz en güzel sözlerdendi.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

İlk defa farklı disiplinlerden (bisikletçiler, fotoğrafçılar, kampçılar vb.) dernekler, rekreasyon alanlarının korunması amacıyla eşgüdümlü bir hareket modeli geliştirdi. Yerel halkın amatör balıkçıları doğru algılaması yönünde somut adımlar atıldı ve güçlü bağlar kuruldu. Yerel halkı, ve adil bir paylaşımı gözetken zamansal ve mekansal kullanım değerlendirmeleri, tüm taraflarla birlikte yapıldı. Bu kapsamda da ilk defa ihtisas sahibi sivil toplum örgütleri, resmi kurumlarla eşgüdüm içinde Ankara ve civarındaki hassas sulak alanlar için öneri niteliğinde eylem planları üretti. Ufak çaplı da olsa uygulamalara imza atıldı. Gelecek nesillere aktarılacak bir diğer yenilikçi uygulama olarak; kadınlar, çocuklar ve engelliler, olta balıkçılığına katılım yönünde cesaretlendirildi ve katılım kapasiteleri artırıldı. Ulusal, bölgesel ve yerel ölçeklerdeki, benzer çalışmalar için bir örnek ortaya konulmuş oldu.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Pilot bölge olarak seçilen Kesikköprü Baraj Gölü, Asartepe (Çanlı) Baraj Gölü, Mamak Mavi Gölü'nde yapılan etkinlikler, bölgedeki esnafa ekonomik fayda sağlamıştır.

Proje, sonuçları itibariyle sorumlu rekreasyonel turizmi modellemiştir. Proje sayesinde uygulanan kod ve standartlar, gerek sorumlu amatör balıkçılığın gerekse turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğine kalıcı alt yapı ve uygulama örnekleri teşkil etmektedir. Burada özellikle katı ve sıvı atıkların yönetimi konusunda gösterilen hassasiyet, üst seviyede ve yerel halkı da bilinçlendirecek nitelikte olmuştur.

Genel amaçlarımız gereği, katılımı teşvik etmek üzere etkinlik alanlarının belirli bir ölçekte tanıtımına önem veriyoruz. ASOF'un, üye derneklerimizin ve paydaşlarımızın internet sitelerinde, sosyal medya hesaplarında, yerel ve ulusal basında (yazılı ve görsel) ve sektöre bağlı dergilerde, adından sıklıkla söz edilen projemiz sayesinde, proje alanlarımızın tanıtımı amaçlanan düzeyde olmuştur.

© M. Serkan İnanc

Proje kapsamında yapılan anketlere yöre halkının ilgisi çok yüksek olmuştur. Her bir soruya cevap verme arzuları ve konuya duyulan ilgi, yerel halk ile proje sorumluları ve buna bağlı olarak ekiplerimiz arasında güçlü bir bağ kurulmasını sağlamıştır.

Projeniz sonucunda gönüllü ve / veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikâyelere ulaştınız mı?

Amatör olta balıkçılığının bir hobi olması nedeniyle bu konuda çalışan ASOF'un ve üye derneklerin yaptığı her etkinlik, doğal olarak gönüllülük esasıyla gerçekleşmektedir. Gönüllü katılımın güçlenmesi, sorunların çözümüne yönelik beklentilerin gerçekleşmesi ile paralel gelişir. Projenin sürdürülebilir olta balıkçılığı adına başarıya ulaşması için çok sayıda kişi, emek verdi. Ve emeklerin karşılığı alındığı için gönüllü katılım isteğinin artmıştır.

© Müge Yargıç

Özellikle amatör kadın balıkçıların merakı ve yeteneği, etkinliklerin coşkulu ve verimli sonuçlanması yönünde çok değerli katkılar sağladı. Amatör kadın balıkçıların desteklenmesi; bu hobiyi rahatlık ve güven içinde yapmalarının önündeki engellerin gündeme getirilip tanımlanması, somut bir adım oldu. Kadınlar, duygu ve düşüncelerini ilk defa açıkça liderler önünde ifade edip taleplerini belirttiler. Yöre halkından kadınların, farklı il ve ilçelerden etkinliklere katılan amatör kadın balıkçılarla bir araya gelmesi, etkinliklere önemli bir anlam kattı.

“Balık tutmak hayat gibidir. Tam umutlarınızı kaybettiğinizde oltaya vuran bir ısırık, size güveninizi geri getirir” sözü en anlamlı ve belirleyici sözlerden biri olmuştur.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Projeye başlar başlamaz karşılaştığımız en büyük engel, COVID-19 salgını ve ortaya çıkan pandemi koşulları oldu. Olumsuz ve pek çok bilinmezlikle dolu şartlar, tüm etkinlikleri ve planlamaları zora sokarak proje takvimini çok sıkıştırmıştır. Danışma kurulları ve çalışma komisyonları oluşturularak faaliyetlerimizin uygulama yöntemlerini baştan değerlendirdik. Bu sorun karşısında ürettiğimiz çözümlerden biri; yüz yüze yapılması gereken bazı toplantıları ve görüşmeleri çevrimiçi gerçekleştirmek oldu.

Proje uygulama dönemi başladıktan sonra, “Orman Yangınlarına Karşı Alınacak Tedbirler” ve “Suda Boğulma Olaylarının Önlenmesine Yönelik Alınacak Tedbirler” konulu genelgeler, İçişleri Bakanlığı tarafından Valiliklere gönderilmiştir. Genelgelerin kapsamı nedeniyle 2021 ve 2022 yaz aylarındaki etkinliklerin birçoğu zamanında yapılamamıştır. Ankara Valiliği başta olmak üzere yetkili kamu kurumlarına verilen dilekçeler ve yapılan istişareler neticesinde, projenin bazı faaliyetleri kontrollü olarak gerçekleştirilmiştir.

© Yücel Cancar

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Çalışmalar sürecinde çok farklı kaynaktan destek alınmıştır. Bu desteklerin en güzel örneklerden biri; Asartepe (Çanılı) Baraj Gölü'nün çevresinde rekreasyonel düzenleme yapılması için bölgedeki muhtarlar ve köy kooperatifi tarafından,,DSİ 5. Bölge Müdürlüğüne dilekçe ile başvuru yapılmasıdır. Bu dilekçede katı atık yönetimi, alan içerisine giriş ve çıkışların denetlenmesi, tuvalet, temiz su, ağaçlandırma ve işletme ihtiyacı gibi projemizin de tanımladığı ihtiyaçlar yer alıyordu.

© M. Serkan İnanc

Yerel ve ulusal yazılı basın, sektöre bağlı dergilerin ve televizyon kanallarının ilgisi, tanıtım çalışmalarımızı kolaylaştırdı. Beklemediğimiz bir anda TRT EBA'da yayınlanan Şehrin Çocukları Programı için projemiz hakkında çekim isteği almak, ekibimiz için unutulmayacak kadar heyecan verici oldu.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Projemizin amatör olta balıkçılığının rekreasyonel katma değerine ve bu yöndeki ihtiyaçlara dikkat çektiğine ve gelecekte şu konularda etki yaratacağını düşünüyoruz;

-Özellikle kentsel rekreasyon alanlarının akılcı, adil ve bilimsel planlanması,

-Rekreasyonel faaliyetlerin sağlıklı yürütülebilmesi için altyapı tesisleri oluşturulması,

-Kent içi ve çevresindeki yeşil alanlarda artış sağlanması,

-Ekosistem sağlığı ve balık popülasyonlarının korunmasına daha fazla önem verilmesi.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

ASOF, Türkiye genelinde faaliyet gösteren bir kuruluştur. Rekreasyonel alanlar ve buralardaki amatör olta balıkçılığıyla ilgili ihtiyaç, tüm illerimiz için geçerlidir. Bu projede edilen deneyim ve kazanımların, diğer illerimizde gerçekleştirilecek uygulamalar için önemli bir örnek olması beklenmektedir.

© Rukiye Koçyiğit

©Tevfik Uçbaş

Doğa sporlarıyla ilgili gruplar, Ankara'ya yakınlığı sebebiyle Kırıkkale'deki Kapulukaya Baraj Gölü'ne çok fazla rağmet etmektedir. Bu nedenle, göle kıyısı bulunan Hacılar Belediye Başkanlığı ile iletişime geçilerek proje ayrıntıları Belediye Başkanı Sayın Mehmet Koyuncu'ya aktarılmıştır. Belediye, bu görüşmeden çok kısa bir süre sonra Kapulukaya Baraj Gölü kıyısında kendilerine ait bir alanı, rekreasyonel kullanımlar için düzenlemiştir (tuvalet, su vb). Alandaki düzenlemelerin geliştirilmesi konusunda Kırıkkale Valiliği ile görüşülmüştür. Böylece Valiliğin desteği ile Hacılar Belediyesi tarafından Nisan 2023'deki amatör balıkçılık sezon açılışı öncesinde bu düzenlemelerin tamamlanacağı bilgisi alınmıştır.

Alanla ilgili edinilen deneyimlerin ve tespit edilen ihtiyaçların, gelecekteki yönetim çalışmalarına katkı sunması amacıyla Karakeçili İlçesi Gençlik Hizmetleri ve Spor İlçe Müdürü Ahmet Alakara, Karakeçili Kaymakamı Ali Can Uludağ ve Karakeçili Belediye Başkanı Veysel Aydemir ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Böylece; Kapulukaya Barajı Sulubük mevkinde, Gençlik Hizmetleri ve Spor İlçe Müdürlüğüne tahsisli alanda yapımı planlanan "rekreasyonel olta balıkçılığı sahası" için ön çalışmalara başlanmıştır.

Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü ile rekreasyonel balıkçılığın düzenlenmesi konusundaki görüşmelerimiz, proje sonrasında da devam etmektedir.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Mevcut işbirlikleri, proje sayesinde güçlendi ve yeni işbirlikleri kuruldu. Pek çok kurum ve kuruluşun görüşlerini alarak faaliyetlerimizi gerçekleştirmek, ortak hareket kabiliyetimizi güçlendirdi. Bu proje, amatör ve sportif olta balıkçılığına ve rekreasyonel balıkçılığa olan bakışı ve tutumu olumlu yönde değiştirmiştir.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Sorumlu balıkçılık kod ve standartlarının bilinmesi, yaygınlaştırılması ve yaşam alanlarıyla birlikte sucul varlıkların korunması, Federasyonumuz ve üye derneklerimizin en önemli amaçlarından. Bu yönde atılan amatör adımlar, GEF-SGP'nin verdiği finans ve cesaret desteğiyle çok geniş bir kitleye ulaştı.

Projenin gerektirdiği disiplin ve metodoloji sayesinde, ASOF'un ve üye derneklerin gücü ortaya konulmuştur. Kendi kapasite ve değerimizi daha net görmemizi sağlayan çok değerli bir tecrübe olmuştur. Uluslararası sorumluluğu olan bu projenin ASOF'un özgeçmişinde yer alması, bundan sonraki süreçte daha büyük projelere imza atılacağına da göstergesidir.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

Düzenlediğimiz etkinliklere (Hacılar kasabasında gerçekleşen Turna Balığı Yakalama Final Yarışması vb.) destek veren kurum ve kuruluşlardan, plaket ve teşekkür belgeleri alınmıştır.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Projemizin geldiği nokta, projenin hedefine ulaştığını göstermektedir. Proje süreci çok zorlu geçse de nihai halini verebilmek hem yönetimden sorumlu ekibimizi hem de projede görev alan herkesi memnun etmiştir. Amatör olta balıkçılığı ve Ankara için bir şeyler yapabilmek, bizim için çok önemliydi. Ankara'dan başlayarak Türkiye'nin sulak alan ekosistemlerinin korunması, kadınların amatör balıkçılığa katılımını teşvik etmek ve sorumlu balıkçılık adına mesaj vermek heyecan vericiydi. Bunları yapan ASOF ailesi için birlikte hareket etmek ve bunun enerjisini yaymak çok değerli bir tecrübeydi. İçeriği bir yana bu birlikteliğin korunması, büyümesi ve verdiği fotoğrafın çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Toplumun moral ve neşeye ihtiyaç duyduğu pandemi sürecinde çalışmış olmak da bir ayrıcalıktı.

© Tevfik Uçbaş

Anlıyoruz ki doğa, ancak birbirini seven ve birbirine güvenen insanlarla korunabilir. GEF-SGP'nin bize olan güveni, birbirimizle olan bağlarımızı gözden geçirip daha iyisi için kenetlenmemizi sağladı. Açıkçası bu sonradan fark ettiğimiz bir etki oldu. Bunun için GEF-SGP ailesine ayrıca teşekkür ederiz.

ASOF camiası olarak, projeden sonra da "Ankara'da Geleceğe Rastgele" diyerek yolumuza devam edeceğiz. Yeni projelere de başvurmak istiyoruz.

© Yücel Cancar

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Projemizi kadın ve genç olta balıkçılarına anlattığımızda çok ilgi gösterdiler. Hevesli, heyecanlı ve istekliyidiler. Projeye dahil edilmenin onları çok memnun ettiğini ifade ettiler. Tüm faaliyetlere kadınların giderek artan sayılarda katılım göstermesi, bugüne kadar bu konuda ne kadar ihmal edildiklerinin kanıtıydı. Amatör kadın balıkçılar, artık yarışmalarda erkeklere rakip oluyor. Proje kapsamında düzenlenen olta balıkçılığıyla ilgili yarışmalarda kadın ve çocukların derece aldıklarını görmek bizi mutlu ediyor.

© Müge Yraglıç

Her organizasyonumuza katılma konusunda çok istekli olan bir amatör kadın balıkçı ve engelli kızının katılımlarını görmek, bizi duygulandıran konulardandı..Bu tutkuyu görmek, yeni projeler yaratmamız ve daha çok çalışmamız gerektiğini tekrar hatırlattı

Mutlu edip gülümseten bir başka olay şu şekilde gelişti; Amatör Olta ve Sportif Balıkçılık Yarışması'na annesiyle katılan sekiz yaşındaki Demir, yarışmanın 1. sırasına yerleşecek büyüklükte bir balık yakalamıştı ve bu onun yakaladığı ilk balıktı. Demir'in "acaba diğer yarışmacıların tuttuğu balıklar kaç santim, beni geçtiler mi" diyerek, merak ve heyecan içinde koşuşturan hali yarışmanın neşesi oldu. En nihayetinde birinci Demir olurken çoğunluğu erkek katılımcılardan oluşan yarışmanın ikincisi de bir kadın oldu. Çocukların, kadınların ve erkeklerin bu hobide buluşmasını, birlikte yaşanan unutulmaz anları ve heyecanı görmek, "iyi ki şu andayız ve aferin bize" dedirtti.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Öncelikle yukarıdaki cevaplarımızı okuyarak bu soruya kadar gelen okurlara sabırları için teşekkür ederiz. Bu projeye destek veren tüm taraflara teşekkür ederiz. Farklı olanı ve daha önce yapılmamış olanı yapmak isteyenlere, GEF-SGP programını incelemelerini tavsiye ediyoruz.

Doğadan uzak kalmak istemeyen ve olta balıkçılarının deneyimlerine ortak olmak isteyen herkesi Ankara'da Geleceğe Rastgele sloganıyla düzenlediğimiz etkinliklere davet ediyoruz.

İrim, kesik olmazsa Karabağlar Yaylası olamaz!

GEF SGP, kültürel peyzaj ve biyoçeşitlilik arasındaki bağı, biri olmadan diğerinin yaşayamayacağını Karabağlar Yaylası için desteklediği bu proje ile vurguluyor.

© Muğla Karabağlar Derneği

Projenin Adı: Karabağlar Yaylasında Biyoçeşitliliğin ve Kültürel Peyzaj Alanlarının Sürdürülebilir Kullanımı

Proje Yürütücüsü: Muğla Karabağları Geliştirme ve Güzelleştirme Derneği - www.muglakarabaglar.org.tr
E-posta: bilgi@muglakarabaglar.org.tr **Facebook:** [@muglakarabaglar](https://www.facebook.com/muglakarabaglar)
Instagram: [@muglakarabaglar](https://www.instagram.com/muglakarabaglar)

Proje Ortakları: Menteşe Belediyesi, Muğla Ticaret ve Sanayi Odası, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Proje Destekçileri: Muğla Büyükşehir Belediyesi, Muğla Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Muğla İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Muğla Çevre Platformu, Akdeniz Yeşiller Derneği, Muğla Yerel Tohum Derneği, Muğla Sanatseverler Derneği

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 40.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 20.000 USD
Toplam Proje Bütçesi: 60.000 USD

Uygulama Yeri: Muğla

Muğla Karabağları Geliştirme ve Güzelleştirme Derneği:

Karabağlar Yaylası'nın doğal ve kültürel değerlerinin korunması ve sürdürülebilir kullanımı için 1993 yılında kurulmuştur. Karabağlar Yaylası'nın sahip olduğu değerlerin (irim-kesikler, karaağaç, çınar, göç göç çiçeği, pıtraklı kavun gibi doğal değerlerin ve kültürel değerleri olan günlük yaşam pratikleri, yurt kültürü, tarım, hayvancılık ve geleneksel üretim tekniklerinin) korunması ve sonraki kuşaklara aktarılması için eğitimler, şenlikler ve farkındalık çalışmaları düzenlemektedir. Ayrıca, Karabağlar Yaylası'nın bilinirliğinin sağlanması, tüm paydaşların ortak katılımıyla yönetilmesi, bilimsel yöntem ve tekniklerle araştırmalar yapılmasına dair çalışmalar ve projeler gerçekleştirmektedir.

Dernek, Karabağlar Yaylası'nın tüm Muğlalıların ortak değeri olması bilinciyle hareket etmekte ve bölgenin korunması, sürdürülebilir kullanımı için ilgili tüm paydaşlar ile işbirliği kurarak çalışmaktadır.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Karabağlar Yaylası, doğal ve kentsel sit alanı olarak koruma altındadır. Muğla'ya üç kilometre uzaklıkta yer alan bir tarımsal üretim alanıdır ve Muğla kent merkezinin en alçak noktasıdır. Civar dağlardan gelen yağmur suları, buradan düdenlere ulaşmaktadır. Yaklaşık 4-5 asırdır, yağmur sularının tahliyesi için İrim-Kesik-Kabalık denen peyzaj yapısı kullanılmaktadır. Yağmur sularının getirdiği verimli alüvyonlar, bu yapıyla tarlalara ulaştırılarak toprağın organik madde miktarının artması sağlanmaktadır. İrim-Kesik-Kabalık peyzaj yapısı, zengin flora ve fauna oluşmasını sağlamaktadır.

İrim-Kesik-Kabalık Peyzaj Yapısı:

İrimler, iki kenarında kesiklerin yer aldığı ve kesikler boyunca devam eden ağaç, çalı, böğürtlen gibi bitkilerin irimlerin yer yer üstünü kapladığı, tarlalardaki fazla suyun boşaltılmasını sağlayan, kışın dere yatağı görevi gören yazın ise yerli halk arasında yurt denilen tarlalar arası ulaşım için kullanılan 1,5-3 metre genişliğindeki toprak yollarıdır.

Tarlaları birbirinden ayıran ve tarlaları da yollardan ayıran kesikler toprak ve bitkilerden oluşmuş bölücü, sınırlayıcı bir nitelik taşımaktadır. Tarla sahipleri yurt dedikleri tarlalarının kenar ve köşelerine kızılıçık, böğürtlen, kuşburnu, çitlembik, üzüm, karaağaç, çınar, akasya vb. bitkiler dikerek tarlaları sınırlandırmışlardır. Yurtların kenar ve köşe kısımlarına dikilen ağaçlar ve bitkiler 'kabalık'ları oluşturur. Bu kabalıklarda genellikle bülbül, karatavuk gibi hayvanlar yaşamaktadır.

Kaynak: Cesur, H.C. & Karakaya Ayalp, E. (2023). Muğla Karabağları Yaylası'nın kadim üretim ve peyzaj değerlerinin dünya kültürel peyzaj alanları çerçevesinde değerlendirilmesi. Geographies, Planning & Tourism Studios, 3(1): 24-39

© Muğla Karabağlar Derneği

Son yıllarda, kentten kırsala göçün artmasıyla Karabağlar Yaylası'ndaki yapılaşma da artmaktadır. Bölgeye uygun olmayan mimari yapıların ve doğal çit görevi gören kesiklerin tahrip edilerek yerine beton duvarların yapılması, artan yapılaşmanın beraberinde getirdiği sorunlardır.

Kışın dere yatağı, yazın yol olarak kullanılan irimler, beton ve inşaat atıkları ile doldurulmakta ve suyun kendi cazibesi ile akışı engellenmektedir. Bu durumda, bazı bölgelerde su birikmesine ve hatta ulaşımın imkansız hale gelmesine sebep olmaktadır.

Karabağlar Yaylasında çocukluğumuz ve gençliğimiz geçti. Yayla topraklarında en ufak bir taş, mıcır bulunmazken betona boğulmaya başlamıştır. Karabağlar Yaylası'nın doğal ve kültürel değerlerini düşündüğümüzde ve dünyadaki benzer alanlarla kıyasladığımızda, korunma çalışmalarına ihtiyaç olduğuna karar verdik.

© Muğla Karabağlar Derneği

Bölge kültürü ile bağdaşmayan bu uygulamaların son bulması için, yörenin daha bütüncül ve sürdürülebilir koruma yöntemlerine ihtiyacı vardır. Bu sebeple, Karabağlar Yaylası'ndaki doğal ve kültürel değerlerin kayıt altına alınması, korunması ve yaşatılması için bu projeyi gerçekleştirdik. Nihai hedefimiz, Karabağlar Yaylası'nın UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne girmesini ve öneminin tüm dünyada bilinmesini sağlamaktır.

Projenizin amaçları nelerdi?

Bölgede, Muğla Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyesi, DSİ, MUSKİ (Muğla Su ve Kanalizasyon İdaresi), Muğla Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu (KUDEB), muhtarlık, Çiftçi Mallarını Koruma Başkanlığı gibi kurumların yetki ve sorumluluğu bulunmaktadır. Bölgede yaşanan çevresel ve kültürel tahribatlar hakkında yetkili kurumlar arasında koordinasyon eksikliği olduğu tespit edilmiştir. Zira herhangi bir işlemin gerçekleştirilebilmesi için gereken yazışmalar ve prosedür oldukça uzun sürmektedir.

Bu proje ile bölgedeki mevcut doğal ve kültürel değerlerin bilinirliğinin sağlanması ve tehdit altındaki değerlerin kayıt altına alınması amaçlanmıştır.

Bölgedeki tüm paydaşların katılımıyla taslak yönetim planı hazırlanarak ilgili kurumlara rehber olması hedeflenmiştir.

Bölgenin “ortak yönetim” anlayışıyla ele alınması için tüm paydaşlardan oluşan bir “yönetişim komisyonu” kurulması için lobi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Proje bitiminden sonra Mentеше Kaymakamlığı, komisyon kurulması için tüm kurumlara bildirimde bulundu ve böylece yaptığımız çalışmalar sonucunu göstermeye başlamıştır.

Projenin uzun vadedeki amacı, bölgenin UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne dahil olarak koruma ve yönetim çalışmalarının sürdürülebilirlik anlayışıyla gerçekleşmesini sağlamaktır.

© Muğla Karabağlar Derneği

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Proje başlangıcında ilgili tüm kurumlarla birebir görüşmeler yapılmıştır. Sonrasında yine tüm paydaşların ve uzmanların davet edildiği çalıştay ve belirlenen temalarda (su tahliye sorunu, irim-kesik tahribatı, yapılaşma vb.) odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir.

Bölgede yaşayan halkın görüşlerini almak için ulaşılabilen tüm haneler ziyaret edilerek anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaretlerde proje kapsamında hazırlanan kitapçık ve broşürler de hane sahiplerine sunulmuştur. Sosyal medya aracılığıyla proje, yaylanın değerleri, sorunları ve çözüm yöntemleri hakkında bilgi paylaşılmıştır. Ayrıca, Karabağlar Yaylası'ndaki peyzaj yapısının tek bir görselle anlatıldığı tabelalar, işlek noktalara yerleştirilmiştir.

Anket ve taslak yönetim planı çalışmaları için, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi akademisyenlerinden destek alınmıştır.

© Muğla Karabağlar Derneği

© Muğla Karabağlar Derneği

Projenizin en önemli çıktıkları ve sonuçları nelerdi?

Projenin en önemli çıktıkları;

1. Yönetişim komisyonu oluşturulması için Menteşe Kaymakamlığı ilgili tüm kurumlara yazı yazması ve komisyon çalışmalarına başlanması
2. Karabağlar Yaylası'nın mevcut doğal ve kültürel değerlerinin korunması için, anket çalışmaları ile yerel halkın görüş ve beklentilerinin de yer aldığı taslak yönetim planının hazırlanması.
3. Bölgenin önemli doğal ve kültürel değerlerinin geniş kitlelere tanıtılması için sosyal medya paylaşımlarının yanı sıra, kitapçık ve broşür hazırlanarak Karabağlar Yaylası'nda ve Menteşe Belediyesinin kültür-sanat etkinliklerinde paylaşılması

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

“İrim, kesik olmazsa Karabağlar olamaz! Sadece kesik değil; yurtlar, irim, düden tümü bir bütün. Bunları birbirinden ayrı düşünemeyiz.”

Yöre halkı, Karabağlar Yaylası'nda yok olan kesik, irim ve kabalıklar (ağaç topluluğu) hakkında bilgi sahibi değildi. Proje, bu bölgeye özgü peyzaj yapısının yerelde tanınmasını sağlamıştır.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye'de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Karabağlar Yaylası, geniş bir coğrafyayı kapsayan, bünyesinde doğal ve kültürel açıdan önemli değerler barındıran bir bölgedir. Karabağlar'ın Muğla'da yaşayanlar için önemli bir sayfiye alanıdır ve pandemi etkisiyle yaşanan göçlerle yapılaşma artmıştır. Doğal ve kültürel koruma statüleri bulunan Yayla'nın korunması ve yönetimi konularında çalışan birçok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Yayla'nın kullanımı ve yönetimi konularında sosyal ve kurumsal çatışmalar yaşanmaktadır. Proje, çatışmalardan uzak ortam yaratarak tüm paydaşları bir araya getirip sorunların ve çözüm önerilerinin görüşülmesini sağlamıştır.

Bölgedeki tüm paydaşların yer alacağı bir yönetim komisyonunun kurulması için çalışılmıştır. Bu çalışmalar, Menteşe Kaymakamlığı ile proje sonrasında da devam etmektedir. Komisyon, Karabağlar Yaylası'na dair iş ve işlemlerin daha hızlı, etkili ve sürdürülebilir çözümlerin hayata geçmesi için önemli ve örnek niteliğindedir.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Karabağlar Yaylası, tarımsal üretim ve turizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Coğrafi işaret çalışmaları süren Yayla kavunu, yerel üzüm çeşitleri ve ürünleri (pekmez, pestil, şarap vb.) ile bölgede meşhur olan meyve-sebzeleri ile önemli bir tarımsal üretim alanıdır. Menteşe Belediyesi ile derneğimizin birlikte organize ettiği kavun yarışması ile tarımsal ürünlerin tanıtımı yapılmaktadır. Proje kapsamında hazırladığımız videolar ve gerçekleştirdiğimiz toplantılar ile Karabağlar Yaylasındaki tarımsal üretimin önemine dikkat çekilmiştir.

Yayla'nın irim-kesik-kabalık peyzaj yapısı ve anıt ağaçları önemli turizm unsurlarıdır. Doğa yürüyüş grupları ile yaptığımız görüşmeler ve tanıtım çalışmaları ile yürüyüş gruplarının bölgeyi tercih etmesi sağlanmıştır.

Proje ile hazırladığımız dijital ve basılı tanıtım kitapçıkları, turizm fuarları gibi etkinliklerde ve online olarak paylaşılmıştır.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı? Onlardan kısaca bahsediniz lütfen.

“Karabağlar Yaylası, irim-kesikleri, ağaçları, kuşları, göç kültürü ile bütündür. Kuşların yuva yaptığı “kesikleri” tahrip edip betona boğmayalım. Atalarımızın mirası olan Karabağlar Yaylası'nı yaşatalım.”

Çiftçi Mallarını Koruma Başkanlığı ile işbirliği kurulmuştur. Bu sayede, yayladaki ağaç kesimi, kesik tahribatı, irimlerin doldurulması gibi şikayetleri yerinde inceleyerek gerekli hallerde yasal işlem gerçekleştirmişlerdir. Proje ile bölgenin göz önünde olması ve sorunlarının konuşulması, kamu kurumları ve belediye çalışmalarının burada yoğunlaşmasını sağlamıştır.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Proje uygulaması sırasında pandemi kısıtlamaları dolayısıyla bazı toplantı ve çalıştaylarımızı gerçekleştiremedik.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Çalışmanın duyurulması ve yaygınlaştırılması için yerel basın temsilcileri destek sağlamıştır. Menteşe Belediyesi, toplantı yeri temini ve Karabağlar arşiv çalışmalarımız için toplu SMS gönderimi konularında destek sağlamıştır.

© Muğla Karabağlar Derneği

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Proje ile bölgenin mevcut durumunu tespit ederek acil alınması gerekenler önlem hakkında kamu kurumları, yöre halkı ve sivil toplum kuruluşlarını bilgi verilmiştir. Ayrıca, çözüm önerileri geliştirerek yol haritası oluşturulmuştur. Derneğimizin ve yaylayı sevenlerin mücadelelerinin devam etmesi ve bölgenin korunmasına dair kapsayıcı projeler üretilmesi halinde uzun vadede Karabağlar'ın yaşatılması mümkündür. Aksi takdirde, anılarda ve sadece isim olarak kalacaktır. Bu nedenle, projemiz tamamlanmış olmasına rağmen resmi başvuruların yapılması ve kamuoyunun bilgilendirilmesi konularında çalışmalarımız devam etmektedir. Bölgedeki değerlerin yaşatılması ve sürdürülebilirliği için yeni projeler geliştirilmektedir.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Karabağlar Yaylası'nın etkin yönetimi ve korunması için tüm tarafların görüşleri alınarak taslak yönetim planı hazırlanmış ve bir yönetim komisyonu kurulması için çalışılmıştır. Proje ile geliştirdiğimiz bu yönetim modelinin hayata geçirilmesi, Yayla'nın yönetimi konusunda yaşanan aksaklıkları ve çatışmaları ortadan kaldırarak uzun vadeli etkin bir çözümdür. Projemiz sırasında ve sonrasında Mentеше Kaymakamlığı'nın bu konuya ilgisi ve çalışmaları devam etmiştir. Komisyonun, Kaymakamlık uhdesinde kurulması yönündeki çalışmalar kurum tarafından başlatılmıştır.

"Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı"ndan aldığımız destekle bölgede yaşanan sorunlara ve çözüm önerilerine ilişkin iletişim çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Kamu kurumlarıyla geliştirdiğimiz işbirliği ortamı, yeni çalışmaların hayata geçmesine de katkı sağlamaktadır. Derneğimiz, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ve Mentеше Belediyesi ile bölgeye has bitki türlerinden on bin fidanın, Karabağlar Yaylası'na dikimi için çalışmıştır. Muğla Ticaret ve Sanayi Odası ile yayla kavunu için coğrafi işaret alımı konusunda yürüttüğümüz çalışmalar da devam etmektedir.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Proje ile gerçekleştirdiğimiz çalışmalar kamu kurumları ve yerel yönetimin dikkatini çekmiştir. Böylece;

- Mentеше Kaymakamlığı yönetim komisyonunun faaliyete geçmesi için çalışmalarını başlattı.
- Mentеше Belediyesi, bölgeden gelen şikayetleri ve usulsüzlükleri daha sıkı takip etmeye başladı.
- Mentеше Belediyesi, bölgede ekoturizmin canlandırılması için proje hazırlıklarına başladı.

- Mentеше Belediyesi, bölgedeki eski bir kahvehaneyi restore ederek halkın hizmetine açtı. Binaının bir kısmını, Muğla Karabağları Geliştirme ve Güzelleştirme Derneği'nin kullanımına tahsis etti.
- Aydın Vakıflar Bölge Müdürlüğü, eski bir caminin restorasyonunu başlattı..
- Muğla İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Karabağlar Yaylası'na dikilmek üzere fidan üretimi ve temini sağladı..
- Muğla Ticaret ve Sanayi Odası, yayla kavunu coğrafi işaret çalışmalarına ve UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne Karabağlar Yaylası'nın girmesi için eğitim ve hazırlık çalışmalarına başladı.
- Karabağlar Yaylası hakkında bilimsel çalışmaların artması için Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi akademisyenleri ile görüşüldü. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin Karabağlar Yaylasına dair araştırma ve tez çalışmalarına destek verildi.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Derneğimiz, Karabağlar Yaylası'nın korunmasını ve uzun yıllar kendi özellikleri ile yaşamasını amaçlamaktadır. Bunun için gerekli işbirlikleri kurma, kurumsal iletişim, ortak üretim kültürü oluşturma konularında çalışmaktayız. Ulaşmak istediğimiz nihai hedefimiz ise Karabağlar Yaylası'nın UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne Kültürel Peyzaj Alanı olarak girmesidir. Proje, bu kurumsal önceliklerimiz doğrultusunda tasarlanmış ve bunlara yaklaşmamıza katkı sağlamıştır.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Karabağlar Yaylası, yüzlerce yıl evvel bataklık olan bir bölgeymiş. Bölgeye yerleşenler, doğa ve mühendislik bilgisi ile su drenaj sistemi (irim-kesik) kurmuşlardır. Bölgenin en alçak yeri olan yaylada toplanan suyu yönetme etme imkanı yaratmışlardır. Böylelikle, oldukça verimli tarım arazileri ve yazın yaşayabilecekleri bir yazlık alan oluşturmuşlardır. Yakın tarihe kadar yöre insanı, yazın yaylaya kışın da kente göç ederdi. Doğanın dinamiklerine en uygun şekilde yaşamaya özen gösterirlerdi. Evliya Çelebi'nin yaklaşık 400 yıl evvel Karabağlar Yaylası ile yazdıkları günümüze kadar gelmiştir.

“Karabağlar'ın yollarına bir yabancı girse bir ağaç deryası içinde yolunu bulamaz ve hayretle kalır. İrim ve kesiklerden oluşan yollar birbiri ile kesişir. Bu bağ yollarında asla güneş yoktur. Zira kesik üzerindeki ağaçların dalları gökyüzünü kapatırcasına birbiri içine girmiştir”

Evliya Çelebi, Karabağlar Seyahatnamesi 1671

Kaynak: Muğla Karabağları Geliştirme ve Güzelleştirme Derneği, 2021 akt, Menteşe Belediyesi, 2016, s. 7

Amacımız, dünya mirası olan doğal ve kültürel oluşumların (irim, kesik, kabalık, şarmpol, göç kültürü, kışlık yiyecek hazırlıkları, mimari, sosyal yaşam, kahvehane kültürü vb.), koruyarak yaşatılmasıdır. Dünyada belki de eşi benzeri olmayan bu coğrafyanın korunması ve yaşatılması en büyük amaçlarımızdır.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Karabağlar Yaylası'na gelmek isteyen Doğal Öyküler okurlarını misafir etmek isteriz.

Bolkar Dağlarını çobanlar koruyor!

Türkiye'nin ilk çoban ağının kurulduğu bu projeye doğa gözlemciliği yapan çobanlar, Bolkar Dağları'ndaki koruma çalışmalarına gönüllü olarak veri sağlıyor.

©Turan Çetin

Projenin Adı: Bolkar Dağları Göçer Yörüklere Emanet

Proje Yürütücüsü: Kızılkaya Yenidünya Derneği - **Facebook:** @kizilkayayenidunya
Instagram: @kizilkayayenidunyadernegi **Eposta:** kizilkayayenidunyadernegi@gmail.com

Proje Ortakları: Doğa Derneği, Çamlıyayla Belediyesi, Tarsus Slowfood Derneği

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 20.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 13.180 USD
Toplam Proje Bütçesi: 33.180 USD

Uygulama Yeri: Mersin

Kızılkaya Yenidünya Derneği

Derneğimiz, Kızılkaya Köyü'ndedir. Köy, Bolkar Dağları ile Mersin Tepeleri isimli Önemli Doğa Alanlarının kesişiminde yer almaktadır. Derneğimiz, gönüllülerimiz ve üyelerimizle birlikte hayata geçirdiğimiz ve TaTuTa (Tarım Turizm Takas) ağına üye olan bir ekolojik çiftlikte yer almaktadır. Burada tarım, ahşap işleri, kuş gözlem ve çeşitli organizasyonlar gerçekleştirilmektedir. Derneğimiz yeni kurulmuştur ve bu projeden önce fonlanmış bir proje deneyimi bulunmamaktadır.

©Doğa Derneği

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Bolkar Dağları, ülkemizde pek çok canlı türü için benzersiz bir coğrafyadır ve Doğa Derneği'nin çalışmalarına göre bir Önemli Doğa Alanı'dır. Bu bölgenin bu kadar zengin olmasının nedenlerinden biri de binlerce yıldır bozulmadan devam eden kadim göçer yaşamıdır. Bu göç hareketi, dağların ve ovaların biyoçeşitliliğini desteklemekte ve bölgedeki farklı ekosistemlerin devamlılığı için önemli rol oynamaktadır. Bunun ana nedenlerinden biri, bölgedeki doğal otoburların yok olmasıyla bu boşluğu güdüme usulüyle keçiler ve koyunların almasıdır. Böylece, özellikle bitkiler, memeliler ve kuş türleri göçer kültürle ilişkilidir.

Ne yazık ki, son yıllarda sosyolojik değişimler bölgemizdeki göçer kültürünü olumsuz etkilemiştir. Bunun, özellikle kadınların eskisi kadar istekli olmaması, göçerlerin ekonomik kaygıları ve çobanlığın giderek istenmeyen bir meslek haline gelmesi gibi sebepleri vardır. Göçer kültürünün ve dolayısıyla ekosistemdeki rolünün değişmemesi için Derneğimiz bir çalışma başlatmıştır.

Bu projede, ilk olarak göçer kültürü ile biyolojik çeşitliliğin arasındaki ilişkilerin bilimsel yollarla ortaya çıkarılması ve ilgili paydaşlarla paylaşılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Aynı zamanda göçerlerin pek çok doğa dostu üretimleri bulunmaktadır (kıl keçi dokuma ve süt ürünleri bunların başında gelmektedir). Bu kültürün canlandırılması için, özellikle kadınları motive ve onore etmek amacıyla yerel yönetimlerle çeşitli girişimler planlanmıştır. Bunlara ek olarak, bölgedeki yasadışı avcılık ve dolaylı yolla zehirlenme vakaları gözlemlenmektedir. Yöre halkı ve paydaşlarla bu konuda çalışmalar yapılarak bu tehditlerin büyük ölçüde sonlandırılması hedeflenmektedir.

©Turan Çetin

©Turan Çetin

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Doğa koruma çalışmalarının doğaya en yakın olan insan toplulukları tarafından yapılması, yerinde ve doğrudan koruma yapmanın temelidir. Bu nedenle doğrudan konar göçer çobanlarla beraber çalışmanın önemine inandığımız için bu projenin uygulanmasını istedik.

Projenizin amaçları nelerdi?

Proje göçebe olarak yapılan hayvancılığın, bölgede yok olan otobur türlerin yerine geçtiğini ve bu şekilde doğal dengenin sağlandığını göstermeyi hedefledik. Bununla birlikte, bu kadim göç kültürünün bölge biyoçeşitliliğine etkilerini bilimsel raporlar ve tanıtım materyalleri ile göstermeyi ve aynı zamanda bölgedeki tehditleri büyük oranda azaltmayı amaçladık.

©Doğa Derneği

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Birinci hedef kitlemiz çobanlardı. Projemizi çobanlara anlatmak ve projeye ilgililerini çekmek için projemizin amacını anlatan çizimlerin bulunduğu şapka ve termos hazırlandı ve dağıtıldı.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemiz, öncelikle bizlerin gelişiminde büyük rol oynadı. Yerel karar vericiler, özellikle belediyeler, doğa ve doğayla bağlantılı yaşam süren konar göçerlerin varlıkları hakkında daha kapsamlı bir farkındalığına ulaştı.

En önemli çıktı ise, yasa dışı avcılık yapan ve yapanlara rehberlik eden çobanların avcılığı bırakması ve kendi alanlarına yasa dışı avcılarının gelmemesini istemeye başlaması oldu.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Göçerlerin doğa ile ilişkisini ve doğa bilgilerini kısa ve öz şekilde tanımladıkları konuşmalara şahit olduk. Aldığımız en güzel geri bildirimler arasında şunlar yer alıyor:

- Kurdun da hakkı olduğu ve bu sebeple hayvanlarını korumak için zehirli et bırakmadıkları,
- Yağmura bakarak denizdeki balığın rızından bahsetmeleri,
- Zaman ve takvimlerinin modern dünyada kullanılan gibi olmadığı ve doğanın takvimini bilip uyguladıkları.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye'de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Avcılık yapan çobanlar, avcılığı bırakıp kuş ve doğa gözlemcisi olmuştur. Türkiye'de ilk defa doğadan bilgi akışının sağlandığı çoban ağının kurulması ve bu bilgilerin düzenli işlenmesi sağlanmıştır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Proje, başta çobanlık mesleği hakkında bölgedeki son yıllarda yaygınlaşan algının değişmesine olumlu olarak katkı sağlamıştır. Bu algı değişimi, özellikle çoban kadınların yaşama ve doğaya bakış açılarının, doğa takvimi uygulamalarının ve doğa hakkı kavramının somut olarak yazıya dökülmesi ve bu bilgilerin paylaşılması sayesinde gerçekleşmiştir.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Konar göçerlerin toplum tarafından dışlanmış olmasıdır. Özellikle, konar göçer çobanlık mesleğini yapanlarla kimsenin evlenmek istememesi ve ailelerin kızlarının bu mesleği yapanlarla evlenmesini istenmemesidir.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Projemizin saha çalışmaları sırasında görüştüğümüz göçerlerin, fotoğraflarını çekip hemen baskı yaparak kendilerine vermemiz, projenin iletişimini çok güçlendirdi.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Kurduğumuz çoban ağı, halen aktif olarak kullanılıyor ve bu ağ üzerinden bilgi almaya devam ediyoruz. Bu ağ ve ağ üzerinden edindiğimiz bilgiler, bu projeden sonra yazdığımız doğa koruma projeleri için alt yapı oluşmasını sağladı.

©Turan Çetin

©Turan Çetin

©Turan Çetin

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Bu proje sayesinde Türkiye’de ilk defa çoban ağı sistemi oluştu. Bu sistem, bilgi akışına dayalı olup devamlı doğa hakkında bilgilerin derlendiği bir veri tabanı oluşmasını sağladı. Bu kapsamda yeni projeler için alt yapı oluştu.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Projenin gönüllü danışmanı Turan Çetin şöyle yanıtıyor; “Projemizle edindiğimiz deneyim ve çoban ağı sayesinde edindiğimiz veriler, çalışma bölgemiz için “Balık baykuşu koruma projesini” hazırlamamızı sağladı. Onaylanan bu yeni projemizle bölgedeki çalışmalarımıza devam edeceğiz. GEF Küçük Destek Programı (SGP), aslında çok büyük destek sağladı. Mersin bölgesinde doğa koruma konusunda ilk somut proje olma özelliği ile, kurumumuz ve şahsım adına Kent Konseyi’nde doğa ve hayvan hakları grup sözcülüğü yapmamı, doğa hakkında bir çok çalışmaya davet edilmemizi sağladı. Doğa konusunda, yeni bir kimlik kazandırdı.”

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Proje hedeflerimize ulaşıp onların ötesine geçmek ve bunu yerinde ve doğrudan koruma yapan yerel halkla yapmış olmak mutlu ediyor.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Çobanlar, özellikle yabani hayvanlardan korunmak için tüfek taşımaktadır. Uzun süreli otlatmalarda genellikle tek başına olan çobanlar, güvenlik amacı ile tüfek bulundursa da avcılık yapmıyorlar. Konar göçerlerin avcılık yerine doğa gözlemciliği yapmaları, en büyük hedefimizdir. Yaban hayata en yakın olan konar göçerlerle birlikte bölgenin biyoçeşitliliğini tanımak ve korumak için çalışmalarımıza devam etmekteyiz.

Yakın zaman önce birçok konar göçer çoban kadın ve erkeğe doğa gözlemi için dürbün sağladık. Artık doğada gördüklerini, olup bitenleri doğa korumacılara iletiyor ve bilgi veriyorlar.

Ormanlar için yangın riskini azaltmak mümkün!

Ülkemizin farklı illerinde eş zamanlı olarak 2021 yılında gerçekleşen orman yangınlarından sonra desteklenen bu proje, gelecek yıllarda yangın riskini azaltma ve yerel kalkınmayı desteklemeyi hedefleyen restorasyon modelleri sunuyor.

- Projenin Adı:** Yangın Sonrası Çok Yönlü Ekolojik Restorasyon Yaklaşımı
- Proje Yürütücüsü:** Doğu Akdeniz Araştırma Derneği- www.doguakdeniz.org Facebook: @doguakdenizarastirma X: @dakad17 Instagram: @doguakdenizarastirmaa Youtube: @doguakdenizarastirmadernegi304 LinkedIn: @EasternMediterraneanResearchSociety
- Proje Ortakları:** Orman Genel Müdürlüğü (OGM), Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği (Kırsal Çevre), Doğa Araştırmaları Derneği (DAD)
- Proje Bütçesi:** GEF SGP Mali Destek Miktarı: 32.500 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 32.780 USD
Toplam Proje Bütçesi: 65.280 USD
- Uygulama Yeri:** Muğla ve Antalya

Doğu Akdeniz Araştırma Derneği:

2016 yılında doğa bilimleri üzerine çalışan genç bilim insanları tarafından Antalya'da kurulan ulusal bir dernektir. Derneğin amacı, ülkemizin de içinde bulunduğu Doğu Akdeniz havzasının biyolojik çeşitliliğinin, doğal kaynaklarının tanımlanması, araştırılması ve korunmasına dair katkıda bulunmak, var olan ve olabilecek ekolojik sorunlar için araştırma yapmak ve çözümler geliştirmek, doğayla uyumlu ve ekolojik süreçlerle şekillenmiş yaşamın yaygınlaşmasını sağlamak, tüm bu konular hakkında bilgi aktarımını sağlayacak organizasyonlar ve eğitimler düzenlemektir. Bu kapsamda, küçük gözlemciler için kuş kitabı, doğal alanların yönetiminde yurttaş katılımı, doğa dostu tarım uygulamaları, yangın sonrası restorasyon, orman mikrohabitatları başlıklı projeler yürütülmüş ve bunları topluma aktarmak için bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

DOĞU AKDENİZ

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Orman yangınları, küresel ölçekte afetle sonuçlanan doğa ve insan kaynaklı yıkıcı olaylardır. Değişen demografik yapı, iklim ve yönetim modelleri sonucunda ortaya çıkan büyük yangınlar, tüm dünyada ekolojik ve sosyoekonomik boyutta büyük kayıplara neden olmaktadır. Orman yangınları sonrası gerçekleştirilen restorasyon çalışmaları, gelecekteki yangınların karakterini belirleyen önemli faktörlerin başında gelmektedir. Bu nedenle yangın sonrası gerçekleştirilen restorasyon çalışmaları, yeniden oluşan ormanın biyolojik çeşitliliğini, bitki örtüsü yapısını, karakterini, yanıcılığını belirlemektedir. Orman yangınları sonrasında, biyolojik çeşitliliğin, yerel toplumların ve onların üretim süreçlerinin devamlılığı için ekolojik ilkeler çerçevesinde, yangın sonrası restorasyon çalışmalarına acil bir ihtiyaç vardı.

©Golsihan Zare

03/02/2023 11:58

©Gökhan Ergen

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Orman yangınları sonucunda, Akdeniz ekosistemleri kendilerini yenilebilecek biyolojik özelliklerin olduğu ekosistemlerdir. Yangın rejimlerinin değişimi, biyolojik çeşitliliğin azalması ve doğal alanların yönetim modellerinin değişmesi sebebiyle, Akdeniz ekosistemleri yangınlara karşı daha duyarlı hale gelmiştir. Akdeniz ülkelerinde, kırsaldan kentte göç, ormancılık uygulamaları ve iklim değişikliği sonucunda yangınların daha büyük ölçekte ve daha şiddetli gerçekleştiği bir döneme giriş yaptık.

Doğu Akdeniz Araştırma Derneği olarak, küresel iklim krizi sürecinde gerçekleşen orman yangınlarını endişe ve kaygıyla takip etmekteyiz. Akdeniz ülkeleri, 2000 yılından itibaren tarihlerindeki en büyük orman yangınlarını yaşadı. Türkiye’de de bu ölçekte büyük yangınların yaşanma riskinin yüksek olması nedeniyle, 2020 yılında bu projenin ilk taslağını hazırladık. 2021 yılında gerçekleşen büyük orman yangınları, endişe ve kaygılarımızın ne kadar yerinde olduğunu bize gösterdi. 2021 yangınları sonrası projeyi düzenleyerek başvurumuzu gerçekleştirdik.

Bu projeyi gerçekleştirirken ana motivasyonlarımız, orman yangınlarının yarattığı yıkıcı etkiyi ve yangın sonrası ormancılık uygulamalarının ekosisteme olan etkisini azaltmaktır. Yangın ile zarar gören doğal alanlar, bir de ormancılık uygulamaları sonucunda zarar gördüğünden yüksek biyolojik çeşitlilik kaybı yaşamaktadır.

Projenizin amaçları nelerdi?

Amacımız, Muğla'da uygulanacak yangın sonrası restorasyon çalışmalarının bitki çeşitliliği ve orman köylülerinin odun dışı orman ürünleri ihtiyaçlarına göre birlikte planlanmasını sağlamaktır. Bu amaç kapsamında alt hedeflerimiz;

- Odun dışı orman ürünlerinden gelir sağlayan orman köylülerinin, yangınlardan sosyo-ekonomik olarak nasıl etkilendiklerinin ortaya konması.
- Günümüze kadar Akdeniz Bölgesi'nde yangınlardan sonra yapılan restorasyon alanlarının ziyaret edilerek, bitki çeşitliliği ve restorasyon uygulamaları açısından değerlendirilmesi ve edinilen derslerin derlenmesi.
- İyi restorasyon uygulamaları ile odun dışı orman ürünleri ihtiyaçlarının gözetildiği yangın sonrası çok yönlü ve kapsayıcı restorasyon yaklaşımının ortaya konması
- Yangından sonraki süreçlerle ilgili çalışan sivil toplum örgütlerini sivil alan ortamında bir araya getirerek etkin iletişim ve savunuculuk adımlarının belirlenmesi olarak belirlenmiştir.

© Ayşe Kösen

Projenizde katılımı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Projemizde katılımı, orman yangınları üzerine çalışma yürütmüş veya yürüten ve orman yangınlarından etkilenen kişi, topluluk ve kurum olacak şekilde kriterler üzerinden belirledik. Bu kapsamda, projemizin başlangıcında Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği, Doğa Araştırmaları Derneği, Orman Genel Müdürlüğü bizim destekçilerimiz olmuştur. Birçok faaliyetimiz bu destekçilerimiz ile gerçekleştirilmiştir.

Proje süresince, Muğla ve Antalya'da orman yangınlarından etkilenmiş köylüler ile görüşmeler yapılmıştır. Bu illerde Orman Genel Müdürlüğü'nün yerel birimleri ile görüşmeler ve saha ziyaretleri yapılmıştır.

Yerel ve ulusal düzeyde orman yangınlarıyla ilişkili olan sivil toplum örgütleri ile çevrimiçi ve yüz yüze toplantılar yaparak, onların görüş ve önerileri alınmıştır.

© Ayşe Kösen

Tüm bu katılımcılara proje faaliyetleri ve çıktıları, gerçekleştirilen görüşmeler, toplantılar ve çalıştay ile aktarılmıştır. Katılımcıların proje faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde ve çıktıların oluşturulmasında fikir ve emekleri bulunmaktadır. Kendilerine Doğu Akdeniz Araştırma Derneği olarak teşekkür ederiz.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemiz sonunda, orman yangınları sonrası iyi ve kötü restorasyon uygulamalarına dair rehber ortaya çıkmıştır. Bu rehber, restorasyon ile insan-orman ilişkisini düzenleyecek ve odun dışı orman ürünlerinin artırılması yoluyla bölge halkının kalkınmasına destek olacak fikir ve uygulamaları içermektedir. Restorasyonda kullanılması için yarıcılığı daha az olan, doğal bitki örtüsünde bulunan bitki türlerinin listesi oluşturulmuştur. Bu çıktılar, Orman Genel Müdürlüğü yetkilileri ile paylaşılarak bir sonrası restorasyon çalışmalarında kullanılması için önerilmiştir. 2023 yılında, bu öneriler çerçevesinde uygulama yapılan alanlar gözlemlenmiştir.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Orman yangınları sonrasında yapılan restorasyon çalışmalarında, özellikle insan orman arakesitinin olduğu alanlara, odun dışı orman ürünü niteliğindeki bitkilerin kullanılması, bölge halkının kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Özellikle geleneksel olarak kullanılan katır tırnağı, defne, ayı fındığı gibi yarıcılığı az olan türlerin kullanılması, bölge halkının gelir elde etmesini sağlarken, köy ve çevresinin yarıcılığını da azaltacaktır.

Sizce projenin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Projemiz, yangın sonrası restorasyon uygulamalarını, yerel insanların, Orman Genel Müdürlüğü’nün yerel birimlerindeki uygulayıcıların ve akademik araştırmacıların bakış açılarını dikkate alarak çok yönlü bir değerlendirmeye tabi tutmuştur. Bunun sonucunda, yangın sonrası alanda varlığını sürdürebilen, yarıcılığı daha düşük, geleneksel olarak kullanılabilen ve katma değerli ürünler üretebilecek bitkilerden oluşan restorasyon elemanlarının belirlenmesi, yenilikçi bir yaklaşım olarak öne çıkmıştır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Restorasyon önerileri çerçevesinde yapılacak uygulamalar, gelecekteki yangınlar karşısında bölge halkının daha az etkilenmesini sağlayabilir. Artan odun dışı orman ürünlerinin, bölgenin kalkınmasına uzun vadede katkılar sağlaması beklenmektedir.

© Ayşe Kösen

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Projemizde, orman yangınlarıyla ilişkili çalışan sivil toplum örgütü temsilcileri ile yaptığımız toplantılara 15 farklı sivil toplum örgütü gönüllü olarak katıldı. Bu kurum ve kişiler deneyimlerini ve görüşlerini proje ekibine ve Orman Genel Müdürlüğü yetkililerine doğrudan ilettiler. Gönüllülük esasına dayanan bu sivil alan, etkin bir iletişim ortamı sağladı.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu?

Proje sürecinde, yaşanan deprem felaketi proje sürecindeki en önemli sorun olmuştur.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Proje destekçimiz olan Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği'nin üyesi olan Ahmet Demirtaş ve Salih Usta, deneyim ve yaklaşımları ile restorasyon çalışmalarını değerlendirmede büyük destek sağlamışlardır. Proje sırasında Orman Genel Müdürlüğü yetkililerinin kolaylaştırıcı ve ilgili yaklaşımı, yanan alanlarda gerçekleştirdiğimiz saha ziyaretlerinin kolaylıkla gerçekleşmesini sağlamıştır.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Projemizde ortaya çıkan fikirler, Orman Genel Müdürlüğü yetkileri ve sivil toplum örgütü temsilcileri tarafından ilgiyle karşılandı. Proje dokümanlarının talep edilmesi ve uygulama örneklerine ayrıntılı bilgi istenmesi, konuya ilgilerini göstermiştir. Orman yangınları sonrası toplantı gerçekleştirdiğimiz sivil toplum örgütlerinden 7'si, orman yangınları ile ilişkili proje yürütmeye başladı. Projemizin, orman yangınları ve sonrası yönetimine dair uzun soluklu bir sürecin tetikleyicisi olduğunu düşünüyoruz.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projede üretilen fikir ve öneriler, döküman halinde Orman Genel Müdürlüğü yetkileri ile paylaşılmıştır. Muğla ve Antalya'da yerel uygulayıcıların bu önerileri deneyimlemesi için görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bazı uygulamaların, 2023 yılında yanan alanlarda küçük ölçekli de olsa gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Restorasyon çalışmalarının etkisini görmek için uzun bir süreye ihtiyaç vardır. Ormanın gelişmesi, insanların bu ormanlık alanları kullanması ve yangına daha dirençli olduğunu görmek için on yıllar gerekmektedir. Projede ortaya çıkan fikirlerin daha büyük alanlarda denenmesi ve sonrasında etkisinin değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu yaklaşım, yüksek etki sağlayan fikirlerin restorasyon çalışmalarında bölgesel olarak daha etkin kullanılmasını sağlayacaktır.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler?

Antalya'da bulunan Doğu Akdeniz Araştırma Derneği olarak, orman yangınlarının yarattığı riskleri her yıl deneyimliyoruz. Orman yangınları ve sonrasındaki süreçlerin ekosisteme olan etkisi azaltmak, biyolojik çeşitliliğin korunmasını sağlamak öncelikli hedeflerimizdir. Ayrıca, bölgesel ve ulusal düzeyde orman yangınlarıyla ilişkili toplumun bilgilendirilmesi ve davranış değişikliği sağlamak amacıyla faaliyetler gerçekleştirmeyi hedeflemekteyiz.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

2021 yılında yanan alanların yenilenme süreçlerini izlemeye devam ediyoruz. Önerdiğimiz restorasyon uygulamalarının sonucunda gelişen kızılçam ve maki topluluklarını görmek bizim için ödüldür.

©Gökhan Ergan

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Doğal alanların orman yangınları ile zarar görmesine sebep oluyoruz. Bu zarar görmüş doğal alanları yanlış restorasyon uygulamaları ile daha da kalıcı şekilde tahrip ediyoruz. Akdeniz ekosistemleri, milyonlarca yıldır yangınlar sonrasında devamlılığını sağlayabilmiştir.

Yangın sonrası restorasyon çalışmalarının, doğal toparlanma süreçleri çerçevesinde gerçekleştiğini görmek Derneğimiz için çok kıymetlidir. Yanan bir alanı üç yıl sonra ziyaret ettiğimizde, yetişen kızılçam fidanlarının yanında sakız, meşe ve sandal ağaçlarını bir arada görmek, çok sayıda böcek, kuş dışkısı ve memeli izlerini çevrede gözlemlemek bizim için mutluluk kaynağıdır.

©Gökhan Ergan

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Marmaris Bayır Köyü'nde gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde bir köylü şunları söyledi:

“Ormandan ağaç kesmeyin yasak, ormandan kozalak toplamayın yasak, keçi otlatmayın, yasak! O yasak! Bu yasak! Ohhh, ormanda yandı bitti, devlet de rahatladı, biz de rahatladık.” dedi.

Proje ekibinden Gökhan Ergan bu sözleri şöyle yorumluyor; “Bu kızgınlıkla söylenen cümleler beni çok etkilemişti. Aynı zamanda, yerel toplulukları odak noktası olarak almayan bir doğal alan yönetiminin başarısızlığını çok iyi ifade ediyordu.”

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Gökhan Ergan: “2016 yılının yaz aylarında Doğal Öyküler Kitabı'nı elime almış ve GEF SGP tarafından desteklenen projeleri incelemiştim. Derneği kurduğumuz arkadaşlarla, dernek kurduğumuzda böyle projeler geliştirip, doğa korumaya katkı sağlamanın ve bilimsel bilgi üretmenin ne kadar güzel olacağını hayal etmiş ve bu konuyu konuşmuştuk. Bugün Doğal Öyküler - II kitabında, Doğu Akdeniz Araştırma Derneği olarak gerçekleştirdiğimiz projeyi anlatıyor olmamız, bir hayalin nasıl gerçek olduğunu gösteriyor ve mutlu ediyor.”

©Gökhan Ergan

Kalıntı orman mı, orman kalıntısı mı?

GEF SGP'nin desteğiyle, İç Anadolu'nun bilinmeyen değeri olan kalıntı ormanları gün yüzüne çıktı.

©Kırsal Çevre Arşivi

- Projenin Adı:** İç Anadolu Kalıntı Ormanlarının Tanıtımı ve Korunması Projesi
- Proje Yürütücüsü:** Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği - www.kirsalcevre.org.tr
Facebbok: @KırsalÇevre **X:** @kirsalcevre **Instagram:** @kirsalcevre
Eposta: kirsalcevreormancilik@yahoo.com
- Proje Ortakları:** Orman Genel Müdürlüğü, Biyans Biyolojik Ürünler Ar-Ge Dan. Ltd. Şti.
- Proje Bütçesi:** GEF SGP Mali Destek Miktarı: 37.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 116.965 USD
Toplam Proje Bütçesi: 153.965 USD
- Uygulama Yeri:** Ankara, Çankırı, Kırıkkale, Kırşehir ve Konya

Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği:

Kurulduğu 1989 yılından bu yana özellikle ormansızlaşma gibi kırsal çevre sorunlarının belirlenmesi ve çözümlenmesi için öneriler geliştirmekte ve bu önerilere dayalı olarak kamuoyu oluşturmayı hedeflemektedir. Bu amacı doğrultusunda araştırma, eğitim (Dendroloji, Orman Ekolojisi ve Bozkır Ekolojisi Okulları gibi), ve yayın çalışmaları gerçekleştirmekte; ayrıca, doğanın tahribatı ve biyolojik çeşitlilik azalması gibi çevre sorunlarına karşı mücadelede de katkı sağlamaktadır.

Derneğimizin profesyonel bir çalışanı bulunmamaktadır; tüm faaliyetler üyelerimiz tarafından gönüllü olarak yürütülmektedir. Üyelerimizin büyük çoğunluğu çeşitli mesleklerden yüksek öğrenim mezunlarıdır. Birçoğu, derneğimizin ilgi alanlarına giren konularda yüksek lisans veya doktora derecesine sahiptir; bazıları akademik olarak çalışmış veya hala çalışan kişilerdir. Üyelerimiz arasında orman, çevre, ziraat, kimya, inşaat, gıda gibi mühendislik alanlarının yanı sıra sosyal bilimciler, tıp, eğitim ve hukuk alanında uzmanlar da bulunmaktadır. Derneğimiz, çeşitli araştırma, koruma ve eğitim projeleri gerçekleştirmiştir ve bunları genellikle alanında deneyimli ve bilgili üyelerimiz ve gönüllülerimiz yönetmektedir. Ayrıca, birçok yayın ve kitap da yayınlamıştır. Örnek olarak, “Ankara’nın Ağaç, Ağaççık ve Çalıkları”, “Eski İstanbullu Ağaçlar”, “İç Anadolu’nun Kalıntı Ormanları”, “Türkiye’nin Ardıçları” gibi pek çok kitap basılmıştır.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Anadolu, binlerce yıldır farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış bir coğrafyadır. Ancak, uzun yıllar boyunca süregelen insan etkisi nedeniyle birçok orman alanı yok olmuş ve geride “Kalıntı Orman” adı verilen orman parçaları kalmıştır. Kalıntı ormanlar, genellikle bozkırın ortasında veya dağların tepelerinde, adeta birer ada gibi varlıklarını sürdürmektedir. İç Anadolu Bölgesi, bu süreçlerin en yoğun yaşandığı bölgelerden biridir.

Bununla birlikte; kalıntı orman kavramı kamuoyunda bilinmeyen, ormancılık camiasının gündeminde olmayan bir konuydu. İç Anadolu Kalıntı Ormanları için bir envanter bulunmuyordu ve bu hassas ekosistemlerin korunmasına yönelik hiçbir farkındalık da yoktu.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Kalıntı ormanlar, uzun süredir dernek içerisinde her gündeme geldiğinde bizleri çok heyecanlandıran bir konuydu. Kalıntı ormanları daha yakından tanımak, bilgi üretmek, kamuoyuna tanıtmak ve daha iyi korunmaları için çalışmayı istiyorduk. GEF SGP’nin proje çağrısı, bu isteğimizi hayata geçirmek için çok güzel bir fırsat oldu.

Projenizin amaçları nelerdi?

- Ankara, Çankırı, Kırşehir, Kırıkkale ve Konya illerindeki kalıntı ormanların bir envanterinin oluşturulması,
- Bu envanterden seçilen belirli sayıdaki kalıntı ormanın özelliklerinin belirlenmesi,
- İç Anadolu’nun kalıntı ormanlarını kamuoyuna tanıtmak için kitap ve belgesel hazırlanması,
- Bu hassas ekosistemlerin korunmasına yönelik farkındalığın artırılması.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Projede, kalıntı ormanların yakınındaki köylerde, yöre halkının bu ormanlarla ilişkilerini ve bu ormanlara yaklaşımlarını anlamak için görüşmeler yapıldı. Bu görüşmelerde, standart anket formatından ziyade yarı yapılandırılmış sohbetler yöntemi kullanıldı. Köy yaşantısı ve yöre halkının yaşamı ile bağlantı kurabilen sohbetler geliştirmek, yapılan görüşmenin samimiyetini ve karşılıklı bilgi alışverişini olumlu yönde etkiledi. Derneğimizde bu tür sosyal görüşmeler konusunda deneyimli gönüllülerimizin bulunması, çalışmanın başarısını etkilemenin yanı sıra yeni gönüllülerimizin tecrübe kazanmasına da olanak sağlayarak bize büyük avantaj sağladı. Görüşmelerin, kapsayıcı ve yereldeki toplumsal cinsiyet algısı gözeterilerek gerçekleştirilmesi önemsenmiştir. Bu nedenle kadın ve erkeklerden oluşan geniş bir gönüllü ekibi ile çalışılmıştır.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projenin en önemli çıktıları, “İç Anadolu’nun Kalıntı Ormanları” adlı kitap ve aynı isimle yayınlanan belgesel oldu. Hem kitap hem de belgesel, kamuoyunda yoğun ilgiyle karşılandı ve İç Anadolu’nun kalıntı ormanlarının tanıtılmasına önemli katkı sağladı. Bu etkinin gelecekte de devam edeceği öngörülmüyor.

Proje kapsamında ilgili kurumlar, sivil toplum örgütleri ve yöre halkından temsilcilerin katılımıyla düzenlenen çalıştay, özellikle Orman Genel Müdürlüğü’nün (OGM) ilgili birimleri nezdinde kalıntı ormanlara ilişkin farkındalığın artmasında önemli destek sağladı. Ayrıca, projenin destekçi kurumu olan OGM’den orman şeflerinin ve muhafaza memurlarının bizzat arazi çalışmalarına katılmaları, sahada uygulayıcı kişiler nezdinde kalıntı ormanlara dair bakışın değişmesine yardımcı oldu.

©Kırsal Çevre Arşivi

Ancak, proje sürecinde, orman amenajman planlarında çoğunluğu “orman” olarak işlenen kalıntı ormanların, OGM tarafından “kalıntı orman” fonksiyonuyla tanımlanması hedefine ulaşamamıştır.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Projemizin ana konusu, İç Anadolu’nun kalıntı ormanlarının tanıtılması ve korunmasıdır. Bu ormanların daha geniş bir kitleye tanıtılmasıyla birlikte bölgenin doğa turizmi potansiyeline dolaylı olarak katkı sağlanmıştır.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Projenin ele aldığı konu, daha önce çalışma yapılmadığı için başlı başına yenilikçidir. “Kalıntı orman” kavramı (remnant forest), yeni olmamasına rağmen genel kamuoyunda ve ilgili kurumlarda bilinmeyen veya göz ardı edilen bir kavramdı. Bu sebeple, proje kapsamında bu kavramsal çerçeveyi netleştirmek amacıyla “Kalıntı orman mı, orman kalıntısı mı?” başlıklı bir bilimsel makale de yayınlandı.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Proje kapsamında yayınlanan kitap ve belgesel, kalıntı ormanların tanıtımına katkı sağlamış olmanın yanı sıra, bu ormanların yakınındaki köylerin ve yörelerin tanıtımına da faydalar sağladı. Belgeselin hazırlığı sürecinde köylerde yaşayan yöre halkıyla yapılan röportajlar belgeselde yer aldı ve bu da yörelerin tanıtımına katkı sağladı. Hem kitap hem de belgesel, gelecekte de bu yörelerin tanıtımına katkı sağlamaya devam edecek.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırmaları Derneği, tüm çalışmalarını gönüllülük esasıyla gerçekleştiren bir demokratik kitle örgütüdür. Bu proje kapsamındaki tüm çalışmalar da, toplam 25 dernek gönüllüsünün (farklı yaş ve mesleklerden 12 kadın, 13 erkek) katkılarıyla gerçekleştirildi. Projemizin kapsadığı geniş coğrafyada (Ankara, Çankırı, Kırşehir, Kırıkkale

ve Konya), binlerce kilometre yol kat ederek 43 farklı kalıntı ormanda saha çalışmaları gerçekleştirdik. Bu süreç boyunca birçok yol hikayesi biriktirdik ve zaman zaman gerçekleştirdiğimiz çadırli kamp deneyimi, çalışmamıza büyük motivasyon kattı.

Ayrıca, projenin önemli çıktıları olan kitap ve belgesel hazırlığı ile çalıştay organizasyonu gibi birçok farklı konuda kalabalık bir ekip ile birlikte çalışmanın zorluklarının üstesinden gelerek değerli tecrübeler ve birikimler elde etme şansı bulduk.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Projede karşılaştığımız en önemli zorluklar, coğrafi kapsamın geniş olması ve proje hedeflerinin iddialı olmasıydı. Bu zorlukları sistematik bir yaklaşımla aşmaya çalıştık; örneğin, 5 ilde belirlenen 200 aday kalıntı ormanı öncelik sırasına koyarak çalışmayı 43 öncelikli kalıntı ormanla sınırladık. Ayrıca, büyük bir gönüllü ekibiyle çalışmak da zaman zaman zorluklar yarattı. Bu sorunları aşabilmek için proje başlangıcında ortak bir yöntem

belirlemeye ve organize hareket etmeye özen gösterdik. Bu zorluklar projenin bazı gecikmeler yaşamasına neden oldu ancak amaçlanan proje çıktılarını ulaştık, bu zorlukları unutturdu.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran, önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Özellikle saha çalışmaları ve gerekli izinler konusunda proje destekçimiz OGM'nin olumlu yaklaşımı ve kimi kalıntı ormanlarda orman şeflerinin ve muhafaza memurlarının arazi ekibine eşlik etmesi sahada işlerimizi oldukça kolaylaştırdı. Ayrıca, proje boyunca her başımız sıkıştığında GEF-SGP ekibinin güven veren desteği ve pozitif yaklaşımı proje çıktılarını başarı ile tamamlayabilmemiz için anahtar niteliğindedir. Dahası, 43 kalıntı ormanın çevresinde yapılan onlarca ziyaret ve görüşmeler sırasında köy sakinleri tarafından hep olumlu karşılandık ve iyi ağırlandık. Bu destekleri için de kendilerine ne kadar teşekkür etsek azdır.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Ülkemizde ormanlar üzerindeki baskılar her geçen gün artarken, maalesef çok hassas ekosistemlere sahip kalıntı ormanlarında da tahribatlar yaşanmaya devam ediyor. İç Anadolu'nun ve genel olarak Anadolu'nun

©Kırsal Çevre Arşivi

kalıntı ormanları; envanter, tanıtım, araştırma ve habitat korunması açısından büyük önem taşımaktadır ve daha fazla çalışmaya ihtiyaç bulunmaktadır. "İç Anadolu'nun Kalıntı Ormanları" projemiz, kavramsal açıdan önemli bir çerçeve oluşturmuştur. Ayrıca, projenin hazırladığı kitap ve belgesel gibi çıktılar, bu önemli ekosistemleri daha geniş kitlelere tanıtmaya devam edecek ve yeni çalışmalara ilham kaynağı olacaktır.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Proje tamamlandıktan sonra çeşitli sempozyumlarda sunumlar yaparak ve belgesel gösterimlerine katılarak kalıntı ormanlar konusunda farkındalık yaratmaya devam ettik. Ayrıca, proje kapsamında yayınlanan kitap ve belgesel kamuoyunda ilgi çekmeye devam ediyor. Bu yayınlar, gelecekte de bu ekosistemlerin tanıtılmasına katkı verecektir.

Projenin başka yerlerde uygulanmaya konulmasıyla ilgili bilgimiz olmasa da, benzer nitelikte çalışmaların ilham kaynağı olabileceğini söyleyebiliriz. Ancak, kalıntı ormanların ormancılık teşkilatı tarafından orman amenajman planlarına ayrı bir fonksiyon olarak dahil edilmesi hedefine henüz ulaşamadı.

©Kırsal Çevre Arşivi

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Proje, kalıntı orman kavramı ve bu ormanların coğrafi dağılımı konusunda önemli bir çerçeve ve altlık sağladı. Derneğimiz açısından ise bu proje doğrudan devam niteliğinde çalışmalarını tetiklememiş olsa da, önemli bir birikim oluşmasını sağladı. Bu proje sonrasında, yine GEF-SGP desteği ile “Türkiye’nin Ardıçları” kitabını yayımladık. Ayrıca, GEF-SGP’nin desteğiyle proje destekçisi olan diğer birçok kurumun katkılarıyla “Ankara’nın Anıtsal Ağaçları” projesini hayata geçirdik.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği, tüm çalışmalarını gönüllülük esasıyla gerçekleştirmektedir ve çalışma alanları oldukça kapsamlıdır. Dernek, Ankara’da düzenlediği ve gelenek haline gelen “Dendroloji (Ağaçbilim) Okulu”, “Bozkır Ekolojisi Okulu”, “Orman Ekolojisi Okulu” gibi her kesime açık ve ücretsiz eğitimlerle birlikte farklı

alanlarda araştırma ve yayın faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Ülkemizdeki ekolojik tahribat ve yıkımlara karşı yürütülen yerel mücadelelere bilgi desteği sağlamaktadır. Bu şekilde yaşam alanlarının korunması için kamuoyu oluşturulmasına katkı sağlamaya çalışmaktadır.

İç Anadolu’nun Kalıntı Ormanlarının Tanıtılması ve Korunması Projesi, 5 ilde 43 kalıntı ormanda yapılan incelemeler ve daha fazla sayıda köyde yapılan görüşmeler sayesinde derneğimize eşsiz bilgiler ve deneyimler kazandırdı. Proje sonucunda ortaya konulan eserler, derneğimizin çalışma alanlarında kamuoyu oluşturulmasına çok önemli katkılar sağladı.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Genç araştırmacıların kalıntı ormanlara artan ilgisi, bu ormanların bulunduğu yörelerden halkın ve genel olarak kamuoyunun bu ormanlara daha bilinçli bir şekilde sahip çıktığını görmek bizi mutlu ediyor.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

İç Anadolu'da günümüze ulaşan kalıntı ormanların çoğunluğu insan etkisine nispeten uzak olan dik yamaçlarda ve tepelerin yükseklerinde yer alırken, bazı kalıntı ormanlar ise köylerin hemen yanı başında bulunur. Bunlar, köy halkının bu ormanları kutsal kabul edip koruması sayesinde günümüze ulaşmıştır. Bu tür ormanlardan güzel bir örnek, Konya'nın Bozkır ilçesine bağlı Akçapınar Köyü'nün yakınındaki yaşlı karaçam ormanıdır.

Proje kapsamında Akçapınar'ın yaşlı karaçam ormanını yerinde incelemek ve köyün orman ile ilişkisini araştırmak üzere ziyaret ettiğimizde neredeyse ormandan kovulma tehlikesi atlattık. Sebebi, köy halkının ormanın kesilmesi için rapor hazırlamak üzere gelen bir ekip olduğumuzu zannetmesidir. Görüşmemiz sırasında, korkularının yersiz olmadığını anladık. Orman Genel Müdürlüğü tarafından

bu ormanda kesim yapılmak üzere damgalama girişimi olduğunu ve köy halkının bir sürü uğraş ile bu kesimi durdurduğunu öğrendik. Yaşanan bu hadiselerin ardından, bizim ormanı korumak için orada bulunduğumuza ve yaşlı ağaçların kesilmesi yönünde görüş vermeyeceğimize ikna etmek oldukça zor oldu. Ne söylesek şüpheyle karşılandı. Ormandaki yaşlı karaçamlardan birinin yaşını ölçüp, yaşının 500 civarında olduğunu söylediğimizde dahi "Yani ömrünü tamamladı, kesilsin mi diyebilirsiniz?" diye karşılık aldık. "Hayır öyle değil" diye kendimizi, niyetimizi anlatmaya uğraşırken bu diyalog ve köy halkının ormana böylesine sahip çıkması içten içe mutlu etti.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Herkese açık ve ücretsiz olarak her yıl düzenlediğimiz Dendroloji (Ağaçbilim), Bozkır Ekolojisi ve Orman Ekolojisi okullarımıza bu konulara meraklı tüm okuyucularınızı bekleriz.

İzmir Bayındır Ormanları katılımcı yaklaşımla su fonksiyonlarına göre planlandı!

Bu proje, orman ekosistemlerinin hidrolojik fonksiyonunun orman amenajman planlarına entegrasyonu için gerekli altyapıyı geliştiriyor, teknik kılavuz hazırlıyor ve İzmir Bayındır Orman İşletme Müdürlüğünde 3 örnek orman amenajman planına entegrasyonunu gerçekleştiriyor.

©Yıldırım Lise

Projenin Adı: Ormanların Su Fonksiyonu için Planlama

Proje Yürütücüsü: Doğa Koruma Merkezi Vakfı (DKM) - www.dkm.org.tr Facebook: @DogaKorumaMerkezi
X: @dkm_dogakoruma Instagram: @dogakorumamerkezi
Youtube: @dogakorumamerkezi

Proje Ortakları: Orman Genel Müdürlüğü

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 32.500 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 99.286 USD
Toplam Proje Bütçesi: 131.786 USD

Uygulama Yeri: İzmir

Doğa Koruma Merkezi (DKM) :

2004 yılından beri doğa koruma alanında faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşudur. Doğa Koruma Merkezi'nin amacı; bilimsel yaklaşımları temel alarak, biyolojik çeşitliliğin etkin şekilde korunmasını ve doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde yönetilmesini sağlamaktır. Çalışmalarında koruma biyolojisi disiplini temel alan DKM, bu anlayışın yaygınlaşması için de çaba gösterir. Dolayısıyla, koruma çalışmalarının başarısı ve sürekliliği için kapasitenin artırılması DKM'nin öncelikleri arasındadır.

Doğanın ve çeşitliliğinin korunmasının ancak insanlar ve kurumların iş birliği ve ortak çabası ile gerçekleştirilebileceği fikriyle yola çıkan DKM, 2004 yılından beri ulusal ve uluslararası "ortaklar"ının desteği ile Türkiye'nin dört bir yanında çalışmalar yapmaktadır.

©Doğa Koruma Merkezi

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Dünyamızdaki iki temel kriz olan iklim değişikliği ve biyolojik çeşitlilik kaybı ile hızla artan dünya nüfusu, suya olan talebi etkin yönetebilmek için ormanların su sağlama kapasitesini korumanın ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Ormanlar, suyun kalitesini ve miktarını düzenleyen başlıca ekosistemlerdir. Ormanların hidrolojik fonksiyonlarına göre planlanması, orman yapısının ve kompozisyonunun bu fonksiyonları en üst düzeyde yerine getirmesini amaçlar. Özellikle içme suyu havzalarında yapılan su odaklı orman yönetimi, su kaynaklarının daha maliyet etkin şekilde yönetilmesine imkân tanır.

Baraj havzalarındaki ormanın yapısı, toplanan suyun miktarını etkilemektedir. Fakat, ormanların su fonksiyonlarıyla ilgili yapılan bilimsel çalışmalar ve bu bilgilerin orman amenajman planlarına entegrasyonu konularında ülkemizde çok az örnek vardır.

Bu projenin uygulandığı Küçük Menderes Nehri Alt Havzası, yoğun tarım, hayvancılık ve fidancılık faaliyetlerinin

yapıldığı, su azlığının ve kirliliğinin bulunduğu bir havzadır. Bu projenin uygulama alanı olarak seçilen İzmir Orman Bölge Müdürlüğü Bayındır Orman İşletme Müdürlüğü (OİM), Küçük Menderes Nehri Alt Havzası sınırları içindedir. Bu alt havzanın en önemli sorunlarından biri, tarımsal amaçlı yer üstü ve yer altı sularının aşırı kullanımudur. Orman Genel Müdürlüğü ile yapılan değerlendirmeler sonucunda, Bayındır OİM sınırları içinde yer alan 4 barajdan, mevcut Bayındır Zeytinova (Burgaz) Barajı (30.090 dekar tarım arazisi sulama) ve yapımı devam eden Ergenli Barajı (30.470 dekar tarım arazisi sulama) havzalarını kapsayan Ovacık ve Ilıca Orman İşletme Şeflikleri, çalışma alanı olarak seçilmiştir.

DKM ve OGM iş birliğinde geliştirilen biyolojik çeşitliliğin orman amenajman planlarına entegrasyonu kılavuzu deneyimi ışığında, orman ekosistem hizmetleri ve özelinde su fonksiyonu için bir kılavuza ihtiyacı olduğunu belirleyerek bu projeyi hazırladık.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Son yıllarda, doğa koruma ve sürdürülebilir doğal kaynak yönetiminde ekosistem hizmetleri en önemli konulardan biri oldu. Özellikle ormanlar ve sağladıkları ekosistem hizmetlerinin planlanması ve etkin yönetimi tüm dünyada giderek daha fazla önem kazanıyor. OGM ile iş birliği içinde yaptığımız ekosistem hizmetleri çalışmalarımızda, Türkiye'nin dört bir yanında orman ekosistemleri için en önemli hizmet olarak su yönetiminin ilk akla gelen olduğunu gördük Bunun sürdürülebilir yönetimi için planlara entegrasyonun yapılması gerektiğini belirledik ve OGM'nin ihtiyaç duyduğu bu konuda birlikte çalışmaya başladık.

Bu projeye Akdeniz orman ekosistemi özelinde ormanların su fonksiyonları için uygulama ve planlama yaklaşımını geliştirmeyi ve ilgili mevzuatta yer verilerek ülkemiz ormanları için örnek oluşturmayı hedefledik. Bu hedeflere ulaştığımızı görmek bizi sevindirdi.

Projenizin amaçları nelerdi?

Ana hedef: Arazi bozunumu ve sürdürülebilir orman yönetimi uygulamalarının ülkemizde yaygınlaştırılmasına katkı sağlanması.

Proje hedefi: Küçük Menderes Nehir Alt Havzası'nda sürdürülebilir orman ve tarım yönetimi için ormanların su fonksiyonlarının katılımcı yaklaşımla planlanması.

Proje ara hedefleri:

1. Ormanların hidrolojik fonksiyonunun orman amenajman planlarına entegrasyonu için teknik altyapının hazırlanması.
2. Bayındır Orman İşletme Müdürlüğü'ne bağlı Alaçam, Ödemiş ve Çamyayla Orman İşletme Şefliklerinin orman amenajman planlarına hidrolojik fonksiyonların entegre edilmesi.
3. Alaçam, Ödemiş ve Çamyayla Orman İşletme Şeflikleri orman amenajman planlama deneyiminin yaygınlaştırılması.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Ormanları planlama sürecinde, ormanlarla ilgili kurumların ve özellikle orman köylerinin katılımı önemlidir. Bunun için planlama sürecinin en başında, planlama süreciyle ilgili bilgilendirme ve kurum ile köylerin taleplerini almak için günlük toplantı düzenlenmiştir.

Proje faaliyetleri sırasında, Orman Bölge Müdürlüğü ve Orman İşletme Müdürlüğü uzmanları ilgi göstermiş ve her aşamasına etkin olarak katılım sağlamıştır. Planlama sürecinden önce, bir toplantı ile özellikle planlama sürecinde orman ve fonksiyonlarının ele alınacağını anlatan bir çalıştay düzenlenmiştir. Planlama sürecinde, ilgili köylerde başta orman ve tarım kooperatifleri olmak üzere yapılan görüşme ve değerlendirmelere etkin katılım sağlanmış ve ormanların su fonksiyonları konusunda görüş alışverişi yapılmıştır. Proje sonunda hazırlanan kılavuz, bölge ve ulusal düzeyde etkin olarak dağıtılarak proje deneyimlerinin yaygınlaştırılması için altyapı oluşturulmuştur.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

- Ödemiş, Alaçam ve Çamyayla Orman İşletme Şefliklerinde toplam 74,157 hektar alanda sürdürülebilir ormancılık, tarım ve su yönetimi uygulamaları gerçekleştirilmiştir.
 - Alaçam, Ödemiş ve Çamyayla Orman İşletme Şeflikleri orman amenajman planlarına hidrolojik fonksiyon entegre edilmiştir. Bu planlar, 2021 yılından beri etkin olarak uygulanmaktadır.
 - DKM ve OGM iş birliğinde 500 adet “Hidrolojik Fonksiyonların Orman Amenajman Planlarına Entegrasyonu Kılavuzu” basılmış ve OGM teşkilatında etkin bir şekilde dağıtılmıştır.
- * Hidrolojik Fonksiyonların Orman Amenajman Planlarına Entegrasyonu Kılavuzu’na, www.dkm.org.tr adresindeki yayınlar bölümünden ulaşabilirsiniz.

Sizce projenin bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

DKM ve OGM iş birliğinde hazırlanan “Hidrolojik Fonksiyonların Orman Amenajman Planlarına Entegrasyonu Kılavuzu” adlı yayın, ulusal kılavuz haline getirilerek OGM'nin mali kaynaklarıyla 17 Orman İşletme Müdürlüğündeki orman işletme şefliklerinin ekosistem tabanlı fonksiyonel orman amenajman planlarına entegre edilmiştir.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Doğa Koruma Merkezi tarafından Orman Genel Müdürlüğü iş birliğinde yürütülen , Coca-Cola Vakfı'nın desteğiyle başlayan ve Küresel Çevre Fonu Küçük Destek Programı (GEF SGP) desteği ile devam eden “Ormanların Su Fonksiyonu İçin Planlama Projesi” kapsamında, su verimi ve toprak kaybı aynı düzeyde ele alınarak modeller geliştirildi. Bu modellerin sonuçları, mikro havza ve

meşcere bölmecikleri düzeyinde değerlendirilmiş ve orman amenajman planlarına entegrasyonu sağlanmıştır. Bu entegrasyon çalışmasında, ilk defa uygulama önerileri detaylı olarak (orman bölmecikleri düzeyinde) belirlenmiş ve her bir orman birimi için su verimi ve toprak kaybı riski hesaplanmıştır. Toprak erozyonu riskinin yüksek ve su tutumunun düşük olduğu ormanlar, hidrolojik fonksiyon etkinliğinin iyileştirilmesi gereken hassas ormanlar olarak tanımlanmıştır. Hassas ormanlar; orman yapısı, toprak yapısı ve topografik özelliklerine göre risk gruplarına ayrılmıştır. Ardından, uygun orman yapısı belirlenmiş ve özellikle hassas ormanlar için, orman birimlerini uygun orman yapısına kavuşturacak uygulama reçeteleri hazırlanmıştır. Bu reçeteler, merkezi ve yerel çalışma gruplarına sunulmuş ve görüşleri alınmıştır. Yapılan arazi çalışmalarıyla model doğrulamaları da yapılmıştır. İlgili reçete ve haritalar, orman amenajman planlama heyeti ile paylaşılmış ve orman amenajman planlarının ilgili tablo ve bölümlerine entegre edilmiştir.

**Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu?
Bu sorunları nasıl çözdünüz?**

Proje çalışma dönemimiz ile orman amenajman planlama heyetinin çalışma dönemleri farklı olduğu için, çalışmalarımızı yakın iletişim kurarak yürüttük. Çalışmalarda toprak erozyonu ve su verimi modelleme çalışmalarını iki kere yaptık. Bu iki aşamalı çalışmanın kapsamı şudur;

1. Orman amenajman planlama heyeti arazi çalışmalarına başlamadan önce, hassas orman alanlarına bakabilmelerini sağlamak.
2. Güncel orman haritası üretildikten sonra su verimi ve toprak erozyonunu daha doğru hesaplayabilmek ve uygulama önerileri geliştirebilmek.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Kılavuzdaki önerilerin uygulanması ve bu yaklaşımın yaygınlaştırılması için OGM ile görüşmeler yaptık ve bu eylemlerin stratejilerinde yer almasını sağladık. OGM, mali kaynaklarını bu çalışmalar için kullanmaya başlamış olup, ayrılan bütçe ve uygulama alanı her sene artmaktadır.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

“Hidrolojik Fonksiyonların Orman Amenajman Planlarına Entegrasyonu Kılavuzu” yayınlanıp OGM teşkilatında etkin olarak dağıtıldığında, ormanların su fonksiyonlarına olan ilginin arttığını gördük. DKM ve OGM internet sitelerinden

©Yıldray Lise

de ulaşılan bu doküman, ulusal bir kılavuz haline geldi. Bu kılavuz, 2021 yılından beri OGM mali kaynaklarıyla 17 Orman İşletme Müdürlüğündeki orman işletme şefliklerinin ekosistem tabanlı fonksiyonel orman amenajman planlarına entegre edildi. Bu kapsamda hazırlanan planların sayısı her sene artmaktadır. Orta dönemde, ülkemizdeki tüm orman ekosistemlerinde bu yaklaşımın uygulanması hedeflenmiştir.

Sizin ve kurumunuzun konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Ormanların sürdürülebilir yönetiminde biyolojik çeşitlilik ve ekosistem hizmetlerinin entegrasyonu yaklaşımını, OGM ile iş birliği içinde geliştirdik. Bu yaklaşımın ülkemizdeki tüm ormanlık alanlarda uygulanması hedefimize emin adımlarla ilerlediğimizi görmek bizi mutlu ediyor.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Bir projenin etkilerini, ülkemizin farklı bölgelerindeki

orman ekosistemlerinde görmek doğa koruma camiası için oldukça önemlidir. Küçük bir başlangıcın nerelere ulaştığını görmek bizi mutlu ediyor. Kurumsal hedeflerimize ulaşırken devlet kurumları ve yerel kurumlarla iş birlikleri yapmak oldukça önemli; bu iş birliklerinin etkileri, orta ve uzun vadede daha çok oluyor. Bu etkileri görmek, çabalarımızın ve emeklerimizin karşılığını aldığımız anlamına geliyor. Bazen azalan umuduz, böylece yeniden artıyor.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Evdeki çeşmeyi açınca akan suyun nereden geldiğini biliyor musunuz? Birçok şehrimizin suyu, çevresindeki ormanlardan ve korunan alanlardan geliyor. Bu alanların korunması ve sürdürülebilir yönetimi, iklim değişikliğinin etkilerine uyum kapasitemizin artması ve su kıtlığıyla mücadelede en temel araçlarımızdır. Ormanlarımızın değerini bilmek ve onları korumak hepimizin görevidir.

Küçük balıkların yanındayız!

Bu projeye Beyşehir Gölü Havzası'nda bulunan nesli tehlike altındaki içsu balıkları için koruma mekanizmaları geliştirildi, bölgesel ve ulusal seviyede tanınırlıkları arttı.

Projenin Adı:

Beyşehir Gölü Havzası'ndaki Nesli Tehlike Altındaki Balık Türlerini Koruma Projesi (Faz 1)
Beyşehir Gölü Havzası'ndaki Nesli Tehlikede Balıklar Koruma Planı Uygulama Projesi (Faz 2)

Proje Yürütücüsü:

Doğa Derneği - www.dogaderneği.org Facebook: @dogaderneği Instagram: @dogaderneği
X: @dogaderneği Youtube: @dogavision

Proje Bütçesi:

GEF SGP Mali Destek Miktarı: 37.000 USD + 12.400 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 50.965 USD +13.000 USD
Toplam Proje Bütçesi: 87.965 USD + 25.400 USD

Uygulama Yeri:

Dedegöl Dağları ve Beyşehir Gölü (Konya)

Doğa Derneği:

2002 yılında kurulan Doğa Derneği, kurulduğu günden bu yana, binlerce üyesi ve gönüllüsüyle yaşamın benzersiz çeşitliliğini anlamak ve korumak için çalışıyor. Doğanın haklarını savunan herkes; hiçbir dil, din, ırk veya siyasi görüş ayrılığı gözetmeden, Doğa Derneği'nin üyesi veya gönüllüsü olabilir. Bu nedenle Dernek tabanı, öğrencilerden köylülere, araştırmacılardan sanatçılara, gezginlerden kuş gözlemcilerine ve aktivistlere kadar uzanan geniş bir ağdan oluşuyor.

Türkiye'de "Doğa Ana Hakları Evrensel Beyanname"ni tanıyan kuruluşlardan biri olan Doğa Derneği'nin ufkü, doğanın korunmasının gerekli olmadığı bir dünya. Bu doğrultuda; bilimsel çalışmalarla, sokak hareketlerine katılarak, ortaklıklar kurarak, kamuoyu oluşturarak, şarkı söyleyip masal dinleyerek, nehir gibi akararak çoğalıyoruz.

Dernek, uluslararası bir bilim ekibi ile birlikte "Önemli Doğa Alanları" yöntemini ortaya koydu ve 2004 yılında yayınladı. 2006 yılında Türkiye'nin "Önemli Doğa Alanları" kitabını hazırladı. Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN), geliştirdiğimiz Önemli Doğa Alanı yöntemini daha da geliştirerek korunan alanların belirlenmesi için uluslararası standart olarak kabul etti.

Yüzden fazla ülkedeki ortaklarıyla geniş bir doğa koruma ağı olan Dünya Kuşları Koruma Kurumu'nun (BirdLife International) Türkiye ortağı olan Doğa Derneği, hem yerel hem de uluslararası ölçekte pek çok projeye imza attı.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

1950'li yıllarda başlayan bataklık kurutma çalışmaları, sulak alanların tarım alanlarına dönüştürülmesi, drenaj çalışmaları, barajlarla nehirlerin ve derelerin önünün kesilmesi, havzalar arası su transferi gibi yanlış tarım ve su politikaları nedeniyle Anadolu sulak alanları yıllardır yok ediliyor, kurutuluyor.

Anadolu'nun sulak alan biyolojik çeşitliliğinin korunmasına katkı sağlamak, Beyşehir Gölü Havzası'nda bulunan nesli tehlike altındaki içsu balıkları için koruma mekanizmalarının geliştirilmesi, bu türlerin bölgesel ve ulusal seviyede tanınırlıklarının artırılması için bu projeye ihtiyaç duyulmuştur.

Beyşehir Gölü Önemli Doğa Alanı

Anadolu'nun en büyük tatlı su gölü olan Beyşehir Gölü ve gölün su toplama havzası, 12 önemli balık türü ile Beyşehir Gölü Önemli Doğa Alanı'nı (ÖDA) oluşturmaktadır. Beyşehir Gölü, sahip olduğu biyolojik çeşitlilik ve insan etkinlikleri açısından büyük önem taşımaktadır. ÖDA, göl aynası, gölü çevreleyen bataklık ve sazlık alanlar, bozkırlar, tarım alanları ve meşe ormanlarından oluşmaktadır. Göl ve çevresi, zengin bir sucul bitki örtüsüne sahiptir. Kuzey, güney ve batıdaki dağlar, İç Anadolu'ya özgü meşe ormanları ve yer yer bozkırlarla kaplıdır. Göl içerisinde yükseklikleri 20–50 metre arasında değişen 33 ada bulunmaktadır.

Eflatunpınar Hitit Su Anıtı

Bu balık türlerinin yaşam alanlarının, çeşitli çalışmaların planlama aşamasında göz önünde bulundurulması, türlerin varlığının devamı açısından son derece önemlidir. Bunun için balık türlerinin önemi, mevcut durumu, türlere yönelik tehditler ve türlerin korunmasına yönelik ulusal ve uluslararası mevzuat konusunda yeterli bilgiye sahip olunması gerekmektedir.

IUCN Kırmızı Liste ölçütlerine göre; alanda bulunan balık türlerinin yedisi tehlikede (EN), ikisi hassas (VU), ikisi tehlike altına girmeye yakın (NT) ve biri yeterli veri yok (DD) olarak sınıflandırılmaktadır (Tablo 1). Bu türler dışında dünya üzerinde sadece Beyşehir Gölü'nde yaşayan göğce balığının (*Alburnus akili*) nesli, uzmanlara göre tamamen tükenmiştir.

Önemli Doğa Alanı kriterlerini sağlayan tatlısu canlılarını barındıran alanların, 84'ü balık olmak üzere 117 tür ile değerlendirmeleri yapılmaktadır. Bir sulak alanın ÖDA olarak tanımlanabilmesi için bu 117 türden birini bile barındırması yeterlidir. Beyşehir Gölü Havzasında ise ÖDA kriterleri kapsamındaki 84 balık türünden 12'si yaşamaktadır. Bazılarının Türkçe ismi bile olmayan bu türler, Beyşehir ve çevresinde yılan balığı, siraz, kızılkanat, yağ balığı, kaya balığı olarak bilinmektedir.

Tür ismi	IUCN Kırmızı Liste Ölçütü
<i>Alburnus akili</i>	EX/Nesli Tükenmiş
<i>Anatolichthys anatoliae</i>	NT/Tehlike Altına Girmeye Yakın
<i>Capoeta mauricii</i>	EN/Tehlike Altında
<i>Chondrostoma beysehirense</i>	EN/Tehlike Altında
<i>Cobitis battalgilae</i>	EN/Tehlike Altında
<i>Cobitis bilseli</i>	EN/Tehlike Altında
<i>Gobio battalgilae</i>	DD/Yeterli veri yok
<i>Gobio microlepidotus</i>	VU/Hassas
<i>Garra kemali</i>	EN/Tehlike Altında
<i>Oxynoemacheilus atili</i>	NT/Tehlike Altına Girmeye Yakın
<i>Pseudophoxinus anatolicus</i>	EN/Tehlike Altında
<i>Pseudophoxinus hittitorum</i>	EN/Tehlike Altında
<i>EN/Tehlike Altında</i>	VU/Hassas

Doğa koruma çalışmalarında endemik içsu balıklarına yönelik tehditlerin yeterince gündem oluşturulmaması, bu çalışmanın ana motivasyonunu oluşturmaktadır. İçsu balık türleri açısından zengin bir coğrafya olan Anadolu'nun bu konuda yerinde ve yerelle bir koruma politikasının bulunmaması, bu çalışmayı gündeme getirmiştir.

Beyşehir halkının yaşadığı bölgeyle balıklar ve su kaynakları üzerinden kurduğu ilişki, başka yerel koruma çalışmalarına örnek oluşturabilecek altyapı varlığını göstermiştir. Ekosistemdeki üretim desenleri ile alandaki endemik içsu balıklarının yaşamı arasındaki bağın güçlü olması, projeyi sağlam bir temele oturtmuştur.

Projenizin amaçları nelerdi?

Proje ile Beyşehir Gölü Havzası'nda bulunan nesli tehlike altındaki içsu balıklarının;

- Neslinin devamı için korunması,
- Yerel ev sahipliğinin güçlendirilmesi,
- Koruma mekanizmalarının geliştirilmesi,
- Bölgesel ve ulusal seviyede tanınırlıklarının artırılması amaçlanmıştır.

Tüm bu amaçlar doğrultusunda Beyşehir Gölü Havzası'ndaki Nesli Tehlike Altındaki Balık Türlerini Koruma Planı hazırlanmıştır.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Bölgedeki karar vericiler ve yerel paydaşların, sahiplenici ve katılımcı tavrı, çalışmaların daha kolay uygulanmasına destek olmuştur. Projeden sonraki dönemde de Doğa Derneği'nin bölgeden çıkmamasının,, kendi yürüttükleri koruma çalışmaları açısından kolaylaştırıcı olacağını her daim

vurgulamışlardır. Projenin alan içerisinde sahiplenilmesi ve daha fazla kişiye ulaşması için yardımcı olmuşlardır.

Yöre insanının sosyo-ekonomik ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran halk tabanlı koruma çalışmaları, doğa korumanın en etkili yöntemlerinden biridir. Böylece koruma ekibi veya statüler olmadığında bile koruma çalışmaları yerel halk tarafından devam ettirilebilir.

Balıkçılar, üretimlerini geleneksel yöntemlerle devam ettirmeleri için desteklenmiştir. Balık çeşitliliğinin ve dolayısıyla Beyşehir Gölü Önemli Doğa Alanı'nın biyolojik çeşitliliğinin kalıcı hale getirilmesi üzerinde durulmuştur.

Yapılan kahvehane ziyaretleri, birebir görüşmeler, toplantılar ve kamu kurumlarına yapılan ziyaretler, paydaşların dahil olmasını destekleyecek biçimde karşılıklı öğrenme üzerine kurulan bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

© Mahmut Koyaş

© Mahmut Koyaş

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projede türlerin habitatları izlenmiş, türlere ve yaşam alanlarına yönelik tehditler ortaya konmuş, yerel halkla birebir görüşmeler ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında hazırlanan Beyşehir Gölü Havzası'ndaki Nesli Tehlike Altındaki Balık Türlerini Koruma Planı karar vericiler paylaşılmıştır. Planda önerilen faaliyetler türlerin geleceğinin devamlılığının sağlanması açısından önem taşımaktadır.

1. Faz

- Etkilenen yöre halkı tarafından korunan alanın miktarı: 153.700 ha
- Koruma durumu iyileşen önemli ekosistem miktarı: 546.200 ha
- Sürdürülebilir yönetim uygulamaları gerçekleştirilen nehir/göl havzası alan miktarı: 546200 ha
- Koruma statüsü iyileşen öncelikli tür sayısı: 12
- Proje katılımcı sayısı: 100 kadın ve 200 erkek
- SGP projeleri sayesinde kurulan veya kayıt altına alınan STK ve sivil inisiyatif vb. sayısı: 3 (Beyşehir Birliği Göl Çevre Ve Doğa Koruma Derneği, Beyşehir Kültür ve Turizm Derneği, Beyşehir Su Ürünleri Kooperatifi)
- Doğrudan destek gören katılan/katkı veren yöre insanı sayısı: 500
- Magma Dergisi ve diğer yazılı basın kuruluşları yoluyla projede korunan türler hakkında bilgi edinen insan sayısı: 25.000
- Doğa Derneği ve Magma Dergisi'nin sosyal medya araçları üzerinden bilgi edinen insan sayısı: 30.000
- Proje filmi aracılığıyla bilgi edinen insan sayısı: 30.000
- ÖDA ve balık türleri hakkında koruma bilgi ve pratiği edinen yerel yönetim ve üniversite sayısı: 11

© Cansu Kabakçı

- ÖDA ve balık türleri hakkında bilgi edinen yerel STK sayısı: 2
- Proje faaliyetlerinden, görüşülen uzmanlardan bilgi edinerek kapasite artırımı yapılan yerel insan (balıkçı, akademisyen, stk çalışanı, yerel yönetim çalışanı gibi) sayısı: 75
- Doğa Derneği'nde balık koruma çalışmaları hakkında bilgi edinen insan sayısı: 25
- Doğa Derneği'nde balık koruma konusunda uzmanlaşan insan sayısı: 4

2. Faz

- Koruma statüsü iyileşen öncelikli tür sayısı: 10
- Proje katılımcı sayısı: 6 kadın 130 erkek
- SGP projeleri sayesinde kurulan veya kayıt altına alınan STK ve sivil inisiyatif sayısı: 2
- Doğrudan destek gören katılan/katkı veren yöre insanı sayısı: 200
- Projede korunan türler hakkında bilgi edinen yöre insanı sayısı: 200

- Doğa Derneği'nin sosyal medya araçları üzerinden bilgi edinen insan sayısı: 5.000
- Proje filmi aracılığıyla bilgi edinen insan sayısı: 5.500
- ÖDA ve balık türleri hakkında koruma bilgi ve pratiği edinen yerel yönetim ve üniversite sayısı: 8 (Konya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Tarım ve Orman Bakanlığı Su Ürünleri Araştırma Enstitü Müdürlüğü, Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat Turizm Bölümü, Beyşehir İlçe Tarım, Beyşehir Belediyesi, Beyşehir İlçe Jandarma, Derebucak Belediyesi, Beyşehir DKMP)
- ÖDA ve balık türleri hakkında bilgi edinen yerel STK sayısı: 2 (Beyşehir Hüyük Derebucak Kültür ve Yardımlaşma Derneği ve S.S. Akçabelen Tarımsal Kalkınma Kooperatifi)
- Proje faaliyetlerinden, görüşülen uzmanlardan bilgi edinerek kapasite artırımı sağlanan yerel insan (balıkçı, akademisyen, stk çalışanı, yerel yönetim çalışanı gibi) sayısı: 200
- Doğa Derneği'nde balık koruma çalışmaları hakkında bilgi edinen insan sayısı: 15
- Doğa Derneği'nde balık koruma konusunda uzmanlaşan insan sayısı: 2

- Göldeki balık ekosisteminin korunmasıyla, balıkçılıktan geçimini sağlayan insan sayısı: 100
- Proje tanıtımı ile Beyşehir gölünün tanınması sonucunda yöredeki iç turizmin artışından ekonomik olarak etkilenen tesis, otel sayısı: 2

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Bölge balıkçıları, çalışmalara bilgi desteği vermekten hiç bir zaman kaçınmamıştır. Yöre halkı proje çalışanlarını kendi aile bireyleri gibi sahiplenmiş ve kapılarını açmıştır. Bölge karar vericileri, proje faaliyetlerine ve koruma çalışmalarına inanmış, belli bölgeler için alınması gereken izinleri her zaman kolaylıkla sağlamışlardır

Bölge halkı tarafından da kabul gören ortak söylem sloganları:

- “Küçük Balıkların Yanındayız”
- “Beyşehirli 12 Balık”
- “Beyşehir'in (Gölü'nün) Nadir Balıkları”

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Beşşehir Gölü Havzası’ndaki içsu balıklarının önemi, yerel bilgiler ilk kez harmanlanıp bir araya getirilmiştir. Tüm bilgilerle Beşşehir Gölü Havzası’ndaki Nesli Tehlike Altındaki Balık Türlerini Koruma Planı oluşturulmuş ve uygulanmıştır. Projenin birinci ve ikinci fazı sadece sayısal verilere değil aynı zamanda geleneksel ekoloji bilgisinin de dahil olduğu interdisipliner çalışmalardır. Bu yöntemle koruma çalışmalarının yerinde ve yerelde devamlılığının sağlanması amaçlanmıştır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Beşşehir Gölü’nün nesli tehlike altındaki balık türleri ve gölün bu türler için önemi, Beşşehir ve çevresinin değerleri konularının kamuoyunun da gündemine taşımak için çalışılmıştır. Bunun için Beşşehir Gölü’nün Nadir Balıkları Toplantısı ve basın gezisi gerçekleştirilmiştir. Balıkçılarla sohbetler ve röportajlar yapılmıştır. Akçabelen Köyü’nde basın mensupları ve balıkçılara hala geleneksel yöntemle üretimi yapılan Akçabelen fasulyesi tanıtılıp, ikram edilmiştir. Bölge, göl ve göl yaşayan türler ulusal ve yerel basında yer almıştır. Magma Dergisi’nde bu konuda bir makale yayınlanmıştır.

©Mahmut Koyaş

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Proje faaliyetleri gerçekleştirilirken özellikle yapılan birebir görüşmelerde kadınlarla vakit geçirip onlardan öğrenmeye özen gösterilmiştir. Proje çalışanlarının seçiminde de aynı özen gösterilmeye çalışılmıştır. Beşşehir Gölü ve Balıkçılık Paneli’nde kadın davetlilerin katılımının yüksek olması konusunda hassas davranılmaya çalışılmıştır. Panelde GEF SGP tarafından desteklenen “Anadolu’ya Ağ Atanlar: Kadın Balıkçılar Projesi”nin koordinatörü Esra Kartal, yaptığı sunumla Beşşehir Gölü’nün aile balıkçılığı ve kadın balıkçılar için önemini aktarmıştır.

Nadir balıkların yaşam alanlarındaki tehditlerin azaltılması ve engellenmesi için yapılan yüz yüze görüşmelerde ve alandaki su kullanım biçiminin değişmesi konularında yapılan görüşmeler, kadınlarla daha olumlu geçmiştir. Kadınlarla birlikte yapılan çalışmaların daha fazla çarpan etkisine sahip olduğu ve sürdürülebilir bir yöntem olduğu gözlenmiştir.

© Cansu Kabakçı

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Projenin hedefi Beyşehir Gölü Havzası'nda bulunan nesli tehlike altındaki içsu balıklarının korunmasıdır. Proje süresince tüm faaliyetler, bu hedefin özünden uzaklaşmadan gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Beyşehir Gölü Havzası çok büyük bir alandır ve çok çeşitli sorunlarla karşı karşıyadır. Bu nedenle çalışırken ciddi sorumluluk ve çaba gerektiren bir alandır.

Proje süresince yöre halkı tarafından en çok dile getirilen sorunlar; Beyşehir Gölü'nden tarımsal sulama amacıyla Çumra Ovası'na su verilmesi sebebiyle göldeki su seviyesinin azalması ve yasadışı bir yöntem olan elektroşokla balık avlanmasıdır. Bölgede çalışırken bu sorunların çözümü içinde kaybolup konunun aslı olan nesli tehlike altındaki içsu balıklarının korunması hedefinden uzaklaşmamaya çalıştık. Yöre halkı, nesli tehlike altındaki içsu balıklarının yok olmaya yüz tutması sorununu da projeye gündemine alıp bu yöndeki iyileştirme çabalarını desteklemeye başlamıştır.

Proje ekibinin kadın ağırlıklı oluşturulması, karşılaşılabilecek herhangi bir aksaklıkta daha kolay çözüm bulunabilmesini kolaylaştırmıştır. Yerel paydaşlarla birlikte hareket etmek, hem projenin bölgede sahiplenilmesini hem de faaliyetlerin daha sağlıklı ve sorunsuz ilerlemesini sağlamıştır.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Yerel halkın proje faaliyetlerini uygularken gösterdiği ilgi ve destek, bu çalışmanın daha kolay ilerlemesini sağladı. Kurumlarda görüştüğümüz kişilerin özel ilgi alanlarının balıkçılık olması ve havzadaki doğal su kaynakları hakkındaki bilgileri, çalışmayı kolaylaştıran bir diğer unsurdur. Projeye destek olan kişilerin iletişim ağının geniş olması ve yerel liderlere ulaşabilmeleri, çalışmaların etki alanı genişletmiştir.

©Mahmut Koyaş

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Yereldeki doğa koruma grupları, içsu balıkları için koruma çalışmalarını gündemde tutma ve etkiyi yayma konusunda bölge belli bir kapasiteye ulaşmıştır. Yerel halkın içsu balıklarının korunması ve devamlılığının sağlanması konusunda farkındalığı artmıştır. Bu alanla ilgili çalışmaların devam etmesi gerekmektedir.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Beyşehir Belediyesi konuyla ilgili tanıtım çalışmalarına devam etmektedir. İ balıkların tanıtımı için bölgeye yerleştirilen tabela ve levhaların bakımı, kurum tarafından sağlanmaktadır. Bu bölgeyi ziyaret edip tabelalar sayesinde içsu balıkları hakkında bilgi alan kişiler, daha detaylı bilgi almak ve destek olmak için Doğa Derneği ile iletişim kurmaktadır.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Proje, Türkiye’de Gller Bölgesi’nde içsu balıkları konusunda çalışan akademisyenlerle bir ilişki ve işbirliği başlatmamızı sağlamıştır. Beyşehir Glu özelinde başlayan bu ilişki Burdur, Salda ve Marmara göllerinde devam etmektedir.

Doğa Derneği’nin Türkiye’nin önemli Doğa Alanları çalışmasına göre; en fazla tehlike altında olan tür grubunun içsu balıkları olmasından dolayı bu projeyi hazırladık. Beyşehir Glu’ndeki çalışma bize içsu balıklarının çok hızlı yok olduğunu gösterdi. Bu nedenle

© Cansu Kabakçı

© Cansu Kabakçı

Önemli Doğa Alanları'nın içsu balıkları açısından hızlıca güncellenmesi gerektiğine karar verip bu konuda çalışmaya başladık.

Projenin bir diğer çıktısı da içsu balıklarıyla dolaylı olarak ilişkisi olan coğrafi işaretli Akçabelen fasulyesini, Doğa Derneği'nin Yavaş Dükkan ağına katmak oldu. Akçabelen fasulye için üretimin, doğa dostu ve geleneksel yöntemlerle, minimum su tüketimiyle yapılması bu çalışmanın nedeni oldu.

Ayrıca bölgedeki bir kuş gözlem topluluğunun aktif hale gelmesine destek olduk. Toplulukla hala iletişim halindeyiz ve bu topluluk çalışmalarına devam ediyor.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Bu proje, Doğa Derneği'ne yeni bir perspektif kazandırmıştır. Doğa Derneği, Beyşehir Gölü'nde edindiği deneyimle artık çalıştığı tüm sulak alanlarda içsu balıklarını da çalışma konuları arasına almaktadır. Bu projenin Doğa Derneği'ne kattığı en yeni konu; Derneğin sulak alanlar için yürüttüğü iletişim ve savunuculuk çalışmalarında daha çok kuş türlerini ön plana çıkarırken artık Türkiye'nin içsu balıkları açısından önemini de anlatır hale gelmesidir. Bu, Derneğimizde stratejik olarak bir fark yaratmakla birlikte, ekibimizi geliştiren yeni bir bakış açısı kazandırmıştır.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Küçük destekler ve farkındalık çalışmaları sayesinde konuya olan ilgiyi ve olumlu geri dönüşleri görmek, çalışmalarımız konusunda hevesimizi artırdı.

© Onur Durma

Doğa ve insan, engelleri ortadan kaldırabilir!

Bu proje, doğa ve insanın bir bütün olarak ele alındığında engellerin ortadan kalkabileceğini ortaya koydu.

© Proje Arşivi

- Projenin Adı:** Beyşehir Doğasının Tanıtılması
- Proje Yürütücüsü:** Ereğli Sevgi Down Cafe Özel Sporcular Gençlik ve Spor Kulübü Derneği (Ereğli Down Cafe Society) - www.kedc.gen.tr
- Proje Ortakları:** Beyşehir Belediyesi
- Proje Bütçesi:** GEF SGP Mali Destek Miktarı: 15.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 4.400 USD
Toplam Proje Bütçesi: 19.400 USD
- Uygulama Yeri:** Beyşehir (Konya)

Ereğli Sevgi Down Cafe ve Özel Sporcular Gençlik ve Spor Kulübü Derneği:

Down sendromlu ve zihinsel engelli gençlerin sportif faaliyetler, istihdam, sosyalleşme gibi ihtiyaçlarına destek verme ve toplumun engelli bireyler konusundaki farkındalık düzeyini artırmak amacıyla kurulmuştur.

Dernek, özel eğitim alanında uzman olan ve ilk niteliğinde çalışmaları bulunan Abdül Vefa Demirkıran'ın öncülüğünde Konya'nın Ereğli ilçesinde kurulmuştur.

Beyşehir Gölü Milli Parkı (BGMP):

Bünyesinde sulak alanlar, adalar, ormanlar ve farklı ekosistemler barındıran, hayati öneme sahip Beyşehir Gölü ve yakın çevresi ülkemize has (endemik) pek çok bitki ve hayvan türüne de ev sahipliği yapmaktadır. Milli Park sınırları içinde 85 familya, 305 cins, 545 tür, 140 alt tür ve 54 varyete yer almaktadır. Milli Park sınırları içinde bulunan 560 taksonun 88'i endemiktir. Lübnan sediri, adi ardıç, katran ardıcı, göknar, karaçam, kermes meşesi, dişbudak, ceviz, karadut, erkek eğreltiotu, dağ lalesi, haşhaş, boyacı kökü, adaçayı, kardelen, sıklamen ve sarıkokulu, Milli Parkta ve yakın çevresinde yayılış gösteren bazı önemli bitki türleridir (Kaynak: www.konyakultur.gov.tr).

Barındırdığı flora ve fauna bakımından Türkiye'nin en önemli ve hassas birkaç ekosisteminden biri olan BGMP, Konya'nın Akdeniz Bölgesi'ne giren kesimindedir. Torosların ardında, Göller Yöresinde, başka bir deyişle Akdeniz ile Orta Anadolu'nun geçiş kesiminde yer alır. Bölgede bitki sosyolojisi birliklerinin tespit edilmesi ihtimali bulunmaktadır. Nitekim bölge, Tuz Gölü'ne ve oradan Afyon'a uzanan alyansa (Aydoğdu, M.; 2016) yakındır. İvriz çayı, bu yörede korunması gereken bir diğer doğal alandır.

Beyşehir Gölü:

Ramsar Sözleşmesine göre Uluslararası Öneme Sahip bir Sulak Alan,

Kızıldağ (Isparta; 59, 400 ha) ve Beyşehir (Konya; 88,750 ha) Milli Parkları(1993),

Önemli Kuş Alanı ve Önemli Bitki Alanı(WWF Türkiye),

Doğal SİT Alanı (Isparta 1988, Konya 1991),

İçme ve Kullanma Suyu Koruma Sahası, olarak farklı idari ve yasal statüler altında korumaya alınmıştır.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Akdeniz ile Orta Anadolu'nun geçiş kesiminde yer alan Beyşehir Gölü Milli Parkı (BGMP)'de tabii yapısı, barındırdığı flora ve fauna zenginliği ve gelişen ulaşım imkanları ile son yıllarda rekreasyon faaliyetlerinin artmakta olduğu görülmektedir.

Gölün güneybatı kıyısında bulunan Yeşildağ Mahallesi'nin çevresinde bulunan piknik ve plaj gibi rekreasyon alanlarının varlığı nedeniyle eko-turizm faaliyetleri gelişim göstermektedir. Dolayısı ile bu alanda ziyaretçi sayılarının artacağı öngörülmektedir. Ayrıca, Yeşildağ ile gölün güneybatısında yer alan Kurucuova Mahallesi arasındaki yaklaşık 80 km² genişliğindeki alan, Akdeniz ve İran Turan fitocoğrafik bölgeleri arasındaki geçiş kuşağında yer aldığı için ilginç, zengin bir floraya sahiptir (Serin, M., Çetik, A. R.;1984).

Beyşehir Gölü Havzasında yapılacak uygulamaları bağlayan ulusal yasa, yönetmelik ve tüzükler ile uluslararası sözleşmeler bulunmaktadır. Bu denli çeşitli ve güçlü koruma mevzuatına ve ilgili kurumlarca yürütülen çalışmalara rağmen, onaylı bir yönetim planı bulunmamaktadır. Havza için turizm, tarım, doğa, ekonomi konularıyla ulusal eylem planlarına hizmet eden ilkeler belirlenmemiştir. Ekosistem servislerini belirlemeye dönük biyoçeşitlilik göstergelerinin ve biyoçeşitlilik etki değerlendirmesinin bulunmadığı görülmektedir.

Bu zengin yörenin metapopülasyonlar ve habitat bağlantıları arasında gerek gözle görünen biyofiziksel ilişkileri gerekse faunanın kullanım ve floranın yayılışı, detaylı incelenmelidir. Bunun için bölgenin mikro ölçekte planlaması önemlidir. Klasik, mekânsal (fiziki) planlama ve envanter, tür tespiti projelerinin ötesinde alanın korunması, özellikle de bu ağır iklim değişikliği tehdit döneminde zorunludur.

Bu nedenlerle öncelikli olarak bu bölgedeki floranın tespit edilmesi ve türlere, habitatlara ve yöre insanının davranışlarına, değerlerine, sosyo-ekonomik faaliyetlerine uygun yönetim metotlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

BGMP için rekreasyonel faaliyetlerin (doğa yürüyüşü, fotoğrafçılık, kuş gözlemciliği, sportif olta balıkçılığı, kamping vb) geliştirilmesinin; bölgenin doğası hakkında bilginin artırılması, doğa korumanın desteklemesi, yaban hayatının ve gen rezervlerinin muhafazası için çok önemli faydaları bulunmaktadır.

Beşşehir Doğasının Tanıtılması projemizle Beşşehir Gölü ve çevresinin korunması, geliştirilmesi, tanıtılması hedeflenmiştir. Ayrıca Yeşildağ ve Kurucuova arasındaki antropojenik etkiye sahip olan bölgede floranın tespiti, tanıtılması ve korunması hedeflenmiştir.

Proje, zihinsel engelli ve Down sendromlu gençlerin de içinde bulunacağı bir yaklaşımla planlanmıştır. Dolayısıyla, “engellilik konusunda oluşturulacak farkındalık, çevre konusunda birlikte çalışılmalıdır” düşüncesiyle hareket edilmiştir. Zihinsel engelli gençlerin istihdamını desteklemek adına tarım ve bahçecilik alanındaki eğitimler de ihtiyaç olarak ele alınmıştır.

Projeye katkı sağlayanlar:

Beşşehir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonu

Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu

Ereğli Anadolu Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği (ANFODER)

Metin Yılmaz, Beşşehir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Özel Büro Öğretmeni ve Proje Danışmanı

Projenizin amaçları nelerdi?

- Proje çalışma alanı olarak öngörülen sahada ve göl içindeki adalarda lokal floranın mevcut durumu ve yayılış sınırlarının belirlenmesi ve envanterin güncellenmesi, flora üzerindeki tehditlerin ve alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi, türlerin tehlike kategorilerinin değerlendirilerek gerekli görülen değişikliklerin önerilmesi,
- Eko-turizmin altyapısı için alanın florasını korumayı kapsayan planlama, projelendirme ve örnek uygulama çalışmalarının yapılması,
- Yerel halkın çevre korumaya ilişkin çalışmalara desteğinin artırılması,
- Çevre duyarlılığına ilişkin çalışmalara engellilerin katılımını sağlayarak çevre ve engellilik farkındalığını geliştirmek, engellilerin sosyal ve ekonomik hayata katılımlarını geliştirmek.

© Proje Arşivi

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Down sendromlu milli yüzücüler ile Beyşehir Gölü'ndeki Karaburun plajında bir dalış eğitimi düzenlenmiştir. Bu eğitim aynı zamanda Beyşehir Gölü'ne yönelik tehditler ve gölün doğası hakkında tanıtım faaliyeti olarak planlanmıştır. Beyşehir Belediyesi'nin desteği ve Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonunun iş birliğiyle gerçekleştirilen bu eğitime yine Federasyon'un antrenörleri ile belirlenen down sendromlu milli yüzücülerden Hasan Gökhan Kotan, Fatih Karahan, İrem Öztekin, Ada Zehra Anlatıcı, Rana Bağdat ve Berkay Orak'ın katılmıştır.

Proje kapsamında hassas türlerin bulunduğu yerlere proje katılımcısı engelli gençlerin katılımıyla eğitimler, doğa yürüyüşçüleri ve ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Beyşehir doğa ziyaretlerinde engelli gençler ve ANFODER gönüllüsü eğitimleri buluşturarak fotoğraf ve video çekimleri gerçekleştirilmiştir. Çekilen fotoğrafların ile Beyşehir'in doğal zenginlikleri ortaya konmuştur. Toplanan veriler (fotoğraf, bitki örnekleri vb), il ve yurt genelinde zihinsel engelli ve down sendromlu gençlerin de içinde bulunacağı bir yaklaşımla tanıtılmıştır.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

COVID-19 pandemisi dolayısıyla planlanan her faaliyet gerçekleştirilememiştir. Pandemi kısıtlamalarının azalmaya başlaması ile basın toplantısı ve eğitim faaliyetleri düzenlenmiştir.

Down sendromlu milli yüzücüler için düzenlenen eğitimin her aşamasının (konaklama, yemek, ulaşım ve uygulama) pandemi şartlarına uygun gerçekleştirilmesi için yüzücülerin aileleri, Beyşehir Öğretmenevi yönetimi ve personeli, Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonu ile ortaklaşa çalışılmıştır. Böylece konaklama ve teorik eğitimlerin gerçekleştiği Beyşehir Öğretmenevi'nde gruba özel olarak odaların temizlik ve dezenfeksiyon çalışmalarının yapılması, gruba özel yemek hazırlanması için titizlikle çalışılmıştır. Eğitim öncesinde yüzücüler ve ailelerine izolasyon süreçleri ve önemi hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

© Proje Arşivi

“Balık yok... Bitki yok...” Hakan Gökhan Kotan, Down Sendromlu Milli Yüzücü.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Projemiz, engellilerin katılımıyla Beyşehir doğasının tanıtımı için gerçekleştirilen ilk proje olmuştur.

Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu’nun dalış eğitmenlerinin verdiği teorik eğitimler sonrasında altı milli down sendromlu sporcu, ilk defa Beyşehir Gölü’nde tüplü dalış yapmıştır. Dört metre derinlikte yirmi dakika süren dalış sırasında, dalış sporunu ve Beyşehir Gölü’nün sualtını gözlemlene fırsatı bulmuşlardır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

ANFODER’in gönüllü eğitmenleri ile düzenlenen doğa ziyaretlerinde çekilen fotoğraf ve videolar aracılığı ile Beyşehir Gölü’nün doğal değerleri tanıtılmıştır. Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonu’na bağlı down sendromlu milli yüzücüler ile Beyşehir Belediyesi’nin sağladığı destekle; dalış eğitimi ve Beyşehir Gölü’nün nesli tehlike altındaki balık türleri konusunda farkındalık oluşturulması sağlanmıştır. Düzenlenen bu eğitim, down sendromlu milli yüzücülerin Beyşehir Gölü hakkındaki gözlemleri ve projenin amaçları, ulusal ve yerel basında yer bulmuştur.

Down sendromlu milli yüzücülerin, Beyşehir Gölü’nde yaptıkları yirmi dakikalık dalış sırasında balık ve bitki türlerini göremediklerini ifade eden açıklamalarının TRT vasıtasıyla yayınlanması, gölün sorunlarını geniş kitlelere ulaştırmak adına etkili olmuştur.

Beyşehir'in leylekleri korunuyor!

Leylekler, bu projeye Beyşehir'de yerel kalkınmanın simgesi haline geldi.

© Ali Özer

Projenin Adı: Beyşehir'de (Adaköy – Yeşildağ) Çevre Koruma ve Ekoturizm

Proje Yürütücüsü: Doğal Denge Derneği - www.dogaldenge.org Facebook: @dogaldengederneği
Instagram:@dogaldengederneği X:@dogaldenge Youtube:@dogaldengederneği9355

Proje Destekçileri: Doğa Koruma ve Milli Parklar Konya Bölge Müdürlüğü, Beyşehir Belediyesi, Beyşehir Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü, Beyşehir Gölü Doğa Koruma ve Milli Parklar Şefliği, Beyşehir Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü, Yeşildağ ve Adaköy Muhtarlıkları, Beyşehir Kültür ve Turizm Derneği, Beyşehir Birliği Göl Çevre Koruma Derneği, Beyşehir MEDAŞ İşletme Müdürlüğü, Beyşehir Türk Telekom Müdürlüğü.

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 22.560 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 23.900 USD
Toplam Proje Bütçesi: 46.460 USD

Uygulama Yeri: Beyşehir, Konya

Doğal Denge Derneği:

Çeşitli alanlardan uzmanlar tarafından 2004 yılında Ankara'da kurulmuştur. Dernek, çevrenin ve doğanın korunmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışma konuları arasında doğa koruma, sürdürülebilirlik, organik tarım, doğa ve kültür turizmi, biyoçeşitlilik, kültürel çeşitliliğin korunması, çevre eğitimi, savunuculuk ve farkındalık çalışmaları bulunmaktadır.

Derneğimiz, insanlar ile çevreleri arasındaki sürdürülebilir etkileşimleri yönetmeyi amaçlayarak, günümüz ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için çevrenin biyotik ve abiyotik bileşenlerini korumaya odaklanmaktadır. Ayrıca doğal kaynakların ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasını desteklemek için çaba göstermektedir.

© Ali Özer

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Türkiye'nin en büyük tatlı su gölü olan Beyşehir Gölü, ülkemizin önemli hassas alanlarından biridir. Bu göl, Milli Park, Kesin Korunacak Hassas Alan, Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı statülerine sahiptir, dolayısıyla koruma altındadır. Ayrıca, zengin faunası ve florası sayesinde Önemli Kuş ve Önemli Bitki Alanı olarak da belirlenmiştir. Beyşehir Gölü, içme ve kullanma suyu temin havzası olarak da önem taşımaktadır.

Göl havzası ve göldeki adalar, önemli kuş üreme, barınma, beslenme ve konaklama alanlarıdır. Bu alanlarda yer alan kuş türleri arasında, IUCN Kırmızı Liste'de nesli düşük risk altında olarak belirtilen leylek (*Ciconia ciconia*) de bulunmaktadır. Özellikle Yeşildağ Mahallesi'nde bulunan Leylekler Vadisi'ndeki leylek kolonisinde 29, Adaköy Mahallesi'nde ise 42 leylek çifti, mezarlıklardaki ardıç ve akçağaçların yanı sıra elektrik direkleri üzerindeki yuvalarda yavrulamaktadırlar. Ancak ağaçların tepelerindeki yuvaların çeşitli nedenlerle yıkılması ve leyleklerin elektrik direklerindeki yuvalara erişimi sırasında elektrik çarpması gibi tehditler nedeniyle leylek ölümleri yaşanmaktadır. Bu olumsuzlukların önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması ve leyleklerin üreme durumlarının yıllara göre izlenmesi büyük önem taşımaktadır.

© Ali Özer

Mezarlıklarda yoğun olarak bulunan leylek yuvaları, bahar ve yaz aylarında bölgenin diğer doğal ve kültürel değerleriyle birlikte özellikle doğa severlerin ve kuş gözlemcilerinin ilgisini çekmekte ve ziyaret edilmektedir. Bu durum, leyleklerin bölgedeki varlığının doğal ve kültürel çevreyle birlikte zengin bir deneyim sunabileceğini göstermektedir. Bölgedeki leyleklerin varlığının yeterli tanıtım ve bilgilendirme ile desteklenmesi halinde, bölgenin ekoturizm potansiyeline katkı sağlaması mümkündür.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Beşşehir Gölü Havzası'nın olağanüstü tarihi, doğal ve kültürel zenginliğiyle birlikte yerel halkın leylek konusundaki duyarlılığı, Beşşehir Belediyesi ve Beşşehir Milli Eğitim Müdürlüğü'nde çalışan uzmanların ilgisi, bu projenin hazırlanmasına öncülük etmiştir. Bölgenin, GEF SGP'nin önceliklendirdiği alanlardan biri olması da projenin bu yöne doğru yönlendirilmesini sağlamıştır.

Projenizin amaçları nelerdi?

- Ülkemizde önemli bir göçmen kuş türü olan leyleklerin Beşşehir Gölü çevresinde barınmaları, beslenmeleri ve üremeleri sürecinde karşı karşıya kaldıkları tehditlerin ortadan kaldırılması
- Leyleklerin üreme başarılarının yıllara sari olarak izlenmesi
- Kuş (leylek) gözleminin tetikleyeceği ekoturizm faaliyetleri için alt yapının (doğa rehberliği konusunda gençlerde farkındalık yaratılması, bölgedeki kadınların ev pansiyonculuğu, yerel yemek, el işleri sunum, paketlenme ve satış konularında bilgilendirilmesi) hazırlanması

Projenizde katılımı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Proje hazırlık sürecinde, bölge ziyaretleri gerçekleştirilerek kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve konuya ilgili kişilerle görüşmeler yapılmış ve proje hakkında bilgi verilmiştir. Bu görüşmelerde yer alan aktif, heyecanlı ve kapsayıcı rehberlikleriyle yerel paydaşlarla işbirlikleri kurularak proje faaliyetleri etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Beyşehir Belediyesi, muhtarlıklar, Beyşehir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, MEDAŞ, Telekom ve konu ile ilgili iki sivil toplum kuruluşu, projemize büyük katkı ve katılım sağlamıştır. Bu kuruluşların yöneticileri, projeye destek vermiştir.

Projeye başlangıçtan itibaren ilgili tüm kurum ve kişilerin katılımıyla paydaş toplantıları ve birebir ziyaretler gerçekleştirilerek faaliyetler hakkında bilgi verildi ve görüş alışverişinde bulunuldu. Özellikle muhtarlar, yürütülen çalışmalara mahalle düzeyinde büyük destek sağladılar.

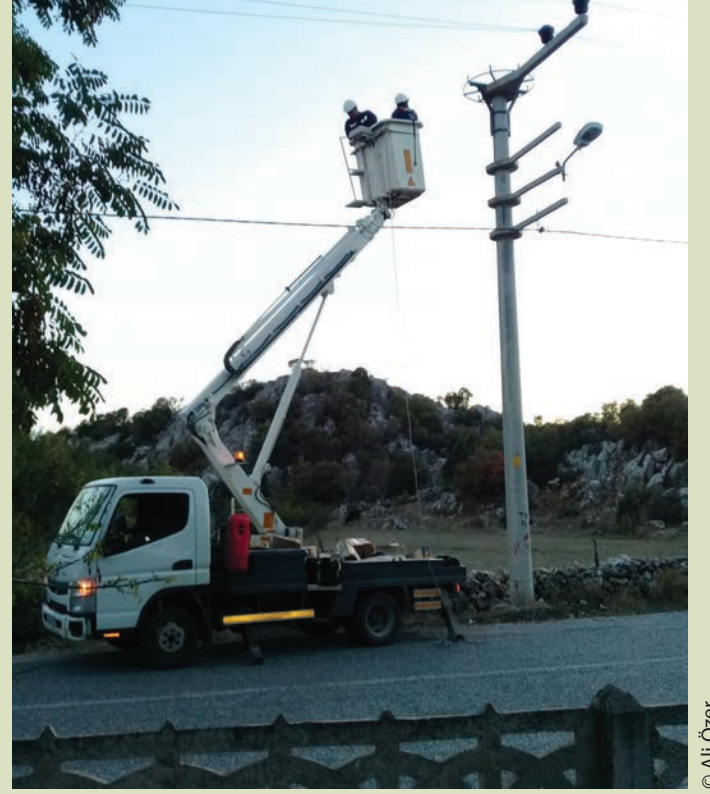
Bölgedeki öğrencilerin doğa hakkında farkındalığının artması ve projeye katılımının sağlanması amacıyla Beyşehir Gençlik Merkezi'nde toplantılar düzenlendi. Ayrıca, Yeşildağ Ortaokulu öğrencileriyle doğa yürüyüşü ve piknik etkinlikleri gerçekleştirilerek leylek koruma çalışmaları hakkında farkındalık oluşturulması hedeflendi..

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Proje uzmanımız Ornitolog Dr. Ömer Döndüren, alanda yavrulayan leyleklerin ve yavruların sayımı (üreme başarıları) konusunda iki ardışık yılı kapsayan bir envanter oluşturmuştur.

Ege Üniversitesi ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen standartlara uygun olarak, Leylekler Vadisi'nde elektrik direklerine sekiz adet yapay yuva yerleştirilmiştir. Ayrıca, elektrik hatlarına izolasyon çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalarla leylekler için elektrik çarpma riski en aza indirilmiştir.

Leylekler Vadisi'nde leylek yuvalarını gören bir noktaya gözlem kulesi yerleştirilerek leylek gözlemi kolaylaştırılmıştır. Ayrıca, leylek yuvalarını izlemek için iki adet kamera yerleştirilerek, Beyşehir Belediyesi'nin internet sitesinden yuvaların 7/24 gözlemlenmesi sağlanmıştır.

© Ali Özer

Uzmanlarımızdan Prof. Dr. Hüseyin Sarı tarafından doğa rehberliği eğitimi verilerek doğa rehberliği kılavuzu hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilere yönelik doğa yürüyüşleri ve toplantılar düzenlenmiştir.

Süt üretiminin yoğun olduğu bölgedeki kadınlara yönelik verilen eğitimlerde peynir imalatı ve kooperatifleşme konularında eğitimler, peynir üreticisi İlhan Koçulu tarafından verilmiştir.

Uzmanımız Nurper Mortaş, iyi tarım, organik tarım ve sertifikalandırma eğitimleri vermiştir. Bu kapsamda yerel el işi ve ev içi ürünlerin imalatı, pazarlaması ve satışı hakkında da bilgilendirme yapılmıştır. Tüm bu eğitimler, ekoturizmde çeşitliliği artırmayı hedeflemektedir..

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Bu proje sayesinde, yöre halkının doğal ve kültürel değerlerin önemini anlamalarında ilerleme kaydedildi ve bakış açıları genişledi. Bölgedeki gelişim hedefleri ise bu proje ile tamamlanmış değil, ancak süreç hız kazandı ve devam niteliğindeki projelerin uygulanması oldukça faydalı olacaktır.

Yapay leylek yuvalarının yerleştirilmesi çalışması için en önemli araçlardan biri olan vinç, Türk Telekom İşletme Müdürlüğü tarafından sağlanmıştır. Bu destek ve iş birliği için İşletme Müdürüne teşekkür ettiğimizde aldığımız şu yanıtın verdiği motivasyonu unutamıyoruz; “Siz ki 400 kilometre mesafeden, Ankara’dan yaz kış demeden gelip leyleklerimiz için var gücünüzle çalışıyorsunuz. Bizim yaptığımız nedir ki?”

Sizce projenin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Leyleklerle ilgili Türkiye genelinde çok fazla çalışma yapılmamıştır. Ancak Ege Üniversitesi ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü iş birliği ile Türkiye’nin leylek envanteri çalışması gerçekleştirilmiştir.

Beyşehir Yeşildağ’da yürüttüğümüz projemizle birlikte, Türkiye’de ilk kez iki önemli leylek kolonisinde iki ardışık sezonda üreme süreci izlenmiş ve fiziki koruma tedbirleri alınmıştır. Projemizin uygulandığı bölgedeki şehirler arası karayolları üzerine Leylekler Vadisi ve Leylekler Tepesi’ni gösteren totemler yerleştirilerek, potansiyel ziyaretçilerin alana yönlendirilmesi sağlanmıştır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Leylekler Vadisi’nde leyleklerin gözlemlenmesini kolaylaştırarak bölgenin tanıtımını artırmak ve ekoturizmi geliştirmek için çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarla birlikte, yerel halka özellikle kadınların aile ekonomisine katkı sağlamak için eğitim ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, gençlere doğa rehberliği ile ekonomik fırsatlar sunulması hedefleniyor.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Projenin ekoturizmi geliştirme hedefi doğrultusunda oluşturulan Beyşehir Gezi Rehberi’nde doğa yürüyüş rotaları ve Beyşehir Gölü’nden Anamas Dağı zirvesine kadar olan rotalar, zorluk derecelerine göre üç kategoride belirlenmiş ve haritalar üzerine işlenmiştir. Bu rotalarda yapılacak yön gösterici işaretlemeler, mesafeler ve varış zamanları, su kaynakları, mola yerleri, bitki örtüsü ve yer şekilleri gibi ziyaretçilere yönelik bilgilendirme konuları da hazırlanmıştır.

Proje uygulama sürecinde yakın iş birliği içinde olduğumuz iki yerel gönüllü kuruluşla projenin tamamlanmasından sonra da iletişimimiz sürmektedir. Mevcut iş birliğini devam ettirmek istediklerini ifade etmeleri bizim için çok anlamlıdır.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Projenin başlangıcında, her projede olduğu gibi bölge dışından gelen proje ekibinin niyeti, rolü ve bölgedeki amaçları sorgulanır. Ancak, Beyşehir Belediyesi ve Beyşehir Milli Eğitim Müdürlüğü ile bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda projeyi hazırlamış olmamız ve bölgede faaliyet gösteren iki sivil toplum kuruluşunun desteği, önemli katkı sağlamıştır. Yereldeki kamu kurumlarının, merkezi idarenin belirlediği genel bütçe ve iş bölümü çerçevesinde hareket etmesi nedeniyle bu tür projelere sağladığı katkılar sınırlı kalmaktadır. Projemizde, kamu kurumları ile sadece bilgi alışverişi yapılabilmektedir ve toplantılara katılım sağlamışlardır. Ancak ek bütçe aktarımı ve uygulama konusunda doğrudan katkı alınamamıştır.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Projenin uygulama sürecinde beklenmedik gelişmelerin yaşanmaması için, projenin hazırlık aşamasında Beyşehir ve Yeşildağ Mahallesi'ni ziyaret ederek bölgeyi inceledik ve bölgede etkili olan kişilerle görüşmeler gerçekleştirdik. Bununla birlikte, uygulama sürecinde işleri kolaylaştıran, zorlaştıran ve bazen de şaşırtıcı olaylarla karşılaştık.

İşimizi kolaylaştıran gelişmelerden biri, proje hazırlık sürecinde görülmeyen ancak uygulama sürecinde son derece içten ve ciddi bir iş birliği gösteren bazı kurum ve kişilerin (örneğin, Beyşehir Türk Telekom ve MEDAŞ gibi) desteğidir. Bununla birlikte, yerelde bulunan ve konunun sahibi olması beklenen bazı kurum ve kişilerin duyarsız kalmasıyla da karşılaştık.

İşlerimizi kolaylaştıran bir diğer önemli nokta, Beyşehir halkının ve esnafının geleneksel Türk konukseverliğini göstermiş olmasıdır. Böylece bize kendimizi yabancı hissettirmemiş ve rahat bir çalışma ortamı sağlamıştır.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Konusu, bütçesi ve genel olarak imkanları bakımından kısıtlı olan bu projede atılan yenilikçi adımlar sayesinde etkilerinin önemli olacağını düşünüyoruz.

Önemli bilimsel veriler, Türkiye'nin en büyük ve en yoğun iki leylek kolonisinde bilimsel metodoloji kullanılarak iki tam üreme sezonunda alanda çalışılarak elde edilmiştir. Bu çalışma periyodu, sınırlı da olsa karşılaştırmalı analizlerle yorumlanarak ulusal düzeyde bir perspektif sunmak ve uluslararası alanda önerilerde bulunma olanağını sağlamak açısından önemli bir adımdır.

© Mustafa Büyükkafalı

© Sezer Göktaş

Bunların yanı sıra, bu türün korunmasına yönelik tedbirler belirlenerek uygulanmış ve olumlu sonuçları da görülmüştür. Konunun sosyo-ekonomik ve kültürel boyutuna da (ekoturizm) değinilerek, Kuzey Avrupa (Polonya ve Baltık) ülkelerinde gelinen aşamalar işaret edilmiştir.

Ülkemizde yaklaşık 10.000 leylek çifti bulunmaktadır. Bu proje, küçük bir alanda yoğun olarak bulunan iki kolonideki 70 leylek çifti için yani Türkiye popülasyonunun %0.7'si için yürütülmüştür. Bu rakam, türün nesli için önemli bir orandır. Diğer bir önemli husus da bu çalışmaların sürekliliğinin sağlanmasıdır.

GEF SGP'nin desteğiyle başarıyla gerçekleştirilen bu projenin sonuçlarının örnek proje olarak tanıtılmasıyla etkileri daha fazla artacaktır.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projemizin uygulamaları, GEF SGP'nin 2018-2019 yılları arasında sağladığı yeni hibe desteği ile Beyşehir'in Adaköy Mahallesi'ndeki Leylekler Tepesi'nde de devam etmiştir.

Adaköy'de özellikle kadınların yürüttüğü ev tipi peynir üretimine katkı vermek için, peynir üreticisi İlhan Koçulu tarafından farklı peynir türlerinin üretimi hakkında uygulamalı eğitimler verilmiştir. Ayrıca, gençler için hazırlanan doğa rehberliği eğitimi de ortaokul öğrencileri ile uygulanmaya devam etmiştir.

Projemizin tamamlanmasından iki yıl sonra alandaki muhtarlar bizi arayarak, yapay yuvalarda bazı sorunların olduğunu ve bu sorunları projeden aldıkları katkı ile çözdüklerini ifade ettiler. Bu telefonlar bizleri oldukça memnun etti. Leylek yuvalarına yerleştirilen kameralar için Beyşehir Belediyesi, elektrik ve internet sağlamaya devam etmektedir. Bu sayede Belediye'nin internet sitesi üzerinden hala leylek yuvaları anlık olarak izlenebilmektedir. Proje tamamlanmasına rağmen, yereldeki bu sahiplenme sayesinde başlatılan uygulamalar devam etmektedir.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Bu projenin gerçekleştirilmesi, türlerin ve habitatların korunmasıyla ilgili çalışan Derneğinizin bilgi birikimini ve deneyimini artırmıştır. Projemizde elde ettiğimiz sonuçları ilgili tüm kurumlara bir rapor olarak sunduk ve daha ileri çalışmalar için iş birliği ve destek taleplerimizi ilettik. Ayrıca, deniz çayırlarının ve deniz kaplumbağalarının korunması konularında iki proje üreterek fon başvurusunda bulduk.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Ülkemizde, leylek koruma çalışmalarında bazen kısıtlı veya yanlış bilgiler nedeniyle hedeflenen sonuçlara ulaşamamaktadır. Bu durumun çözümü için, leylekleri koruma konusunda görevli veya gönüllü kuruluşlara yol gösterici ve yasal bağlayıcı bir dokümanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu amaçla, "Leylekleri Koruma Ulusal Eylem Planı" adı altında bir dokümanın hazırlanması ve yayınlanması için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ile görüşmelerimize devam etmekteyiz.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Projemizin olumlu sonuçlarını görmek, özgüvenimizi ve motivasyonumuzu artırdı. Faaliyetlerimizi planlarken ve yürütürken daha kararlı ve cesur olduğumuzu belirtebiliriz. Ayrıca, GEF SGP'nin desteğini almış olmanın prestijini de yaşıyoruz.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Leylekler, deniz kaplumbağaları ve deniz çayırları gibi pek ilgi görmeyen konularla uğraşmamız, çevremizde sempati uyandırıyor. Bu proje sayesinde daha önce bilmediğimiz yeni bilgiler edindik ve bunları yerel ve ulusal medya ile paylaştık. Örneğin, leylek yuvalarıyla ilgili olarak genellikle insanların aklına, yıllarca leylekler tarafından yapılmış ve her yıl bakımı yapılan, her türlü hava koşuluna dayanıklı olan sağlam yapılar gelmez. Leylek yuvaları, adeta bir zaman kapsülü gibidir. Bu yuvalarda eski tarihli gazete parçaları veya artık bulunmayan bir markanın ürettiği giysiler gibi yumuşak dokulu malzemeler bulmak mümkündür.

© Mustafa Büyükkafalı

Beşehir’de bahar günlerinde tarlasını süren çiftçilerin ardında beslenen leylekleri her görüşümüzde, hayatta kalmak için yaptıklarına saygı duyduk.

Beşehir’de çalışmaya başladığımızda muhtar bize elektrik tellerine kapılan bir leylek ölüsünü gösterdiğinde üzüldük. Ancak aynı muhtar, elektrik tellerinin izolasyonundan sonra artık leylek ölümleriyle karşılaşmadığını söyleyince sevindik.

Beşehir’de çalıştığımız alanlardaki besi hayvanlarının sütlerinin kaliteli olduğu biliniyor; yağ ve kuru madde oranı yüksek. Peynir üretimi konusunda eğitim veren uzmanımız, katılımcılara Hollanda’daki bir dağ köyünde yapılan peynirin hikayesini anlatıp yapımını uygulamalı olarak öğretti. Bu uygulamadan sonra köylüler, kendi peynirlerine bölgedeki dağlardan ilham alarak “Anamas Çoban Peyniri” adını verdiler. Bu da bölgenin ekoturizm potansiyelini desteklemek adına markalaşmanın önemi konusunda bizi heyecanlandıran gelişmeler arasında yer aldı.

Projemizin saha çalışmaları için Ankara ve Beşehir arasındaki seyahatleri, zamanı daha iyi kullanmak amacıyla gece saatlerinde gerçekleştirdik. Bir kış günü akşam saatlerinde Beşehir’den Ankara’ya dönerken, şehir merkezindeki yol çalışmaları sırasında dökülen ve henüz kurumamış betona aracımızın aniden saplanmasıyla beklenmedik bir durumla karşılaştık. Aracın içinden zorlukla çıkabildik, ancak aracımız hareket edemez hale geldi. Çevreden gelen yardımlar yetersiz kalınca Belediyenin itfaiye ve çekici ekipleriyle aracı kurtarabildik. Beşehir halkının ve Beşehir Belediyesi’nin adeta seferber olarak yardım ettiği bu olaydan sonra birkaç saat içinde yola devam edebildik.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

GEF SGP Türkiye Ulusal Koordinatörü’nün bir sözünü hatırlıyorum: “biz bir aileyiz”. Evet, biz güzel bir aileyiz. Sayımızın ve etkinliğimizin artarak devamını diliyoruz.

Çiftçi dostu kuşlar ve tarım

Bu proje, Orta Anadolu'daki yaşam ve tarım kültürünün kuş türleriyle ilişkisi ve tür korumanın yaratacağı etkilere dikkat çekiyor.

Projenin Adı: Çiftçi Dostu Kuşlarla Tarım Daha Güvende

Proje Yürütücüsü: Doğa Araştırmaları Derneği - www.dogaarastirmalari.org.tr Youtube: @dogaarastirmalari
Instagram: @dogaarastirmalari Twitter: @dogaarastirma Facebook: @dogaarastirmalari

Proje Destekçileri: Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar 9. Bölge Müdürlüğü, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Mahalle Muhtarlıkları

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 35.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 38.787 USD
Toplam Proje Bütçesi: 73.787 USD

Uygulama Yeri: Ankara

© Caner Gönel

Doğa Araştırmaları Derneği:

1998 yılında bir grup kuş gözlemcisi ve araştırmacısı tarafından Türkiye'nin kuş varlığını araştırmak, izlemek ve korumak amacıyla Kuş Araştırmaları Derneği ismiyle kurulmuş bir sivil toplum kuruluşudur. 2011 yılında çalışma alanını doğa korumanın bütün unsurlarını kapsayacak şekilde genişletmiş ve Doğa Araştırmaları Derneği ismini almıştır. Ulusal düzeyde çalışmalar yürüten Derneğimiz, doğanın karşılaştığı sorunlara çözüm üretirken doğa alanında çalışan sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları başta olmak üzere akademi ile iş birlikleri kuruyor. Yerel düzeyde kalıcı çözümler üretecek araçlar geliştirmeye ve kapasite güçlendirmeye önem veriyoruz.

Doğa Araştırmaları Derneği olarak doğa koruma lehine etkin ve uygulanabilir, uluslararası doğa koruma sözleşmeleriyle uyumlu ulusal doğa koruma politikalarının oluşturulması ve yasal altyapının güçlendirilmesi için de çalışıyoruz. Bunun için, kamu kurumlarının düzenlediği şuralardan, strateji belgelerinin oluşturulmasına kadar hemen her platformda sorumluluk alıyor, katkı sunuyor ve benzer amaçlar için çalışan sivil toplum kuruluşları ile iş birlikleri geliştiriyoruz.

Bütün bunlarla birlikte doğa koruma alanındaki başarının, bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların kapasiteleriyle ve sivil toplumun karar alma süreçlerinde etkin olmasıyla doğrudan ilişkili olduğuna inanıyoruz.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Biyolojik çeşitlilik sadece ekosistem sağlığı için değil aynı zamanda tarımsal faaliyetlerin sürdürülebilirliği açısından da önemlidir. Sağlıklı bir çevrede, tarım zararlılarıyla beslendiği için çiftçilere destek olan pek çok canlı vardır. Bu özellikleri ile en belirgin ve yaygın şekilde gözlemlenebilen canlılardan biri de kuşlardır. Bazı kuş türleri kerpiç, ahşap ve taş binalardaki oyuklara yuva yapmaktadır. Ancak Türkiye'de kırsal alanlarda, geleneksel yapı malzemesi olan kerpiç ve ahşap kullanımı son 25-30 yılda büyük ölçüde terk edilmiştir. Geleneksel mimariye sahip yapılar yıkılarak yerine modern çatılı betonarme binalar tercih edilmeye başlanmıştır. Bu durum, habitat tahribatı ile birleşince geleneksel yapılarda yuva yapan kuşların yuvalama alanı bulamamalarına ve geçmişte yaygın olarak yuva yaptıkları bilinen bölgeleri terk etmelerine neden olmuştur. Yuvalama alanlarının bozulmasının yanında bu türlerin yaşam ortamlarındaki bir diğer tehdit, doğal bozkırların tarım alanlarına dönüştürülmesidir. Kuru tarım terk edilerek yerine mısır gibi uzun boylu ve sulama gerektiren ürünlere geçilmeye başlanmıştır. Bunun yanında aynı dönem içerisinde hasat edilen ürünün hemen ardından başka tarım ürünleri ekilmesi, toprağın sürekli kullanılmasına neden olmaktadır. Son yıllarda tüm bu değişimlerin yaşandığı alanlarda gözlem yapan kuş gözlemcileri ve araştırmacıları da kuş türlerinin azaldığını dile getirilmektedir.

Projemiz, Orta Anadolu'daki geleneksel yaşam kültürü ve tarımsal üretimle ilgili değişimlerin yarattığı sorunlardan en çok etkilenen küçük kerkenez, leylek, kukumav ve ibibik türlerinin neslinin devamı için çözümler üretmeye odaklanmıştır. Bu türler, tarım zararlısı olarak bilinen türlerle beslendikleri için aynı zamanda çiftçi dostu türlerdir.

Geleneksel yapılarda üreyen küçük kerkenezin uygun yuvalama alanı bulamaması sebebi ile Orta Anadolu'da birçok yaşam alanını terk ettiği ve sayılarının giderek azaldığı bilinmektedir. Küçük kerkenez, leylek, kukumav ve ibibik Ankara'nın kırsal ekosistemlerinde yuva yapan türlerdendir. Leyleklerin köylerde yuva yapmasına çeşitli gerekçelerle engel olduğu durumlar gözlenmektedir.

Yuva alanlarıyla ilgili benzer sorunlar yaşayan bu türler, yöre halkı tarafından iyi bilinen ve gözlemlenmesi kolay türlerdir. Kırsal yerleşimlerde yuva yapan bu türlerin nüfusları, insan kaynaklı etkiler nedeniyle azalabildiği gibi gerçekleştirilecek koruma faaliyetleriyle artabilmesi de mümkündür. Birçok Avrupa ülkesinde gerçekleştirilen ve yapay yuva desteğinin yer aldığı koruma çalışmaları, kısa vadede kuş türlerinin nüfuslarında belirgin iyileşmeler sağlamıştır.

Derneğimiz, kurulduğu günden bu yana kuşlarla ilgili pek çok koruma ve araştırma çalışması yürütmüştür. Bu zamana kadar elde ettiğimiz 25 yıllık tecrübe, bizi daha fazlası için çabalamamız yönünde motive etmektedir. Çünkü doğa üzerindeki tehditler her geçen gün etkisini artırarak devam etmektedir. Derneğimizin yaptığı hemen her çalışmada, doğa korumanın üç temel ayağı olan araştırma, koruma ve eğitim çalışmaları yer almaktadır. GEF-SGP'nin koruma hedeflerimiz ile uyumlu olan geleneksel mimari ve tarımı destekleyen hibe programı için bütüncü bir koruma yaklaşımı oluşturmayı hedefleyerek bu projeyi hazırladık.

© Caner Gönel

Projenizin amaçları nelerdi?

Bu proje ile; biyolojik çeşitliliğin desteklenmesi için Ankara köylerinde projeye konu olan, çiftçi dostu kuş türlerinin popülasyonlarının artırılmasını hedefledik. Bu hedefe ulaşmak için amaçlarımız şunlardı;

-Ankara çevresinde üreme ve beslenme alanlarının daralmasıyla sayıları azalan leylek, kukumav, ibibik ve küçük kerkenez türleri için yapay yuvalar tasarlanması, üretimi, yerleştirilmesi ve bu yuvaların izlenmesi için kamera kurulumu,

-Biyolojik çeşitliliğin yerelde korunması ve geliştirilmesine katkı sağlamak için tarım zararlılarıyla beslenen ve çiftçi dostu olan kuşlar hakkında yöre halkı ve öğrencilere yönelik farkındalık çalışmaları yapılması.

Projenizde katılımı nasıl tanımlarsınız?

Projeyi hazırlarken yöre halkının yanı sıra konuya ilgi duyabilecek kişileri ve ilgili kurumları, paydaş olarak değerlendirerek hem konuyla ilgili bilgilerini artırmayı hem de koruma çalışmaları için desteklerini almayı amaçladık. Bunun için öncelikle hedef gruplarımızı belirledik. Yöre halkı, yerel idareciler, yaban hayatının korunmasından sorumlu kurumların listelerini hazırlayarak ilgili kişiler ile iletişime geçtik. Telefonla ve yüz yüze yapılan görüşmelerde proje hakkında bilgi verdik.

© Güler Bozok

Gönüllü desteğini faaliyetlerimize dahil etmeye özen gösterdik. Özellikle üniversite öğrencilerine ulaşmak için gönüllü duyuruları hazırlayarak ve çevremizdekilere ulaşarak projeye destek verecek kişileri belirledik. Duyurularımızı paylaşmak için öncelikli olarak sosyal medyayı kullanmayı tercih ettik. Bu sayede hem proje tanıtımını sağlamayı hem de farklı kesimlere ulaşmayı istedik.

Tüm bu çalışmalar, projemizin çok sayıda gönüllü kişi ve destek veren kurumun yer aldığı geniş bir ekiple yürütülmesini sağladı.

© Doğa Araştırmaları Derneği Arşivi

Yerleştirilen yapay yuvaları kullanan kuşların fotoğraflanması ve fotoğrafların proje ekibine gönderilmesi, yuva yerlerinin belirlenmesi, yuvaların yerleştirilmesi, tabela ve poster yerleştirme aşamalarında projenin uygulandığı köylerde yaşayanlar ve muhtarlıklar destek vermiştir. Tüm köy sakinlerine ve muhtarlara teşekkür ederiz.

Köylerde düzenlenen eğitimler, okul yönetimleri ve öğretmenlerin değerli katkıları ile gerçekleşmiştir. Bu katkılardan sadece biri Güneyce’de yapılan eğitimde okul salonunun ve bahçesinin proje eğitimine açılmış olmasıdır.

Projenin uygulama alanlarından olan Gündül İlçesi’nin Yeşilöz Köyü’nde DAD’ın yürüttüğü bir başka proje kapsamında kurulan “Doğaya Güç Kat” ağının üyelerinden Yeşilözüm Dayanışma ve Doğamızı Koruma Derneği bulunmaktadır. Dernek köyde yapay yuvaların yerleştirilmesi, anketlerin uygulanması, arazi çalışmaları ve toplantılarda yer alarak uygulamalara destek vermiştir. Başta Cemalettin Erol olmak üzere tüm Dernek üyelerine teşekkür ederiz.

Ankara Büyükşehir Belediyesi leylek yuva platformlarının yapımı, taşınması ve yerleştirilmesi aşamalarına araç ve personel desteği sağlamıştır. Ayrıca tüm bu çalışmalara sosyal medya hesaplarında yer vererek projenin daha fazla Ankaralı’ya ulaşmasını sağlamıştır.

© Doğa Araştırmaları Derneği Arşivi

Proje uygulamalarımıza destek veren her bir kurum ve kişiye teşekkür ederiz.

Projeye Katkı Sağlayanlar:

Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar (DKMP) Genel Müdürlüğü

DKMP 9. Bölge Müdürlüğü

DKMP Ankara Şube Müdürlüğü

Ankara Büyükşehir Belediyesi Çevre Kontrol Dairesi

Beypazarı Kaymakamlığı

Beypazarı Belediyesi

Güdül Belediyesi

Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş.

Yeşilözüm Dayanışma ve Doğamızı Koruma Derneği

Hasan Başyigit, Musa Kaya, Elif Akyıldız, Filiz Gök, Mansur Yavaş, Topla Kepir, Özge Yaylalı, Hakan Yel, Enes Şensoy, Akib Reza, Ali Berberoğlu, Can Caner, Didem Karagence, Doğucan Bulut, Elif Çinkılıç, Esra Mısır, Evren Yavuzcan, Fırat Köseoğlu, Hale Nur Taşcıoğlu, Halil Fırat, Kadir Galip Özcan, Karya Şafak, Melike Seyfe, Merve Seyfe, Mirey Sahillioğlu, Müge Ülkü, Sinem Kurtar, Sümeyye Tetik, Umut Hasanoğlu, Vildan Acar, Ömer Döndüren, Alkım Ün, Esra Fırat.

Birbirinden farklı boyutlarda çokça yapay yuvanın ve tabelanın taşınması ardından yerleştirilmesi büyük bir operasyonu gerektirmiştir. Bunun için ulaşım ve bu malzemelerin yerleştirilmesi, montajı konularında Güdül Belediyesi ve Beypazarı Belediyesi, destek vermiştir.

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 9. Bölge Müdürlüğü Ankara Şube Müdürlüğü ile proje kapsamında bir protokol imzalayarak ortak çalışmalarımıza başladık. Proje sürecinde her türlü çalışmada proje ekibi ile birlikte olup çalışmalara katılarak ve kamu kurumları ile resmi yazışmaları yaparak proje faaliyetlerinin sağlıklı bir biçimde uygulanmasına vesile olmuşlardır.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Köylerde yaşayan insanların kuş türleriyle ilgili farkındalık kazanmaları en önemli sonuçlardan olmuştur. Proje sürecinde yerleştirilen yapay yuvaları kullanmaya başlayan tür ve birey sayılarının önümüzdeki yıllarda artacağını düşünmekteyiz (Literatürde yapay yuva kullanımlarının zaman içerisinde arttığı belirtilmektedir).

Kamu kurumlarıyla, özellikle Doğa Koruma ve Milli Parklar (DKMP) 9. Bölge Müdürlüğü ile iş birliği içinde çalışmayı yürütmek, bizim açımızdan bir diğer önemli sonuçtur. Bölge Müdürlüğü, hemen her aşamada proje ekibiyle birlikte hareket etmiş ve destek vermiştir. Eğitimlerden uygulama faaliyetlerine kadar projenin hemen her aşamasına katılmışlardır ve kurum personeli uygulamalarla ilgili deneyim kazanmıştır. Yapılan çalışmaların başka illerde ve bölgelerde yaygınlaştırılması temennisi, projenin önemli bir kazanımı olmuştur.

Yapay yuva konusunda DAD ve ilgili kurumların bilgi birikimi artmış ve farklı yuva tiplerinin yerleştirilmesini deneyimleme şansı elde edilmiştir.

Bu proje sayesinde, Ankara Büyükşehir Belediyesi ile iş birliği kurduk. Bu görüşmeler sırasında kendi atölyelerinde kuş yuvaları yapıldığını öğrendik. Ankara'nın park ve bahçelerine yerleştirilmek üzere yapılan bu yuvaların değerlendirilip eksiklerinin giderilmesi ve tasarımlarının iyileştirilmesi için önerilerimizi ve yuva tasarımlarımızı paylaştık.

Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş. bu proje kapsamında iş birliği geliştirdiğimiz diğer bir kurum olmuştur. Yapılan görüşmelerle üzerinde yuva bulunan elektrik direklerinin yerlerini kendileriyle paylaşarak, bundan sonraki iyileştirme çalışmalarında o bölgeleri de çalışma kapsamına almalarını önerdik.

Öğretmenler için hazırlanan “Çiftçi Dostu Kuşlar Projesi ve Öğretmenlere Yönelik Sınıf Dışı Eğitimi”nden DAD personeli ve yaban hayatı ile ilgili kurumlar, gönüllüler ve STK'lar da yararlanmıştı. Proje boyunca yapılan hemen her faaliyette gönüllü desteği alınmış ve gönüllülere proje uygulamaları hakkında bilgi verilmiştir. Bilgi ve deneyimin yaygınlaşması için yapılan çalışmalardan biri de mevcut durum raporunun hazırlanıp projenin paydaşlarına iletilmesi olmuştur.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

İlk yapılan görüşmelerde ve anket çalışmalarında köylerde kuşlarla ilgili farkındalığın az olduğu belirlenmiştir. Leylek ve kukumav (baykuş ya da farklı isimlerle biliniyordu), küçük kerkenez ve ibibik türlerine göre daha fazla aşına olunan türlerdi. Yine ibibik de leylek ve kukumav kadar çok bilinmese de farklı isimlerle bilinen kuşlardandı. Küçük kerkenez çatılarda yuva yapmasına rağmen yeterince tanınmıyordu. Evinin çatısında ya da duvarında yuva yapan kuşları tanımadığını belirtenlere kuş türleri gösterilerek bu türler ve tarıma yararları hakkında bilgi verildi.

Kızılcahamam'ın Çeştepe Köyü, çalışmalarımıza yüksek ilgi gösteren köylerden biriydi. Köyde yaşayanların, üzerinde leylek yuvası bulunan ağacın yıkılması üzerine leylekler için yapay yuva yaptıklarını ve bu yuvayı leyleklerin kullandığını öğrendik. Aynı köyde yeni bir leylek yuva platformu yerleştirmeyi istediğimizi belirtince “Komşusu olmasın mı leyleğimizin?” diyerek, olumlu karşıladılar.

Sakarya Köyü'nde de tanıştığımız kişilerden biri kendi bahçesine yapay yuvalar yerleştirdiğini anlattı. Bunun üzerine bu yuvalar uzmanlarımızca incelendiğinde kuşların kullanımı için doğru tasarıma sahip olmadıkları belirlendi. Bu kişiye yuva hediye ederek yuvaların nasıl olması gerektiğini anlattık.

Projemiz ile ilköğretim öğrencileri için eğitimler düzenledik. Bu eğitimler sırasında köy okullarında farkındalığın daha fazla olduğunu ve özellikle kuşlar üzerindeki tehditlerin oldukça iyi bilindiğini gözlemledik.

Yuvaların ve yuvaları izlemek için kullanılacak kameraların doğru ve güvenli yerlere yerleştirilmesi konusunda da köylerde yaşayanların ve muhtarların projeye katkıları oldukça değerliydi. Poster ve tabelaların görünürlüğü açısından doğru yerlere asılması konusunda da köy muhtarlarının önemli katkıları oldu.

© Doğa Araştırmaları Derneği Arşivi

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye'de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Ülkemizde daha önce leyleklerle ilgili yapay yuva çalışmaları yapıldı. Bu sebeple leylekler için yuva tasarımları bulunuyordu. Ancak diğer üç tür için daha önce böyle bir çalışma yapılmamıştır. Orman ve parklarda kuşlar için yerleştirilmiş yuvalara sıklıkla rastlanmasına rağmen kukumav, ibibik ve küçük kerkenez için özel olarak tasarlanan yuva olmadığı belirlendi. Ötücü kuşlar için yapay yuvalar yapılmıştı fakat işlevselliği oldukça düşüktür. Yerleştirilecek kutu yuvaların tasarımları için literatür taraması yapıldı ve kukumav, ibibik ve küçük kerkenez türleri için en uygun yuva tasarımları belirlendi. Bu tasarımlar, projemiz ile Türkiye'de ilk defa kullanılmış oldu.

Ayrıca ibibik ve kukumav için projenin kapsadığı alanlarda daha önce araştırma ve izleme çalışmaları yapılmamıştı. Literatür kayıtları dışında bulunan 75 köyde, bu türler özelinde araştırma çalışmaları da yapılmış oldu.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Yörenin kalkınmasına doğrudan bir etkisi olmamakla birlikte, kuşların tarımı destekleyen canlılar olması ve bunun doğru bir şekilde çiftçilere anlatılmasının tarımsal üretim açısından faydaları bulunuyor. Tarım uygulamalarında pestisitler gibi kimyasalların kullanımının azaltılması ve iyi tarımın bir parçası olarak kuş türlerinin korunmasının teşvik edilmesi, köylerdeki eğitim faaliyetlerimizin öncelikli konusunu oluşturdu.

Projenin pilot uygulama köylerinde gerçekleştirdiğimiz yapay yuva yerleştirme çalışmalarımız, basın ve sosyal medyada yayınlanmıştır. Proje kapsamında hazırladığımız tanıtım filmi ile de bu köylerin tanıtımına katkı sağlanmıştır.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı? Onlardan kısaca bahsediniz lütfen.

Gerçekleştirilen toplantı ve eğitimler için cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına özen gösterilmiştir. Öğretmen ve öğrenci eğitimlerinde cinsiyet dağılımı eşitken köylerde yapılan toplantı ve anketler için bu eşit katılım sağlanamamıştır. Kadınların anketlere ve eğitimlere katılım konusunda çekingen davrandıkları gözlenmiştir. Ayrıca eğitim ve toplantılarda kadınlara yönelik ek görüşmeler yapılmak istenmiş ancak konunun eşlerini ilgilendirdiğini ifade ederek katılım sağlamamışlardır. Eşlerinin de dahil olduğu anket görüşmelerinde ise kadınların cevap vermekten kaçındığı bunun yerine soruyu eşlerine sordukları da gözlenmiştir. Fotoğraf çekimlerinde ise çoğu kadının çekingen davrandığı görülmüştür. Projede kadınların dahiliyetine özen gösterilmesine rağmen doğrudan kadınlara yönelik sağladığı bir katkıdan söz edemeyiz.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Projenin ilk saha çalışmalarında leylek yuvalarının büyük çoğunluğunun elektrik direklerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum hakkında Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş.'ye bilgi verilmiştir. DKMP 9. Bölge Müdürlüğü ile protokol imzalanmadan önce elektrik idaresi ile bu konuda görüşme istense de uygun bir bağlantı kurulamamıştır. Beypazarı Belediyesi ve Beypazarı Kaymakamlığı'nın da katkı verdiği süreçte DKMP 9. Bölge Müdürlüğü, tarafından Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş.'ye proje alanlarındaki elektrik direklerinde yuvalar için izolasyon çalışması yapılması gerektiği aktarılmıştır. İzolasyon malzemelerinin temini için ihale dosyası hazırlanmış ancak dalgalı dolar kuru nedeniyle

ihaleye çıkılmadığı öğrenilmiştir Ayrıca iyileştirme çalışmaları kapsamına alınması için yükseltile yuvalar önerilmiştir. Ancak direk statğine uygun bulunmadığı için dağıtım firması tarafından bu uygulama yapılmamıştır. Halihazırda Nallıhan ve Beypazarı ilçelerindeki bazı köylerde izolasyon çalışmalarının yapıldığı bilgisi edinilmiştir., Resmi yazıyla projede tespit edilen köyler ve yuvalar firmaya aktarılmış ve iyileştirme çalışmalarına dahil edilmesi önerilmiştir.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

DKMP 9. Bölge Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin desteği projeye çok önemli katkılar sağlamıştır. Proje hazırlık aşamasında bu destekler (ulaşım, yapay yuva üretimi, personel vb) öngörülmediğinden bütçeye yansıtılmamıştır. Bu desteklerle oluşan bütçe, fazlası, tanıtım etkinliklerinin artırılmasına imkân yaratmıştır.

© Doğa Araştırmaları Derneği Arşivi

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Projemiz 2022 yılı Kasım ayında tamamlanmıştır. Proje sürecinde geliştirilen ilişkilerin gelecekte de yeni çalışmalar için iş birliği zemini oluşturduğuna inanmaktayız, Proje ile yerleştirilen yapay yuvaları kullanan kuşların izlenmesi, çocuklar için doğa eğitimlerinin düzenlenmesi gibi faaliyetlerin gönüllü katılımı ile devam edeceğini öngörmekteyiz.

Uluslararası literatürdeki yapay yuva araştırmalarının sonuçlarına göre; yerleştirilen tüm yapay yuvaların aynı üreme dönemi içerisinde ilgili kuş türleri tarafından kullanılmadığı ve ilerleyen yıllarda kullanım artışının gözlemlendiği kaydedilmiştir. Bu sebeple gelecek yıllarda kutu yuvaların kullanım oranlarının artacağını öngörmekteyiz.

© Doğa Araştırmaları Derneği Arşivi

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projede geliştirilen iş birlikleri ve yapılan faaliyetlerin devamlılığını sağlamak bizim için önemliydi. Bunun için izleme çalışmalarımızı belirli bir bilimsel yöntemi temel alarak gerçekleştirdik. Faaliyetlerimizde öğretmenlerin ve paydaş kurumların gelecekte de bu çalışmalarını devam ettirebilmeleri için projenin her aşamasından haberdar olmalarını sağladık. Verilen eğitimleri kayıt altına aldık ve dileyen kişilerin ulaşabilmesi için sosyal medya hesaplarımızda paylaştık. Kurumların ve ilgililerin dilediklerinde yararlanabilecekleri rehber niteliğinde bir rapor oluşturduk. Ayrıca yerleştirilen yapay kuş yuvalarının köylerde kullanımına devam edilecek. Projenin uygulandığı köylerin okullar ile DAD'ın her sene gönüllü olarak doğa eğitimi vermesi konusunda görüşülmüş ve hemfikir olunmuştur. DKMP 9. Bölge Müdürlüğü bu çalışmaların başka bölgelerde de uygulanması konusundaki isteğini proje ekibi ile paylaşmıştır.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

DKMP 9. Bölge Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin projeyi sahiplenmesi ve iştirakçi olması, projenin uygulama aşamasında etki yaratmıştır. Bu proje ile gelişen ilişkiler ve ortak çalışma yapma deneyimi, hem orta hem uzun vadede daha farklı ya da benzer çalışmaların devamlılığı için temel niteliğindedir.

© Doğa Araştırmaları Derneği Arşivi

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Doğa Araştırmaları Derneği olarak doğanın karşılaştığı sorunlara karşı çözüm üretirken konuyla ilgili çalışan sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları başta olmak üzere akademi ile iş birlikleri geliştiriyoruz. Yerel düzeyde kalıcı çözümler üretecek araçlar geliştirmeye ve kapasite güçlendirmeye önem veriyoruz. Türkiye'nin yaban hayatı ve yaşam ortamlarının korunması, iyileştirilmesi ve devamlılığının sağlanmasını hedeflemekteyiz.

Bu proje, bize yöre halkı ve Ankara'daki ilgili kurumlarla ilişkileri geliştirmek, mevcut deneyimleri artırmak, yeni alanlarda biyolojik çeşitlilikle ilgili araştırmalar yapmak, daha fazla çocuğa doğa ve çevreyle ilgili farkındalıklar kazandırmak ve yaptığımız çalışmalarını daha geniş kesime ulaştırmak için önemli fırsatlar sağladı. Derneğimizin misyonu ile uyumlu şekilde hazırladığımız bu proje ile yaban hayatı ve yaşam alanlarını destekleyici koruma faaliyetlerini de uygulamış olduk.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Leylekler için yapay yuva platformları konusunda ülkemizde başarılı uygulamalar mevcuttur, ancak projenin dört hedef türünden biri olan ve nüfusu en hızlı azalan küçük kerkenez için yapılmış benzer bir çalışma bulunmuyordu. Projemizle küçük kerkenez için ilk kez uygulanan yapay yuva (kutu) çalışmasının başarılı sonuçlarını görmek, umut vericidir

Bu tip çalışmaların dünyadaki örnekleri de incelendiğinde başarının yıllar içerisinde arttığı kaydedilmiştir. Bu durum, kullanılmadığını tespit ettiğimiz yapay yuvaların ileride kuşlar tarafından kullanılabilceğine ve yuva takiplerinin önemine işaretidir.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Projeye başlamak başlı başına heyecanlıydı, Ankara'nın pek çok köyünü dolaştık. Başkentimizin kırsalda sahip olduğu kültürel, tarihi, coğrafik ve jeolojik çeşitliliğe tanık olduk. Kuşlar için gittiğimiz yerlerde 1950'lerde ve 1980'li yıllarda inşa edilmiş köy okullarını, Roma döneminde kullanılan mağaraları, tarihi eserleri, peri bacalarını, farklı dönemlere ait mimari yapıları ve bunları koruyabilmiş köyleri tanıma imkanımız oldu.

© Doğa Araştırmaları Derneği Arşivi

©Doğa Araştırmaları Derneği Arşivi

Çocuklarla etkinlik yapmak hem büyük sorumluluk gerektiriyor hem de oldukça yorucu olabiliyor. Ancak emeğin karşılığını almak her şeyden daha değerli. Bu nedenle birlikte çalışılan en verimli gruplardan birinin çocuklar olduğu da aşîkâr. Bu zamana kadar çocuklarla ve öğrencilerle pek çok etkinlik yaptık ancak Güneyce İlkokulu'nu ayrı bir yere koymak isteriz. Hem öğretmenlerin hem öğrencilerin yoğun ilgisi ve yaşadıkları alan hakkındaki bilgileri bizi şaşırttı ve çok heyecanlandırdı. Güneyce Köyü'nün bize yaşattığı diğer unutulmaz an ise muhtardan gelen mesajla yuvalara yerleşen leylekleri gördüğümüz an oldu.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

GEF-SGP Türkiye ailesini çok seviyoruz. İlham veren projelerle birlikte bu kitapta yer almak ve hikayemizi anlatabilmek bizleri çok mutlu etti. Doğa Araştırmaları Derneği olarak birlikte çalışmaya ve bilgi alışverişine her zaman açık olduğumuzu ve doğa severlerle temasa geçmeyi sevdiğimizi iletmeği isteriz.

İstanbul'un göçmen kuşlarını İstanbulullular sayıyor!

Bu proje, İstanbul'un yırtıcı kuşların göçü için önemini vurgularken, İstanbululluları göçmen kuşların izlenmesi konusunda vatandaş bilimiyle tanıştıyor.

© Can Yeni yurt

Projenin Adı:	Yırtıcı Göçmen Kuşları Koruyoruz
Proje Yürütücüsü:	WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) - www.wwf.org.tr Facebook: @wwfturkiye X: @wwf_turkiye Instagram: @wwf_turkiye Youtube: @wwf-turkiye
Proje Ortakları:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı, Kentsel Ekolojik Sistemler Şube Müdürlüğü, Yaban İstanbul ve Yeşil İstanbul
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: 30.000 USD GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 30.000 USD Toplam Proje Bütçesi: 60.000 USD
Uygulama Yeri:	İstanbul

WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı):

1975 yılında Doğal Hayatı Koruma Derneği'nin kurulmasıyla 49 yıl önce çıktığımız doğa koruma yoluna bugün WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) olarak 100'den fazla ülkede faaliyet gösteren WWF (World Wide Fund for Nature) ağıının bir parçası olarak devam ediyoruz. Deniz, Biyoçeşitlilik, Tatlı Su, İklim Enerji, Orman, ve Gıda olmak üzere altı ana alanda ve bu alanlarla bağlantılı olarak Eğitim, Plastik gibi başlıklarda çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Değerlerimiz/ İlkelerimiz:

Bilimsellik

Çok kültürlülük

Bağımsızlık

İyimserlik

Tarafsızlık

Küresellik

Birleştiricilik

Rakamlarla WWF-Türkiye

49 yıllık doğa koruma
tecrübesi

55+ çalışan

Aktif 32 proje

+100.000 destekçi

+1 milyon takipçi

© Can Yenyurt

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Yırtıcı kuşlar, besin zincirinin üst sıralarında olmaları sebebiyle biyolojik çeşitliliğin göstergesi türlerindedir. Biyolojik çeşitlilikteki azalma, yırtıcı kuş türlerinin de tehlike altına girmesine yol açmaktadır. Yırtıcı kuşlar için düzenli sayımların yapılması, türlerin durumları hakkında çok önemli bilgiler verdiği gibi biyolojik çeşitlilik açısından da önemli bir göstergedir.

İstanbul, Afrika ve Avrupa arasındaki yırtıcı kuş göçünün yoğunlaştığı, dolayısıyla dünyada yırtıcı kuşların göç sayımlarının yapılacağı en iyi yerlerden (darboğazlardan) biridir. Küçük orman kartalının dünya popülasyonunun %95'inden fazlası ve tehlike altında olan Küçük Akbaba gibi on binlerce yırtıcı kuş İstanbul Boğazı üzerinden göç etmektedir.

Dünyanın en önemli kuş göç yoğunlaşma alanlarından biri olması sebebiyle İstanbul Boğazı'nda yırtıcı kuş sayımlarını gerçekleştirmek, koruma biyolojisi disiplini ve vatandaş bilimi yöntemi ile yırtıcı kuşların korunmasına katkı sağlamaktadır.

© Can Yenyurt

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Projeyi hazırlamamızın iki ana nedeni bulunmaktadır. Yırtıcı kuşların sayılarındaki değişim, biyoçeşitliliğin önemli göstergelerinden biridir. Bu sayıların düzenli gerçekleştirilmesi ve sonrasında yapılan değerlendirmeler, yırtıcı kuş türlerinde azalma olması durumunda önemli sorunların ve tehditlerin olduğunu ifade etmektedir. Dünyanın en önemli kuş göç yollarının üzerinde bulunan ve aynı zamanda dünyanın en kalabalık şehirlerinden biri olan İstanbul'un yaban hayatının daha etkin korunmasına katkı sağlamak ve diğer şehirlere örnek olmak amacıyla bu projeyi oluşturduk.

Doğa ile aramızdaki iletişim her geçen gün zayıflıyor. İlkbahar ve sonbaharda üzerimizden göç eden on binlerce kuşu görmüyor ve adeta bir doğa belgeselinin içinde olduğumuzun farkına varamıyoruz. İstanbullulara bu muhteşem doğa olayının farkında olmalarını sağlamak ve vatandaş bilimi ile koruma çalışmalarına katkıda bulunmaları için bu projeye iyi bir örnek oluşturmak istedik.

Projenizin amaçları nelerdi?

- Yerel yönetim ve STK iş birliğiyle şehirde yaban hayatının etkin korunması için iyi işbirliği örneği oluşturmak
 - İstanbul Boğazı'nda yırtıcı kuşların göç sayımlarını gerçekleştirmek
 - Yırtıcı kuşların sayımı konusunda uluslararası tecrübelerin ülkemize aktarılmasını sağlamak
- İstanbul Boğazı ve yırtıcı göçmen kuşların göç yollarında korunmaları hakkında başta İstanbullular olmak üzere vatandaşlarda kapasite artışı sağlamak
- Elektrik nakil hatları gibi yırtıcı göçmen kuşları tehdit eden sorunların çözümüne katkıda bulunmak

Projenizde katılımı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Proje faaliyetleri sırasında WWF-Türkiye gönüllüleri ve İstanbul halkı faaliyetlere büyük ilgiyle göstermiş ve projeyi sahiplenmiştir. Katılımı sağlamak amacıyla proje ortağımız İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Kentsel Ekolojik Sistemler Şube Müdürlüğü, Yaban İstanbul ve Yeşil İstanbul ekipleriyle yakın ve koordineli bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Projenin faaliyetleri birlikte organize edilmiştir. Faaliyetlerin öncesi ve sonrasında, iki kurumun sosyal medya kanallarından duyuru ve paylaşımlar yapılmıştır. Ayrıca, projede görev alan danışmanlar ile yakın iletişim kurulmuş, bu danışmanların özverili çalışmaları sayesinde proje faaliyetlerine katılan ilgi grupları ile güçlü bir iletişim sağlanmıştır.

Projenizin en önemli çıktıkları ve sonuçları nelerdi?

- “İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Sayımı”nda 28 türden 89.650 yırtıcı kuş sayılmıştır.
- “Batum Yırtıcı Kuş Sayımı”na yerel yönetim, vakfımızın uzmanları ve danışmanlarıyla katılım sağlanmış ve edinilen tecrübeler İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Sayımına aktarılmıştır.
- İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Sayımı sırasında dağıtılmak üzere t-shirt ve kitapçık hazırlanmıştır.

Dünya Göçmen Kuşlar Günü ve Uluslararası Akbaba Farkındalık Günü'nde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile birlikte halka açık atölye çalışmaları düzenlenmiştir.

Elektrik nakil hatlarının göçmen kuşlar üzerine etkileri konusunda elektrik dağıtım şirketleri ile görüşmeler yapılmış, riskli bölgeler tanımlanmış ve koruma önlemleri ile işbirliği geliştirilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı, Kentsel Ekolojik Sistemler Şube Müdürlüğü, WWF-Türkiye ve proje danışmanlarında yırtıcı göçmen kuşlar konusunda kapasite artışı sağlanmıştır.

Bu çalışmalar, yerel ve ulusal basında geniş ilgi görmüştür.

© Can Yeniyurt

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

İstanbullular, İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Göçü Sayımı ve düzenlenen kuş gözlem etkinliklerine yoğun katılım sağladı. Bu çalışmalar sırasında İstanbul'un yırtıcı kuş göçü açısından önemi hakkında kapsamlı bilgi edindiklerini ifade ettiler.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye'de uygulanmamış) yanları nelerdi? Bugüne kadar farklı kurum, kuruluş ve uzmanlar tarafından kuş gözlemine yönelik birçok münferit çalışma ve işbirlikleri gerçekleştirilmiştir. Projemizin bu çalışmalara kattığı yenilikçi yöntem, bir yerel yönetimin (İBB) iş planına dahil ettiği şehirde yaban hayatının korunması konusuna, bir STK işbirliğinde bilimsel temeller doğrultusunda uzun dönemli işbirliği eklenmiş olmasıdır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Proje faaliyetlerinden olan İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Göçü Sayımı, ulusal basında 50'den fazla görsel ve işitsel haber sitesinde yayınlanmıştır.

Proje, sosyal medyada da yoğun olarak yer almıştır. WWF-Türkiye ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yeşil İstanbul sosyal medya hesapları (Facebook, Instagram, LinkedIn, Twitter) üzerinden koordineli bir şekilde proje faaliyetlerinin duyuruları ve sonuçları paylaşılmıştır. Paylaşımlar oldukça geniş kitlelere ulaşmış ve çok sayıda beğeni almıştır.

İki kurumun koordineli bir şekilde aynı anda sosyal medya paylaşımları yapması, kurumlar arası iletişimi güçlendirmiş ve projede daha geniş bir kitleye ulaşılmasını sağlamıştır. Bu uygulama, etkili bir iletişim ve işbirliği örneği olarak değerlendirilmektedir.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Göçü Sayımı, 21 gün boyunca WWF-Türkiye gönüllülerinin ikişer kişilik ekipler halinde iki sayım istasyonunda danışmanlara destek vermesiyle başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Sayıma katılan 13 gönüllüden 8'i kadınlardan oluşmuştur.

© Yaban İstanbul

© Can Yenyurt

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Her yeni çalışma başlangıcında olduğu gibi, farklı kurumların ekipleri ve danışmanların birbirlerini ve çalışma yöntemlerini tanımaları aşamasında kısa süreli iletişim kopuklukları yaşanmıştır. Taraflar arasında düzenli bilgi akışını sağlayarak, faaliyetlerde katılımcı süreçler ve güven ilişkilerini güçlendirerek bu kısa süreli sorunlara birlikte çözüm ürettik. En önemli öğretilerimizden biri, projeyi hepimizin sahiplenmesini başarmış olmamızdır.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Elektrik tellerinin yırtıcı kuşlar üzerindeki olumsuz etkilerini biliyorduk, ancak bu sorunu LeylekEl Grubu'nun Yöneticisi Fikret Can'ın desteğiyle daha iyi anlama fırsatımız oldu.

TRT Belgesel ekibi, planlanmamış bir çekim sırasında projemize yer verdi. Bu, projenin görünürlüğü açısından oldukça etkili oldu.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

İBB ekibi ile güvene dayalı ve uzun dönemli bir işbirliği ortamı oluşturduk. Kapasite artırımını sayesinde veri toplama kalitesini artırdık. Vatandaş Bilimi kavramını uygulamalı ve görünür hale getirdik. Birlikte çalışmayı öğrendik ve yeni projeler üretmek üzere iletişime devam ediyoruz.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Proje ortağımız İstanbul Büyükşehir Belediyesi Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı, Kentsel Ekolojik Sistemler Şube Müdürlüğü, proje sonrasında da kuş göçü konusunda çalışmalarına devam etmektedir. Kurumsal kapasiteleri ve Yaban İstanbul ve Yeşil İstanbul markaları aracılığıyla, İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Göçü Sayımı, Leyleği Havada Gördüm, Kuş Gözlem, Dünya Göçmen Kuşlar Günü gibi birçok etkinliği hayata geçirmeye devam etmektedirler. Bu çalışmaların diğer yerel yönetimlere de örnek teşkil etmesi amacıyla görünürlük ve bilgi paylaşımı faaliyetlerine devam edilmektedir.

© Can Yeniyurt

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile aramızdaki işbirliği, gerçekleştirdiğimiz bu proje ile güçlendi. Vakfımız da bu çalışmalara teknik destek sağlamaktadır. Uygun fırsatlar bulduğumuzda yeni projeler üretmek üzere işbirliğimize devam ediyoruz.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Gezegemizi, yaşamlarımızı birçok yönden zenginleştiren milyonlarca bitki ve hayvan türüyle paylaşıyoruz. Bu yaşam ağı, bize su, temiz hava, verimli topraklar ve istikrarlı bir iklim gibi güvenli doğal şartları sağlıyor. Bize gıda ve yaşamak için gerekli koşulları sağlıyor, milyonlarca insan için iş kolu yaratıyor ve hayatımızı her yönden zenginleştiriyor. Ancak gezegenimizin yaban hayatı krizde: 1970'lerden bu yana türler endişe verici şekilde hızla tükeniyor. Pek çok bilim insanı, giderek artan tüketim ve bunun sonucunda yükselen enerji, arazi ve su talebinin bizi yeni bir çağa sürüklediğine inanıyor. Doğa ve biyolojik çeşitlilik endişe verici derecede yok olma sinyalleri veriyor. Biyolojik çeşitliliğin azalma eğilimini tersine çevirmek, yaban hayatı ile insanın birlikte büyüdüğü bir gelecek için çalışıyoruz.

Doğal alanların ve biyolojik çeşitliliğin hızla azaldığı günümüzde, doğa koruma çalışmalarına yerel yönetimlerin ve vatandaşların öncelik vermesi elzemdir. Bu proje ile bu konuda uygulanabilir bir örnek oluşturulmuştur.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Biyçeşitliliğin korunması yolundaki hedeflerimize yerel yönetimler, uzmanlar ve İstanbullularla birlikte bir adım daha yaklaşmak çok önemli ve anlamlıdır. Ülkemizin semalarında, akbabalar, kartallar, şahinler, çaylaklar, deliceler gibi birçok yırtıcı göçmen kuşun özgürce göç etmesine katkı sağlamak gurur vericidir.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Göçü Sayımları sırasında küçük orman kartalının dünya popülasyonunun %92'sini saymış olmamız son derece heyecan vericiydi.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yaban İstanbul ekibindeki uzmanların çalışmalarındaki yüksek motivasyonu ve genç çalışanlar kuş göçü konusundaki öğrenme isteği ve gayretine tanık olmak çok değerliydi. Birlikte çalışma fırsatı bulduğumuz için mutluyuz. İstanbullu kuş gözlemcilerinin İstanbul Boğazı Yırtıcı Kuş Göçü Sayımına ve diğer etkinliklere gönüllü katılımları ve çalışmalarımızı desteklemeleri de bir diğer gurur kaynağıdır.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Yaşadığınız çevredeki biyçeşitliliğin farkında olun. Vatandaş bilimini destekleyin. Sadece sorunlara değil, aynı zamanda çözüm yolları geliştirmeye ve çözümün bir parçası olmaya odaklanın. Umudunuzu kaybetmeyin.

Ketenin döngüsü!

Unutulmaya yüz tutan keten bitkisi, iklim krizi ve artan susuzluk sorunu karşısında çiftçilere susuz tarım için bir alternatif ürün oldu ve Tire'de yerel kalkınmanın sembol türlerinden biri haline geldi.

Projenin Adı:

Türkiye Orijinli Liflik Keten Genotipleri ile Keten Tarımının Tekrar Canlandırılması ve Kırsal Kesim İçin Gelir Getirici Yeni Faaliyet Alanlarının Yaratılması

Proje Yürütücüsü:

S.S.Döngü Tarımda Kadim Bilgiler Yeni Fikirler
Bilimsel Araştırma Geliştirme Kooperatifi - www.dongukoop.com
Facebook: @dongukooperatifi Instagram: @dongukooperatifi

Proje Ortakları:

Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü (ETAE), Tire Belediyesi, Astab Tütün Gıda Makine İnşaat Taahhüt Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti (ASTAB)

Proje Bütçesi:

GEF SGP Mali Destek Miktarı: 20.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 46.600 USD
Toplam Proje Bütçesi: 66.600 USD

Uygulama Yeri:

Menemen, Tire (İzmir)

S. S. Döngü Tarımda Kadim Bilgiler Yeni Fikirler Bilimsel Araştırma Geliştirme Kooperatifi:

Ülkemizin ilk ve tek tarımsal ar-ge yapma amacıyla kurulmuş kooperatiftir. Birbirinden çok farklı konularda uzmanlık sahibi, on iki kadın tarafından 2018 yılında kurulmuştur.

© Döngü Kooperatifi Arşivi

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Kooperatifimiz; keten bitkisinin yaygınlaşması konusunda çalışmaya başladığında endemik bitkilerimizden olmasına rağmen tescilli liflik bir keten tohumunun olmadığını keşfetti. Tarımda tohum olmadan bir bitkinin yaygınlaştırma çalışmalarının yapılması mümkün değildir. Yanısıra, bir yaygınlaştırma çalışması ancak içeriğinde gelir getirici yenilikçi yöntemler ve sosyal fayda sağlayacak çözümler barındırıyorsa başarılı olabilir. Bu yüzden, kolları sıvayarak liflik keten tohumu tescili için ne yapabileceğimizi araştırdık.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Kooperatifimizin ortaklarından ve Ege Üniversitesi Tekstil Mühendisliği Fakültesi'nin araştırma görevlilerinden Dr. Burcu Karaca Uğural, patente tabi bir biyokompozit malzeme geliştirdi. Ancak hammadde ülkemizde bulunmadığı için tüm dünyada büyük ilgi gören malzemesini yaygınlaştıramadı. Hammaddesi keten olan bu malzeme için, “neden yerli keten üretiyoruz?” sorusunu sorarak başladı herşey. Dr. Burcu Karaca Uğural ve TÜBİTAK mentörü Zeynep Derece, keten üretimini denemek amacıyla Doğu Karadeniz'deki araştırma

çalışmaları sırasında öğrendiler ki; ülkemiz bir zamanlar dünyadaki ilk on keten üreticisinden biriydi. Keten, yoğunlukla Karadeniz'de yetiştirilse de aslında ülkemizin her yerinde ekilen ve bilinenin aksine kışlık ekimde susuz yetişebilen bir bitki türüdür.

Bu topraklara ait onlarca endemik keten tohumu, tohum bankalarında bulunmasına rağmen Tohum Tescil Yasası gereği tescilli olmadıkları için ekilip çoğaltılmadıklarını bu süreçte öğrendik.

Keten ekiminin yıllar içinde neden bırakıldığını araştırdığımızda; köylünün keten üretiminden gelir elde edememesinin, en temel sebep olduğunu anladık. Ayrıca gençlerin kırsaldan ekonomik ve sosyal nedenlerle göç etmesi, köyde kalan yaşlı nüfusun topraklarını işlemeyi bırakması diğer sebeplerdir. Tüm bu bilgi ve ihtiyaçlar, projemizin oluşmasını sağladı.

Projenizin amaçları nelerdi?

Ege Bölgesi'nde yetiştirilmeye uygun liflik keten tohumunun, ülkemizdeki tescilli tohumlar arasına girmesini istedik. Bunu sağlayarak, keten bitkisinin tarımını yeniden canlandırmayı ve kırsalda ketene dayalı gelir getirici faaliyet alanları yaratmayı amaçladık.

Projenizde katılımıcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Hem proje ortaklarının hem de yerel halkın projemize verdikleri destek, beklentimizin üzerindeydi. Tüm süreçlerde proje ortaklarımızla açık, şeffaf, düzenli iletişim kurduk. Beklenti ve ihtiyaçları en doğru şekilde belirlemek için faaliyet gösterdiğimiz bölgede sürekli bulunduk ve çokça, toplantı gerçekleştirdik.

Projeye Katkı Sağlayanlar:

Ticaret Bakanlığı

Tarım ve Orman Bakanlığı Tohumluk Tescil ve Sertifikasyon Merkez Müdürlüğü

UNDP Türkiye Hızlandırma Laboratuvarı

Kahrat Mahalle Muhtarlığı

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemiz; ortaklarımızdan olan Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü (ETAE)'nın, bütçesizlik nedeniyle yarım kalıp bekleyen bir çalışmasının, tozlu raflardan çıkarılıp tamamlanmasını sağladı. Kurum bünyesinde yeterli uzman olmadığı için artık ilerletilemeyen bu çalışmanın gerçekleştirilmesine ve kurum içinde uzmanlıklar geliştirilmesine vesile oldu. Keten bitkisinin üretimi için kamu, kooperatif ve sanayi kuruluşları arasındaki iş birliği artırıldı..

© Döngü Kooperatifi Arşivi

Projemizin sonucunda Ege Bölgesine uygun, adını Efe ve Cemre olarak belirlediğimiz iki adet liflik keten tohumu için tescil başvurusu yapıldı. Tarım ve Orman Bakanlığı, sadece Karadeniz Bölgesi'nde kısıtlı çalışmalar yapılan keten bitkisinin, Ege Bölgesi'nde özellikle susuz tarım için önemli bir bitki olduğunu fark etti. Ticaret Bakanlığı, ar-ge çalışmalarında kullanmak üzere bir adet keten hasat makinasının istisna ile ülkeye getirilmesi konusunda gereken desteği verdi.

Proje ortaklarımızdan Tire Belediyesi, Kahrat Köyü'nde deneme ekimlerinin yapılması için kendisine ait tarlayı tahsis etti. Böylece öncü çiftçilerle birlikte 2022 yılında 50 dekarlık alanda, başarılı sonuçlar alınan keten ekimleri yapıldı. Proje süresince deneme ekimleri yapılan Tire'de, "Çiftçi Bilgilendirme Toplantıları" düzenlendi. Kışlık ekimde susuz yetiştirilebilen keten bitkisi, yöre için alternatif bir bitki olarak hem İl ve İlçe Tarım ve Orman Müdürlüklerinin hem de yöredeki çiftçilerin ilgi alanına girdi.

Proje çalışmalarını anlatan "Ketenin Döngüsü" ismiyle bir belgesel hazırlandı. Bu film, Tire'de ve İzmir'de farklı ilgi gruplarının katıldığı gösterimlerde, büyük ilgi gördü.

"Dünden Bugüne Ketenin Yolculuğu" isimli kitapçık, UNDP Türkiye Hızlandırma Laboratuvarı ile ortaklaşa hazırlandı ve basıldı.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Projemiz keten bitkisini merkezine alarak özellikle kadın ve gençler için kırsalda gelir getirici yeni faaliyet alanların yaratılmasını amaçladı. Projenin deneme alanlarının bulunduğu Tire’de, keten tarlalarında çalışan kadınlara, erkeklerle eşit ücretlendirme yapıldı ve çalışma süreleri için SGK primleri ödendi.

Birlikte çalıştığımız kadın çiftçiler, özellikle pandemi sürecinde çevrimiçi düzenlediğimiz toplantılara katılabilmek için çocuklarının yardımıyla telefonlarına Zoom uygulamasını yükledi.

Çalışma alanlarımızda 15 Ekim Çiftçi Kadınlar Günü şenliklerle kutlanmaya başladı. Bu gün kapsamında düzenlenen toplantıda konuşan Ayşe Naval; “Sizler sayesinde “kadın çiftçi” olmanın bir meslek olduğunu ve önemli bir iş olduğunu fark ettik. Kendimize güvenmeyi öğrendik. Çok teşekkür ediyoruz “ dedi. Alanya’da gastronomi okuyan Ayşe Naval’ın kızı Emine ise ”Sizleri tanıyınca, mesleğimi köyüme gelerek yapabileceğimi ve sizlerle birlikte, Ebru Baybara gibi memleketimde değişim yaratabileceğimi fark ediyorum” dedi.

Deneme ekimlerimizin yapıldığı Kahrat Köyü’nde kadınlar, muhtar ve gençlerle kurduğumuz olumlu ilişkiler, çalışmalarımız için ihtiyaç olan atölye fikrini geliştirdi. Böylece köyün kullanılmayan okul binasını, ketenin yarı mamul olarak işleneceği bir atölyeye dönüştürmeye başladık.

© Döngü Kooperatifi Arşivi

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Bir bölgeye uygun tohum geliştirirken; kırsaldaki canlanmayı hedeflemek ve gelir getirici farklı modeller üzerine çalışmak oldukça yenilikçi ve bütüncül bir yaklaşımdır. Döngü Kooperatifi “keten” gibi tarımsal bir ürünü merkeze alarak; iklim, çevre, sosyal ve kırsal kalkınma, sanayi/kırsal/kamu iş birlikleriyle yenilikçi ve bütüncül çözümler üretmek üzere çalışmalar yapan bir arayüz olarak konumlanmaktadır. Döngü Kooperatifi; bu projede Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü’nün raflarında atıl duran bir projeyi aktive etmiştir. Bu sayede Ege Bölgesi’nde kuraklıktan en çok zarar görmesi beklenen, aşırı pestisit kullanımından oldukça fakirleşmiş Küçük Menderes Havzası için susuz yetişen, pestisit kullanımı gerektirmeyen yeni bir tarım ürünü alternatifi sunuyor. Bölgede kurulması için çaba harcanan “Ketenden Şeyler Atölyesi” ile kadın ve gençler için alternatif gelir oluşturulması hedefleniyor. Keten ekiminin yaygınlaşması ve yarı mamul olarak işlenmesinin sağlanması ile, sanayinin tamamını ithal ettiği keten lifi ihtiyacının bir bölümü, bu atölyeyle karşılanabilecek.

© Döngü Kooperatifi Arşivi

© Döngü Kooperatifi Arşivi

Projeniz yörelin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Projemiz başladığına Kahrat Köyü’nün yol tabelası dahi yoktu ve navigasyonla bulunamıyordu. Ulaşım ile ilgili tüm yönlendirmelerde, yan köy olan Gökçen Köyü yer alıyordu. Proje, kooperatif ortaklarının ve kamu yetkililerinin köye ziyaretlerinin başlamasını, köyün isminin ketenle birlikte anılmasını ve bilinirliğinin artmasını sağladı. Bunlar, Kahrat Köyü’nün girişine yönlendirme tabelaları yerleştirilmesini ve navigasyonda Kahrat Köy meydanının yer almasını beraberinde getirdi. Bu çok küçük görünen ayrıntılar, köyde başlayan hareketin somut göstergeleridir.

Son iki yıldır kutladığımız, 15 Ekim Dünya Çiftçi Kadınlar Günü nedeniyle İzmir ve çevre köylerden bir çok kişi köye gelip gitmeye başladı. Köydeki kadınlar, bu şenliklerde satmak için ürettikleri gıda ve el işi ürünleri paketleyerek sunmayı, tezgah açmayı, satmayı öğrendi. Sonraki etkinlik için daha fazla neler yapabileceklerini görüşmeye başladılar. Bizlerin de desteği ile online satış dükkanlarını açanlar oldu.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Proje çalışmaları sürecinde, erkeklerin sosyalleşmesine imkan sağlayan kahvehane gibi bir buluşma mekanı varken kadınların buna sahip olmadığını fark ettik. Bunun üzerine eski okul binasının bahçesinde kendileri için bir alan oluşturma istediğimizi, köydeki kadınlarla paylaşıp görüşlerini sorduk. Sosyalleşmeyi yemek pişirerek yaptıklarını ve bunun evlerde zor olduğunu, bir açık mutfağa ihtiyaçları olduğunu söylediler. UNDP Türkiye Hızlandırma Laboratuvarı'nın, ortak alanların düzenlenmesi konusunda Japonya Hükümetinden aldığı fonun da katkısıyla "Kahrat Topluluk Mutfağı"nı kurduk. Mutfağın açılışını, 2022 yılındaki Dünya Çiftçi

Kadınlar Günü kutlamaları sırasında gerçekleştirdik. Mutfak biter bitmez, köylülerin bazı önemli kutlamaları için kadınlar tarafından kullanılmaya başlandı. Özellikle maddi durumu iyi olmayan gençlerin kına gecesi, nişan, düğün gibi kutlamaları, bu mutfak kullanılarak yapıldı. Bu süreçte kadınların, gönüllü katılım ve destek konularına erkeklerden daha açık olduğunu, tohum ve gıda için rollerinin önemini deneyimledik. Eskinin gönüllü ortak çalışması olan "imece" kavramı, neredeyse unutulmuş durumda. Yine de kooperatif ortaklarımızın, çiftçi kadınların ve genç kızların gösterdiği çabalar sayesinde, bu konudaki motivasyonun arttığını gözlemliyoruz.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Hasat, en önemli sorunlarımızdan biriydi. Makine olmadığı için hasatın elle yapılması gerekiyordu. Fakat bu, kırsalda çalışan bulmanın zor olması ve yüksek maliyet nedeniyle sürdürülemez bir yöntemdi. Bu soruna çözüm olarak bulduğumuz, traktör arkası hasat makinesinin Belarus'tan getirilmesine yoğunlaştık. Ancak makinenin CE belgesi olmadığı için ithalatının yapılamaması sorunu ile karşılaştık. Ticaret Bakanlığı, projemizin devam etmesi nedeniyle makinenin ithalatında istisna uygulanmasına karar verdi ve bu şekilde hasat makinesini getirttik..

Tohum tescili için ekim yaptığımız alanın tam ortasına bir köpek yavrusu ve yavruların hareketlilikleri nedeniyle neredeyse tüm deneme alanı iyice ezildi. Bu sorunun çözüm süreci, Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü'nün uzmanları ve Tescil Kurumu yetkililerinin anlayışları ve çabalarıyla yönetildi. Öte yandan alanın sağlam yerlerinden alabildiğimiz örnekler, tüm deneme alanlarından alınan örnekler arasında en başarılılar oldu.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Proje ortağımız Tire Belediyesi deneme ekimlerimiz için kendisine ait olan arazileri tahsis etti. Ancak bize tahsis edilen arazinin, köylüler arasında kerpiçlik olarak anılan ve oldukça verimsiz olduğunu, başarılı keten hasatımızı yaparken şaşkınlığını ifade eden köylülerden öğrendik. Aslında olumsuz görünen bu durum; keten bitkisinin uyum kabiliyetini, çok verimsiz toprak özelliklerinde dahi sonuç verdiğini görmek ve köylülere gösterebilmek için pozitif bir deneyime dönüştü.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Tam zamanında ve tam doğru yerden başladığımızı düşünüyoruz. Kırsalda canlanma ve gelir getirici her türlü çalışma, tohum ile başlamak durumunda. Kuraklık ve kırsaldan göçün olumsuz etkileri, pandemi ile iyice görünür oldu. Bu anlamda projemiz daha da değerli hale geldi.

Ketenin, ekildiği alanda yarı mamul olarak işlenebilmesi için “Ketenin Şeyler Atölyesi”ni kurma çalışmalarımız devam ediyor. Bu atölyenin faaliyete başlaması ile projenin etkileri daha da artacağını düşünüyoruz.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projemiz tohum tescil başvurusu ile sonlanmasına rağmen bizim çalışmalarımız devam ediyor. Tohum tescil başvurusu ile tohum üretim izni alınsa da, tescilin yapılması için iki yıl daha tohumun belirtilen özelliklere sahip olup olmadığının kontrol edilmesi gerekiyor. Bunun için, Tescil Kurumunun denetiminde beş ayrı yerde kontrol ekimleri yapılıyor. Bu ekimlerin Tire ve çevresindeki bölümünü Döngü Kooperatifi koordine ediyor. Bu aşamada daha büyük alanlarda hem organik hem iyi tarım çalışmalarımızı, sözleşmeli tarım yöntemi ile yaptık. Bir taraftan da keten bitkisinin sapının, elyaf olarak işlenebilmesi için ar-ge çalışmalarımıza devam ediyoruz.

© Döngü Kooperatifi Arşivi

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Proje, UNDP Türkiye Hızlandırma Laboratuvarı ile iş birliği kurmamıza vesile oldu. Başarıyla sürdürülüp bitirilmiş olmasına rağmen projenin pozitif etkilerinin büyüyerek devam etmesi dikkat çekiyor ve yeni işbirliklerinin kapısını açıyor.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Amacımız, keten bitkisi ekseninde sürdürülebilir, adil gelir dağılımı olan şeffaf yaklaşımlarla sanayi, kamu ve kırsalın birlikte çalıştığı bir model yaratmak. Bunun en önemli adımı, tohumu merkezine alan yeni gelir modelleri ortaya çıkararak kırsalda ekonomik canlanmayı sağlamak. Tüm bunları yapabilmek için özellikle kadın ve gençlere amacımızı anlatabilmeyi ve birlikte hareket edebilmeyi önemsiyoruz. Bu proje, bu anlamda çok önemli bir adım oldu.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu?

Projemiz devam ederken UNDP Türkiye Hızlandırma Laboratuvarı'nın "Roketleme Ödülünü" aldık. Para Dergisi tarafından seçilen "Türkiye'ye Değer Katan 100 Sosyal Girişim" arasında yer aldık.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Projemizin tüm süreçlerine "iyi ki" diyoruz. Çünkü yaptığımız çok katmanlı bir çalışmaydı. Bir taraftan oldukça zor ve yorucu, diğer taraftan etki alanı çok genişti. Keten tohumu, geleceğin en önemli elli gıda maddesi arasında yer alıyor. Keten lifinden üretilen biyokompozit, geleceğin en önemli malzemeleri arasında sayılıyor. Keten bitkisi, dünyanın birçok ülkesinde ekolojik özellikleri nedeniyle stratejik ürün olarak kabul ediliyor. Tüm bunlar, doğru bir ürün için yola çıktığımızı ve bu ürünle kırsalda yenilikçi gelir modelleri yaratma hedefimizi kısa sürede gerçekleştirebileceğimizi gösteriyor.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Keten hasadının ardından çiftçi kadınlarımızla tohum ayırma işlemi yaparken, çocuklar merakla eski okul binasının avlusuna gelip ne yaptığımızı öğrenmek istedi. Onlara keten tohumunu avuçlarına almalarını ve dokunmalarını söyleyip yapmaya çalıştıklarımızdan bahsettik. Merakla dinledikten sonra avuçlarına aldıkları tohumları izin isteyerek ceplerine doldurup uzaklaştılar. Kız çocuklarından biri, bir süre sonra geri geldi ve “burada atölye kurarsanız benim annemi de işe alır mısınız?” diye sordu.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Keten bitkisi, insan sağlığı için çok önemli bir gıda katkı maddesi olarak kullanılıyor. Tekstilde de çok gerekli bir hammadde. Bunların yanı sıra geleceğin malzemesi, biyokompozit alanında da çok önemli bir kaynak. Pek çok farklı sanayi kolunda da kullanılıyor. Ülkemizde üretimi ve kullanımını neredeyse unutulmuş bu değerli bitkinin yeniden hayatımıza girmesi için verdiğimiz çabaya, bizi sosyal medyada takip ederek destek verebilirsiniz.

© Döngü Kooperatifi Arşivi

Beypazarı'nda sürdürülebilir tarım için kapari!

Bu proje, iklim değişikliğinin yarattığı olumsuz etkilere karşısında biyolojik çeşitliliği ve yerel kalkınmayı destekleyecek bir çözüm üretti. Beypazarı'nda iklim değişikliğine uyumun ve kadınların güçlenmesinin simgesi olarak kapari bitkisini sofralara getirdi.

© Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneği Arşivi

- Projenin Adı:** Kapari Bitkisinin Korunması, Yetiştirilmesi ve Pazara Kazandırılması Kapsamında Sürdürülebilir Tarım Uygulamaları ve Eğitim Faaliyetleri
- Proje Yürütücüsü:** Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneği - www.tohumderneği.org tohumderneği@gmail.com
Facebook: @tohumderneği **Instagram:** @tohumderneği **Youtube:** @tohumderneği
- Proje Ortakları:** Beypazarı Belediyesi, Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü (OGM), Sürdürülebilirlik Adımları Derneği
- Proje Bütçesi:** GEF SGP Mali Destek Miktarı: 16.400 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 14.750 USD
Toplam Proje Bütçesi: 31.150 USD
- Uygulama Yeri:** Beypazarı (Ankara)

Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneği

“Yaşam tohumla başlar” bakış açısıyla yola çıkmış ve 2017 yılında Ankara’da kurulmuştur. Doğal kaynak yönetiminde karasal ekosistemlerin korunması, gelişmesi ve sürdürülebilir kullanımı için proje ve programlar geliştirip uygulamaktadır. Böylece ulusal ekonomi ve istihdama katkı vermeyi amaçlayan bir sivil toplum kuruluşudur.

Sürdürülebilir orman yönetimi, iklim dostu tarım uygulamaları, karasal ekosistemlerde nicelik ve kalitenin yükseltilerek karbon döngülerine katkı sağlanması, sağlık ve hayatîyetlerini koruyarak biyolojik çeşitliliğin geliştirilmesi, sosyo-kültürel refahın sağlanması için çalışmaktadır. Proje ve programlarını tüm ilgili taraflarla birlikte, katılımcı yaklaşımı benimseyerek; bilim, teknoloji ve deneyimlerin ışığında uygulamayı amaçlamıştır.

İnsani, toplumsal ve kültürel değerlere saygı göstermek, Derneğimizin temel değerlerindedir. Bölgesel ve çevresel sorunların çözümü için; ulusal ve ulus ötesi ortaklıklar kurarak, programlar ve özellikle de proje ve eğitimler hazırlamaktadır.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Projemiz ile; kuraklığın ve erozyonun yarattığı olumsuz tesirlerin yoğun olarak yaşandığı Ankara’ya katkı sunmak istedik.

Öncelikle Ankara’da varlığını sürdüren ve çevre-toplum alanında faaliyet gösteren bir derneğin çalışanları olarak; Ankara’nın çevresel ve iklimsel sıkıntlarına yönelik projeler geliştirmekteyiz. İklim değişikliğinin yarattığı olumsuz etkilerin, İç Anadolu Bölgesi’ndeki yansımaları olan kuraklık ve erozyon tehditleri ile yüzleşmekteyiz. Zira iklim değişikliğinin neden olduğu kuraklık ve doğal afetler, dünya ve Türkiye için birçok önlem alınması gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Bu önlemlerden biri de iklime uyumlu tarımsal uygulamalardır.

Kapari bitkisi, teknik özellikleri ile iklime uyumlu tarım ürünlerindedir. Bununla birlikte verimli tarım arazilerine ihtiyaç duymayan kaparinin erozyon sahalarında kullanılması, toprak kaybına karşı alınabilecek önlemlerdendir

Kapari ekonomik değeri ile yerel kalkınma için gelir getirici alternatif bir üründür. Toprağı tutan köklerinin yanı sıra vitamin, protein ve mineral açısından zengin (Kart, 2019) olan tomurcukları da toplanarak değerlendirilir. Tomurcukları çeşitli şekillerde işlenerek kullanılır, örneğin turşu ya da reçel yapılarak tüketime hazır hale getirilir; baharat olarak ve kozmetik sektöründe kullanılabilir.

© Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneği Arşivi

Kaparinin teknik özellikleri ve Beypazarı ilçesinin gerek toplumsal gerek fiziki özellikleri, yapmak istediğimiz proje ile bütünleşti. Beypazarı'nda halkın yerel ürünler ile olan ilişkisi, kültürel faaliyetlerin ve ürünlerin devamlılığına verilen önem yüksektir ve kadınlar bu konularda etkin rol almaktadır. Kaparinin Beypazarı'nda doğal olarak yetişmesine, gıda ve tarım sektöründe son derece önemli olmasına rağmen ülkemizde ve proje bölgesinde yeterli ilgiyi görmemektedir. Bunların hepsini birleştiren; kaparinin doğru tarımı ürün, Beypazarı'nın da proje için çok uygun bir bölge olduğuna karar verdik.

Bu projeyi; proje uzmanı, sosyolog ve biyolog kimliklerimizi bir arada kullanarak ve deneyimlerimizden yola çıkarak tasarladık. Proje tasarlama sürecinde ve proje boyunca teknik uzmanlardan destek aldık. Bu projeyi yalnızca iklim ve tarım üzerinden ele almak istemedik. Yerel kalkınmaya da katkı sağlamak amacıyla; interaktif eğitimleri ve sosyal araştırmaları da çalışmamıza dahil ettik

Proje öncesinde yapılan ön çalışmalarda ilk olarak; kapari hakkında farkındalık çalışmalarına ve eğitimlere ihtiyaç olduğu saptanmıştır. İkinci olarak; bitkiden ürün eldesi ve bu ürünlerin değerlendirilmesi hakkında uygulamalı atölye çalışmaları gerekli görülmüştür. Son olarak da kapari üreticilerine pazar desteği sunulması, tamamlayıcı adım olarak değerlendirilmiştir. Daha önce yapılan kapari yetiştirme çalışmaları ve Beypazarı'nda bu amaçla hazırlanan saha incelenmiştir. İncelemeler sonucunda, "eğitim ve farkındalık" konusuna değinilmediği saptanmıştır.

Projenizin amaçları nelerdi?

- Beypazarı'nda doğal yayılışı olan kapari bitkisinin varlığının korunması ve yetiştirilmesi.
- Beypazarı'nda kapari ile ilgili genel bir farkındalık ve bilinç oluşturulması.
- Beypazarı'nda kapari üretimi ile doğaya ve yerel ekonomiye fayda sağlanması ve bu faydanın görünür kılınması.

Projenizde katılımıcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Projemiz, farklı ilgi gruplarından paydaşlara ulaşmıştır. İlk olarak; Beypazarı Belediyesi yerelde katılımı temsil ederek projenin her alanında desteklerini ve ilgilerini sunmuştur. Proje duyurularının yayınlandığı Beypazarı Belediyesi ait iletişim araçları, kaparinin bölge halkı açısından görünür kılınması sağlamıştır.

© Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneği Arşivi

Projemizin çok yönlü eğitim faaliyetleri, Beypazarı Belediyesi'nin uzmanları ile düzenlenmiştir ve çoğunlukla yöredeki kadınlar katılım göstermiştir. Eğitim duyuruları için ilçe halkının takip ettiği iletişim araçları (Beypazarı Belediye binası, belediyenin internet sitesi ve Beypazarı'nda yer alan sokak panoları) kullanılmıştır. Bunların yanı sıra kadınlara ulaşabilmek için birebir görüşmeler yapılmıştır.

Eğitimlerdeki katılımcı sayısı, pandemi nedeni ile kısıtlı tutulmuştur. Bununla birlikte kadınlar ve gençlerin katılımına öncelik verilmiştir.

Projemizin Beypazarı'nda gerçekleştirilen bilgilendirme ve kapanış toplantısı, bölgedeki ilgili pek çok kişi ve kurumun katılımıyla gerçekleşmiştir. Beypazarı'nın Ankara'ya yakın olması ve Beypazarı Belediye'nin proje destekçilerinden olması, ilgili tüm tarafların katılımını sağlama konusunda, avantaj olmuştur. "Beypazarı Kapari Projesi Kapanış Toplantısı" başlığıyla düzenlenen toplantıda; kapari bitkisi ve bitkiden elde edilebilen işlenmiş ürünlerle (turşu, reçel vb.) ilgili Beypazarı Belediyesi ve ilgili kuruluşların neler yapabilecekleri ve olası işbirlikleri, derinlemesine ve birçok perspektiften değerlendirilmiştir.

Projeye Katkı Sağlayanlar:

Beypazarı Kaymakamlığı

Beypazarı Jandarma Komutanlığı

Beypazarı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü

Beypazarı Doğa Koruma ve Milli Parklar Şefliği

Beypazarı Ticaret Odası

Beypazarı Ziraat Odası

Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksek Okulu

Beypazarı Evliya Çelebi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Aşçılık Bölümü

Beypazarı Halkı

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

- Beypazarı'nda Kapari Bitkisinin Mevcut Durum Raporu
- Demo Alan Arazi Çalışmaları
- Kapari Bitkisi Bilinçlendirme Kılavuzu
- Eğitim ve Atölyeler
- Kapari Bitkisi Geleneksel Bilgi Araştırması Raporu
- Görünürlük çalışmaları (duyuru, afiş, billboard, sosyal medya vb.),
- Beypazarı Kapari Projesi Kapanış Toplantısı
- İş birliği Raporu

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Beypazarı tarımsal açıdan çok üretken bir bölgedir. Kapari bitkisi uzun yıllardır Beypazarı'ndaki arazilerde doğal olarak yayılım göstermesine rağmen bölge halkı tarafından tanınmamaktadır.

Hem proje ortağımız Beypazarı Belediyesi hem de durum analizi aşamasında iletişim kurulan Beypazarı halkı, projeye ilgi ile yaklaşarak geliştirilmesi için destek vermiştir. Özellikle hedef grup olan kadınların ve gençlerin konuya merakı yüksek olmuştur (eğitim ve atölye çalışmaları öncesinde kapari hakkında internet araştırması yaptıkları yönünde geri bildirimler alınmıştır) Düzenlediğimiz eğitim ve atölye çalışmaları, kapari hakkında bilgi ihtiyacının giderilmesine ve üretimine yönelik ilginin artmasını sağlamıştır.

Proje, kapari üretiminin Beypazarı'na sağlayacağı faydaları görüşmek ve bu üretimin geliştirilmesi için yol haritasını belirlemek üzere ilgili tüm kurum ve kuruluşları bir araya getirmiştir.

Kapari hakkında geri bildirimler;

“Biz aşçılık okuyoruz, gastronomi alanında kaparinin olduğunu duyunca şaşırdım. Tadını bilmiyorum ama eğer uygunsa kokteyllerde veya sağlıklı yiyecek menülerinde kullanabiliriz.” Beypazarı Evliya Çelebi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Aşçılık Bölümü Öğrencisi

“Ziraat Mühendisi olarak çalışıyorum ve Beypazarı'nda yaşıyorum. Kapariyi ben bile hiç yemedim ve duymadım.” Ziraat Mühendisi

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Proje kapsamında teknik olarak çalışılan kapari bitkisinin, ilk kez geleneksel değerinin araştırılıp rapor olarak yayınlanmasıdır.

© Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneği Arşivi

Projeniz yörelin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Beypazarı ekonomisi için kapari, alternatif bir ürün olarak yerel halk ve ilgili kurumların gündemine taşınmıştır. Projemiz kapari bitkisinin, ekonomik değeri ve Beypazarı doğasına faydaları ile tanınmasını sağlamıştır. Yöre halkının yeterince tanımadığı, ancak çevrelerinde bol miktarda ve doğal olarak yetişen kapari konusunda bilgi sahibi olmaları, önemli bir kazanım olmuştur.

© Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneği Arşivi

Projeniz sonucunda gönüllü ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Eğitim ve atölye faaliyetlerine katılım, gönüllü olarak gerçekleşmiştir. Bu faaliyetlere yapılan katılım başvurularının değerlendirme sürecinde cinsiyet ayrımı yapılmamıştır. Ancak kadın ve gençlerin kapari üretimindeki rolünün güçlendirilmesine öncelik verilmiştir. Proje kapsamında hazırlanan ve Beypazarı'nın farklı noktalarına yerleştirilen afişlerde de bu pozitif ayrım belirtilmiştir.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Yaşadığımız en önemli sorun, pandemi şartlarına uygun olarak eğitimleri ve toplantıları planlamak oldu. Katılımcı sayılarını belirlerken, mekan koşullarını dikkate alarak çözüm ürettik.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Beypazarı Belediyesi'nin ve özellikle bölge halkının, projeye gösterdiği yüksek ilgi çalışmamızı çok kolaylaştırdı. Yerelde yetkili bir kurum ile işbirliği içerisinde olmanın ne denli önemli olduğunu deneyimledik.

© Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneği Arşivi

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Kaparinin yörede doğal olarak yetişmesinin yanı sıra; kıraç ve kullanılmayan alanların değerlendirilmesi, yerel kalkınmanın desteklenmesi, erozyon ve iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak için bir değerdir.

Eğitime katılan katılımcılardan bazıları kapari ürünlerinin satışını yapmak istediğini belirtmiştir. Bu isteğin, özellikle kadınların bazı atılımlar gerçekleştirmesi ve yeni bir destek ile pazara açılmalarının ilk adımı olduğunu düşünüyoruz.

Proje ile kapari ekimi yapılan demo alan, proje sonrasında da varlığını sürdürüp kullanıma açık kalacaktır. Bunun da gelecekteki çalışmaları desteklemesi beklenmektedir.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Proje alanında oluşturulan demo alanında (Kapari Klon Parkı'nda) yer alan bitkiler, bakımları yapıldığı sürece kullanıma uygundur. Demo alanının bakımları düzenli olarak Beypazarı Orman İşletme Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilecektir. Çok yıllık bir bitki olan kapari, oluşturulan bu alanla yöre halkının değerlendirmesine (tohum ve tomurcuk toplamaya) açık olarak hizmet verecektir.

Kapari hakkında ilgili kurumlarla yapılan istişarelere ait paylaşılan bilgi notu ve raporlar, yeni projeler geliştirilmesine hizmet etmek üzere hazırlanmıştır.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Proje kapsamında oluşturulan demo alanının Beypazarı Belediyesi'nin ve yöre halkının kullanımına sunulması, ürünlerin toplanıp değerlendirilmesi konusu gündeme gelmiştir. Proje akabinde yörede yetişen ve yine ekonomik getirisi olan farklı türlerin de değerlendirilmesi ve pazarlanması konusunda proje fikirleri oluşturulmuştur.

Aynı zamanda eğitim katılımcılarından bazı kadınların, kooperatif kurma ve bu işi devam ettirme yönünde yeni projeler ve atılımlar gerçekleştireceğini öngörüyoruz.

Proje bitiminde ilgili paydaşlara yönelik "kapari hakkında potansiyel iş birlikleri ve yapılabilecekler" belgesi hazırlanıp iletilmiştir. Bu kapsamda yapılabilecek olan bazı uygulamalar bulunmaktadır.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Projemizle Beypazarı'ndaki kadın üreticiler, meslek lisesi öğrencileri ve bazı küçük kooperatiflerin ihtiyacı olan konularda çalışmak, kurumsal hedeflerimizin de parçasıydı. Bu ihtiyaçlar;

- Toplumun ihtiyacı olan ürünleri üretmek için bir araya gelmesi,
- Üretim verimliliğini artırmak,
- Kısa tedarik zincirleri ile doğrudan topluma erişmek,
- Bilginin paylaşılması,
- Finansal hizmetler, tarımsal destekler, ürünlerin değerlendirilme yöntemleri konularında bilgi artışının sağlanması,
- Beypazarı'ndaki doğal kaynakların etkin kullanımı

Ulaşmak istediğimiz bir diğer hedef, projenin devamını getirmek ve kapari konusunda çalışmak isteyen proje katılımcılarını desteklemektir. Kapari bitkisini ve yan ürünlerini, Beypazarı pazarında önemli bir noktaya taşımak istiyoruz.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Yerel girişimlerin, toplumun güvenli ve yeterli gıdaya erişimindeki rolüne ve kadınların güçlenmesine bir nebze ışık tutabilmek oldukça anlamlıdır. Kadınların endüstriyel üretime karşı yerelde, hayata geçirecekleri girişimler sayesinde oldukça başarılı olabileceklerini fark etmeleri, içlerinde bu konuda istek ve umut oluşturmak projenin önemli kazanım oldu.

© Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneği Arşivi

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Düzenlediğimiz eğitimin ilk gününde bitkinin tanıtımı, kullanımı ve pazarlama yöntemleri hakkında bilgilendirme yapıldı. İkinci gün de uygulama alanına gidilip kapari dikimleri yapmayı, daha önce yetiştirilen bitkilerden tomurcuk ve tohum toplayarak turşu yapımını uygulamalı olarak anlatılmayı, programa aldık. İkinci gün yapacağımız eğitime birçok kadın katılımcı, ellerinde bitkinin çiçekleri ve tomurcukları ile geldi. Bu hazırlığı ve konuya ilgiyi görmek, oldukça etkileyiciydi. Kadın katılımcılardan biri, kapısının önünde bu bitkinin yıllardır olduğunu ancak değerlendirmeyi, bilmediğini ifade etti.

Eğitim sonunda ise kadın katılımcıların, “biz de bir kooperatif kursak, kapariyi işleyip satsak” dedikleri an çok heyecanlandık. Projemizin amacına ulaşma yolunda olduğunu hissettik.

Akçabelenliler tohumuna sahip çıktı!

Akçabelen şeker fasulyesi, kadınların ve biyolojik çeşitliliğin ön planda olduğu bir yerel kalkınma modeli yarattı. GEF SGP'nin desteklediği bu proje sayesinde, üretimi geleneksel yollarla yapılan Akçabelen şeker fasulyesi, ülkemizin coğrafi işaretli tarım ürünleri arasına girdi.

Projenin Adı: Bizi Tohumumuzdan Ayırmayın

Proje Yürütücüsü: Akçabelen Tarımsal Kalkınma Kooperatifi - www.akcabelenfasulyesi.com
Facebook: @akcabelencetmiskerfasulye **Instagram:** @akcabelencetmiskerfasulye

Proje Ortakları: Beyşehir İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Beyşehir Ziraat Odası, Beyşehir Belediyesi

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 30.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 8.468 USD
Toplam Proje Bütçesi: 38.468 USD

Uygulama Yeri: Akçabelen Mahallesi (Beyşehir, Konya)

S. S. Akçabelen Tarımsal Kalkınma Kooperatifi:

1985 Ağrı doğumluyum. Peyzaj mimarıyım. Peyzaj AKonya Beyşehir Akçabelen'de kurulan kooperatif, Akçabelen (eski adı Çetmi) şeker fasulyesinin verimini artırmak ve tanıtmak için çalışıyor. Bunun için projeler geliştiriyor ve her yıl "Geleneksel Akçabelen (Çetmi) Şeker Fasulyesi Festivali"ni düzenliyor.

© Akçabelen Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Akçabelen şeker fasulyesi, ismini aldığı Akçabelen'de yıllardır atadan kalma yöntemlerle üretilmektedir. Akçabelen şeker fasulyesinin gen merkezi olan Akçabelen mahallesi, konum itibarıyla Toros Dağları'nın eteğinde bir geçit bölgesidir. Tohumlarının ekildiği diğer bölgelerde ise toprak yapısı ve iklim farklılığı nedeniyle aynı lezzet ve verim alınamamaktadır.

Protein oranı diğer fasulye çeşitlerine göre yüksek olup yaklaşık %28 seviyesindedir. Ayrıca verim olarak da oldukça yüksek bir çeşittir ve lezzet açısından da zengin bir profile sahiptir. Baklalarının ipliksiz olması sayesinde taze fasulye olarak da tüketilmektedir.

Atadan kalma bu tohum için kullanılan yöntemler, kalma eşek ve at arkasında pullukla sürme gibi, yine atadan kalma ve miras niteliğindedir.

Son yıllarda tarımda mono kültürleşme, kırsal nüfusun kentlere göç etmesi ve geleneksel tarımın terkedilmesi gibi olumsuz gelişmeler nedeniyle Akçabelen şeker fasulyesinin üretimi ciddi oranda azalmıştır. Bu fasulyenin hayatta kalması, sadece kendisi değil, aynı zamanda bu kültürün ve doğal yaşamın devam etmesi anlamına gelmektedir. Tüm bu özellikleri nedeniyle, konvansiyonel hibrid fasulye türlerine göre Akçabelen şeker fasulyesinin ekonomik değeri oldukça yüksektir.

Bu nedenlerle Akçabelen şeker fasulyesinin ata tohumlarının korunması, üretiminin artırılması ve tüketiciye erişiminin kolaylaştırılması amacıyla bu proje uygulanmıştır.

Projenizin amaçları nelerdi?

-Bölgemiz için mirası niteliğinde olan Akçabelen şeker fasulyesinin gelecek nesillere aktarılması ve korunması,

-Çevre dostu bir üretim modeli oluşturularak ekosistemin korunması ve biyoçeşitliliğin artırılması,

-Kooperatifimizin kapasitesinin artırılması ve ortaklarımız nezdinde güven artışının sağlanması.

© Akçabelen Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

Projenizde katılımı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Projemizin temel paydaşları, çoğunluğu kadın olan Akçabelen mahallesi fasulye üreticileridir. Proje, ürünlerinin kalitesinin artması ve dolayısıyla kırsal yaşamda refah seviyelerinin yükselmesi amacıyla bu kadınların katılımını hedeflemektedir. Ayrıca, kadın üreticilerin toplum içindeki konumlarının olumlu yönde güçlenmesi de projenin bir diğer hedefidir. Bu amaçlar doğrultusunda, kadın üreticilere yönelik teknik eğitim toplantıları düzenlenmiş ve katılımcılara sertifika sunulmuştur.

Proje ortağı olarak Beyşehir İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Beyşehir Belediyesi ve Beyşehir Ziraat Odası, ulusal fuarlar ve diğer tanıtım etkinliklerinde kısmi destek sağlamıştır. Bu destekler, Akçabelen şeker fasulyesinin daha geniş kitlelere tanıtılması ve projenin etkisinin artırılması açısından önemli olmuştur.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemizin en önemli başarılarından biri kooperatifimizin üye sayısının artması oldu. Projeden önce Akçabelen şeker fasulyesi ülkemizde sınırlı bir bölgede tanınırdı, ancak şimdi ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığı arttı. Yapılan ulusal ve uluslararası tanıtımlar sonucunda Akçabelen şeker fasulyesi 3-4 ülkeye ihraç edildi ve Kooperatif, ihracat yapan bir kurum haline geldi. Bu durum, ürünün birim fiyatında önemli artışlara ve üreticilerimizin kazançlarında katma değer olarak iyileşmelere yol açtı.

Projemizin sürecinde, yereldeki kurumların destekleriyle Akçabelen şeker fasulyesi için coğrafi işaret başvurusu yapılmış ve 2019 yılında bu coğrafi işaret belgesi alınmıştır.

© Akçabelen Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Birleşmiş Milletler bünyesindeki GEF SGP'nin Akçabelen şeker fasulyesine verdiği destek, üreticiler başta olmak üzere bölge sakinlerinin özgüvenini artırdı ve cesaretlendirdi. Fasulyenin tanıtım festivalleri, fuarlar ve diğer etkinliklerinde sürekli olarak şu ifade dile getirildi: "Bizim fasulyemizi Birleşmiş Milletler destekliyor!"

Sizce projenin yenilikçi (daha önce Türkiye'de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Ata tohum olan Akçabelen fasulyesi, bölgede yerel kalkınmanın desteklenmesi, geleneksel tarım kültürünün korunması ve biyoçeşitliliğin sürdürülebilirliği açısından önemli bir bayrak tarım ürünü olarak değerlendirildi.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Proje kapsamında uygulanan kaliteli ve çevre dostu üretim modeli ile yapılan tanıtım çalışmaları, Akçabelen şeker fasulyesi üretiminde verimliliği artırdı ve ürüne katma değer sağladı. Bu durum, üreticilerin gelirlerinde önemli artışlara neden oldu. Ayrıca, daha önce sınırlı bir alanda tanınan Akçabelen şeker fasulyesinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanınırlığı arttı, böylece ürüne olan talep de artış gösterdi.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Akçabelen şeker fasulyesinin eleme aşaması, kadınların büyük uğraş vererek elde ayıklaması ile yapılıyordu. Ancak işgücü ve zaman açısından verimliliği artırmak amacıyla eleme makinası alınarak bu süreç kolaylaştırıldı. Eleme ünitesinin tamamlanması için gereken bütçe, GEF SGP'nin yanı sıra yerelden kuruluşların desteği ile sağlanmıştır.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Proje ile güçlü bir çiftçi örgütü olan kooperatifimizin, ulusal ve uluslararası proje yazma ve uygulama konusunda özgüveni ve kapasitesi arttı. Kırsalda üretim yapan kadın üreticiler, projenin sağladığı teknik bilgilerle verimlilik ve kalite standartlarını üst seviyelere taşıdı. Bu sayede, geleneksel ve modern tarım uygulamalarını başarıyla birleştirebilmekten gurur duymaktadırlar. Proje ile sağlanan bu değişimler, projenin tamamlanmasının ardından dahi uygulamalarının devamı için temel oluşturmuştur.

© Akçabelen Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projenin üreticilerimizde yarattığı motivasyon, kapasite ve gelir artışı, Akçabelen şeker fasulyesinin üretiminin devamı için önemli katkı sağlamıştır. Bölgeye özgü olan bu ürünün marka değerinin artması, bölge halkı ve bölgedeki kurumlar için de önemlidir.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Proje, bölgedeki yerel kurum ve kuruluşları harekete geçirecek kooperatifimizin fasulye paketleme ünitesi kurulumu için destek almamızı sağladı. Ayrıca, Akçabelen şeker fasulyesi için Coğrafi İşaret müracaatında da etkili oldu ve 2019 yılında coğrafi işaret belgesi olarak marka olma yolunda önemli bir adım attık. Paketleme ünitesi sayesinde ürünümüzü üç ülkeye ihraç ederek Konya ilinde ilk coğrafi işaretli ürün ihracatını gerçekleştirdik, bu da basında geniş yer aldı.

Projeyle ürünümüz, birçok ulusal firmanın dikkatini çekti ve uzun süreli ürün alımı konusunda anlaşmalar teklif ettiler. Bu da projenin sürdürülebilirlik açısından ne kadar önemli olduğunun bir göstergesidir.

© Akçabelen Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Proje sayesinde ürünümüz, sınırlı bir bölgeden ulusal ve uluslararası çevrelerce hızlıca tanındı. Bu artan tanınırlık, uzun süreli ürün satış anlaşmalarını beraberinde getirdi. Tüm bunlar, kooperatifimizin kuruluş amacı olan Akçabelen şeker fasulyesi sayesinde üreticilerimizin ve bölgenin kalkınmasına hizmet etmektedir.

© Akçabelen Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

© Akçabelen Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Projemiz, atadan kalma tohumlarla yapılan bir üretime destek vererek toplumun sağlıklı gıdaya erişimini kolaylaştırmıştır. Ayrıca, Akçabelen şeker fasulyesini üreten kadınların hem aile içinde hem de toplumda daha olumlu bir konuma gelmesini sağlayarak özgüvenlerini artırmıştır. Proje aynı zamanda çevre dostu bir üretim modeli benimseyerek 80-100 yıllık ata tohumlarının korunmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamıştır. Bu çalışmalar sonucunda bölge halkının refah seviyesi artmıştır. “Bizi tohumumuzdan ayırmayın” adlı projemizin geniş kitleler tarafından benimsenmesi ve etkisinin proje sonrasında da devam etmesi bizim için büyük bir gurur ve övünç kaynağıdır.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Bizim aklımızın erdiği, dedelerimizin ve ninelerimizin yıllar önce el ile kuyudan su taşıyarak üretimini yaptıkları ve bizlere miras bırakılan fasulyemizi insan odaklı hassasiyeti ile destekleyen GEF SGP'ye teşekkür ederiz. Umarız ki gelecek nesillerimiz, böyle projeler ile çevre dostu yaklaşımları benimseyecek ve yaşatacaktır.

Çöplerinize talibiz!

Bu proje, şehir yaşamıyla uyumlu bir çözüm sunarak, İstanbulluların ortak bir sorununu ele alıyor. Evsel atıkların neden olduğu sorunları en aza indirmeyi hedeflerken, aynı zamanda kentte sağlıklı gıdaya erişimi artırıyor ve mahalle kültürünü canlandırmak için yeni bir yol sunuyor.

Projenin Adı: Çöpten Toprağa Kentte Dönüşüm

Proje Yürütücüsü: Yaşam İçin Toprak Derneği - www.yasamicintoprak.org
E-posta: bilgi@yasamicintoprak.org **Instagram:** [@yasamicintoprak](https://www.instagram.com/yasamicintoprak)
Facebook: [@yasamicintoprak](https://www.facebook.com/yasamicintoprak) **Youtube:** [@yasamicintoprak3053](https://www.youtube.com/channel/UC3053)

Proje Ortakları: Kokopelli Şehirde, Pınar Mahallesi Muhtarlığı, Pınar Mahallesi Tomurcuk Derneği

Proje Destekçileri: Pınar Mahallesi Koruma Yaşatma ve Sosyal Yardımlaşma Derneği, Sarıyer Belediyesi, Sarıyer Kent Dayanışması, Pınar Mahallesi Kadın Kolları, Sokak Bizim Derneği, Cross Change

Proje Bütçesi: GEF SGP'den İstenen Mali Destek Miktarı: 20.000 USD
 GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 19.946 USD
 Toplam Proje Bütçesi: 39.946 USD

Uygulama Yeri: Pınar Mahallesi (İstanbul, Sarıyer)

Yaşam İçin Toprak Derneği:

2019 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Ekolojik sürdürülebilirlik ve dayanıklı bir toplum için; gıda atık dönüşümü ve kentte, kırsalda onarıcı yerel gıda üretimini teşvik etme amacıyla çalışmaktadır. Gıdanın, toprağın ve suyun sorumlu kullanımını yaygınlaştırmak üzere somut uygulamalar geliştirmektedir. Bunun için; atığını dönüştüren ve gıda üreten okul, mahalle ve kent bahçeleri yaratmak üzere çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Dernek, çalışmalarında kadınlara, çocuklara ve toplumun kırılgan kesimlerine öncelik vermektedir. Dayanıklı ve paylaşımcı yaşam alanları oluşturulması, Derneğin öncelikli konularındandır.

Bokashi kompostu nedir?

Japonca "fermente organik madde" demektir. Organik atıkların, yararlı doğal mikroorganizmalarla mikro-aerobik fermentasyonudur. Gıda atıklarını kötü koku ve sineklenme olmadan dönüştürmenin kolay, güvenilir ve temiz bir yoludur. Bu yöntemle iklim ve ortam koşullarına bağlı olarak 15-30 gün arasında verimli toprak elde etmek mümkündür.

Bokashi kompost yöntemini diğer kompost yöntemlerinden ayıran iki büyük fark vardır;

- Tüm gıda atıkları kullanılabilir
- Organik maddenin sadece %2'si kaybolur

Kaynak: Dündar, V. 2019. Bokashi Kompostu Eğitimi. 19 Ekim, Kokopelli Şehirde, İstanbul.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Evlerden çıkan atıkların %50'sini organik atıklar oluşturmaktadır. İstanbul'un günlük evsel atık miktarı, 19 bin tondur. Çöp yığınlarına giden organik atıklar, metan gazı salımının yani iklim değişikliğinin sebeplerindedir. Kompost yapmak, karbon ayak izini azaltarak iklim değişikliğine karşı atılacak somut bir adımdır.

Üretim aşamasında gıdaların üçte biri, tüketim aşamasında ise yarısı çöp depolama tesislerine atık olarak gönderilmektedir (Kaynak: www.sifiratik.gov.tr, Haziran 2019).

Şehirlerde bertaraf edilmesi gereken ve çöp olarak tanımlanan organik atıklar, aslında doğru yöntemlerle kompost yapıldığında toprağı zenginleştiren bir kaynaktır. Kompost, topraktaki yaşamı besleyerek bitkilerin sağlıklı gelişimini desteklemektedir.

Proje, kentlerdeki organik atıkların yarattığı sorunlara karşı somut, maliyeti düşük, tekrarlanabilir, kolay ve büyük ölçekte uygulanabilir bir çözüm yöntemi sunmaktadır. Bokashi kompost yöntemi ile evsel organik atıkların toprağı dönüştürülmesi ve bu toprağın onarıcı tarım uygulamalarıyla gıda üretiminde kullanılması sağlanmıştır.

Farklı sosyal ve kültürel grupların bulunduğu, ekonomik olarak dezavantajlı ailelerin yer aldığı İstanbul Sarıyer'deki

Pınar Mahallesi, pilot alan olarak ele alınmıştır. Mahalle sakinlerinin yakın geçmişte kentte tarım deneyiminin (özellikle çilek ve mevsim yeşilliklerinin yetiştiriciliği) bulunması, bu mahallenin belirlenmesinde önemli nedenlerden olmuştur.

Projenin yerel ve ulusal ölçekte katkıları;

- Gıda üretim sürecinin şeffaf olması ile zehirsiz ve sağlıklı gıdaya erişim,
- Üretilen gıdaların son tüketiciye ulaştırılması sürecinde oluşan sera gazlarının ve lojistik, reklam ve pazarlama maliyetlerinin azaltılması hatta ortadan kaldırılması,
- Gıda üretim süreciyle olan bağın tekrar hatırlatılması,
- Tarımın şehirde yapılamayacağı algısının kaldırılması,
- Kent ve kırsal alanlar arasındaki keskin ayrımın azaltılması,
- Sıfır Atık Projesi'nin yerel uygulamalarla desteklenmesi,
- Mahalle sakinleri arasındaki iletişim ve dayanışmanın artırılması,
- Yerel gıda üretmek mahallenin dayanıklılığını pozitif ve kapsayıcı bir şekilde artırılması,
- Mahalleden, ilçeye ve kente doğru genişleyen bir dayanıklılık halkası yaratılması,
- Kent bostanları ile alternatif gelir kaynakları oluşturulması.

Projenizin amaçları nelerdi?

Pınar Mahallesi'ndeki okul, camii, sağlık ocağı bahçesi ve pazar yeri gibi kamusal alanlara kompost üniteleri, mini sera, oturma üniteleri ve yağmur hasadı sistemlerini içeren seyyar bostanlar yerleştirmek. Bu sayede;

- İstanbul Sarıyer'in Pınar Mahallesi'ndeki 15 haneden

kadınlarla birlikte organik atıkların, Bokashi kompost yöntemi ile verimli toprağa dönüştürülmesi.

- Onarıcı tarım yöntemleri kullanarak kentte sağlıklı gıda yetiştirmenin mümkün olduğu hakkında farkındalık yaratmak.
- Seyyar bostanları, çeşitli etkinliklerle (tohum, bitki takası ve hasat şenlikleri vb) mahallelinin bulunduğu, sosyalleştiği ve bilginin yayıldığı yaşayan ve gelişen alanlara dönüştürmek.
- İletişim çalışmaları ile Pınar Mahallesi'nde oluşturulan bu modelin İstanbul genelinde uygulanmasını sağlamak.

Projenizde katılımı nasıl tanımlıyorsunuz? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Mahalle muhtarı ile kurduğumuz iletişim, ilk aşamada proje uygulamalarına katkı sağlayabilecek kilit isimlere ulaşmamızı sağlamıştır. Projeye katılan hane sahiplerinin deneyimlerini komşularıyla paylaşması, katılımcı sayısının zaman içerisinde artmasını beraberinde getirmiştir.

© Yaşam İçin Toprak Derneği

Kamusal alanlarda kurduğumuz seyyar bostanlar, kompost üniteleri ve yağmur hasadı sistemlerinden oluşan topluluk bahçeleri ve buralarda düzenlediğimiz etkinlikler, mahallede yaşayan herkesin projeden haberdar olmasını sağlamıştır.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

- 20 kadın katılımcı için Bokashi kompost eğitimleri düzenlendi.
- Bir yılda evlerden çıkan 4 ton atık, Bokashi kompostu yöntemiyle toprağa dönüştürüldü.
- Bokashi kompost yöntemiyle elde edilen toprak, kurulan bostanlarda sebze yetiştirmek için kullanıldı.

© Yaşam İçin Toprak Derneği

- Pınar Mahallesi'ndeki park, camii, sağlık ocağı gibi kamusal alanlara topluluk bahçeleri kuruldu. Bu bahçeler kompost üniteleri, mini sera, bostan, oturma üniteleri ve yağmur hasadı sistemlerini içerecek şekilde hazırlandı.
- Etkinlikler, iletişim çalışmaları ve seyyar bostanlar aracılığıyla kompost yapımı ve önemi hakkında bilgi ve deneyim paylaşımı gerçekleştirildi..

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Kurulan seyyar bostanlar, projeye katılan kadınlar başta olmak üzere mahalle sakinleri için toplanma ve sosyalleşme alanı olarak işlev görmüştür. Proje, seyyar bostan uygulamasıyla mahalle kültürünün yaşamasına ve topluluk bilincinin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Kent içinde kompost ve sağlıklı gıda üretmenin mümkün olduğu ve bu sayede iklim krizinin etkilerini en aza indirmek için uygulanması ve yaygınlaştırılması kolay bir örnek oluşturulmuştur.

© Yaşam İçin Toprak Derneği

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Türkiye’de mahalle ölçeğinde topluluk bahçesi ve kompost yapım örnekleri bulunmasına rağmen, birbirini besleyecek ve döngüyü tamamlayacak bütüncül uygulamalar eksikti. Bu proje, atığın toprağa dönüştürülüp toprağın gıda üretiminde kullanılması ve tüm bunların mahalle yaşamının parçası haline gelmesini sağlayan ilk uygulamadır.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Pınar Mahallesi’nde yaşayan 20 kadın, bu projeye gönüllü olarak katılıp organik atıklarını biriktirmeye başlamıştır. Bu sayede 4 ton organik atık, Bokashi kompost yöntemiyle toprağa dönüştürülmüştür. Elde edilen toprak, seyyar bostanlarda zehirsiz sebze üretiminde kullanılarak mahalle sakinleri için sağlıklı gıdaya erişimi kolaylaştırmıştır.

“Atık atarken, bunun tekrar doğaya dönüşeceği düşünerek çok mutlu oluyorum!” - Mahalle sakini.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Projemizin başında, ilk eğitimleri tamamlayıp sahada uygulamaya geçeceğimiz aşamada COVID-19 pandemisi başladı. Karşılaştığımız en büyük sorun da bu oldu. Bu dönemde, kurduğumuz Whatsapp grubu üzerinden proje katılımcıları ile iletişimi aktif tuttuk. Böylelikle projeyi sahiplenmeleri ve katılımlarının devam etmesi sağlanmıştır.

Pandemi döneminde Bokashi kompostu için kullanılan kovaları, evlerden teslim almaya devam ettik. Ancak mahalledeki ortak yaşam kültürünü desteklemek için planladığımız etkinlikleri (kullanılabilir yiyecek atıklarından çorba yapımı ve dağıtımı, tohum takas şenlikleri) gerçekleştiremedik. Bu nedenle, iletişim faaliyetlerimizi yeniden planladık ve daha geniş kitlelere ulaşmayı hedefleyen bir iletişim kampanyası uyguladık. Bu iletişim kampanyası için mahallenin atıklarından elde ettiğimiz toprağa ekilmiş nane fideleri ve projeye dair

© Yaşam İçin Toprak Derneği

© Yaşam İçin Toprak Derneği

önemli mesajları içeren tasarım kartlar hazırladık. Bunları, sosyal medyada yüksek takipçisi olan kişilere göndererek kampanyamızın duyurulması için desteklerini istedik. Böylece, sosyal medya üzerinden birçok kişiye ulaşarak şehirde kompost yapımına dair farkındalığın artmasını sağladık.

Mahalledeki Zekeriya Yurdakul Parkı'nda kurulan seyyar bostan ve içerisindeki diğer üniteler, uzun süre zarar görmeden kullanıldı ve buraya dikilen bitkiler sağlıklı bir şekilde büyümeye devam etti. Ancak yaz aylarında parkın daha aktif kullanılmasıyla birlikte üniteler zarar gördü. Bu nedenle çocuklar için bir tehlike oluşmaması amacıyla bu parktaki bostan ve üniteler kaldırıldı.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Mahallede yaşayan kadınların, projeyi tahmin ettiğimizden daha fazla sahiplendiğine tanık olduk. Bokashi kompostunun yapımına hızlıca alıştılar ve hiç problem yaşamadan doğru şekilde kompost yaptılar. Kadınların gösterdiği bu aktif katılımın iki temel nedeni olduğunu gözlemledik. İlki; kompost yapıldığında evlerden çıkan atıkların azalması. Günlük olarak evlerinden çıkan atıkları, çöpe atmak yerine değerlendirerek azaltma imkanı buldular. İkinci neden ise, çocuklarının geleceği için kompost yapımının faydalı olduğuna inanmaları ve bu nedenle kompost üreterek kendilerini iyi hissetmeleri.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Proje, mahalle ölçeğinde organik atıkların dönüştürülmesi ve kent bostanlarında değerlendirilmesine yönelik tekrarlanabilir bir örnek ortaya koymuştur. Aktif iletişim yöntemleri uygulandığında pandemi gibi süreçlerde bile yerel sahiplenme ve katılımın sağlanabileceği görülmüştür.

© Yaşam İçin Toprak Derneği

Mahalle ölçeğinde organik atık sorununa kalıcı ve uzun vadeli çözümler üretebilmek için, yerel yönetimlerin aktif katılımı önemlidir..Projemize katılan hane sahipleri, organik atıkların ziyan olmaması gerekçesini benimseyerek bu atıkların biriktirilmesi konusunda istekli ve katılımcı olmuştur. Bununla birlikte, ön kompostun devam eden aşamalarına katılım konusunda yeterince istekli olmadıkları gözlemlenmiştir. Kompost üretiminden sağlıklı gıda üretimine uzanan döngünün sorunsuz tamamlanabilmesi için, belediyelerle iyi bir lojistik sistemin kurulmasına ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projenin sürdürülebilirliğini sağlamak adına en önemli çıkarımımız; evlerden toplandığı sürece mahalle sakinlerinin kompost yapmak için istekli olduğudur. Özellikle kendi bahçesi olanlar, kompost yapmaya devam ediyorlar. Mahallede kurulan seyyar bostanlar arasında en uzun süre kullanılan ve en fazla sahiplenilen, sağlık ocağının önüne kurulan bostan olmuştur. Bostanların devamlılığının sağlanabilmesi için korumalı (kapalı) alanlar ya da bostanın sorumluluğunu üstlenecek kişilere ihtiyaç olduğu görülmüştür.

Projemiz sırasında ve sonrasında, Bokashi kompostu yöntemi, farklı belediyeler tarafından uygulanmaya başlamıştır.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Yaşam İçin Toprak Derneği olarak, iki temel temel amacımız bulunuyor. Bunlar, gıda atıklarından şehirde kompost yapımını ve üreten kent bahçelerini hayat geçirmek. Bu proje, iki amacımıza da hizmet etti. Şehir ölçeğinde küçük bir model oluşturmanın yanı sıra, gelecek projelerimiz için deneyim kazanmamıza olanak sağladı.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Projenin tüm aşamaları, özenle düşünülerek çok katmanlı bir şekilde ve mahalledeki pek çok kişiye ulaşacak şekilde tasarlanmıştır. Pandemi koşullarına rağmen projenin hayata geçmesi ve mahalleliyle kurulan ilişkiler, ekibimiz için çok anlamlıdır. Mahalledeki camii, sağlık ocağı, pazar yeri ve iki oyun parkına yerleştirilen seyyar bostanlarda 20 kadının katılımıyla uygulanan proje, çok sayıda kişiye ulaştı. Mahalle

© Yaşam İçin Toprak Derneği

şakinleri, seyyar bostanlardaki kompost alanı, yağmur suyu hasadı gibi ünitelere yerleştirilen bilgilendirme panoları aracılığıyla iklim krizi karşısında atılabilecek bireysel adımlar hakkında farkındalık kazandı. Mahallelinin bizim müdahalemiz olmadan kompost üzerine konuşmaya başlaması, mahallede yaratmak istediğimiz değişimi ekibimize gösteren ve mutlu eden örneklerdendir.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Projede bizi en çok heyecanlandıran olaylardan biri mahalledeki pazarın atıklarının da proje kapsamında kompostlanması oldu. “Çöplerinize talibiz” diyerek pazarda organik atıkları toplarken, bütün mahallede bilinirliğimiz arttı.

Pandemi kısıtlamaları nedeniyle bir süre evlerden kompost alımına ara vermek zorunda kaldık. Bu dönemde evindeki kovalarda organik atıkları biriktiren kadınlardan bizi arayarak “Çöplerim ziyan oluyor, devam edelim!” diyenler oldu. Bu cümle, bizim için çok etkileyici ve anlamlı bir geri bildirimdi.

© Yaşam İçin Toprak Derneği

Afşarlı kadınlar geleneksel bilgiyi geleceğe taşıyor!

Proje, Ankara'nın Bala ilçesindeki Afşar Mahallesi ve çevresinin yeterince tanınmayan yabani otları başta olmak üzere biyolojik çeşitliliğinin tanıtılması ve korunmasına önemli katkılar sağladı.

© Afşar Kasabası Kültürünü Yaşatma ve Sosyal Dayanışma Derneği

Projenin Adı: Afşar Balam Ot Festivali (Afşar Balam Ot Belgeseli)

Proje Yürütücüsü: Afşar Kasabası Kültürünü Yaşatma ve Sosyal Dayanışma Derneği

Proje Ortakları: Bala Kaymakamlığı, Bala Tarım İlçe Müdürlüğü, Afşar Bala'm Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 8.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 8.500 USD
Toplam Proje Bütçesi: 16.500 USD

Uygulama Yeri: Afşar Mahallesi, Bala (Ankara)

Afşar Kasabası Kültürünü Yaşatma ve Sosyal Dayanışma Derneği:

Dernek, Ankara Bala Afşar kasabası ve çevresinde yöre kültürünün yaşatılması, sürdürülebilir kalkınma ve sosyal yardımlaşma için çalışmalar yapıyor. Afşar Balam Kadın Girişimi Kooperatifi ile iş birliğinde yöre kadınlarının elektriğini güneş enerjisinden sağlanan bir tesiste minimum karbon ayak izi ve sıfır atık prensibiyle yöresel ürünler üretilmesine destek oluyor ve atıklarından solucan gübresi yaparak tarımda kullanılmasına öncülük ediyor.

Projeye neden ihtiyaç vardı?

Türkiye zengin biyoçeşitliliğe sahip bir ülkedir. Diğer yandan Anadolu'nun dağlarında kendiliğinden yetişen otlar, Anadolu mutfağında yüzyıllardır aş olup, karın doyurmuştur. Ancak yenilebilir otları, genellikle sadece bu otların yetiştiği bölgelerdeki kadınlar bilmektedir. Anadolu kadınının doğa ve kültür arasında kurduğu bağın ve yenilebilir otların toplum tarafından bilinmesini sağlamak için bu projeye ihtiyaç duyulmuştur.

Projenizin amaçları nelerdi?

Bala'nın Afşar Mahallesi (köyü) için bahar aylarında doğadan ot toplamak, hayatın bir parçasıdır. Bunun değeri, yöre halkı ve Ankara'da yaşayanlarca yeterince bilinmemektedir. Proje, Bala'nın Afşar Mahallesi ve çevresinin yeterince tanınmayan yabani otları başta olmak üzere biyoçeşitlilik için görünürlüğün ve bilinirliğin artırılmasına, korunmasına zemin hazırlamayı amaçlamıştır.

Projenizde katılımı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Projemizin kısa sürede farklı ilgi gruplarına ve yöre insanına ulaşmasını, yörede tanınan ve saygı gören kurum ve kişiler sayesinde sağladık. Proje uygulama döneminde Afşar Kasabası Kültürünü Yaşatma ve Sosyal Dayanışma Derneği Başkanı olan Eray Küçük, Bala İlçe Tarım ve Orman Müdürü Mengücek Fırat Şeker, yöre insanı ve ilgili kurumların katılımında etkili olmuştur. Proje ortaklarından Afşar Balam Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi; kadınlar arasında koordinasyonun sağlanması, projenin yürütülmesi, ilgi gruplarını projeye dahil etmek konularında katkı vermiştir. Özetle katılımı sağlamak için ortak sorunlar etrafında buluşan, çalışma alanını çok iyi tanıyan, farklı kitlelere ulaşma becerisi bulunan bir ekip kurmak, attığımız en temel adım oldu.

Projeye Katkı Sağlayanlar:

Mengücek Fırat Şeker: Bala İlçe Tarım ve Orman Müdürü

Eray Küçük: Afşar Kasabası Kültürünü Yaşatma ve Sosyal Dayanışma Derneği'nin eski Başkanı

Adem Ağaccioğlu: Belgesel Yönetmeni

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Yörede yetişen otları, yöre kadınlarının yüzyıllardır sürdürdükleri ot toplama ritüellerini, yörenin zengin biyoçeşitliliğini ve Anadolu kadını anlatan belgesel, projemizin en önemli çıktısıdır. Bu belgesel, yaklaşık elli bin kişi tarafından izlendi ve Youtube üzerinden yayınlanmaktadır.

Belgeseli izlemek için >>

[youtube.com/@afsarbalamkadmkooperatifi](https://www.youtube.com/@afsarbalamkadmkooperatifi)

Dünyada nadir yetişen Afşar mor sarımsağının, ekonomik değeri artmıştır. On dönüm araziye, 200 kilogram Afşar mor sarımsağı ekimi yapılmıştır. Yıllardır pazar bulamadıkları için sadece kendi ihtiyaçları için sarımsak yetiştiren köylüler, Afşar Balam Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi'nin koordinasyonunda üretimi arttırmış ve gelir elde etmeye başlamıştır.

Proje ortaklarından Afşar Balam Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi'nin kullanımındaki iki dönümlük araziye 2.500 adet lavanta fidesi dikimi yapılmıştır. Bu, yörede tıbbi aromatik bitkilerin, alternatif tarım ürünü olarak değerlendirilmesi için yürütülen çalışmalardan biridir (Kooperatif aynı amaçla bir önceki yıl da kekik dikimi yapmıştır). Bu çalışmanın devamında, sözleşmeli üretim yapılarak uçucu yağ ve kozmetik sanayisine hammadde üretimi planlanmaktadır.

Farklı sektörlerden kurumların düzenlediği toplantı ve etkinliklere katılarak proje ve edinilen deneyimler aktarıldı (Komşu Bostan online platformunun düzenlediği COP26 İklim Değişikliği Zirvesi, KAGİDER'in düzenlediği İş Dünyası ve Kadın etkinliği, TOBB ve ASO Kadın Girişimcileri tarafından koordine edilen toplantılar, Bilişimci Girişimci Kadınlar, Kanserle Dans Derneği, kooperatif ve tarım platformları tarafından düzenlenen online toplantılar). Bu buluşmalar, yeni iş birliklerinin gelişmesini ve projenin etki alanının genişlemesini sağlamıştır.

Bilimci Girişimci Kadınlar ile düzenlenen toplantıda Figen Ar'ın, kırsalda yaşayan kız çocuklarının bilişim sektöründe yer alması konusundaki önerisi üzerine çalışmalar başlatılmıştır. Devam eden bu çalışma, ödül almıştır.

TOBB-ASO Kadın Girişimciler, Ankara'daki kadınlar için kooperatif kurma girişimlerine başlamıştır.

Kadın ve İklim (Kad.İm) ve Zehirsiz Sofralar projelerinde paydaş olarak rol alınmıştır.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Proje kapsamında hazırlanan belgesel film, gazete haberleri ve etkinlikler, yörenin yurt içinde ve dışında tanıtımını sağlamıştır. Özellikle yurtdışında yaşayan Türklerden olumlu geri bildirimler alınmıştır.

Proje, yetişkinlerin yanı sıra çocuklara da ulaşmıştır. Bu konuda Gölbaşı'nda bulunan ilköğretim okulunun öğretmen ve öğrencilerine ulaşmamızı sağlayan, proje ekibimizden bir üyenin oğlu olmuştur. Projemizi ve belgesel çekimimizi konu ederek hazırladığı kompozisyon, katıldığı yarışmada birinci olmuştur.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye'de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Yörede daha önce benzer bir proje yapılmamıştı ve hiç belgesel çekilmemişti. Özellikle Afşar Balam Kadın Kooperatifi'nin projenin yazımından uygulanmasına kadar olan her süreçteki aktif katılımı, köyde kadınların görünürlüğünün artması adına fark yaratmıştır. Projenin tamamı, küçük bir köy olan Afşar için yeniliktir ve kadınların başarısıdır..

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

- Proje sayesinde yörede yaşayan kadınların gücü ve yetenekleri görünür hale gelmiştir.
- Afşar köyünün yabani otlarla gelişen geleneksel kültürü, bu kültürü yaşatan kadınların hikayelerinin yer aldığı "Afşar Bala'm Ot Belgeseli" ile tanıtılmıştır.
- Afşar mor sarımsağının dikimi yapılarak yöre ekonomisine katkı sağlanmıştır.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Proje pandemi döneminin başlangıcına ve kapanma dönemine denk geldiği için ot festivalini düzenleyemedik. GEF SGP Türkiye'nin onayı ile Ot Festivali Projesi'ni, Afşar Bala'm Ot Belgeseli Projesi'ne evirdik.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Projeyi hazırlarken belgesel yapmayı hiç düşünmemiştik. Ancak pandemi nedeniyle yaptığımız bu faaliyet değişikliğinin ölümsüzleştirdiğimizi düşünüyoruz. Böylece çok daha geniş kitlelere erişme şansına sahip olduk.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Yöre halkında ve kadınlarda, bölgenin değerleri üzerine birlikte çalışma isteği arttı. Gençlerde, çocuklarda çalışan anne modeli algısı ve proje üretme hevesi arttı. Ayrıca yörenin ve Afşarlı kadınların sosyal ve ekonomik olarak güçlenmesini hedefleyen Afşar Balam Kadın Kooperatifi'nin tanıtımına katkı sağlanmıştır. Proje ile gelişen bu algı ve işbirliklerinin, yöre için başlatılan çalışmaların devamına ve geliştirilmesine katkı sağlayacağını öngörüyoruz.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Proje hedefimiz aslında bir festival yapmaktı ama sonuçta bir belgeselimiz oldu. Bu belgeseli Youtube üzerinden yayınlayarak köyün değerlerine ait bilgilerin, proje sonrasında da ulaşılabilir olmasını sağladık. Projemizin uygulama dönemi boyunca deneyimlerimizi aktarmak için bir araya geldiğimiz farklı kooperatifler, yörelerindeki yabani otları değerlendirmeye başladı. Diğer yandan proje sürecinde bir araya geldiğimiz Bilişimci Girişimci Kadınlar, önerimiz üzerine kırsaldaki kız çocuklarının bilişim sektöründe yer almaları için proje başlattı ve bu proje ile uluslararası bir ödül aldılar. Projemiz devam eden etkisi, yöre için yeni çalışmaları başlatma konusunda isteğimizin ve kendi becerilerimiz konusunda farkındalığımızın artmasını sağladı.

© Afşar Kasabası Kültürünü Yaşatma ve Sosyal Dayanışma Derneği

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Afşar Balam Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi'nin ortaklarından Betül Küçük'ün oğlu Metehan'ın yazdığı kompozisyon, yaşattığı duygu ile projemizin unutulmazlarından oldu.

“AFŞAR OT BELGESELİ ÇEKİMİ

Afşar Köyü, Ankara'ya 80 kilometre uzaklıkta çok geniş arazilere sahip, dağlarında yetişen otlarıyla meşhur bir köydür. Geçen yıl Nisan ayının sonunda, köyümüzün dağlarında kendiliğinden yetişen şifalı otlarla ilgili bir belgesel çekimi oldu. Ben de annem, babaannem, anneannem ve köyümüzdeki diğer kadınlarla bu belgesele katılmak için dağlara ot toplamaya çıktım. Üç gün boyunca belgeselin çekimi yapıldı. Çekimler yapılırken ben de çekim ekibine yardımcı oldum, drone kameralarını taşıdım. Ayrıca şifalı otları toplayan köyümüzdeki kadınlarla birlikte ben de bu otları toplayarak doğada yetişen hangi otların şifalı olduklarını ve hangilerinden yemekler yapıldığını öğrenmiş oldum. Mesela; pav yavşanının çok güzel kokan bir ot olduğunu, eskiden çocukların banyo yaptığı sulara bu ottan atarak şifa ve çok güzel koku verdiğini öğrendim. Bey cacığı otunun çok güzel bir yemeğinin yapıldığını öğrendim. Kuşburnu otu, dağ kekiği, teke sakalı otu ve salep bitkisini görerek öğrenmiş oldum. Bu otların unutulmaması için çekilen belgeselde yer aldığım için ayrıca çok mutlu oldum. Benim için böyle bir çalışmanın içerisinde yer almak çok farklıydı ve bu çalışmada çok şeyler öğrendim. En önemlisi de bütün şifaların doğada olduğunu öğrendim.”

Türkiye'nin ilk plastiksiz pazarı!

Bu proje ile Türkiye'de ilk plastiksiz pazar modeli kuruldu. Üretim ve tüketimin her aşamasında doğanın haklarına dikkat çeken proje, plastiksiz alışverişin mümkün olduğunu gösteriyor.

© Tarsus Slow Food Yeryüzü Pazarı Derneği

- Projenin Adı:** Plastiksiz Yeryüzü Pazarı
- Proje Yürütücüsü:** Tarsus Slow Food Yeryüzü Pazarı Derneği - www.slowfood-akdeniz.com
Facebook: @preservedslowfoodtarsus **Instagram:** @slowfood_tarsus
Instagram: @yeryuzu_pazari_tarsus
- Proje Ortakları:** Mersin Deniz Ticaret Odası, Slowfood International (İtalya), Slowfish Mersin
- Proje Bütçesi:** GEF SGP Mali Destek Miktarı: 23.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 19.750 USD
Toplam Proje Bütçesi: 42.750 USD
- Uygulama Yeri:** Mersin ve Tarsus İlçesi

Tarsus Slow Food Yeryüzü Pazarı Derneği

2005 yılında Ankara Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldum. 3 yıl biyodizel üretim tesislerinde çeşitli görevlerde çalıştım. 2007 yılından beri Alternatif Enerji ve Biyodizel Üreticileri Birliği Derneği'nde Atık Koordinatörü olarak görev yapmaktayım. Eğitim faaliyetleri ve kampanyaların yürütülmesi görevleri haricinde; atık bitkisel yağların Türkiye genelinde toplanması, geri kazanım tesislerine tesliminin sağlanması ve geri kazanım rakamlarının kontrolü konularında görev yapıyorum.

© Tarsus Slow Food Yeryüzü Pazarı Derneği

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Tarsus Slow Food Yeryüzü Pazarı Derneği, dünyada yetmişinci, ülkemizde ise dördüncü “Slow Food Yeryüzü Pazarı”nı üç yıl önce kurdu. Dernek, pazarın 15 günde bir kurulması, işler hale gelmesi ve bütün organizasyonel çalışmalarını “Adil, Temiz ve Ulaşılabilir” ürünler vizyonu ile Uluslararası Slow Food Ağına bağlantılı olarak gerçekleştirmektedir. Mersin ve çevresinde yaşayanların, plastiklerin ekosisteme, sera gazlarına ve mikroplastiklere sebep olduğu hakkında yeterli bilgisi bulunmamaktadır.

Öncelikle, Tarsus Slow Food Yeryüzü Pazarı ve dahil olan üreticiler üzerinden plastik malzemelerin alternatiflerini sunarak plastiğin olumsuz etkilerini anlatmaya ihtiyaç vardır. “Tarsus Slow Food Yeryüzü Pazarı”nın varlığını sağlayan üreticiler tarafından üretimin her aşamasında sıfır plastik hedefinin benimsenmesi ve uygulanması önemlidir. Bu sayede, pazarın örnek olması da hedeflenmektedir.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Yasmina Şelfun Lokmanoğlu şöyle yanıtıyor: “Tarsus Slow Food liderliği ve önceki dönemde yürüttüğüm Kent Konseyi Başkanlığı görevlerim nedeniyle, bölge ekolojisi için ihtiyaçları ve tehditleri bilmekteyim. Üç yıldır Slow Food Yeryüzü Pazarı kuruluyor olması rağmen hala plastik kullanımı devam etmektedir. Bu nedenle, plastiksiz pazar vizyon ile yola çıkarak ben ve Slow Food komitesi, projeyi hazırlamaya karar verdik. Kar amacı olmayan, yerel ve küçük bir ekip olarak, hayal ve vizyonumuz doğrultusunda ilerlemek istedik.”

Projenizin amaçları nelerdi?

“Slow Food Yeryüzü Pazarı”nda sunulan ürünler için üretimin her aşamasının (öncesi, esnası ve sonrası) plastik kullanılmayan, örnek Pazar haline gelmesi ve çarpan etkisi ile benzer oluşumlara, (kooperatifler gibi yerel inisiyatiflere) örnek teşkil etmesi amaçlanmıştır. Üretim ve tüketimin her adımında biyoçeşitliliğin desteklenmesi ve zarar verilmemesi hedeflenmiştir.

Projenizde katılımçılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Yerel ve atalık tohumlardan üretimler yapan, geleneksel kadim üretim yöntemlerini kullanan, kendi havzamız dışından gelmeyen (karbon ayak izi düşük) ürünlerin üreticilerini projemizin katılımçaları olarak tanımlıyoruz. Bu amacı destekleyen herkesi ve her oluşumu ağımıza davet ederek günden güne büyüyoruz.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Başta Tarsus Belediyesi, Tarsus Ticaret Odası ve kooperatifler uygulama esnasında destek oldular. Çalışmalarımız sayesinde, gündelik yaşamda kullanılan tek kullanımlık plastikler için alternatiflerin olduğunu gösterme imkânımız oldu. Kurumların kendi işletmelerinde plastik kullanım alternatiflerini benimsemeleri hatta kendi çevrelerinde kanaat önderliği yapmaları, hedeflerimizin başında gelmektedir. Mersin Kent Konseyi'ne projenin çıktılarını içeren bir rapor verilmiştir. Büyükşehir Belediye Meclisine bu konuda önerge sunulması tavsiye edilmiştir.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Pazardaki üreticilerden bazılarının yorumları;

- Etrafımda olan arkadaşlarımı ve komşularımı uyarıyorum. Plastiğin zararlarını anlatıyorum, kendim de uyguluyorum. Bilinçlenmek güzel.
- Çocuklarımızda da farkındalık oluştu; artık plastik kullananları gördüklerinde “biz Slow Food’da öğrendik, plastik zararlı” diyerek anlatıyorlar.
- Evde plastik kullanamıyorum; elime alıyorum sonra aklıma geliyor ve cam kaselelere geçiyorum.
- Uzun zamandır numune ve hediye gönderimlerinde bez çanta kullanıyorum. Olumlu dönüşler çok oluyor. Ama pazarda daha hoş tepkilerle karşılaşıyorum. Sanki tüm sorunları çözmüşüm de bir çanta kalmış gibi... Sadece hanımlar “Ay çantaların da hoşmuş” deyip giderken bizi mutlu ediyorlar. Ne hikmetse erkeklerden pardon beyefendilerden böyle bir tepki gelmiyor.

Pınar Altuğ'un program ekibi, Haziran 2024'de pazarı çekmek ve Yasmina Lokmanoğlu ile röportaj yapmak için pazarı ziyaret ettiler. Üreticilerin plastik hakkındaki bilinç düzeyini görünce bizi tebrik ettiler.

Sizce projenin yenilikçi (daha önce Türkiye'de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Bildiğimiz kadarıyla Türkiye'de sıfır plastik bir yöresel pazar bulunmamaktadır. Bu proje kapsamında biyoçeşitliliğe önem veren, kendi atalık tohumlarıyla, aynı havzadan üretilen ürünlere yer veren, ve plastiksiz Yeryüzü Pazarı olma özelliğine sahip tek pazar olduğunu düşünüyoruz.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Yeryüzü Pazarı, üçüncü yılında yoğun bireysel talep görmekte ve artık tur şirketleri özel turlar düzenliyor. Projemiz ilerledikçe, plastiksiz olma özelliği ile daha fazla ilgi görüp cazibe haline geleceğini düşünüyoruz. Ulusal ve yerel basındaki haberleri artması, pazarın ulusal çapta tanınmasına katkı sağlayacaktır.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı? Onlardan kısaca bahsediniz lütfen.

Gönüllüler ve kadınların projeye sahip çıktığını gözlemledik. Üreticiler, seminerlerden aldıkları bilgileri gelen tüketiciye çok iyi ifade ediyorlar ve uyguluyorlar.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Tek kullanımlık plastiklerin yerine alternatif ürünler bulmakta zorluk yaşadık. Bu konuda çok fazla bilgi kirliliği var ve ne kullanacağımızı şaşırtıyor. Örneğin şeker kamışı ile yapılan tabaklar var ama üzerinde "yüzde yüz doğa dostu ve geri dönüşüm" yazıyor. Bunun durum bizi zorluyor.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Biz ve özellikle kadın üreticiler, alternatifler bulmaya başladık. Humus üreticisi, ürününü ekmek içinde satmaya başladı. Üreticilerin, ürünleri sunma konusunda çeşitli alternatifler yarattığını her pazarda görüyoruz.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Kalıcı olacağını ve alışkanlıkları değiştireceğini düşünüyoruz. Tüketicinin bu tip pazarlara yönelmesinde büyük etki olacağını gözlemliyoruz ve bu tercihlerin yayılarak artacağını kesin olarak öngörüyoruz.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Pazarın tanınırlığı arttı. Birçok ulusal ve yerel basından televizyon kanalı, pazara gelip çekim yaptı.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Proje sayesinde yeni açılan hibelerde paydaş olmamız için teklifler aldık. Projenin sürdürülebilirliğini devam ettireceğiz. Başka projeler yazacağız. Bölgemizin biyoçeşitliliğini koruma adına çok güzel işlere imza atacağımızı düşünüyorum. Slow Food International, Participatory Guarantee System (Katılımcı Güvence Sistemi) Programının Türkiye'deki ilk uygulamasını bizim pazarımızda gerçekleştirdi.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Biyoçeşitliliği korumak amacıyla eğitimler vermek ve farkındalık yaratmak, kurumumuzun hedeflerindedir. Proje, bu konuda ilerlememize çok büyük katkı sağlamıştır. Düzenlediğimiz seminerler ve atölyeler, konunun ilerlemesinde çok etkili olmuştur. Projenin verdiği disiplinle, bu eğitimler pazar yönetiminin vazgeçilmezi olacaktır.

Projeniz ve sonrasında etkilerinin aldığı ödüller veya sertifikalar oldu mu? Bunlardan bahsedebilir misiniz lütfen.

“Sustainable Tourism Summit & Awards'23”de Tarsus Slow Food Yeryüzü Pazarı olarak ödüle layık görüldük. Bu ödül, sürdürülebilir turizm ve sosyal etki alanındaki çalışmalarımızdan dolayı verildi.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Çevrede farkındalık yaratmaya başlamak. Alışkanlıkları değiştirmek ve çevre için faydalı olmak bize çok umut veriyor.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Çocukların ve kadınların katılımı, heyecan vericiydi.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Bu tür fonların desteklerinin eksilmemesi ve tecrübelerden faydalanılması çok önemlidir.

Daha çok sorumluluk daha az plastik!

Bu projeye, tarımda kullanılan pestisitlerin ambalaj atıklarının yönetimi için Erdek Körfezi'nde bir model oluşturuldu.

Projenin Adı:

Kazdağları ve Edremit Körfezinde Pestisit Kullanımı Kaynaklı Plastik Kirliliğinin Katılımcı Yönetimi

Proje Yürütücüsü:

Yurttaşlık Derneği - E-posta: iletisim@hyd.org.tr Facebook: [@hydturkiye](https://www.facebook.com/hydturkiye)
X: [@hydturkiye](https://twitter.com/hydturkiye) Youtube: [@yurttaslkdernegi](https://www.youtube.com/channel/UCyurttaslikdernegi)

Proje Ortakları:

Çanakkale Yerel Kalkınma Derneği (ÇAYEKA), Gölpinar Sürdürülebilir Yaşam Derneği, S. S. Çanakkale Troia Kadın Girişimi Üretim İşletme Koop., S.S. Çanakkale Üretim ve Pazarlama Koop. (ÇAKOP), Balıkesir Gömeç Belediyesi.

Proje Bütçesi:

GEF SGP Mali Destek Miktarı: 42.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 9.650 USD
Toplam Proje Bütçesi: 51.650 USD

Uygulama Yeri:

Edremit Körfezi (Çanakkale ve Balıkesir)

Yurttaşlık Derneği:

Temel hak ve özgürlükler, barış, demokrasi, çoğulculuk alanlarında çalışma yapan bir sivil toplum kuruluşudur. Uluslararası sözleşmelerde de ifade edilen onurlu bir yaşam, hukukun üstünlüğü ve adalet kavramlarını temel alır.

Dernek, hesap veren, şeffaf ve katılımcı kamu idaresini; toplumsal cinsiyet eşitliğini; toplumsal dokuyu, barışı, şehirleri ve gezegeni koruyan bir ekonomiyi; çatışma ve sorunların barışçı yöntemlerle çözülmesini hedefler. Gezegenin son döneminde ortaya çıkan ekolojik ve yaşamsal gelişmeler, sağlıklı bir çevre ve sağlıklı yaşam anlayışını temel bir yurttaşlık hakkı olarak Derneğimizin göz ardı edilmez çalışma konusu haline getirmiştir.

© Yurttaşlık Derneği

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Çanakkale ve Edremit Körfezi, yani Kaz Dağları havzası önemli bir tarım bölgesidir. Ülkemizin gıda ihtiyacının bir bölümü ve gıda ihracatımızın önemli bir kısmı bu bölgede üretilmektedir. Bu bölge, bir yandan yoğun pestisit kullanımına maruz kalan diğer yandan organik ve/veya onarıcı tarım yapma girişimlerinin yaygın olduğu bir coğrafyada yer almaktadır.

Yüksek tarım potansiyeline ve önemli bir turizm bölgesi olmasına rağmen, havzada son yıllarda artan maden ve fosil enerji üretim tesisleri büyük ve geri dönülmez bir tahribata yol açmakta. Bu durum, bölge sakinleri arasında ciddi bir duyarlılık ve tepkiye neden olmaktadır. Büyük şehirlerden buraya gelerek doğal tarım yapan girişimcilerin yarattığı ekolojik bilinç ve ihracat ürünlerine uygulanan izleme ve denetim, sağlıklı gıda üretimi konusunda bölgede belirli bir etki yaratmış olsa da, yüksek girdi maliyetleri ve diğer ekonomik faktörler bu hassasiyetlerin sürekli ertelenmesine neden olmaktadır.

Ayrıca Çanakkale Tarım ve Orman İl Müdürlüğü'nün 2018 yılından bu yana Çanakkale ili içinde yerel olarak yürüttüğü "Zirai İlaç Atıklarının Toplanarak Bertaraf Edilmesi" projesi,

tarımsal üreticiler arasında belirli bir etkiye yol açmıştır. Bu girişimin, yöredeki etki ve sonuçlarını analiz etmek ve verimliliğini artırmak için yeni öneriler geliştirmek önem taşımaktadır.

Bütün bu gerekçeler doğrultusunda, sağlıklı gıda ve yaşanabilir bir çevre için daha az plastik ve pestisit kullanımı konusunda havza sakinlerinde bir davranış değişikliği yaratmak ve ilgili kamu kurumlarının bu yöndeki girişimlerini güçlendirmek ve kalıcılaştırmak için bu projenin yararlı olacağını düşündük.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Bu proje, kolektif ve kurumsal bir çalışmadır. Tarımda kullanılan plastik atıkların yönetimi konusu, Derneğimizin yürüttüğü Kamu Politikalarında Yurttaşın Sözü (2019-2022) projesi kapsamında Kaz Dağları havzasında bir araya gelen yurttaşların ve sivil girişimlerin sorun alanı olarak tanımlandığı ve çözüm üretmeye çalıştığı bir temaydı. Bu konuya katkı sağlamak için tüm taraflarla görüşmeler ve etkinlikler düzenleyerek stratejik ve kalıcı bir ilişki ağının zeminini oluşturmayı hedefledik. Bu hedefimizde önemli bir ilerleme kaydettik.

© Yurttaşlık Derneği

“Kamu Politikalarında Yurttaşın Sözü” projesi biterken GEF SGP’nin Plastik Azaltım başlıklı proje çağrısından haberdar olduk., Havza için birlikte çalıştığımız arkadaşlarla birlikte bu çağrıya başvurma ve çalışmayı daha ileri bir noktaya taşımaya karar verdik. Projenin içeriğinin oluşturulması, yazımı ve bütçelendirmesinin her aşamasını havzadaki arkadaşlarımızla birlikte gerçekleştirdik. Böylece, hem bir önceki projenin izleme ve değerlendirme çalışmasını yapmayı hem de bu havzada oluşturulan sivil ağın müdahale gücünü desteklenmeye devam etmeyi hedefledik.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projenin ana amacı, havzada tarımsal üretimde kullanılan pestisit ambalajları ve diğer plastik kirliliğini azaltmak için alternatif, katılımcı ve yerel bir atık yönetim modelinin tüm paydaşlarla birlikte tasarlanmasını ve uygulanmasını sağlamaktır. Bu amacın gerçekleştirilmesi için Kazdağları ve Edremit Körfezi’ndeki pestisit ambalaj atığı yönetimiyle ilgili mevzuat ve uygulama konusunda paydaş katılımının güçlendirilmesini ve yeni taktikler ile müdahale olanaklarının geliştirilmesini hedefledik.

Bu hedeflere, ulusal ve uluslararası düzeyde yaptığımız araştırma, inceleme ve görüşmeler sonucunda daha çok inandık. Çünkü, kimi ülkelerde değişik model ve yöntemlerle

bertaraf edilmeye çalışılan tarımsal plastik atığın azaltılması ve bertarafı (geri kazanımı) konusunda ülkemizde yerleşik ve yaygın bir yönetim modeli bulunmamaktadır. Bu konuda yalnızca il ve ilçe ölçeğinde, farklı kurumların öncülüğünde yürütülen tekil uygulama pratikleri mevcuttu. Oysa dünyada, 56 farklı konteyner sistemi ile agroplastik atıkların toplanması ve geri kazanımı gerçekleştirilmektedir. Özellikle Almanya ve Fransa gibi, bu çalışmaya 20 sene önce başlayan ülkelerde, çok yüksek oranda toplama sağlanmakta ve bu atıkların bir kısmı da yeniden işleme alınarak ikinci el plastik üretiminde kullanılmaktadır. Brezilya, pestisit kaplarının geri toplanarak yeniden kullanımına dayalı döngüsel sistemleri ile plastik azaltımı açısından başarılı örnekler oluşturmaktadır. Bu sistemlerin sürdürülebilmesinin en önemli zemini, Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu çerçevesinde bütün paydaşların sorumluluğuyla yürütülmesi ve kamu idaresi tarafından çeşitli düzeylerde desteklenmesi ve denetlenmesidir.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Havzadaki ilgili tüm tarafların (kamu kurumu, sivil toplum kuruluşları ve sivil girişimler ve vatandaşlar) doğrudan katılım ve müdahilliğinin artırılması, yöredeki paydaşlarla stratejik ve kalıcı ilişkilerin kurulması, derneğimizin bütün çalışmalarındaki temel ilkelerindedir. Bu nedenle proje mimarisi oluşturulurken, daha önceki çalışmalarda temas edilen kurum, kuruluş ve sivil girişimlerin bu çalışmaya dahil edilmesi için özel çaba sarf edildi. Bu çabalar sonucunda, projenin mimarisi, biri belediye olmak üzere beş yerel ortak tarafından tasarlandı. Bu ortaklar: S. S. Çanakkale Troida Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi (TROİDA), Çanakkale Yerel Kalkınma Derneği (ÇAYEKA), Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneği (GSYD), S.S. Çanakkale Üretim ve Pazarlama Kooperatifi (ÇAKOOP) ve Balıkesir Gömeç Belediyesi'dir.

Uygulama aşamasına geçildiğinde, öncelikle ilgili kamu kurumlarının taşra teşkilatlarının yetkilileriyle görüşmeler yapıldı ve iş birliği geliştirme yönünde faaliyetler yürütüldü. Havzadaki ilgili sivil toplum örgütleri ve girişimlerle temas

sağlandı. Çalışmaya ilişkin bilgiler ayrıntılı bir biçimde aktarılıp projeye destekçi ve katılımcı olmaları için çaba sarf edildi. Projenin kabul edilmesinden sonraki süreçte, gerek proje çalışanlarının gerekse mümkün olan tüm tedarikçilerin havza içinden sağlanması için çalışma yürütüldü. Birebir ve küçük gruplar halinde yüz yüze ve çevrimiçi görüşmeler yapıldı. Daha önceki çalışmalarda kurulan stratejik ilişkiler genişletilerek bu çalışmaya dahil edildi. Saha çalışmalarında, anket ve yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla 500'ü aşkın üretici, kooperatif, uzman, zirai ilaç bayii ve meslek odası temsilcisi ile iletişim kuruldu. Bütün çalışmalarımızda öncelikli olarak kadınların ve gençlerin katılım sağladığı gözetildi.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projede Çanakkale'nin 3 ilçesinde toplam 18 köyden en az 250 çiftçi/üretici ile anket yapılması öngörülmüştür. Hem saha çalışmalarına katılımın (destekçi kurumlar, stajyer öğrenciler ve proje saha sorumluları) yüksek olması hem de anket çalışmasının köyler dışında ilçe pazarlarında ve üretici kahvehanelerinde de yapılması, ankete katılma isteğini artırdı. Böylece tamamlanan anket görüşmesi sayısı, pilot/test görüşmeleri de dahil, 624'e yükseldi. Sonuç olarak, 143 köyden toplam 594 anket uygun ve geçerli şekilde tamamlandı. Anket ve derlenen veriler işlenerek ön değerlendirilmesi ilgili taraflarla paylaşıldı.

Saha Araştırma Raporu, Ekim 2023'te tamamlanarak kamuoyuna sunuldu. Rapor, yerel ve ulusal basına gönderildi ve derneğin sosyal medya hesaplarından da sonuçlar paylaşıldı. Ayrıca rapor, havzadaki illerin tüm milletvekillerine ve havzada milletvekili olmayan partilerin çevre komisyonlarındaki milletvekillerine e-posta yoluyla iletildi.

Proje yürütücüsü ve ortakları açısından bu çalışma sürecinde ciddi bir kapasite gelişimi yaşandı. Yurttaşlık Derneği'nin konunun bütün taraflarıyla kurduğu ilişkiler, kalıcı ve güvene dayalı bir iş birliğine dönüşme potansiyeline erişti. Proje sürecinde yapılan çalışmalar, bundan sonra yürütülecek faaliyetler açısından hem bir örnek hem de bir prototip olarak görülmeye başladı. Proje destekçilerinden ÇAYEKA ve Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneği, bütün çalışma boyunca etkin bir katılım ve katkı sağlayarak çalışmanın yerleşmesi ve kalıcılığında önemli bir rol oynadılar. Bu projenin de etkisiyle Çanakkale Yerel Kalkınma Derneği ve Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneği'nin kurumsal ve operasyonel kapasitesinde gözle görülür bir artış kaydedildi. Nitekim ÇAYEKA, bu proje sürecinden edindiği uygulama ve kamu-sivil toplum iş birliği deneyiminden hareketle Çanakkale'de afet risk yönetiminde yerel idareye toplumsal katılımı hedefleyen büyük çaplı bir hibe teklifi hazırlayarak projelendirdi. ÇAYEKA'nın hazırladığı proje teklifinde Yurttaşlık Derneği de partner olarak yer aldı.

Proje ortaklarından olan Gömeç Belediyesi ise imzaladığı bir protokolle bu çalışmayı pilot bir uygulamayla kendi yöresinde gerçekleştirmeyi ve giderek tüm havzada yaygınlaştırmayı mutabakat altına aldı. Mutabakat toplantısına, Gömeç Belediye Başkanı, Zirai İlaç Üreticileri Derneği (ZİMİD)

Başkanı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Küresel Çevre Fonu Küçük Destek Programı (SGP-GEF) Ulusal Koordinatörü, Kozaklı Tarım, ÇAYEKA, Yurttaşlık Derneği ve proje saha sorumluları katıldı. Bu toplantı sonunda bir Ön Mutabakat Belgesi hazırlandı. Varılan ön mutabakat sonucunda, 29 Eylül 2023 tarihinde Gömeç Belediyesi ile Kozaklı Tarım arasında bir mutabakat imzalanarak, havzada pestisit kapları ve tarımda kullanılan diğer plastiklerin toplanıp geri kazandırılmasına yönelik pilot uygulamanın ilk adımı atılmış oldu.

Bunların dışında, video üretimi için yapılan çekimler sonucunda, üç dakikalık dört adet video hazırlanıp Derneğimizin Youtube (@yurttaslkdernegi2696) hesabında yayınlanmıştır.

Bu çekimler sürecinde elde edilen malzeme ile bilgilendirici bir fotoğraf sergisinin yapılabileceği düşünülerek bir fotoğraf sergisi hazırlandı. Bu fotoğraflar, bütün toplantılarda ve köy buluşmalarında sergilendi.

Pestisit ambalaj atıklarının yönetimi konusunda tarafların bilgilendirilmesi ve davranış değişikliğine yönlendirme amacıyla föy, broşür ve afiş basımı dışında görsel ve işitsel iletişim araçları üretildi. Proje hazırlık aşamasında yapılan saha araştırmaları, dünyadan ve Türkiye'den iyi örnekler ile mevzuat taramasından elde edilen veri ve sonuçlar iki aşamalı olarak yayına dönüştürüldü. Birinci aşamada, proje çalışmalarının tanıtımı için hazırlanan dosyaya, dünya ve Türkiye'deki iyi örnekleri anlatan ve bu örneklerin özelliklerini de vurgulayan föyler eklendi. Bu dosya, görüşülen bütün kurum ve kuruluşlara sunuldu. İkinci aşamada, pestisit ve plastiklerin insan sağlığına ve doğaya zararlarını ve bu zararların nasıl minimize edilebileceğini anlatan el ilanları hazırlandı ve bastırıldı. Bu ilanlar, bütün toplantılarda, köy buluşmalarında, fotoğraf sergilerinde ve çocuk atölyelerinde dağıtıldı.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Çalışmalar, yöre halkında özellikle de tarımsal üreticilerde pestisitlerin zararları ve pestisit ambalajlarının tehlikeleri konusunda farkındalığın artmasını sağladı. Merkezi ve yerel kamu idarelerinin tarımsal alanda kullanılan plastik ve pestisit ambalajlarının toplanmasındaki sorumlulukları ve çalışmalarının güçlendirilmesi, ayrıca verilerin kamuoyuyla paylaşılması konusunda kısmi bir şeffaflık sağlandı. Yöre halkının düzenlenen toplantılara, atölyelere ve sergilere katılımı sağlanarak, kamu idaresi üzerindeki etkisi güçlendirildi ve ilgili konuda davranış değişikliği eğilimi artırıldı.

Düzenlediğimiz fotoğraf sergisine katılan üreticilerden birkaçı şunları söyledi:

- “Siz bir de konteyner olmayan yerleri görseniz!” - Hüseyin Girgin, Üretici

- “Komşunun çocuğu tarım ilacı kutusundan su içtiği için vefat etti.” İsmail Çaycıoğlu, Üretici
- “İlaç satan firmaların depozito uygulaması yapması, sorunu büyük ölçüde çözer.” İsmail Gürses, Üretici, Çanakkale İl Genel Meclisi Üyesi
- “İlaçlar ne kadar zararlıysa ambalajları da o kadar zararlı. Başka bir tarıma geçmek zorundayız.” İslam Bulut, Üretici
- “Köylülerimizle toplantılar yaparak bu proje kapsamında herkesi bilinçlendirmek istiyoruz.” Mert Uygun, Bayramiç Belediye Başkanı
- “Satışını yapanlar geri toplayabilirler.” Mahide Savran, Üretici
- “Doğayı korumak, çiftçilerimizle birlikte çalışarak mümkün.” M. İrem Himam, Gömeç Belediye Başkanı
- “Ben bahçemde hiç ilaç kullanmıyorum ama açık kanallardan kullandığım sular zehirli; ilaç kapları ile kirlendiği için benim ürünlerim de zehirleniyor.” Sevinç Özkaya, Üretici

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Bu projenin özgünlüğü, tarımsal alanda kullanılan plastik atık yönetiminin sorumluluğunu plastik ve pestisit üreticisinden dağıtıcısına, kamu kurumlarından yerel yönetimlere kadar tüm paydaşlara genişletmeyi hedeflemesidir. Bütün dünya örnekleri ve uygulamaları, atık yönetiminin “tüketen öder” mantığıyla çözülemeyeceğini, ancak döngüsel ve katılımcı bir modelle sorumluluğun tüm taraflara paylaştırılarak maksimum faydanın sağlanabileceğini göstermektedir. Çalışma sonucunda Gömeç Belediyesi, Kozaklı Tarım A.Ş (yöredeki en büyük zeytin işletmesi) ve Derneğimiz arasında imzalanan Mutabakat Belgesiyle bir yörede pilot uygulamaya karar verilmesi, özgün ve yaygınlaştırılabilir bir çalışma olarak önemli bir adım olmuştur.

© Yurttaşlık Derneği

Diğer bir yenilik, agropplastik atık konusunda çalışma yürüten bütün merkezi ve yerel kamu idarelerini, pestisit üreticilerini, yerel ve ulusal düzeydeki STK'ları ve tarımsal üreticileri aynı masa etrafında toplayarak tecrübe ve sorunların paylaşılmasına zemin hazırlamak oldu. Bunun yanında, bu konuda uluslararası düzeyde çalışma yapan ülkeler ve kuruluşlarla temas kurarak sorunun küresel boyutunu görünür hale getirmek diğer yenilikçi yöntemlerden biri oldu.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Gerek proje ekibinin oluşturulmasında gerekse saha araştırmalarında kadınların en üst düzeyde katılımına özen gösterildi. Bu duyarlılığımız, projenin bütün aşamalarında dikkatle gözetildi ve büyük bir oranda başarıyla gerçekleştirildi.

2023 yazında gerçekleştirilen köy buluşmalarında, kadınların etkinliklere katılımını kolaylaştırmak için her buluşmaya paralel çocuk atölyeleri eklendi. Toplantıların davetli listelerini oluştururken kadınların katılımına azami özen gösterildi. Ayrıca, fotoğraf sergisinde ve videolarda kadınların yer almasına özel olarak dikkat edildi.

Proje ekibimizin yarısı kadınlardan oluşmaktadır. Paydaş toplantısına katılanlar içindeki kadın oranı %33 civarındadır. Gömeç'te düzenlediğimiz panelin 50 katılımcısından 16'sı, 2. Paydaş Toplantısı'nda 59 kişinin 24'ü, gençlik atölyesine katılan 15 kişinin 12'si ve Gülpınar buluşmasının 25 katılımcısından 16'sı kadınlardan oluşmaktadır.

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğrencileri, bütün saha araştırması boyunca gönüllü olarak çalışmalara katıldılar ve dersleri ile uğraşları elverdiği ölçüde diğer etkinliklere de katılım sağladılar. En son 24-25 Kasım 2023 tarihinde yapılan değerlendirme toplantımızda bir gençlik atölyesi düzenlendi. Gençler, plastiksiz bir gelecek için projeler ürettiler ve çalışmalar boyunca öğrendiklerini okullarına ve çevrelerine taşıdılar.

Proje ile ilgili karşılaştığımız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Çalışma sürecinde karşılaştığımız sorunlardan biri, kimyasal tarım ilacı (pestisit) üretici ve dağıtıcı firmaların bu çalışmaya katılımını sağlamak olmuştur. Projenin başlangıç döneminde, pestisit sektörünün mesleki örgütü olan ZİMİD ile iletişim kurularak çalışmalarını hakkında bilgi alınmış ve kendileri de projenin çeşitli etkinliklerine katılım sağlamıştır. Ancak, Gömeç Belediyesi ve Kozaklı Tarım A.Ş. ile yapılan pilot uygulama mutabakat görüşmesine katılan ZİMİD Yönetim Kurulu Başkanı, Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu çerçevesinde bir mutabakat sağlanmasından geri çekilmeyi tercih etmiştir. Oysa ki pestisit atık yönetimi için sektör bileşenlerinin, Avrupa ve dünya örneklerinde olduğu gibi bu sisteme katılması, hatta bu sistemi domine etmesi kritik bir gerekliliktir. Önümüzdeki dönemde, bu sektörün ülkemizdeki temsilcisi olan kuruluş ve şirketlerle tek tek görüşmek ve bu sisteme katılmaları için ikna etmek önemli bir faaliyet başlığıdır.

Benzer lokasyonda ve konularda çalışan kuruluşların, öncelikle bu havzada/konuda daha önce yapılan çalışmalarını derlemesi, bu çalışmalar içinde yer alan kurum ve kuruluşlarla temas kurması ve bu çalışmaların sonuçlarından bilgi edinerek projeler tasarlaması çok önemlidir. Aynı konuda farklı zamanlarda gündeme getirilen çalışmaların birbirini tekrar ediyor olması, yöredeki aktörler açısından umutsuzluk yaratabilmektedir. Bu sorunun önüne geçmek için, öncelikle hedef alandaki/konudaki bütün çalışmaların ve tarafların envanterinin çıkarılması iyi bir başlangıç olabilir.

Hedeflenen konularda uluslararası ve ulusal iyi örneklerin ve çıktılarının önceden öğrenilmesi, konunun bütün taraflarının çıkar ve beklentilerinin ölçülmesi, farklı yerlerdeki aktörlerin birbiriyle ilişkilendirilmesi, tarafların yabancılaşma ve yalnızlık duygusunu aşma konusunda yararlı olabilir ve çalışma motivasyonunu artırabilir.

Küçük projelerin yürütülmesinde en önemli engellerden biri, kamu idaresi ile sivil toplum arasındaki iletişim/etkileşim imkanlarının giderek daralmasıdır. Maalesef ülkemizde kamu idaresi ile sivil toplum arasındaki diyalog ve etkileşim, her geçen gün azalmakta ve giderek kopma noktasına doğru ilerlemektedir. Seçimle göreve gelen yerel idareler, merkezi kamu idarelerine oranla sivil toplumla diyaloga daha açık görünmektedir. Benzer biçimde havza veya yöre ölçeğinde tasarlanan çalışmalar, hedeflere daha başarılı bir şekilde ulaşmaktadır. Bu handikapı aşmak için merkezi kamu ve yerel kamu idareci ve yetkililerini sık sık ziyaret ederek, ulusal ve uluslararası kurumlar arasında bilgi transferini sağlayarak mekik diplomasisi yürüttük. Bu yöntem, bazı kurumlarda olumlu sonuç verirken, bazılarında ise hiç fayda sağlamadı.

© Yurttaşlık Derneği

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Proje süresince ortaklarımızın ve destekçilerimizin çalışmalarına katılım ve sahiplenme düzeyi, hayli yüksek oranda gerçekleşti. Gömeç Belediyesi, çalışma konumuzda bir pilot uygulama yapabilmek için yöre belediyeleri, tarımsal üretici firma ve pestisit bayileriyle yoğun bir temas kurdu.

Proje destekçilerimizden olan ÇAYEKA ve GSYD, çalışmanın her aşamasında katılım sağlayarak lojistik olanaklarını paylaşmış ve bu süreci kolaylaştırıcı ve geliştirici bir rol üstlendi. Diğer yandan, bu proje, proje ortağı derneklerin kendi örgütsel ve operasyonel kapasitelerinin artmasını ve bölgedeki yerel ilişkilerinin güçlenmesini sağlamıştır. Paydaşlarla yapılan toplantılarımıza bütün destekçilerimiz katıldı ve üyeleri başta olmak üzere iletişim ağlarındaki herkesin bu toplantılara katılımını sağlamak için azami çaba gösterdiler. Üretici buluşmalarına ve çocuk atölyelerine katılımın yanı sıra, fotoğraf sergisinin hazırlanması ve videoların çekimi için de aktif rol aldılar.

Hedef ilgi gruplarının başında gelen yöredeki tarımsal üreticiler, projenin ilk aşamasındaki saha araştırması sürecinden proje sonuna kadar bütün çalışmalarımıza katılım konusunda samimi bir ilgi gösterdiler. Proje başvurusunda 250 üretici ile anket yapılması planlanırken, destekçi derneklerin sahiplenmesi ve çiftçilerin yoğun ilgisi sayesinde bu sayının 600 kişiye ulaşması, bu ilginin bir göstergesidir.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

İlk saha çalışmaları sırasında, üretici ve tüketicilerin yöredeki sivil girişimlerin bu konudaki farkındalık ve duyarlılıklarının yüksek olduğu gözlemlendi. Kısa vadede olmasa da orta ve uzun vadede, pestisit kullanımı ve tarımda kullanılan plastiklerin azaltımı ve atıkların bertaraf ve ayıklanması konusunda önemli kazanımlar sağlanabilir.

Uzun vadeli hedefimiz, plastik atıkların en yüksek oranda geri dönüşüme tabi tutularak kirliliğin azaltılması ve katma değer yaratılmasıdır. Bu projenin, bu hedefe ulaşmak için önemli bir zemin hazırladığını düşünüyoruz. Ama gerek pestisit kullanımı gerekse plastik kullanımı ve bunların toplanması, maalesef çok küresel bir sorun ve bu denli makro bir sorunun bir aşama kaydetmesi için hem merkezi ve yerel kamu idarelerinin ciddi bir çalışma yapması hem de davranış değişikliğinin oturması için belirli bir zaman gerekiyor.

Burada önemli diğer faktör, plastik ve pestisit üreticisi ve satıcılarının bu konuda sorumluluk almasıdır. Hemen hemen bütün ülkelerde tarımsal plastiklerin ve pestisit ambalajlarının toplanması ve geri kazanımı ancak kamu idaresinin denetim ve teşviki ile pestisit ve plastik üreticilerinin kurdukları sistemlerle yürütülüyor. Maalesef ülkemizde bu sistem uygulanamıyor. Bunun sağlanması için pestisit üreticileri üzerinde zorlayıcı bir mekanizma veya kamu iradesi belirgin olarak görünmüyor. Ancak, FAO ve diğer uluslararası gıda kuruluşlarının yönlendirme ve etkileri, ulusal düzeyde bu yönde uygulamalara yol açabilir. Zira ilgili bakanlığın ve pestisit firmalarının bu yönde pilot uygulamalar yapmaya hazırlandığını biliyoruz.

© Yurttaşlık Derneği

Sadece toplama ve bertaraf etmeye dayansa da, 2017 yılında Çanakkale kamu idaresinin başlattığı döngüsel olmayan konteyner sistemi, ilerleyen yıllarda Muğla, Denizli ve Samsun illerinde de uygulanmaya başlanmıştır. Bunun yanında, Antalya, Balıkesir ve İzmir Büyükşehir Belediyelerinin başlattığı pilot uygulamalarla hayata geçirdiği yarı döngüsel toplama ve geri kazanım sistemleri umut verici gelişmelerdir. Bu uygulamaların önümüzdeki süreçte giderek artacağı ve yaygınlaşacağı yönünde aldığımız duyular, bu umudumuzu güçlendiriyor.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Agroplastik konusunda yaptığımız çalışmalar, proje sonrasında da devam ediyor. Özellikle yerel seçimler sonrasında Gömeç Belediyesi'ndeki pilot uygulamanın gerçekleştirilmesi için görüşmelerimiz sürüyor. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin bu yönde çalışma yapmak istediğini öğrendik ve buna ilişkin hazırlıklarımıza devam ediyoruz. Bozcaada ve Gökçeada'da bu çalışmaların hayata geçirilmesi için de girişim ve görüşmelerimizi sürdürüyoruz. İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile de bu yönde bir görüşme yapmak için çalışıyoruz. Çanakkale İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile burada uygulanan konteyner sisteminin yarı döngüsel bir sisteme

dönüştürülmesi için görüşme ve ilişkilerimizi sürdürmeyi hedefliyoruz. Projenin tamamlanmasının ardından görüştüğümüz FAO'nun ilgili birimiyle bir toplantı yapmaya hazırlanıyoruz. Çalışmalarımızı güçlendirmek için kaynak bilgi ve belge arayışımız da devam ediyor.

Havzadaki bu çalışmaların ilgili bakanlıklar ve yasa yapıcılara taşınarak, gerekli ulusal düzenlemelerin yapılması için çalışma yürütülmesi ve tüm bu çalışmaların FAO gündemine de taşınarak uluslararası mevzuat ve çalışmalarla ilişkilendirilmesi, orta vadeli hedeflerimiz olarak yer almaktadır.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Kurumumuzun bölge ve konu için hedefi, uzun dönemli ve kalıcı ittifaklar kurup oluşturulacak sivil ağı sürdürülebilir kılmaktır. Bunun için yöredeki sivil toplum kuruluşlarıyla ve özellikle gençlerle her aşamada yakın temas ve iş birliği içinde çalışmaya özen gösteriyoruz. Şimdiden havzada her konuda birlikte çalıştığımız kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve girişimler bulunuyor. Bu kuruluşların gelecek dönem etkinlikleri için mentörlük ve güçlendirme çalışmalarımızı sürdürmeyi planlıyoruz.

Yerel dinamiklerle birlikte pestisit kullanımının ve plastik kullanımının azaltılmasını, plastik atıklarının döngüsel ve genişletilmiş bir sorumluluk çerçevesinde giderek artan oranda geri dönüşümün sağlanmasını hedefliyoruz.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Projemizin başarılı ve sürdürülebilir sonuçlarını görmek, Derneğimiz için büyük önem taşımaktadır. Biz Dernek olarak, hibe alınan bir projeyi tamamlayıp başka projelere yönelmek yerine, ilişki kurulan kişi ve kurumlarla sonuç alıcı ve geleceğe taşınan stratejik ortaklıklar yaratmayı vazgeçilmez bir yol ve yöntem olarak değerlendiriyoruz. Bunun için gücümüz oranında ve gerçekleştirilebilir hedefler koymayı, bu hedefleri en üst seviyede yerine getirmeyi hedefliyoruz. Bu doğrultuda başarılı olabildiğimiz ölçüde kendimizi mutlu ve başarılı sayıyoruz.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Proje süresince ve sonrasında bizi en çok etkileyen gelişmelerin başında, havzadaki kurum, kuruluş ve kişilerle kurduğumuz ilişkilerdeki samimiyet ve kalıcılık oldu. İlk ilişkilerde karşılaştığımız projecilik ve hibe sıkıcılığı gibi güvensizlik olgularını çalışmalar içinde büyük ölçüde aşabilmiş olmamız, bizi çok mutlu eden olguların başında geliyor. Bu başarıda, Derneğimizin 30 yılı aşan çalışmalarının etkisi ve projemizin gerçekçi tasarlanmasını önemli bir payı olduğunu düşünüyoruz.

Yöredeki insanlarla her fırsatta yüzyüze görüşme yapmanın, her türlü etkinlik konusunda herkesi ve her kurumu önceden ve sonrasında bütün ayrıntılarıyla bilgilendirmeye özen göstermenin önemine inanıyoruz. Bunlarla birlikte her zaman erişilebilir olmanın, hedefleri ulaşılabılır ve gerçekleştirilebilir somut ölçeklerde koyabilmeyin, her aşamada herkesi dinlemeye, anlamaya ve katılıma önem vermenin her zaman iyi işlere ve iyi iletişime yol açacağı ilkesine bağlı kalarak çalışmak ve bunun sonuçlarını görmek bizi her zaman duygulandırmaktadır.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

“Sağlıklı bir çevre ve yaşanabilir bir dünyayı ancak müşterek konularda hep birlikte müdahil olarak yaratabiliriz.”

© Yurttaşlık Derneği

101 işletme artık plastiksiz!

Proje, plastiksiz işletmelerin mümkün olabileceğini yarattığı model ile ortaya koyuyor. Sürdürülebilir kalkınmanın sosyal, çevresel ve ekonomik boyutlarına dokunan proje, birbirinden farklı sektörleri gönüllü bir ağıda buluşturarak katılımcılığın yerel projelerde yaratabileceği büyük etkilere dikkat çekiyor.

Projenin Adı:

Plastiksiz İşletmeler ile Etki Pozitif Dönüşüm: Kaş ve Gökçeada

Proje Yürütücüsü:

Etki Çemberleri Vakfı - www.etkicemberleri.org E-posta: info@etkicemberleri.org
Instagram: [@etkicemberleri](https://www.instagram.com/etkicemberleri) LinkedIn: [@etkicemberlerivakfi](https://www.linkedin.com/company/etkicemberlerivakfi)

Proje Ortakları:

Raw Foundation

Proje Bütçesi:

GEF SGP Mali Destek Miktarı: 30.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 47.106 USD
Toplam Proje Bütçesi: 77.106 USD

Uygulama Yeri:

Kaş ve Gökçeada

Etki Çemberleri Vakfı

Vakıf, sosyal, çevresel ve ekonomik meselelerin bir bütün olarak ele alınması bilinciyle, her bir mesele etrafında bir araya gelen iş birliği odağında çemberlerden oluşur.

Etki Çemberleri Vakfı'nın temel amaçları:

- İşbirliğini artırmak
- Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına hizmet etmek
- Döngüsel ekonomiye geçişi kolaylaştırmak
- Sosyal girişimcilik yaklaşımıyla düşünce biçimlerini dönüştürmek

UNDP GEF Küçük Destek Programı (SGP) ve Turquoise Coast Environment Fund'dan aldığı destekler ile üç önemli proje yürütmüş ve aktif olarak projelerine devam etmektedir.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Plastik, petrol esaslı ürün çeşidi olup, bu hammaddenin kimyasal dönüşümleri ile elde edilen maddelerden biridir. Günümüzde plastiklerden elde edilmiş ürünler, insan hayatının hemen her alanında (sağlık, kişisel bakım, gıda vb.) yoğun bir şekilde yer alıyor. Özellikle 20. yüzyıldan sonra kullanımı oldukça yaygınlaşan plastiğin oluşturduğu atıkların çevreye olumsuz etkileri, gözle görülür olarak fark ediliyor.

Birleşmiş Milletler'in yayınladığı kaynaklara göre, yıllık plastik üretimi 430 milyon ton olup denizlere karışan plastik miktarı ise 11 milyon metrik ton olarak kaydedilmektedir. Doğaya bırakılan plastik atıklar parçalanırsa da, asırlar boyu çözünmeden doğada kalmaya ve mikroplastik olarak var olmaya devam ediyor. İşin daha da ilginç, çeşitli yollarla (solunma, cilt teması vb.) mikroplastikleri vücudumuza alıyoruz.

Bazı tahminlere göre, her insan yılda 50.000 parçadan fazla plastik yutuyor. Bu rakama nefes yoluyla alınan partiküller dahil değildir.

Pek çoğu gözle görülemeyen, oldukça dayanıklı olan ve doğada her yerde bulunabilen mikroplastikler, insan sağlığı, biota ve çevre için tehdit oluşturuyor. WWF'ye göre kontrol altına alınamayan plastik kirliliği, küresel bir ekosistem çöküşüne neden olurken altıncı büyük yok oluşun nedenlerinden biri haline gelecek.

Avrupa Komisyonu, dünyadaki deniz çöplerinin %80'inin plastikler, Avrupa plajlarındaki deniz çöplerinin %70'inin ise tek kullanımlık plastikler ve balıkçılık malzemeleri olduğunu belirtiyor. Türkiye, Akdeniz'e en çok plastik atık bırakan üçüncü ülke olup (günde 144 ton), en yoğun atığın tek kullanımlık plastik ambalajlar ve sigara izmaritlerinden oluştuğu düşünülmektedir.

©Etki Çemberleri Vakfı

Plastiklerin insan sağlığını tehdit etmesi ve özellikle tatil beldelerinde plastik kirliliğinin giderek artması, önemli bir ihtiyacı gözler önüne sermektedir. Gözlemlerimizle birlikte tüm bu veriler, plastiğin zararlarıyla ilgili farkındalık yaratmak ve plastiksiz bir yaşamın mümkün olduğunu göstermek üzere projemizin ana fikrini oluşturdu.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Türk Dil Kurumu'na göre "etki" kelimesinin iki tanımı bulunmaktadır. Birinci anlamına göre, etki bir kimse veya nesnenin başka bir kişi veya nesne üzerindeki gücü ve tesiri olarak tanımlanmaktadır. İkinci anlamında ise etki, bir etken veya bir sebebin sonucu olarak tanımlanıyor ve aynı zamanda "yardım" anlamı da taşıyor.

Biz "etki" kelimesini, Etki Çemberleri Vakfı'nın kuruluş felsefesinde, bir kişinin veya kurumun, kendine özgü becerileri, güçlü yönleri ve merakını katarak bir meseleyi çözüme kavuşturmak için yarattığı değer olarak görüyoruz. Her bir birey ve kurum, dünya üzerinde eşsiz bir yer tutar. Onun DNA'sı, kültürü, değerleri, sesi ve özetle izi, bir tüketim kültürünün tüketici unsuru olmaktan daha öte bir yerde olabilir. Bu bakış açısı, günümüzde gittikçe önem kazanan "amaç" kavramını yani değer odaklı yaşamayı gündeme getiriyor. Tüketici toplumdaki onarıcı ekonomiye geçiş ancak kamusal alanların ortak korumaya alınması ve ortak faydayı sistemin içine naklederek pozitif etki çemberleri oluşturulması ile mümkün olabilir. Bu da, ekonomi bakışıyla "döngüsel ekonomi"nin ve "paydaş ekonomisinin" kapılarını açmaya destek verecektir.

Hem Kaş hem Gökçeada, Akdeniz'in bir ucundan diğerine ortak mesaj iletebilecek kendi özgün eşsizlikleriyle var olmaktadır. Etki Çemberleri Vakfı için de öncelikli konular, biyolojik ve sosyal çeşitliliktir.

Biyolojik çeşitliliğin bütünsellik ilkesi ile korunması için geniş sahiplenme ve farkındalık gereklidir. Bu proje, sosyal çeşitlilik ve kapsayıcılığı çevresel destek ile birleştirerek farklı katmanlarıyla tasarlanmış ve hayata geçirilmiştir. Her iki destinasyon da turizm sezonu kısa ve coğrafyası zorlu olan müstesna noktalardır. Proje kapsamında, bu iki noktada, kendileri ile herhangi bir gönül veya ticari anlamda bir bağımız olmayan ve ağıımızda yer almayan işletmelerle, bu zorluklara rağmen temas kurarak güven kazanıp, proje uygulayıcısı ve faydalanıcısı haline gelmelerini sağlayacak bir süreç ve takım çalışması yürüttük. Etki Pozitif Projesi ile de Kaş'taki yerel bir organizasyonun gönüllü hareketi projelendirilip yaygınlaştırıldı.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projenin ana hedefini, gezegende, ülkede, bölgede ve ilçede tek kullanımlık plastik kullanımının azaltılması ve plastik kirliliğinin denize, toprağa, suya ve tüm canlılara olan etkisini azaltmak olarak belirledik. Projenin uygulama alanları Antalya'da Kaş ilçesi ve Çanakkale'de Gökçeada ilçesi olarak belirlendi. Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerinden biri olan Antalya, her yıl binlerce yerli ve yabancı turiste hizmet vermektedir. Antalya'nın Kaş ilçesi ise turizm çeşitliliği ile en çok dikkat çeken turizm merkezlerinden biridir. Her yaz, bölgedeki nüfusun 100 bini geçtiği tahmin edilmektedir. Çanakkale'nin önemli bir destinasyonu olan Gökçeada da benzer şekilde her yıl binlerce turisti ağırlamaktadır. Ayrıca bir ada olması sebebiyle kapalı bir ekosisteme sahiptir.

Projenin özel hedefi ise, Gökçeada ve Kaş ilçelerindeki işletmeleri, tek kullanımlık plastiklerin neden olduğu kirliliğin deniz, toprak, su ve tüm canlılar üzerindeki etkileri

© Etki Çemberleri Vakfı

hakkında bilinçlendirmektir. Projede doğrudan kullanıcı yerine işletmeler, kaldıraç noktası olarak tanımlanmıştır. Böylelikle, sistemin hem nihai kullanıcı (tüketici kelimesi yerine kullanıcı ya da faydalanıcı kelimelerini tercih ediyoruz) talep yanlı hem de ürün tedarik zincirinde üretim yanlı geri bildirim oluşturması planlanmıştır. Kaş ve Gökçeada'da faaliyet gösteren işletmelerin tek kullanımlık plastik tüketimini azaltmaları veya tamamen ortadan kaldırmaları, plastik kullanımını atıksız iş uygulamaları ve biyolojik olarak parçalanabilen ürünlerle değiştirmeleri amaçlanmıştır. Ayrıca, tek kullanımlık plastiklerin kullanılmadığı yerel işletmeler aracılığıyla alışveriş ve turizm kültürünün geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Projenizde katılımıçılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Proje süresince işletmelerle dört aşamalı görüşmeler gerçekleştirdik. İlk aşama, projeye katılımın sağlanması amacıyla yapılan görüşmelerdi. İkinci aşamada ise ürün dağıtım sırasında hazırlanan formlar aracılığıyla, görüşülen katılımıcının plastik farkındalığına dair bilgileri anket yoluyla toplandı ve teslim edilen ürün içeriği ile miktarı kayıt altına alındı. Ürün tesliminden yaklaşık 10-15 gün sonra ise ara görüşme adı verilen görüşmeler ile üçüncü aşama tamamlandı. Burada, katılımıcılardan yarı yapılandırılmış görüşme soruları

ile tek kullanımlık plastik yerine kullandıkları alternatif ürünlerle ilgili düşünce ve tecrübelerini ortaya çıkaracak veriler toplandı. Son aşamada ise ara görüşmelerden elde edilen tecrübe ve öğretiler işletmelerle paylaşıldı ve plastiksiz ürünlere devamlılıklarına dair son yorumları alındı.

Veri toplama süreci tamamlandıktan sonra etki analizi yapıldı. Etki analizi, Gökçeada ve Kaş için ayrı ayrı gerçekleştirildi ve ardından iki bölgeyi de kapsayan toplu bir analiz yapıldı. Ortaya çıkan sonuçların, tecrübe ve önerilerin paylaşılabilmesi adına Kaş ve Gökçeada'da yerel yönetim, ilgili dernek/kooperatif ve işletmeciler/çalışanlardan oluşan bir katılımcı listesi ile kapanış toplantıları düzenlendi.

Projeye geniş katılımı sağlamak için tanımladığımız paydaş grupları;

- i) Proje üstlenicileri ve kurumsal destekçileri
- ii) Yerel proje ortağı
- iii) Yerelden süreci sahiplenen işletmeler
- iv) Uluslararası fon sağlayıcı kurumlar

Yerel işletmelerin projeyi sahiplenmesi, yerel idareler ve yerel iletişim aracılığıyla farkındalık yaratarak saha çalışmalarını desteklemiştir.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Proje kapsamında Antalya'nın Kaş ilçesinde 59, Çanakkale'nin Gökçeada ilçesinde ise 42 olmak üzere toplamda 101 işletme ile ön görüşmeler gerçekleştirildi. Bu işletmelerden 50'si ile "Plastiksiz Kaş Taahhütnamesi", 42'si ile ise "Plastiksiz Gökçeada Taahhütnamesi" imzalandı.

Kaş'ta taahhütname imzalanan işletmelerden 26'sına, Gökçeada'da ise 34 işletmeye mevcutta kullandıkları tek kullanımlık plastikler yerine doğada çözünebilir ürünler teslim edildi. Ön görüşme, ürün teslimi, ara görüşme ve sonuç görüşmesi aşamalarından oluşan bu süreç, Kaş'ta 24, Gökçeada'da ise 29 işletme ile tamamlandı.

Katılımcıların plastik kirliliği konusundaki bilgi ve düşüncelerinin öğrenilebilmesi amacıyla çeşitli sorular yöneltilti. Kaş ve Gökçeada'daki tüm katılımcılar (%100) plastik kirliliğinin oluşturduğu olumsuz etkilerin farkında olduklarını belirtti. Kaş'taki katılımcıların %96'sı (23 katılımcı), Gökçeada'daki katılımcıların ise %100'ü (29 katılımcı) bu etkilerden endişe duyduğunu dile getirdi.

©Etki Çemberleri Vakfı

İki bölgeden toplanan veriler doğrultusunda, katılımcıların plastiğin olumsuz etkilerine dair en çok endişe duydukları etkilerin ise denizlerdeki kirlilik (48), insan sağlığı (41), iklim değişikliği (40), hava kalitesi (39), su kalitesi (37) olduğu belirlendi.

Projenin pozitif etkilerinin anlaşılabilmesi adına, katılımcılara (işletmeciler), çalışanlarını ve müşterilerini plastik kullanımlarını azaltmaları konusunda bilgilendirilme seviyelerini hem ara görüşmelerde hem de sonuç görüşmelerinde sorduk. İki bölgeyi de kapsayan toplu bir analizde, projeye katılım sağlayan işletmelerin %93'ünün plastik kullanımının azaltılması konusunda çalışanlarını, %62'sinin ise müşterilerini bilgilendirdiğini tespit ettik.

Müşterilerini bilgilendirdiğini ifade eden işletmelerin %59'u, bu farkındalığın kullandıkları alternatif ürünlerin müşteriler tarafından dikkat çekmesi sayesinde, %35'i ise kaşe, broşür ve afiş gibi görsel uyarıların etkisi ile sağlandığını belirtti. Bu sonuçlar, plastik kirliliği ile ilgili farkındalık döngüsünde, yiyecek-içecek işletmelerinin önemini ve farkındalık araçlarının önemini vurgulamaktadır.

Katılımcıların plastik kirliliği ile ilgili görüşlerinin ardından, tek kullanımlık plastikler yerine doğada çözünebilir ürünler kullanmanın getirdiği hisleri sorduk. Kaş ve Gökçeada'daki tüm katılımcılar, tek kullanımlık plastik kullanmamayı olumlu kavramlarla ifade etti.

Proje sürecinde, tek kullanımlık plastikler yerine işletmelere teslim edilen alternatif ürün sayısına bakıldığında, toplamda 75.034 adet plastiğin atık olarak doğaya karışmasına engel olduk.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Öncelikle, işletmeler plastik içermeyen ürünler kullanmanın vicdani olarak rahatlatıcı etkisi olduğunu ve bundan mutluluk duyduklarını dile getirdiler. Yiyecek-içecek işletmelerinde oluşan tek kullanımlık plastik kirliliğinin önüne geçmek için projelendirdiğimiz etki modelinde bazı kolaylaştırıcılara ihtiyaç duyulduğunu fark ettik. Müşteri profiline iyileştirilmesi, yerel tedarik sayesinde satın almanın daha ulaşılabilir hale gelmesi ve plastik fiyatlarıyla rekabet edebilecek doğa dostu alternatiflerin varlığı gibi kolaylaştırıcılar oldukça önemlidir.

Sadece bir işletmenin tek bir ürün kaleminde (örneğin çatal, pipet, poşet) yaptığı değişiklik, yoğun sezonda açığa çıkacak binlerce ve birden fazla işletmeyle birlikte milyonlarca tek kullanımlık plastiğin doğaya atılmasının önlenmesi anlamına gelmektedir. İşletmelere sağlanan küçük miktarda destek hibeleri sayesinde işletmeler ürünleri deneme fırsatı buldu.

Yöre halkının plastiksiz yaşam beklentileri, işletmeler için artık daha görünür bir hedef haline geldi ve yöre halkı da bu taleplerini ifade etti.

Proje kapsamında gerçekleştirilen ve Türkiye’de bir ilk olan Plastiksiz Festival kapsamında üretici kadınlardan destek aldık. Plastiksiz festivalde bir araya gelen yöre halkı, bu ve benzeri alanlarda daha fazla buluşmaya ihtiyacı olduğunu dile getirdi.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

“Plastiksiz Yaşama Giriş Kiti” aracılığıyla 6 kuruluş ürün sponsoru olarak projeye katkı sağladı. Etkinlik akışında yer alan 23 isim ise, ilgili alanlarda gerçekleştirdikleri interaktif söyleşi, atölye veya panel oturumlarıyla etki ağımıza dahil oldu. Proje kapsamında Gökçeada’da gerçekleştirilen Türkiye’nin ilk Plastiksiz Festivali, günlük 300 frekans

©Etki Çemberleri Vakfı

ve saniye üzerinden dijital ekran, 30 günlük erişimle 30.000 kişiye ulaştı. Festivale katılan 4 içerik üreticisinin paylaşımlarıyla Instagram’da 70.824, Tiktok’da 84.000 görüntülenmeye ulaşıldı. Proje lansmanı basın yansımaları, Koton’un Youtube, Instagram, Tiktok paylaşımlarıyla toplam 18.801.494 erişim elde edildi (Şahika Ercümen, davete katılan basın mensupları, influencer, STK’lar ve yerel yönetimin paylaşımları dahil edilmemiştir).

Gökçeada’da 20 lise öğrencisi ve İstanbul Üniversitesi Biyoloji Bölümü’nde mikropplastik üzerine çalışan öğretim üyeleriyle birlikte Yıldızkoy’da gerçekleştirilen etkinlikte, plastik kirliliği, plastik kullanımının azaltılması ve doğaya karışmasının önüne geçilmesine yönelik öneriler paylaşıldı. Mikropplastik analizi için öğrencilerle uygulamalı olarak su ve kum örneği alındı, ayrıca kıyı temizleme çalışması gerçekleştirildi.

Gökçeada’daki sivil toplum örgütleri, öğretmenler, belediye çalışanları, turizm sektöründen katılımcıları olmak üzere 15 kişiye, 2 günlük proje yazma eğitimi verildi.

Yaklaşık 200 kişilik gruba, ortaokul öğrencilerinin kullanılmış plastiklerden tasarladığı kostümlerle hazırladıkları gösteri ve profesyonel bir ekip tarafından tek kullanımlık plastiğin zararlarını aktaran bir tiyatro sergilendi.

@plasticfreefest hesabı Instagram üzerinden 8 Mayıs tarihinde içerik paylaşmaya başladı ve 45 günlük zaman dilimi içerisinde 706 takipçiye ulaştı. Takipçi demografisinin %38,6'sının 18-24 yaş aralığında olduğu ve %92'sinin erkeklerden oluştuğu gözlemlendi.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

İşletmelerin plastiksiz alternatif ürünleri denemeye başlaması ve buna ikna olması, proje için en önemli zorluktu. Önceden belirlenen bu zorluk kapsamında, projeye işletmelerin ilk plastiksiz ürün alternatiflerini alabilmeleri için destek hibesi dahil edildi. Bu hibeye ek olarak, işletmelerle birebir görüşmeler gerçekleştirilerek plastiksiz alternatiflerin önemi ve müşteri beklentileri aktarıldı. Aynı zamanda, tüm süreç boyunca işletmelerle birebir görüşmeler ve mentorluk çalışmaları devam ettirildi.

Proje sürecindeki bir başka önemli zorluk, yeşil tedarikçilere yönelik bir liste bulunmamasıydı. Sahici ve samimi bir yeşil tedarik listesi oluşturmak için de masabaşı araştırma çalışmaları ve birebir görüşmeler gerçekleştirildi. Bu çalışmalar sonucunda, işletmelerin faydalanabileceği bir yeşil tedarik havuzu oluşturuldu.

©Etki Çemberleri Vakfı

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Projemiz etki modeli olarak, Sürdürülebilir Kalkınma sosyal, çevresel ve ekonomik boyutlarının etkisini aynı anda göstermektedir.

- A- Döngüsel ekonomiyi teşvik ederek, yeşil ürün üreten veya satan KOBİlerle, turizm KOBİleri arasında bir pazar oluşturdu. İşletmelere sağlanan ve alım desteği içeren hibe programı ile alıcı ve satıcıları birleştirdi.
- B- Tüketici yerine üreticiliği somut araçlarla destekledi ve farkındalık yaratarak iyi örnekler üzerinden sosyal bir ağ yarattı.
- C- Çevreden atık toplamaktan önceki adım olarak, çevreyi koruyarak 75.000 tek kullanımlık plastik ürünün kullanımını yerine sürdürülebilir ürünler kullanılmasını sağladı.

Proje kapsamında işletmelerin %93'ü çalışanlarını, %62'si ise müşterilerini plastiksiz yaşam konusunda bilgilendirdi ve aksiyona davet etti. İşletmelerin %77'si doğa dostu ürün alternatiflerini kullanmaya devam etmektedir. Projenin en önemli uzun dönemli etkisi, işletmelerin doğa dostu ürün alternatiflerini kullanmaya devam etmeleridir. Bununla birlikte giderek artan plastik kirliliği için bugünden ileriye önemli bir önleme çalışması gerçekleştirilmiştir.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Projenin sürdürülebilirliğini sağlamak üzere, Etki Çemberleri Vakfı bünyesinde Kurumsal Gönüllülük ile özel sektör ve sivil sektör arasında simbiyoz oluşturuldu. Kurumların kendi güçlü yönlerini katarak proje kapsamındaki çalışmalara destek verdikleri bu modelde, Koton gönüllüleri ile plastiksiz tatil rehberi oluşturuldu. Plastiksiz tatilin mümkün olduğunu vurgulayan bu rehber ile, her yıl yaz döneminde plastiksiz tatilin yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Proje kapsamında Türkiye’de bir ilk olarak The Purest Solutions iş birliğinde Gökçeada’da gerçekleştirilen Plastiksiz Festival’in ikincisi, İstanbul’da 3500’den fazla katılımcı ile yapıldı. Festivalde, birçok markanın plastiksizleşme odağında yürüttüğü çalışmalara yer verilirken, katılımcılar için plastiksiz yaşam odaklı eylemler konusunda farkındalık sağlandı. The Purest Solutions ile kurulan simbiyoz bağı, her geçen yıl giderek kuvvetlenmekte ve plastiksiz yaşam odağında ilham veren çalışmalar giderek artmaktadır.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Öncelikle, Plastiksiz İşletmeler Projesi bir katılımcılık modeli ortaya koydu. Yerel işletmeler, kurumsal destekçiler ve uluslararası destek sağlayan fon kuruluşlarının dahil olduğu bir hareket başladı. Proje ilerledikçe, yerel idareler, tedarikçiler, bölgede yaşayan ve bölgeye gelen insanlar da bu harekete katıldı. Proje, sosyal, çevresel ve ekonomik açıdan sürdürülebilirlik etkisini aynı anda gösterdi. Vakfımızın kuruluş amacı, bu etkiyi sürdürülebilir kılan modeller kurgulayarak, sahada gerçekleşmesini sağlamaktır.

Vakfımız, iş birliklerini odağına alarak, birbirinin gücünden beslenen ve tamamlayıcı olarak çalışabilen modellerle gönüllülük modeline yenilik getirdi. Sivil toplumun farklı birimleri, akademisyenler, yerel yetkililer, yerel halk, yerel işletmelerle, ulusal güce ve erişime sahip özel sektör liderlerinden olan Koton (Kaş), The Purest Solutions ve tedarikçilerini (Gökçeada) ortak amaç için buluşturduk. Gökçeada’da Plastiksiz Festival ve Kaş’ta Şahika Ercümen’in dalış etkinliği ile farkındalık ve etkileşimi artırdık.

Yerel mentorlar ve deneyimli bir akademik kadro desteği ile yüksek bir bilgelikten faydalandık. Kaş’ta, Raw Foundation’dan Melinda Watson ve Gökçeada’da Dr. Neslihan Özman’a müteşekkirimiz. Özellikle Raw Foundation’ın Kaş’taki gönüllülerle geliştirdiği model, araç, yeşil tedarikçi zinciri ve ilişki geliştirme modeli, bu projenin genişlemesinde önemli bir rol oynadı.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Daha yaşanabilir bir dünya yolculuğunda yalnız olmadığımızı hissettiriyor. Değişim ve dönüşümün odağımızda olduğu günümüzde, bugünden dönüşüme ortak olmak için birlikte hareket etmenin önemini her seferinde bizlere gösteriyor. “Dünyayı ben mi kurtaracağım, bu benim işim değil, dönüşüm mümkün değil, böyle gelmiş böyle gider” gibi düşüncelerin yerine, dünyayı birlikte kurtaracağımıza inanıyoruz.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Proje süresince gerçekleştirilen çalışmalarda, yöre halkının yalnız hissettiği alanlarda proje sayesinde destek bulunduğunu ifade etmesi bizleri çok duygulandırdı. Gökçeada’da gerçekleştirdiğimiz ilk Plastiksiz Festival’de yoğun bir yağmurla karşılaştık. Bu yağmur, bizlere çok şey söyledi; zaman zaman güldüğümüz, zaman zaman düşündüğümüz anlara şahitlik etti.

Doğa dostu temizlik ürünlerini kendin yap!

Bu projeye, içeriğinden paketlenmesine kadar tüm süreçlerinde hak temelli yaklaşımı benimseyen temizlik ürünleri ile sürdürülebilir bir sosyal girişim modeli oluşturuldu.

Projenin Adı:	Doğa Dostu Kendin-Yap Temizlik Ürünlerinin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması Projesi
Proje Yürütücüsü:	Temiz Gelecek Derneği (TEGEL)
Proje Ortakları:	Nusratlı Köyü Kültür, Turizm ve Dayanışma Derneği
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: 28.000 USD GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 28.000 USD Toplam Proje Bütçesi: 56.000 USD
Uygulama Yeri:	Kaz Dağları Bölgesi ve Edremit Körfezi (Balıkesir ve Çanakkale)

Temiz Gelecek Derneği (TEGEL):

Ekolojik ayak izini azaltmak amacıyla kullanıcı davranışları değiştirecek çözümlerin yaygınlaşması amacıyla kuruldu. TEGEL olarak, her sosyal kesimden bireyin ekolojik ayak izini düşürmek için çaba sarf ettiği bir dünya hayal ediyoruz. TEGEL, ulusal ve uluslararası ölçekte, kullanıcı davranışlarının ekolojik ayak izini azaltacak yönde değiştirilmesi için projeler yürütmek; doğa dostu, ekolojik, adil ve sürdürülebilirlik odağı ile üretilmiş ürünler konusunda farkındalık yaratmak ve bu ürünlerin kullanıcılar tarafından erişilebilirliğini artırmak amacıyla kuruldu. Bir süredir çok aktif faaliyet gösteremiyoruz ancak yakın zamanda çalışmalarımızı hızlandırarak devam etmeyi planlıyoruz.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Kaz Dağları bölgesi ve Edremit Körfezi, altın madeni ve kömürlü termik santraller gibi sanayileşme kaynaklı tehditlerin yanı sıra; giderek artan kimyasal kirlilik kaynaklı biyolojik çeşitlilik kaybı gibi sorunlarla da karşılaşılıyor. Marmara Bölgesi Önemli Doğa Alanları'ndan biri olan Kazdağları ve Edremit Körfezi bölgesinde yaşanan kirliliğin önemli sebeplerinden biri fabrika, otel ve bireylerin atık sularının yeterli arıtma sağlanmadan dere, nehir ve Körfeze deşarj edilmesidir.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Temiz Gelecek Derneği (TEGEL), ulusal ve uluslararası ölçekte, kullanıcı davranışlarının ekolojik ayak izini azaltacak yönde değiştirilmesi için projeler yürütmek; doğa dostu, ekolojik, adil ve sürdürülebilirlik odağı ile üretilmiş ürünler konusunda farkındalık yaratmak ve bu ürünlerin kullanıcılar tarafından erişilebilirliğini artırmak amacıyla kurulmuştur. Projenin uygulandığı dönemde, yeni kurulmuş bir dernek olarak bu misyonla yola çıkarken, projeyi hayal ettiğimiz doğa dostu temizlik ürünlerinin üretilerek yaygınlaştırılmasını deneyebileceğimiz önemli bir fırsat olarak gördük.

Bu çalışmadaki en büyük motivasyonu, bir yandan doğa dostu temizlik ürünleriyle ilgili farkındalık oluştururken, diğer yandan Kazdağları bölgesindeki kirliliğe dikkat çekmeye katkıda bulunmaktır. Bunun yanı sıra, proje kapsamında ürettiğimiz temizlik ürünlerinin bölgedeki kooperatiflerde yer alan kadınlar tarafından üretimini sağlayarak, onlara da hem ekonomik hem de sosyal anlamda katkıda bulunmayı hedefledik.

Projenizin amaçları nelerdi?

Temel hedefimiz: Edremit Körfezi ve Kaz Dağları bölgesinde kimyasal kirlilik azaltılarak ekosistemlerin ve ekosistem hizmetlerinin katılımcı bir şekilde korunmasını, sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde kullanımının sağlanması, doğa dostu ürün ve pazarların gelişiminin desteklenmesi ve ürünlerin adil paylaşımını teşvik eden uygulamaların geliştirilmesidir.

Projenin daha spesifik hedefi; Edremit Körfezi ve Kaz Dağları bölgesinde doğa dostu kendin-yap temizlik ürünlerinin sürdürülebilir bir sosyal girişim modeli ile üretilmesi ve yaygınlaştırılmasıdır. Bunların yanı sıra, kimyasal deterjan kullanımının doğaya, sağlığa, körfeze ve Kaz Dağları'na etkisi hakkında farkındalık oluşturulması, temizlik meselesinin kültürel ve toplumsal cinsiyet eşitliği boyutları ile ele alınması da amaçlarımız arasında yer almıştır.

Doğa dostu temizlik ürünlerinin sürdürülebilir şekilde yerelde üretilmesi, bu ürünleri için tüketici geri bildirimlerinin alınması ve bölgede doğa dostu temizlik ürünlerinin bireysel kullanıcılar için kolay ulaşılabilir olması gibi alt amaçlar da tanımlanmıştır.

Bu sebeplerle, doğa dostu ve zehirsiz temizlik ürünlerinin üretilmesi ve kullanıcılar tarafından test edilmesi için Kaz Dağları bölgesi pilot uygulama alanı olarak seçilmiştir.

© Temiz Gelecek Derneği

Projenizde katılımı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Katılımı sağlamak ve artırmak amacıyla proje kapsamında bölgede birçok uygulamalı atölye gerçekleştirdik. Bu atölyelerde hem bilgi vererek farkındalık oluşturmaya gayret ettik, hem de doğa dostu temizlik ürünlerinin evde kolayca yapılabileceğini anlattık ve gösterdik. Proje boyunca toplam 12 atölye gerçekleştirdik ve bu atölyelere 230'dan fazla kişi katıldı.

Biz bir yandan doğa dostu temizlik ürünlerinin yaygınlaştırılmasına gayret ederken, bir yandan da temizlik işlerinin yalnızca kadın işi olmadığını anlatarak, ev içi toplumsal cinsiyet eşitliğine de katkıda bulunmaya çalıştık. Bu nedenle, atölyelere erkek katılımcıların da dahil olmasına gayret ettik. Atölyelere katılan 230 kişiden 45'ini erkek katılımcılardan oluştu. Atölyelere hem bölgede yaşayan insanlar hem de farklı alanlarda çalışan sivil toplum kuruluşları katıldı. Böylece, birçok farklı paydaşın atölyeler aracılığıyla projeye dahil edilmesi için çalışılmıştır.

Atölyelerin yanı sıra, bölgedeki birçok oteli ziyaret edilerek, otellerde kullanılan temizlik ürünleri üzerine yöneticilerle toplantılar yaptık. Bu toplantılarda otellerin ne tür doğa dostu temizlik ürünleri kullanabileceği üzerine tartışmalar yürütülmüştür. Atıkların en çok çıktığı otelleri de böylece projeye dahil etmek için çalıştık. Ayrıca, otellerde çalışanlar ve misafirlerle doğa dostu kendin yap temizlik ürünleri atölyeleri gerçekleştirdik.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Evde karıştırarak elde edilebilecek, doğa dostu kendin yap temizlik ürünlerini geliştirip, paketleyerek marka haline getirilmiştir. Bu kapsamda, Temiz Tarifler markası altında toplamda üç farklı doğa dostu kendin yap temizlik ürünü için iki ayrı kit tasarımı geliştirilerek denenmiştir. Bu kitleri hem atölye katılımcılarına hediye ettik hem de düzenlediğimiz tüm etkinliklerde kullanıcıların deneyimlemesi için dağıttık. Ürünleri verdiğimiz herkese ön anket çalışması uyguladık ve ürünleri denedikten sonra yine deneyimlerini öğrenmek amacıyla bir anket daha uyguladık. Böylece, farklı profillerde ve yaşam tarzlarında birçok kişinin ürün kitlerini deneyimlemesini sağlayarak, ürünlerin etkisini izlemiş ve analiz etmiş olduk. Bu süreçteki tüm çıktılar ve sonuçlar çok önemliydi.

Bunun yanı sıra, proje ortağımız olan Nusratlı Köyü Kültür ve Turizm Dayanışma Derneği yerelde önemli bir yere sahiptir. Derneğin kooperatifinde yer alan kadınların, hazırladığımız ürünleri paketleyerek gelir elde etmeleri sağlanmıştır. Bu, ekonomik anlamda yereldeki kadınların güçlenmesine katkıda bulunurken, aynı zamanda yerel kadınlarda konuya yönelik önemli bir farkındalık oluşturmuştur.

Üretici kadınların yanı sıra, belediyelerle de sürekli irtibatla kaldık ve belediye çalışanlarını da dahil ettiğimiz atölyeler düzenledik. Bu atölyelerin, ileride belediyelerin uygulayabileceği çevre politikaları geliştirmelerine katkı sağlamasını umuyoruz.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Proje, ortağımız olan Nusratlı Köyü Kültür ve Turizm Dayanışma Derneği üyeleri ve kooperatif üyesi kadınlara farkındalık kazandırmış ve ekonomik anlamda katkıda bulunmuştur.

Proje sürecinde düzenlediğimiz atölye çalışmalarının çok verimli sonuçlar getirdiğini, katılımcılardan aldığımız olumlu geri dönüşler ortaya koymuştur. Bu nedenle, atölye sayımızı planlanan ile sınırlı bırakmayıp, davet edildiğimiz her kuruma atölye düzenlemeye çalıştık. Bunun yanı sıra, çalışmayan ve emeklilere daha rahat ulaşabilmek için Edremit ve Havran Halk Eğitim Merkezlerinin müdürlerinden izin alarak, kursların başlangıcında projemizin ve ürünlerin tanıtımı yaptık. İlgili kursiyerlere ücretsiz deneme ürünleri de verdik.

Projeye yöre halkından çok farklı profillerdeki kişilerle bir araya gelerek, böylesine niş bir konu daha geniş kitlelere duyurulmuştur.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi? Bu tür Doğa dostu temizlik ürünleri hazır olarak da satılmaktadır. İnsanlar genellikle bu hazır ürünleri tercih ediyor ve yüksek maliyetlere katlanmak durumunda kalıyor. Bizim bu projede anlatmaya ve göstermeye çalıştığımız ise bu tür ürünlerin daha erişilebilir olabileceğidir. Örneğin, hazırladığımız kitte yer alan malzemeler, karbonat, doğal sabun rendesi gibi basit, her yerde bulunabilecek ve yüksek maliyetlere sahip olmayan ürünlerden oluşuyor. Bunların belli formüllerle karıştırarak, insanların evde kendilerinin yapabileceği zehirsiz, doğa dostu ürünler elde edebileceği konusunu gündeme getirmeye çalıştık. Bu, projenin yenilikçi tarafını oluşturmaktadır.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Ürün kitlerimizin paketlenmesi, Nusratlı Köyü Kültür ve Turizm Dayanışma Derneği’nin ve kooperatifin üyesi olan kadınlar tarafından yapıldı. Projede bu çalışma için belli bir miktar bütçe ayrıldı ve bu sayede kadınlara yaptıkları paket başına ödeme yaptık.

Proje kapsamında geliştirdiğimiz ürünleri, birkaç seferlik deneme satışları haricinde satışa sunmamayı tercih ettik. Zira, bu çalışmayı bir deneme olarak değerlendirip insanların ücretsiz olarak deneyimlemesini istedik.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı?

Kooperatif üyesi kadınların, çevreye zararlı temizlik ürünleri konusunda farkındalık geliştirmelerine vesile olunmuş ve bir miktar maddi kazanç elde etmeleri sağlanmıştır.

© Temiz Gelecek Derneği

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Ürünlerimizi nasıl bir paketlemeyle sunacağımıza karar vermek için oldukça fazla çalıştık. Hem erişilebilir bir ürün olmasını hem de paketlemesinde çevreye zararlı olmayan malzemeler kullanmayı istedik. Plastik, uygun maliyetli bir malzeme olduğu için en erişilebilir seçenekti, ancak pakette plastik kullanmak bizim yaklaşımımıza uygun değildi. Bir diğer alternatif olarak cam kavanoz kullandık, ancak bu sefer de ürünlerin taşınması zor hale geldi. Kullanıcı deneyiminin olumlu olmasını istediğimiz için bir miktar cam kavanozlu kit üretip dağıttıktan sonra, en uygun seçeneğin kraft kâğıt olacağına karar verdik. Böylece çoğunlukla kraft kağıttan hazırladığımız kitlerle ilerledik. Bu süreç, erişilebilir ve çevreye zararsız bir ürün geliştirmenin zorluklarını gördüğümüz bir öğrenme süreci oldu.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Ürün kitlerimizi proje kapsamında satışa sunmamayı planladık ve bunu uyguladık. Ancak bir de ileriki dönemlerde bu kitleri satmaya başlarsak diye, proje kapsamında bazı noktalarda satış denemesi yaptık. Ürün kitlerimiz, İstanbul Kozyatağı Bahçeden Gurme dükkanı, Edremit Lavida Kollektifi dükkanı, Nusratlı Kadınları Ürün satış reyonunda, Antalya ve Kadıköy Gıda Toplulukları ürün listelerinde ve Cermodern SGP Fuarında satış denemesine sunuldu.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Ürün hediye ettiğimiz kişilere ve atölye katılımcılarına ürün kullanımlarının öncesinde ve sonrasında sorulan değerlendirme sorularını içeren anketler uyguladık. Ürün verilirken sorulan sorulara ek olarak, belirlediğimiz sürelerde (15 gün - 1 ay - 3 ay) takipler yaptık ve ürünlerin kullanılıp kullanılmadığı sorularak son anketin doldurulmasını sağladık. Yapılan anketlerin sonucunda, 401 kullanıcının %78'i kendini yap-doğa dostu temizlik ürünleri kitini evinde temizlik için kullanacağını belirtti. Bu yüksek ve sevindirici bir rakam,

bize kendin yap kitleri için tasarımın başarılı olduğunu gösterdi. Kullanıcılarımızdan biri, deneyimini şu sözlerle ifade etti:

“Bu temizlik ürünlerinden gerçekten ben çok memnun kaldım. Çamaşırlar için de kullandım. Renkli giysime yağlı yemek damlatmışım; leke çıkarıcıyı tarifteki şekliyle kullandım. Sonra çamaşır tozu ile de makinede yıkadım ve leke falan kalmadı, şaşırdım. Beyazları da yıkadım ve onlarda da sonuç çok güzel oldu. Fayans ve lavabolar için de karışımı kullandım, süper. Biz niye kimyasal deterjanlarla kendimizi, çocuklarımızı zehirliyoruz ve tabii doğayı mahvediyoruz?” (Kadın, 48 yaş, Balıkesir)

Proje tamamlandıktan sonra bir süre daha kullanıcı deneyimlerini takip ettik, ancak daha sonrasında projenin devamlılığını sağlayabilecek herhangi bir çalışma yapmadık.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Belediyeler, oteller ve okulları STK'lar ile düzenlenen atölyelere davet etmek yerine tek tek ziyaret ederek projeyi anlatmak, binalarındaki temizlikte hemen kullanabilecekleri numunelerin bırakmak ve mesai saatlerinde çalışanlarına özel atölyeler düzenlemek, proje amaçlarının benimsenmesinde önemli rol oynadı. Ayrıca Kaz Dağları'nda yaşayan kişilerin TEGEL ekibine ilk başta “İstanbul'da yaşayan kişilerin dışarıdan gelen, dernekçiler” gözüyle bakmasını engellemek için proje lansmanının kahvaltılı ile yerelde güçlü bir STK olan destekçilerimizden Kazdağı Koruma Derneği ile birlikte yapılması, TEGEL üyelerinin ve proje koordinatörünün bağlantılarının kullanılması, Ekofest gibi yerel STK'ların yanı sıra Türkiye'nin değişik yerlerinden katılımcıların bulunduğu organizasyonlarda atölye düzenlenmesi, ücretsiz deneme kiti dağıtılması ve etkinlik alanında yapılan proje tanıtım standının açılması, festivalin temizliğinde de ürünlerimizin kullanılması insanların proje amacımızı ve çıktısını ürünlerimizi sahiplenmesi açısından etkili olmasını sağlayan taktikler oldu.

Türkiye'nin ilk plastiksiz kütüphanesi kuruldu!

GEF SGP'nin, plastik atıkların iklim krizinin neden olduğu sorunlar ve biyolojik çeşitliliğe etkilerini azaltmak için desteklediği bu proje, kamusal alanda plastiksizleşme hedefiyle gençlerin katılımını sağlayarak Türkiye'nin ilk plastiksiz kütüphanesini kurdu.

Projenin Adı:	Kamu Kütüphanelerinde Tek Kullanımlık Plastiklerin Önlenmesi Projesi, Bursa Yıldırım Belediyesi Mümine Şeremet Uyumayan Kütüphane Örneği
Proje Yürütücüsü:	Kamu Politikaları Stratejik Araştırmalar Merkezi (KAPSAM) www.plastikazaltimhareketi.org E-posta: kapsam@kapsam.org X: @kapsam_org Instagram: @kapsam_org
Proje Ortakları:	Yıldırım Belediyesi, Herbalife Nutrition, Ajans Innovaart
Proje Bütçesi:	GEF SGP Mali Destek Miktarı: 20.000 USD GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 20.000 USD Toplam Proje Bütçesi: 40.000 USD
Uygulama Yeri:	Bursa

Kamu Politikaları Stratejik Araştırmaları Derneği (KAPSAM) :

Kamusal karar alma mekanizmalarına paydaşlık perspektifi dahilinde katkı sunmak amacıyla kurulan, politika ve analiz üreten, kar amacı gütmeyen ve siyaseten bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur. 2018 yılında kurulan derneğin merkez ofisi Ankara'dadır.

KAPSAM'ın öncelik verdiği dört politika alanı vardır: çevre ve iklim değişikliği, kentleşme ve göç, sağlık ile yeni ekonomik

düzen ve toplum politikaları. KAPSAM'ın faaliyet alanları arasında mevzuat ve politika yapım süreçlerinin düzenli olarak izlenmesi, içerik oluşturma süreçlerine ve kamuoyunu bilgilendirme çalışmalarına katkıda bulunulması, politika etki analizi yapılması ve yaptırılması bulunmaktadır. Bunlar için seminer, çalıştay, konferans gibi aktiviteler düzenlenmesi, çevre, biyoteknoloji, tarım, gıda ve sağlık gibi kompleks politika konularında farklı kişi ve gruplarla çalışılması, farklı uzmanlık alanlarının çözüm odaklı çalışmalar yapmasının sağlanması, resmi ve özel kuruluşlar, makam ve merciler nezdinde girişimlerde bulunulması, çeşitli platformlarda işbirliği yapılması yer almaktadır.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Dünya ekosisteminin dengesi, yaşam döngüsünü düşünmeden her gün tükettiğimiz plastikler nedeniyle bozuluyor. Bu noktada somut adımların atılması ve plastik tüketiminin yoğun olduğu alanlara odaklanmanın gerekliliği ile bir arayışa başladık. Proje tasarım sürecinde kamu kütüphanelerinde ders çalışan gençlerin PET şişelerde su tükettiklerini ve gün sonunda büyük miktarda plastik atığın ortaya çıktığını tespit ettik. Tek kullanımlık plastiklerin önlenmesi için yerelde, özellikle gençlerle birlikte çalışmak istedik ve kütüphanede bir plastik azaltım hareketi başlattık.

© KAPSAM

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Proje Koordinatörü Nihal Eriş şöyle diyor: “Projeyi hazırlamaktaki en büyük motivasyon, türlü platformlarda defalarca konuştuğumuz, tekrar tekrar paylaştığımız küresel plastik atıklarla ilgili verilerdir. Bu veriler, bizim gerçekliğimizin bir yansımasıdır ve şimdiye kadar kur(a) madığımız atık yönetim sistemlerinin sonucudur. Buna, plastik kolay bir seçenek olması nedeniyle tüketici alışkanlıklarının eklenmesi, bu seçeneği hayatımızdan hızla çıkarmayı güçleştirmektedir. Bu nedenle, kolay uygulanabilir ve sürdürülebilir çözüm yolları aradım. Çözümü, temiz suya erişim sağlamak ve tek kullanımlık plastik yerine doğa dostu materyalle üretilmiş matara kullanımını yaygınlaştırmakta buldum.”

Projenizin amaçları nelerdi?

Projemizin amaçları, kütüphanedeki gençlerin tek kullanımlık plastiklerin yerine geçebilecek ekolojik alternatiflerle tanıştırmak, plastik azaltımına ilişkin farkındalık düzeylerini artırmak ve kütüphane içerisindeki plastik atığı önleyerek plastiksiz kütüphane kavramını oluşturmaktır.

Projenizde katılımı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Projenizde katılımı, kütüphaneyi kullanan gençlerin plastik azaltım hareketine olan destekleri olarak tanımlayabiliriz. Projenin başlangıç safhasında dağıttığımız mataralar ve kütüphaneye kurduğumuz plastiksiz su ünitesi yoğun ilgi görmüştür. Ünitenin üzerine kurduğumuz ekran ile iklim değişikliği ve plastik atıklara ilişkin bilgilendirici yayınlar yapmaya devam ediyor ve gençlerle sürekli iletişim halinde olmaya hedefliyoruz.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projemizin en önemli çıktısı, tüketici alışkanlıklarını değiştirmektir. Bunu genç kuşakta başlatabilmenin ve kamusal alanda bir örnek sunabilmenin etkilerini önümüzdeki dönemde gözlemleyeceğiz. Plastiksiz kütüphanenin, ülkemizde plastiksiz kamusal alanların çoğalması için önemli bir adım olduğunu düşünüyoruz.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Projemiz, Bursa'nın Yıldırım ilçesindeki gençleri plastik azaltım hareketi misyonuyla tanıştırdı. Küçük görünen ama etkili bir alışkanlık değişimi ile neleri etkileyebileceklerini ve nelere hayat verebileceklerini deneyimlemelerini sağladık.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Öncelikle Türkiye’de ilk kez bir kütüphane “plastiksiz kütüphane” ilan edildi. Bunu temiz suya erişim sağlayan bir su ünitesi ve dağıttığımız mataralar aracılığıyla gerçekleştirdik. Ayrıca proje ekipmanlarında hiçbir şekilde plastiğe yer vermedik.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Proje ile kütüphaneyi kullanan Bursalı gençlerin temiz suya ücretsiz olarak erişimi sağlandı. Ayrıca, Yıldırım ilçesinde bulunan Mümine Şeremet Uyumayan Kütüphanesi’nin “plastiksiz kütüphane” ilan edilmesi, yerelde yankı uyandırdı ve medyada geniş yer buldu.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Su ünitesi üzerinde plastik azaltım verilerinin yer aldığı bir sayaç yerleştirilmiştir. Bu sayacı bir yazılım aracılığıyla ekrana aktarıp günlük ve haftalık veriler çıkarmayı hedefledik. Ancak, üretici firmadan kaynaklanan teknik nedenlerden dolayı bu mümkün olmadı. Yine de, su ünitesi üzerindeki sayaç ile verileri tutmaya devam ediyoruz.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Plastik azaltım hareketinin oluşturulması, web sayfası kurulumu ve sayfanın tasarım süreçlerinde alınan gönüllü desteklerle projenin etki alanı çok daha hızlı bir şekilde büyüdü. Ayrıca, projenin ekipman kurulumu sırasında desteklerini esirgemeyen belediye çalışanlarının ve kütüphaneyi projeye açan Yıldırım Belediye Başkanı’nın desteği çok kıymetlidir.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dđnemli etkilerini nasıl gđrđyorsunuz?

Tek kullanımlık plastiklerin kamusal alanlarda önlenmesi konusunda çalışmaların yaygınlaşacağını öngörüyoruz. KAPSAM olarak, proje çıktılarını belediyeler ve kamu kurumları ile paylaşmayı ve plastik azaltım hareketine devam etmeyi amaçlıyoruz.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

KAPSAM olarak hep eyleme geçmekten yana olduk ve bunu yerelde gerçekleştirebilmenin gururunu yaşıyoruz. Nihai hedefimiz, daha büyük kitlelere ulaşmak, kamu politikalarını olumlu yönde etkileyebilmek ve ülke çapında projenin ana hedefi olan tek kullanımlık plastiklerin önlenmesini sağlamaktır.

© KAPSAM

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Gençlerden aldığımız geri bildirimler, doğru yolda olduğumuzu gösteriyor ve bu da büyük bir motivasyon kaynağı oluyor.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Bir belediye çalışanın su ünitesi için “bir makine kuruyorlar ama neyin nesidir?” demesi yüzümüzde bir tebessüm bırakmıştır.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

SGP'ye desteği için teşekkür ediyor, sevgili okurların plastik azaltım hareketimize desteklerini bekliyoruz.

© KAPSAM

Türkiye'nin kent ölçeğindeki ilk plastik döngüsellik haritası hazırlandı!

Plastik atıkların ekosistemler ve iklim üzerindeki etkilerini azaltmaya destek olmak için Ankara'nın plastik değer zinciri analiz edilerek döngüsel ekonomi prensiplerine dayalı bir yol haritası belirlendi.

© İklim Araştırmaları Derneği

Projenin Adı: Ankara'da İklim Dostu ve Döngüsel Plastik Değer Zinciri için Yol Haritası

Proje Yürütücüsü: İklim Araştırmaları Derneği - www.iklim.org.tr
Instagram: @climateresearchassociation **X:** @IklimArast
LinkedIn: @iklimarastirmalaridernegi

Proje Ortakları: Çankırı Karatekin Üniversitesi

Proje Destekçileri: Ankara Büyükşehir Belediyesi

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 30.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 20.600 USD
Toplam Proje Bütçesi: 50.600 USD

Uygulama Yeri: Ankara

İklim Araştırmaları Derneği (İAD):

2016 yılı sonunda Ankara'da kurulan İklim Araştırmaları Derneği, iklim değişikliğine dair temel sorunların yanı sıra, bu küresel meselenin toplum, ekonomi ve çevre üzerindeki etkileri üzerine çalışmalar yürütmektedir.

Amacımız;

- İklim değişikliği, sürdürülebilirlik, kaynak verimliliği, afet ve risk yönetimi ile ilgili alanlarda farklı disiplinlerde çalışan gerçek ve tüzel kişileri bir çatı altında toplayarak, üyelerini ticari, bilimsel, teknik alanlarda desteklemek,
- İlgili konularda ulusal ve uluslararası çözümler, kalıcı politikalar üretilmesini sağlamak,
- Düşük karbon ekonomisine geçişte etkin politika ve yöntemler oluşturulmasına destek olmak,
- Sektörel birikimi ülke çıkarları doğrultusunda kullanmak ve bu amaçla ilgili kurumlara destek vermektir.

Derneğin temel etkinlik alanları; iklim değişikliği azaltım ve uyum, afet ve risk yönetimi, iklim finansmanı ve politikaları, su yönetimi ve politikası, kaynak verimliliği, dögüsel ekonomi, kentsel planlama, ekonomi ve toplumsal çalışmalardır. Derneğimiz, bu konulardaki deneyimini bağımsız araştırmalar yapmak ve diğer sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, kamu, özel sektör ve ilgili kişilerin çalışmalarına destek olmak amacıyla kullanmayı hedeflemektedir.

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Dünya genelinde giderek artan plastik kullanımı, insan sağlığı, ekosistemler ve iklim değişikliği üzerindeki olumsuz etkileri beraberinde getirmiştir. Plastikler, üretiminden başlayarak tüm yaşam döngüsü boyunca (üretim, taşıma ve kullanım, bertaraf ve doğada çözünüm) doğaya karışarak çeşitli etkilere sebep olmaktadır. Yaklaşık 65 yıllık sürede üretilen plastiklerin sadece %9'unun geri dönüşüme uğradığı, %60'lık kısmının ise doğrudan doğada özellikle nehirlerde ve okyanuslarda geniş bir partikül büyüklüğü aralığında (~5mm'den birkaç mikrona) biriktiği bildirilmiştir.

Türk Plastik Sanayicileri Araştırma, Geliştirme ve Eğitim Vakfı (PAGEV)'in 2021 yılı raporuna göre; ülkemizde plastik ürün üretimi 2021 yılında 10,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Son beş yıl içerisinde ise plastik üretiminde yıllık ortalama %3 artış olduğu görülmüştür. Öte yandan, 6. Türkiye Çevre Raporu verilerine göre belediye atıklarının (yönetiminden belediyenin sorumlu olduğu, evlerden kaynaklanan ya da içerik veya yapısal olarak benzer olan ticari, endüstriyel ve kurumsal atıklar) %5,86'sı plastik atıklarından oluşmaktadır.

Şehirlerde oluşan atıkların sağlıklı ve sıhhi yaşam koşullarını sürdürmek için düzenli olarak toplanması, geri dönüştürülmesi veya uygun şekilde işlenmesi ve bertaraf edilmesi gerekmektedir. Birçok şehir hızlı kentleşme, teknik ve finansal kapasite eksikliği veya düşük politika önceliği nedeniyle giderek artan bir şekilde katı atık yönetimi zorluklarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle, gelişmekte olan ülkelerde yaşanacak ekonomik büyüme, önümüzdeki yıllarda yerel yönetimlere katı atık yönetimi konusunda daha büyük zorluklar getirecektir. Plastik kirliliğinin dünya genelinde denetim altına alınabilmesi amacıyla çeşitli yerel ve uluslararası yasal girişimlerde bulunulmuş olmasına rağmen, kullanım kolaylığı ve ucuz maliyeti gibi nedenlerden dolayı doğaya salınan plastik miktarı bir azalmanın aksine artış eğilimi sergilemektedir. Mevcut plastik üretimi ve kullanım alışkanlıklarının neden olduğu bu zorlukların aşılabilmesi için, ürün üretim sürecinden başlayıp atık oluşumuna kadar olan tüm sürecin göz önünde bulundurulduğu, tasarımda yenilikler, etkin atık yönetimi, politikaların iyileştirilmesi ve geliştirilmesi ve üretici ve tüketicilerde farkındalık yaratılması gibi entegre bir çözüm oluşturulması ihtiyacı doğmuştur.

Sizi bu işi yapmaya neler motive etti?

Ürün ve atık ilişkisine entegre bir bakış açısı getiren "Döngüsel Ekonomi" yaklaşımı, plastik kirliliğinin azaltılması ve sifıra indirilmesi konusunda dünya genelinde ön plana

çıkılmaktadır. Döngüsel ekonomi, üretimden kullanım sonuna kadar sürekli doğrusal bir akış olmaktan ziyade, değer zinciri boyunca malzeme akışlarının değer zincirinde geri döngüler içermesi gerektiği temel ilkesine dayanmaktadır. Avrupa Birliği, 'Yeşil Mutabakat' ve 'Döngüsel Ekonomi Eylem Planı', sürdürülebilir ürün politikasını hayata geçirmeyi merkeze alarak, özellikle ambalaj, inşaat plastikleri ve otomotiv alanında plastik atık üretiminin azaltılması ve geri dönüşüm malzeme kullanımının zorunlu tutulması gibi bir dizi önlem ve hedef geliştirmiştir.

Öte yandan ulusal ölçekte kaynakların daha verimli kullanılmasını, atık miktarının azaltılmasını, etkin toplama sistemlerinin kurulmasını ve atıkların geri dönüştürülmesini kapsayan 'Sıfır Atık Projesi', 2018 yılı itibariyle aşamalı olarak; kamu kurumlarında, terminallerde (havaalanı, otogar, tren garı vb.), eğitim kurumlarında (üniversite, okul vb.), alışveriş merkezlerinde, hastanelerde, turizm ve dinlenme tesislerinde (otel, restoran vb.), büyük iş yerlerinde olmak üzere uygulamaya başlanmıştır ve tüm Türkiye'de hayata geçilmesi planlanmıştır.

Tüm bu uluslararası ve ulusal gelişmelere yerelde uyum sağlanması gerekliliği, bu projenin motivasyonunu oluşturmuş; plastik etkilerinin önüne geçilebilmesi amacıyla Ankara'da iklim dostu ve döngüsel plastik değer zinciri için yol haritası oluşturmak, fikri projenin çıkış noktası olmuştur.

Projenizin amaçları nelerdi?

Projede, plastiklerin yerel ekosistemler ve iklim üzerindeki etkilerini azaltmaya destek olmak, plastik değer zincirinin şehir ölçeğinde analiz edilmesi ile şehirleri döngüsel ekonomi prensibine dayalı olarak plastik odaklı ulusal ve uluslararası düzenlemelere hazırlamak hedeflenmiştir. Bu kapsamda, plastik kirliliğini kaynağında azaltma ve sürdürülebilir atık yönetimi için yerel yönetimler ve ilgili paydaşlara yönelik uygun çözüm önerileri getirilmesi, kapasite geliştirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin yanı sıra, nihai olarak da şehir ölçeğinde bir döngüsellik yol haritası geliştirilmesi planlanmaktadır.

Başkent Ankara'nın pilot bölge olarak belirlendiği projede, Ankara Büyükşehir Belediyesi temel faydalanıcı olarak yer almaktadır.

Projenizde katılımı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Proje, katılımcı, kapsayıcı, toplumsal cinsiyet eşitliği ve yoksullukla mücadeleye katkı sağlayacak unsurlara sahip olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu doğrultuda, proje faaliyetlerine özellikle yöre halkının katılımı ve projeyi sahiplenmesinin, başarılı sonuçlar elde etmek ve müdahalelerin sürdürülebilirliğini sağlamak için kritik olduğu kabul edilmektedir.

Projenin, tüm uygulama süreci boyunca pilot bölge ve etki alanındaki ilgili tüm yerel paydaşlarla yakın iştişare içinde yürütülmesi planlanmıştır. Tüm kilit paydaşlarla ikili toplantılar yapılması ve ayrıca yerel paydaş iştişare ve doğrulama toplantıları düzenlenmesi, projenin faaliyetlerindedir. İştişareler, paydaşların projenin uygunluğu, kendilerini nasıl etkilediği, plastik atık yönetimine olan ilgilerini, projedeki potansiyel rolleri ve sorumluluklarını tanımlayarak, proje uygulamasına nasıl katkıda bulunabilecekleri konusunda görüşlerinin alınmasını içermektedir.

ATIK YÖNETİMİ HİYERARŞİSİ

Kaynak: Bergmann, M., Arp, H. P. H., Almrath, B. C., Cowger, W., Eriksen, M., Dey, T., ... & Farrelly, T. (2023). Moving from symptom management to upstream plastics prevention: The fallacy of plastic cleanup technology. One Earth.

Azaltma <i>Prevention</i>		<ul style="list-style-type: none">• Alışveriş yaparken dikkatli seçimler yapın.• Tek kullanımlık ürünlerden kaçının.• Sürdürülebilir ve dayanıklı malzemeleri tercih edin.
Yeniden Kullanım <i>Reuse</i>		<ul style="list-style-type: none">• Ürünleri tekrar kullanın.• Daha fazla kullanım ömrü sağlamak için bakım yapın.• İkinci el alışverişe destek verin.
Geri Dönüşüm <i>Recycling</i>		<ul style="list-style-type: none">• Atıkları doğru şekilde sınıflandırın.• Plastik, kağıt, cam, metal gibi malzemeleri ayrı kutularda toplayın.• Geri dönüşüm tesislerine atıkları gönderin.
İleri Dönüşüm <i>Upcycling</i>		<ul style="list-style-type: none">• Atıkları yaratıcı bir şekilde değerlendirin.• Eski eşyaları yeni ürünlere dönüştürün.• El sanatları ve projelerde kullanılacak malzemeleri toplayın.
Enerji Geri Kazanımı <i>Energy Recovery</i>		<ul style="list-style-type: none">• Biyolojik olmayan atıklardan enerji üretimi için uygun teknolojileri kullanın.• Atıkların yanma işleminden elde edilen enerjileri değerlendirin.
Düzenli Depolama <i>Disposal</i>		<ul style="list-style-type: none">• Atıkları düzenli depolama alanlarına güvenli bir şekilde yönlendirin.• Çevreye zarar vermeyen atık yönetimi tesislerini tercih edin.• Tehlikeli atıkları özel olarak işleyin.

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

Projenin temel çıktılarını şu şekilde tanımlamak mümkündür;

- Sosyal ve ekonomik düzey farklılıklarının göz önüne alınarak öne çıkan ilçelerdeki mevcut durumun belirlenmesi ve bölgesel yönetim farklılıklarının giderilmesine yönelik öneriler geliştirilmesi. Bu kapsamda, toplumsal cinsiyet analizini de içerecek şekilde paydaş analizi çalışması yapılmıştır.
- Plastiklerin dögüsel ekonomi yaklaşımıyla yönetilerek şehirdeki iklim değışikliği etkilerine karşı tedbir alınması amacıyla çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve plastik ürün yaşam döngüleri ile tüm değer zincirini (hammadde, üretim, lojistik, tüketim, ayrıştırma, geri dönüşüm, bertaraf vb.) dikkate alan müdahale alanlarının belirlenmesi. Yol haritası belirlenmiş, yayın haline getirilmiş ve bu yayının tasarımı ile baskısı gerçekleştirilmiştir.
- Plastik kirliliğini azaltmaya yönelik strateji ve tedbirlerin geliştirilmesi ve ekosistem üzerindeki olası etkilerin azaltılmasına katkı sağlanması için kurumsal kapasitelerin artırılması. Bu doğrultuda, Ankara Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyeleri ve ilgili diğer paydaşların da katılım gösterdiği iki adet çevrimiçi seminer ve bir çalıştay düzenlenmiştir. Ayrıca, eğitim broşürü ve online bilinçlendirme rehberi hazırlanmıştır.
- Plastik azaltımını ele alan dögüsel ekonomi yaklaşımlarının benimsenmesi için ulusal bilgi ve bilinç düzeyini artırmaya yönelik yerel örnek teşkil edilmesi ve yerel yönetim, özel sektör, sivil toplum ile yerel halkı kapsayan iş birliği ve diyalog mekanizmalarının geliştirilmesi.

Sizce projenizin yenilikçi (daha önce Türkiye’de uygulanmamış) yanları nelerdi?

Proje, kent ölçeğinde dögüsellik yol haritası geliştirilmesi hedefi ile Türkiye’de bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Bununla birlikte, plastik atık yönetim modeli ile sınırlı kalmayıp; aynı zamanda özel sektörün yeşil dönüşüme uyumundan kentlerin artan rekabet gücüne, güçlenen büyüme ve istihdam kapasitesinden kadar kentsel yoksullukla mücadeleye yönelik Yeşil Mutabakat ve Dögüsel Ekonomi Eylem Planı’nın hedef ve önceliklerine uygun olarak ülkemiz yerel yönetimlerine düşen roller de ele alınmıştır. Bu doğrultuda bir iyi uygulama örneği olması amacıyla, ülkemizin başkenti Ankara’ya dair ilgili kamu hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu olan yerel yönetimi olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABB) ile iş birliği yapılmıştır.

ABB, proje konsorsiyumunun faydalanıcısı olarak projenin çıktılarından yararlanacak en önemli paydaş olarak öne çıkmaktadır.

© İklim Araştırmaları Derneği

PLASTİK ATIĞI AZALTMAK İÇİN YOLLAR

1 Alışveriş Alışkanlıklarınızı Gözden Geçirin
Tek kullanımlık plastik ambalajlı ürünlerden kaçının. Satın alırken dayanıklı ve uzun ömürlü ürünleri tercih edin.

2 Bez Çanta ve Alışveriş Filesi Kullanın
Plastik poşet kullanımını azaltmak için her zaman yanınızda bez çanta veya alışveriş filesi bulundurun.

3 Su Matarası ve Daima Taşınabilir Pipetler Kullanın
Plastik şişe ve pipet kullanımını azaltarak çevreye katkı sağlayın.

4 Evde Kendi Ürünlerinizi Yapın
Temizlik ürünleri, kozmetik ürünleri gibi günlük kullanım malzemelerini evde kendiniz yaparak plastik ambalajlarından kaçının.

5 Geri Dönüştürülebilir Ambalajları Tercih Edin
Alışveriş yaparken ürün ambalajlarının geri dönüştürülebilir olduğuna dikkat edin.

6 Yeniden Kullanılabilir Ürünleri Seçin
Tek kullanımlık ürünler yerine, su şişeleri, kahve fincanları ve alüminyum şişeler gibi yeniden kullanılabilir ürünleri tercih edin.

7 Doğal Malzemeleri Tercih Edin
Tekstil ürünlerinde sentetik lif içeren ürünler yerine pamuk, keten gibi doğal malzemeleri seçin.

8 Sıfır Atık Hedefi Belirleyin
Atıkları minimuma indirmek için sıfır atık hedefi koyun. Yavaş yavaş bu hedefe ulaşmak için adımlar atın.

9 Kampanyalara ve Eğitimlere Katılın
Plastik atık azaltma kampanyalarına katılım göstererek ve çevre eğitimlerine katılarak daha fazla bilgi edinin ve çevre dostu yaşam pratiğinizi geliştirin.

10 Bilinci Artırın
Çevrenin ve doğanın korunması için bilinçli tüketici olma sorumluluğunu taşıyın. Çevre konusunda aile, arkadaşlar ve çevrenizdeki topluluk ile bilgi paylaşımında bulunun.

Projeniz sonucunda gönüllü (karşılıksız katılım ve destek) ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikâyelere ulaştınız mı?

Özel sektör ve belediye görüşmelerinden elde edilen bilgiler ve gözlemler sonucunda, ilgili kadrolarda kadın çalışanların ve yöneticilerin ağırlıklı olduğunu görmekteyiz. Ayrıca, kadınların atık yönetimi, plastiği kaynağında azaltma ve iklim dostu çözümler konusunda daha bilinçli oldukları, kurumlar ve paydaşlar arası iş birliklerine ve gönüllü girişimlere daha açık oldukları söylenebilir. Bu doğrultuda, projenin çıktılarının ve etkilerinin sürdürülebilirliğini sağlamak ve benzer projelere rehberlik edebilmek için, toplumun her kesiminden kadınların ve kız çocuklarının karar verici ve liderlik rollerinin güçlendirilmesi amacıyla, yerel yönetimlerin ilgili tüm paydaşlarla iş birliği içinde bilinçlendirme ve eğitim faaliyetlerine devam etmesi gerekmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı kapsamında, projenin hazırlık aşamasından son faaliyetine kadar kadınların aktif

katılımı gözetilmiş, ayrıca kadınlara yönelik etkiler ve fırsatlar da dikkate alınmıştır. Bu bağlamda, plastik atık yönetimine yönelik çözümler ve iyi uygulamalar konusunda verilen eğitimlerle kadınların yararlanıcı olmaları sağlanmıştır.

Ayrıca, proje ekibinin ağırlıklı olarak kadın araştırmacılardan oluşturulması ve belediyelerin ilgili birimlerinde irtibata geçilen, proje faaliyetlerine aktif katılımları desteklenen çalışanların ve yöneticilerin çoğunlukla kadın olması, projenin temel hedeflerinden olan “toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması”, “her düzeyde bilgiye erişim ve karar alma süreçlerinde fırsat eşitliğinin sağlanması” ve “proje aracılığıyla kadınların güçlendirilmesinin desteklenmesi” hedeflerinin gerçekleştirilmesini sağlamıştır.

Bununla birlikte, proje kapsamında yürütülen kamuoyu kampanyaları doğrultusunda hazırlanan online rehber belge ve eğitim broşürlerinde, bireylerde ve toplumda

farkındalık ve davranış değişikliği yaratmayı amaçlayan içerikler geliştirilirken, ağırlıklı olarak “değişim ajanları olarak kadınlar” hedef alınmıştır.

Sonuç olarak, atık yönetimi ve döngüsel ekonomi modeli yaklaşımlarının “toplumsal cinsiyet perspektifi” doğrultusunda ele alınması, plastik kirliliğiyle mücadelede bireylerin günlük yaşamlarında değişiklikler yapmalarını teşvik edebilir. Toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin artırılması, kadınların plastik atık azaltma çabalarında liderlik etmelerine ve toplumu daha sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarına yönlendirmelerine yardımcı olacaktır. Bu perspektif ayrıca, politika yapıcılar ve karar vericileri, eşit temsil ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten çözümler üretmeye teşvik edecektir.

Proje ile ilgili karşılaştığınız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

Bu projenin faydalanıcısı olması planlanan ilçe belediyeleri ile istenilen ölçüde görüşmeler gerçekleştirilememiştir. Projemizin faydalanıcısı olan Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABB) tarafından beklenen oranda destek alınamamıştır. İlçe belediyeleri ile iletişim kurma ve ilgili kişilerle görüşmeleri ayarlama konusunda gerekli desteğin sağlanamaması, proje partnerlerinin çabalarına rağmen, hedeflenen sayıda ilçe belediyesi ile görüşme gerçekleştirilememiştir.

Belediyelerin projeye beklenen desteği vermemesi ve proje uygulama süreci boyunca yaşanan yoğun ulusal gündemler nedeniyle, yerel halk ve diğer paydaşlarla istenilen düzeyde görüşmeler gerçekleştirilememiştir. Bu durum, görüşmeler neticesinde elde edilmesi planlanan verilerin ve bu doğrultuda yapılması gereken “toplumsal cinsiyet analizi” için kapsamlı bir çalışma ortaya konulamamasına neden olmuştur.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Proje sonuçlarının devamlılığını sağlamak amacıyla yerel yönetimlerle, iş dünyasıyla ve sivil toplum kuruluşlarıyla oluşturulan ortaklıkların sürdürülebilirliği planlanmaktadır. Proje kapsamında edindiğimiz bilgi ve tecrübelerle, toplumun plastik kullanımı konusunda bilinçlenmesini sürdürmek ve güçlendirmek amacıyla faaliyetlerin devam etmesi hedeflenmektedir. Projemizin ulusal ve mümkünse uluslararası platformlarda tanınması ve benzer amaçları olan diğer projelere katkı sunması da beklentiler arasındadır. Plastik atık yönetimi konusundaki politikaların, projemiz çıktılarında etkilenmesi ve bu doğrultuda diğer illere örnek teşkil ederek yaygınlaşması beklenmektedir. Son olarak, bu proje çıktılarının, paydaşların bu alandaki yetkinliklerini artırarak altyapı oluşturması ve gelecekte yeni projeler geliştirilmesine zemin hazırlaması öngörülmektedir.

© İklim Araştırmaları Derneği

İzmirli bisikletçilerden mesaj var: Pedalları yeşile çeviriyoruz!

Bu proje, İzmir'de bisikleti engelliler ve çocuklar için erişilebilir hale getirdi. Bunun için ürettiği çözüm ve uygulamalarla yerel yönetimlerin ulaşım planlarına etki etti.

© Eşpedal Derneği

Projenin Adı: Yeşile Çevir

Proje Yürütücüsü: Eşpedal Derneği- www.espedal.org espedal@espedal.org
Instagram: @espedaldernegi **Facebook:** @espedaldernegi

Proje Ortakları: İzmir Büyükşehir Belediyesi, Balçova Belediyesi, Bornova Belediyesi, Karşıkaya Belediyesi

Proje Bütçesi: GEF SGP Mali Destek Miktarı: 20.000 USD
GEF SGP Dışı Sağlanan Eş Finansman Miktarı: 28.060 USD
Toplam Proje Bütçesi: 48.060 USD

Uygulama Yeri: İzmir

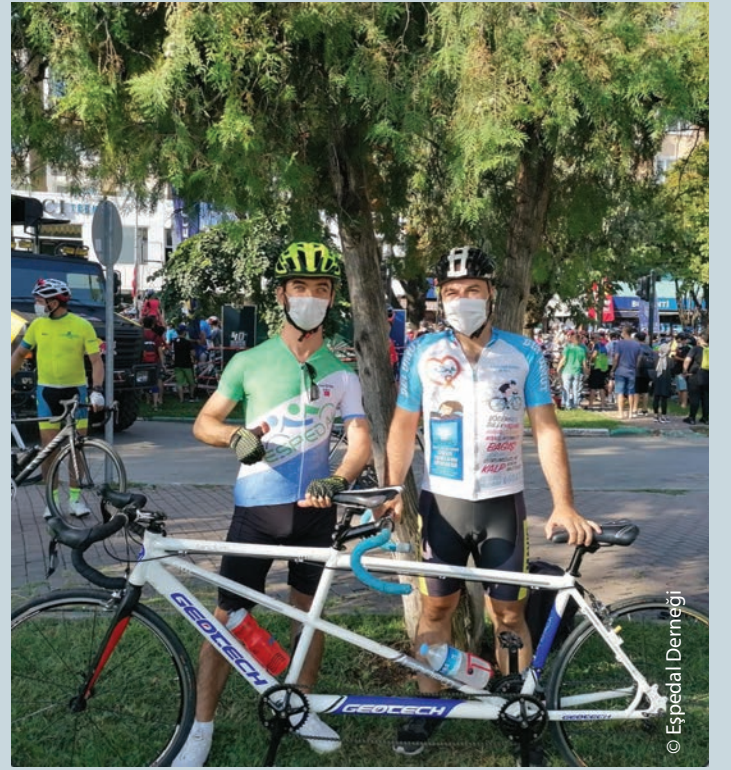
Eşpedal Derneği:

Eşpedal, bireylerin açık alanda spor yapma, yaşadığı şehri ve doğayı karbon ayak izi bırakmadan gezerek tanıma, engelli-engelsiz etkileşiminde görülen eksiklik ve engellilikle ilgili sorunlara dikkat çekmek ve bisikleti aracı kılarak çözüm yolları üretmek amacıyla 2015 yılında kurulan bir dernektir. Merkezi İzmir ilinde olup yurt genelinde 12 ilde temsilcilikleri bulunmaktadır.

Engelli ve engelsiz bireylerin bisiklet ile yol arkadaşlığı yapmaları, sürdürülebilir ve temiz bir ulaşım aracı olan bisiklete herkesin erişimini sağlamak, toplumdaki bireylerin engellilere yönelik ön yargılarını aşmaları için bir model oluşturmak, bu modeli toplumsal ve kurumsal seviyelerde yaygınlaştırmak temel misyonumuzdur.

Bisikletin bir ulaşım aracı olduğu yönünde farkındalık yaratarak bisiklet yollarının yaygınlaşmasını sağlamak, Türkiye'nin her yerinde engelli bireylerin de güvenli bisiklet sürüşleri yapabilmeleri için alt yapı ve fırsatlar yaratabilmek, bisikletin engelli spor federasyonlarının gündeminde olmasını, paralimpik bir branş olarak yer almasını sağlamak, bisikletli trafik kazalarına dikkat çekerek motorlu araç kullanıcılarını bilinçlendirmek ve bu alandaki yasal boşluklara dikkat çekmek misyonumuzla bağlantılı hedeflerimizdendir.

Değerlerimiz olarak ifade edebileceğimiz; bisiklet ve engellilik konusunda hak temelli çalışmalar yapmak, erişilebilirlik ve engellilik konularında yalıtımcı ve ayrıştırıcı bakış açısını aşmak, doğa dostu olmak, "yol arkadaşlığı" değerini (insanları, kenti ve çevreyi keşfetme ve eşit ve özgür ilişki kurma isteği) benimsemiş olmak, Derneğimizin iş birliklerinde ve proje çalışmalarında olmazsa olmazlarıdır.

© Eşpedal Derneği

Bu projeye neden ihtiyaç vardı?

Kentsel hava kirliliğinin ağırlıklı olarak, fosil yakıt kullanan araçların, şehir içi ulaşımında yoğun kullanımından kaynaklandığı bilinmektedir. Ulaşım kaynaklı hava kirliliğinin azaltılması konusunda kamuoyu bilinci ve talebi yeterli seviyede değildir. Trafik kaynaklı hava kirliliğinin önlenmesi için fosil yakıt kullanan araçların şehir içinden başlayarak kullanımının kısıtlanması, motorsuz araçlar gibi iklim dostu ulaşım alternatiflerinin özendirilmesi gerekmektedir. Özellikle kısa mesafeli (4,5 km altı) yolculuklar için bisiklet kullanımı iyi bir araç olarak tanımlanmaktadır. Bisikletin çevreye olumlu etkisinin anlamlı düzeyde artırılabilmesi için toplumun yaşlı, çocuk, engelli gibi farklı ihtiyaçlara sahip tüm kesimleri dahil edilmelidir. Ancak Türkiye'de bisiklet kullanımı bu açıdan yeterince özendirilmemektedir ve gerekli alt yapı hazırlıkları çok sınırlı düzeyde kalmaktadır.

İzmir'de yerel yönetimler engelli kullanımına yönelik bisiklet modelleri ve erişilebilirliği konusunda yeterli bilgi ve farkındalığa sahip değildi. Proje öncesinde mevcut paylaşımlı bisiklet sistemi, bisiklet yolu gibi uygulamalar genellikle sınırlı rekreatif alanlarda ve engelli bireylerin ihtiyaçlarının dahil edilmesi kapsayıcı bakış açısından uzak uygulamalar olarak kalmaktadır. Özetle; engelli bireylerin bisikletli ulaşım ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuyordu.

Sizi kişisel olarak bu işi yapmaya neler motive etti?

Proje Koordinatörü Taşkın Özgür şöyle anlatıyor: “Bireysel olarak küçük yaşlardan bu yana bisiklet kullanan biriyim. Bisikleti, pedallarını çevirirken dönen tekerlerinin yolu kat etmesinin yanı sıra başka bir şeyleri de çevirebilme/dönüştürebilme gücüne

sahip büyümlü bir icat olarak görmüşümdür. Birlikte çalıştığım aynı zamanda gönüllüsü de olduğum Eşpedal Derneği, engelli ve engelsiz insanları iki kişilik (tandem) bisikletler aracılığı ile buluşturuyor. Böylece yol arkadaşlığı modeliyle bireyler arasındaki algı farklılıklarından kaynaklanan mesafeyi pedallayarak aşan bir dernek. Bisikletin, toplumun engelli engelsiz fark etmeksizin herkes tarafından kullanılan ve eğlenmenin yanı sıra gerçek bir ulaşım aracı olarak kullanımının önündeki engelleri giderebilecek bir model yaratıp bunu önce yerel sonra ulusal boyutta duyurabilmek temel motivasyonum oldu.”

© Espedal Derneği

Projenizin amaçları nelerdi?

Yeşile Çevir Projesi, sürdürülebilir kent yaşamı, bireylerin hareketlilik ve kamusal alana engelsiz erişimlerini sağlamak, yerel yönetimlerle sivil toplumun iş birliğini arttırarak politika yapım ve uygulama aşamalarında farklı ihtiyaçları gözetmek ve sürdürülebilirlik bilincini toplum seviyesinde yaygınlaştırmaya odaklanmıştır.

Projemizle kentsel ulaşımında bisiklet kullanımının engellenmiş bireyleri de kapsayacak şekilde artırılması, yerel yönetimlerin bu konudaki farkındalıklarının sağlanması ve bisikletin kent içi ulaşım alternatiflerinden biri haline getirilmesi hedeflendi.

Bu hedefe ulaşmak için belirlediğimiz ara hedefler:

1. Engelli bireyleri de kapsayan bisikletli ulaşım yöntemleri ve bisiklet çeşitleri konusunda yerel yönetimler odaklı tanıtımlar yapılarak belediyelerin sosyal işler, spor ve ulaşım daire başkanlığı gibi birimlerinde farkındalığın artırılması. Mevcut bisiklet kiralama sistemine engelli bireyler ve çocuklar için de bisikletler konulması,
2. Derneğe özel uyarlanacak mobil uygulamalar ve erişilebilir bisiklet istasyonları sayesinde İzmir'de engelsiz bireylerin ve görme engellilerin tandem bisikletlere erişim imkanlarının kolaylaştırılması,

3. Kentsel ulaşımında "tandem bisiklet" kullanım oranının artırılması,
4. Proje çalışmaları kapsamında Dernek gönüllü ve üyelerinin organize edilerek katılımın sağlanması, saha araştırma çalışmaları ve güvenli bisiklet sürüş eğitimleri yapılmasıdır.

Projenizde katılımcılığı nasıl tanımlarsınız? Proje uygulamaları sırasında ilgi gruplarını katmak için neler yaptınız?

Projenin, yerel yönetimler tarafından sahiplenilmesi için proje başvurusu yapmadan önce İzmir merkez ilçelerinde katılımını hedeflediğimiz beş belediye ile etkili görüşmeler yapıldı. Belediyelerden projeye katılımlarını belirten resmi yazılar alındı.

Projenin sürdürülebilirliği için yerel yönetimlerin proje hedeflerini sahiplenmesini sağlamak, projenin her aşamasında öncelikli konulardan olmuştur. İzmir Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Daire Başkanlığı Bisiklet ve Yaya Müdürlüğünün düzenlediği "Bisiklet Yaya Eylem Planı Tanıtım Toplantısı"nda Yeşile Çevir Projesi tanıtıldı. Böylece yerel yönetim yetkililerine engellilerin kullanabileceği tipte bisikletler, bu bisikletlere erişim yöntemleri ve projemiz hakkında detaylı bilgi verilmiştir.

© Espedal Derneği

Yerel yönetimlerin konuyu devamlı gündeminde tutmak için yereldeki faydalanıcıların bu yönde taleplerinin sürmesine yönelik olarak engelliler ve bisiklet odaklı çalışan kulüp ve gruplar düzenlenen faaliyetlere davet edilmiştir. Her ay düzenli tandem bisiklet sürüşleri tertip edilmiştir. Proje sayesinde gerçekleşen bisiklet kullanım sayısı yarısı engelli katılımcılarımızdan oluşmak üzere hafta bazında ortalama 10 katılımcıdan ortalama 18 katılımcıya çıkmıştır. İzmir’de yeni yapılan erişilebilir fiziki yapıda dört adet bisiklete ulaşım istasyonu ve ücretsiz kullanıma açılan tandem bisiklet sayısı artırılarak İzmir’de bireylerin bisiklete erişimi, proje faaliyetlerine katılım imkanları kolaylaştı ve arttı.

Projenin tanıtımını artırmak ve proje uygulamalarını daha iyi anlatabilmek için internet sitemizi daha sade ve kullanıcı dostu bir formata dönüştürdük ve sosyal medya içeriklerine önem verdik. Böylece Derneğimizin Facebook hesabı üzerinden Yeşile Çevir Projesi ve Dernek faaliyetleri hakkında anket ve bilmece içeriği içeren yarışmalar düzenlendi. Google, Facebook gibi dijital platformlarda dernek ve projemizi tanıtmak amacıyla ücretli reklamlar verildi. Yirmi iki adet sosyal medya içeriği (1570 tıklanma) hazırlanıp yayımlandı.

© Eşpedal Derneği

Özel Kalem TV’nin kentsel hareketlilik ve bisiklet konulu yayınına konuk olduk. İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri Ulaşım Daire Başkanları, Lizbon Üniversitesi’nden Prof. Dr. Fernando Nunes Da Silva ve konuyla ilgili STK temsilcilerinin dahil olduğu canlı yayında Eşpedal Dernek Başkanımız da katıldı. Dünya Bisiklet Günü (3 Haziran) için bisiklet severlerin yakından takip ettiği yazar ve çizer Aydan Çelik’i davet ettiğimiz bir söyleşi düzenledik.

© Eşpedal Derneği

Projeye katkı sağlayanlar:

Ören-Adramyettion Derneği

Velodra Bisiklet Topluluğu

Edremit Belediyesi

Havran Belediyesi

Burhaniye Belediyesi

Projenizin en önemli çıktıları ve sonuçları nelerdi?

- İzmir merkez ilçelerinde farklı lokasyonlarda engelli kullanımına uygun tandem bisikletleri de içeren dört adet bisiklete ulaşım istasyonu kuruldu. Böylece İzmir merkezinde bireylerin bisikletlere erişim imkânı arttı ve kolaylaştı.
- İzmir merkezinde Derneğimiz aracılığı ile ücretsiz olarak kullanıma sunulan tandem bisiklet sayısı, proje ile dokuzdan on iki adede çıktı. Kamuya açık alanda bırakılan bisikletlere kolay erişim için mobil uygulamalar ve bisiklet kilit açma/kapatma sistemleri satın alındı. Bu sayede kullanıcıların aracısız bisiklete erişim imkanları artırıldı.
- Projeye yıl bazında gerçekleşen bisiklet kullanım sayısı, yarısı engelli katılımcılarımızdan oluşmak üzere haftalık 10 kişiden 18-19 kişiye (ortalama) çıktı.
- Beş adedi İzmir içinde olmak üzere dokuz belediyenin ya doğrudan başkanları ya da ulaşım daire, kültür-sosyal işler birimlerine erişerek engelli bireylerin kullanacağı bisiklet çeşitleri ve bunların paylaşımlı bisiklet sistemine entegrasyonu hakkında kapsamlı bilgi verildi.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde engelli bireyler için alternatif bisiklet çeşitlerinin dahil edilmesi önerildi. Bu fikir kabul gördü ve Belediye'nin mevcut bisiklet kiralama sistemine (Bisim) engellilerin kullanımına uygun 120 adet bisiklet eklendi.

- Çok yönlü tanıtım faaliyetleri ile (geleneksel ve sosyal medya iletişim faaliyetleri, videolar, afişler, podcastler, grup sürüşleri) İzmir genelinde beklenen bilinirlik, engelli ve engelsiz insanların birlikte bisiklet sürmelerinin özendirilmesi konularında önemli kazanımlar elde edilmiştir. Bu bilinirliğinin etkisi ile Derneğimiz, İzmir Kent Konseyi'nde iki ayrı meclise üye olmuştur. İzmir Büyükşehir Belediyesi Bisiklet-Yaya Erişimi ve Planlama Şube Müdürlüğü tarafından yapılan saha etütlerinde birliktirli olarak davet almaya başladık. Son bir yıl içinde yerel ve ulusal basında otuzun üzerinde habere konu olduk. Facebook, Instagram gibi kanallarımızın bir önceki yıl takipçi sayılarını karşılaştırdığımızda Derneğin ulaştığı kişi sayısı %20 artış gösterdi. Proje dönemi sonunda bisiklet sürücüsü olarak ulaşılan ve sistemi kullanan kadın sürücü sayısı %10 arttı. Kadın üye sayımız 24 kişiden 35 kişiye çıktı. Gönüllü sayımız 74 kişi, üye sayımız geçen yıla göre 25 kişi arttı.
- Tandem adı verilen iki kişilik bisikletler ile engelli veya engelsiz bireylerin birlikte sürüş deneyimi yaşamalarına imkân sağlandı. Böylece engelli bireylerin

de karbon ayak izi azaltımı için katkı sağlamasına olanak verilirken diğer yandan daha hareketli ve sosyal bir yaşam için fırsatlar yaratıldı. Projeye dahil olan engelli bireyler ve engelsiz bireyler, kentsel hareketliliğe dahil oldu. Yapılan tarihi ve kültürel bisiklet turları ile katılımcılar, kenti ve doğayı yakından tanıma fırsatı buldu. Yan kazanım olarak; tandem bisiklet üzerinde kurulan arkadaşlıklar sayesinde toplum içinde engelli bireylere yönelik yanlış algıların ortadan kaldırılmasına katkı sağlandı.

- Proje uygulamaları sayesinde katılımcıların bisikletle ayrı ayrı kat ettiği yol (kilometre) toplamları: İlk dönem 1.248 km, ikinci dönem 13.300 km ve 10 günlük bisikletli turda 8.100 km olmak üzere genel toplamda 22.648 km yol, bisikletle kat edilmiştir. Böylece 2.808 ton karbondioksit doğaya salınmamış oldu.

Sizce projenin yöre halkına / bu konunun gelişmesinde katkıları neler oldu?

Projemizin başlangıcında ortak çalışmayı planladığımız İzmir Büyükşehir Belediyesi Bisiklet-Yaya Erişimi ve Planlama Şube Müdürlüğü, Karşıyaka, Bornova ve Balçova belediyeleri proje başlangıcında yaptığımız ziyaret sonrasında projeye olan ilgileri arttı. Balçova, Karşıyaka gibi ilçe belediyelerin başkanlarından özel olarak görüşmek istekleri aldık.

Bisiklet istasyonu kurmayı planlamadığımız Bayraklı ve Gaziemir belediyelerinin ulaşım ve sosyal işler birimlerinden görüşme talepleri geldi. Bayraklı Belediyesi ile spor ve engelli aktiviteleri konusunda ortak faaliyet yapma kararı aldık. Bu görüşmenin ardından belediyenin düzenlediği Avrupa Hareketlilik Haftası programında derneğimiz için söyleşi, faaliyet planlaması yaparak ve bir stant ayırdılar.

Avrupa Hareketlilik Haftası içinde gerçekleştirmiş olduğumuz iki ayrı bisiklet istasyonunun açılışı, COVID-19 salgınıyla ilgili çekincelere rağmen beklentimizin üzerinde katılımıyla gerçekleşti. Katılımcılar arasında BUGEPE, BİSİKOOPE, BİSUDER gibi İzmir’de ve Türkiye genelinde bisikletli ulaşımı geliştirmek için faaliyet gösteren örgütlerden temsilcilerin, paydaş olduğumuz tüm belediyelerin ilgili birim yetkililerinin, bisiklet üreticisi firma yetkililerin, Kent Konseyi Engelliler Meclis Başkanının, İzmir içindeki tüm ulaşım koordinasyonundan birinci derece sorumlu olan İzmir Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Daire Başkanı’nın (proje dönemi için Mert Yaygel), Bornova Belediye Başkan Yardımcısı Barbaros Taşer olması projemizin yerel yönetimler tarafından sahiplenilmekte olduğunun anlamlı bir göstergesidir.

Projemizi uygularken İzmir’in merkez ilçeleri dışında kalan Seferihisar ve Torbalı’daki bisiklete ilgili engelli ve engelsiz bireylerden iş birliği davetleri aldık. Yerel yönetimler dışında yöre halkının da projemizle ilgilendiğini ve sahiplendiğini görmek, bizim için mutluluk verici bir gelişme oldu.

İzmir’in mevcut paylaşımlı bisiklet sisteminde (Bisim), projemizden önce engellilerin kullanımına uygun hiç bisiklet yoktu. Projenin son aylarından olan 2021 Eylül ayı itibarıyla Bisim sistemine 120 adet tandem ve 120 adet çocuk bisikleti dahil edildi. Bu, asıl amacımız olan, hedef kitlemizin ihtiyaçlarına yerel yönetimlerin çözüm üretmeye başlaması açısından önemli bir gelişmedir.

Projenin, model olarak yerel yönetimlere ve halka tanıtılması için düzenlenen on günlük kamplı bisiklet turunda geçtiğimiz her ilçede büyük ilgi ile karşılandık. Kamp süresi boyunca uğranılan tüm köy ve ilçelerde tandem bisikletle tanışma etkinlikleri tertip edilerek görme engelli bireylerin de bisiklet kullanabileceği ve bu sayede mobiliteilerinin artabileceği, uygulamalı olarak gösterildi. Yerel yönetimlerle bağlantı kurulmaya ve bisikletli erişilebilirlik çözümleri hakkında bilgilerimizi aktarmaya önem verildi. Özellikle Balıkesir’deki Havran Belediye Başkan Yardımcısı, ilçesinde engelleri de kapsayan paylaşımlı bisiklet sistemi ve bu konuda ortak neler yapılabileceği konusunda bizi tekrar ilçelerine davet etti.

Proje, İzmir ile sınırlı kalmayıp temsilciliklerimiz vasıtasıyla tüm Türkiye'deki sosyal ağlarımız üzerinden tanıtıldı. Özellikle Ankara temsilciliğimizin talep ve girişimleri ile Ankara Büyükşehir Belediyesi Projeler Müdürlüğü ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Ulaşım Sorumlusu ile ön görüşmeler yapıldı ve iş birliklerinin geliştirilmesi üzerinde duruldu.

Sizce projenizin yenilikçi yanları nelerdi?

Bir projede kent içi bisiklet kullanım oranlarının artırılması gibi bir hedef düşünüldüğünde yapılmış birçok güzel uygulama karşımıza çıkabilir. Ancak pratiklere bakıldığında; bütüncül bakış açısının genelde ihmal edildiği, toplumun sanki sadece herhangi bir engeli bulunmayan erkek bireylerden oluştuğu yönünde bir algı ile hareket edildiği görülmektedir. Projemizde engelli ve engelsiz bireylerin birlikte kullanabileceği iki kişilik (tandem) bisikletler temel enstrüman olarak kullanıldı. Burada birlikte ifadesinin, özellikle önemli olduğunu vurgulamak isteriz. Çünkü toplumun farklı bir ihtiyacı olan bir bölümünü alıp sadece onlar için ayrı

çalışmalar yapmak, bilerek ya da bilmeyerek yalıtımcı bir bakış açısının yansıması olarak düşünülmelidir. İki kişilik bisikletler, engelli ve engelsiz bireylerin, yaş ve deneyimden bağımsız olarak birlikte bisiklet kullanıp birbirlerini fiziksel ya da yetisel olarak tamamlamalarına, böylece kent içi bisikletli hareketine dahil olmalarına imkan veren özel bir araç olarak düşünülebilir. Bisiklet kullanımında doğaya karbon salınımının olmamaktadır ve insan vücuduna faydaları vardır. Bunların yanı sıra, iki kişilik (tandem) bisikletlerle yapılan yol arkadaşlığı bireylerin aralarındaki algı farklılıklarının da ortadan kalkmasına faydalar sağlamaktadır. Bu bakış açısı ile projenin yenilikçi ve özgün olduğunu söyleyebiliriz.

Proje faaliyetlerine beklenen katılımın sağlanabilmesi için bisiklete erişim imkanlarının kolaylaştırılması gerekliliktir. Bu nedenle; özel bisikletler ürettilirdi, sahil ve kıyı alanları gibi rekreatif alanlar yerine hedef kitlemizin yaşam alanlarına yakın yerlerde erişilebilir bisiklet istasyonları oluşturuldu. Bu istasyonlardan bir personele ihtiyaç duyulmadan kolayca bisiklet alınıp bırakılabilmesi için

QR kodla aktive olan özel kilit sistemleri ve bir mobil uygulama proje için uyarlandı. Büyükşehir ve ilçe belediye yetkililerinin bu konuda farkındalıklarının artırılması amacıyla sık sık bilgilendirme görüşmeleri yapıldı. Görme engelliler için uygun bisikletler temin edilmesi halinde bisikletli ulaşım dahil olabilecekleri, uygulamalı olarak yerel yönetimlere gösterildi. Böylece, İzmir Büyükşehir Belediyesi kendi kurduğu paylaşımlı bisiklet sistemine ilk kez tandem bisikletleri dahil etti.

Projeniz yörenin kalkınmasına ve tanıtımına ne gibi faydalar sağladı?

Projemizde belli bir yörenin kalkınması ve tanıtılması, hedef olarak alınmamıştır. Bununla birlikte; projemizle geliştirdiğimiz modeli yaygınlaştırmak için hedeflediğimiz il ve ilçe belediyelerinde uygulamalı şekilde tanıtılması amacıyla “Yeşil pedallar” adlı bisikletli kampı düzenledik. Balıkesir’in ilçelerinden Edremit, Havran ve Burhaniye Ören’de gerçekleştirilmiş ve 10 gün sürmüştür. Bu kamp süresince Türkiye’nin farklı illerinden gelen gönüllülerimizle yöre halkı kaynaştı. Hem yerel kültür hem de farklı yaşamlar hakkında karşılıklı bilgi alışverişi fırsatı sağlanmıştır.

Projeniz sonucunda gönüllü ve/veya kadınlara katkı sağlayan önemli çıktılara veya hikayelere ulaştınız mı? Onlardan kısaca bahsediniz lütfen.

Projemizde bisiklete erişimin mobil bir yazılım üzerinden ücretsiz olarak yapılması, kamuya açık alanlarda ve bu istasyonların kolay ulaşılabilir alanlara yerleştirilmesi, bisikletlerdeki kilitlerin açılması konusundaki bilgilendirme çalışmaları engelli kadın kullanıcılarımız için özellikle avantaj sağlamıştır.

“Toplu bisiklet sürüşleri ile bisiklet kullanımının artırılması” yönündeki ara hedefimiz için hedeflediğimiz gruplardan biri de kadın bisiklet sürücüleridir. Kent içi mimari erişim ve toplumdaki algı yanlışlıkları, trafikte diğer araçların yarattığı tehlike gibi unsurlar engelli ve kadınlarda bisiklet sürme isteğini azaltan unsurlardır. Grup sürüşleri, trafikte bisiklet kullanma ya da bisiklet arızaları konusunda deneyimsiz bireyler için daha güvenli bisiklet kullanabilme imkanı yaratmaktadır. Bu tür sürüşlerde grubun başında ve sonunda deneyimli birer öncü ve artçı bisiklet sürücüsü bulundurulmaktadır. Bu sayede kavşak ve hemzemin geçişlerde gerektiğinde trafik durdurularak güvenli geçiş yapılmaktadır. Öncü bisikletçi yoldaki çukur ve tümseklere karşı grubun diğer üyelerini uyarır. Grup içinde bir kişi ilk yardımdan sorumlu bir kişi ise bisiklet arızalarından sorumludur. Proje boyunca her hafta düzenlenen bu tür grup sürüşleri sayesinde bisiklet arızası, trafik kazası ya da taciz edilme endişesi ile bisiklet kullanmaktan çekinen kadın bisiklet kullanıcıları için güvenli ve keyifli bisiklet kullanma imkanları sağlanmıştır.

Projenin ilk döneminde yedi kere gerçekleştirilen bu tür grup sürüş etkinlikleri, ikinci dönem on dörde çıkarılmıştır. Bu toplu bisiklet sürüş etkinliklerine toplamda katılım sağlayan 252 bisikletlinin %40,5’ini kadınlar oluşturmaktadır.

© Eşpedal Derneği

Proje ile ilgili karşılaştığımız en önemli sorunlar neler oldu? Bu sorunları nasıl çözdünüz?

COVID-19 pandemisi nedeniyle proje başlangıcını yedi ay ertelemek zorunda kaldık. Böylece 1 Eylül 2020 tarihinde proje faaliyetlerini başlattık. Ancak projenin sona erdiği Eylül 2021 tarihine kadar pandemi kaynaklı kısıtlamalar ve zorlayıcı unsurlar kısmen azalsa da devam etti. Özellikle projenin saha donanımları ve diğer fiziki alt yapının oluşturulması gereken ilk altı aylık süreçte, paydaşımız olan belediyelerdeki personelin yaşadığı salgın hastalık sorunu, çalışmalarımızın aksamasını beraberinde getirdi. Salgın nedeniyle birimler geçici olarak kapatılırken zaman zaman da çalıştığımız görevliler değişti. Bu durum yeni gelen her görevliye iş akış süreçleri ve projeyi tekrar anlatmak için fazladan zaman ayırmayı gerektirdi. Aynı nedenle faaliyetlerimizde kullanacağımız özel bisikletleri imal eden bisiklet fabrikasında görülen salgın vakaları, fabrikanın aralıklarla açılmasına ve satın alacağımız demirbaş ve ekipmanların tesliminin gecikmesine neden oldu. Tüm bu öngörülemeyen nedenlerle beş bisiklet erişim noktası (istasyonu) açma planımız, dört bisiklet istasyonu ile sınırlı kaldı.

Proje boyunca devam eden pandemi koşulları, özellikle projenin ilk altı ayında hedeflediğimiz toplu etkinlikleri katılımın az olması yönünde olumsuz etkiledi. Destekçimiz olan diğer bisikletli gruplarla birlikte, bisikletin çevre dostu ve pandemi döneminde güvenli ve alternatif ulaşım aracı olduğu yönündeki iletişim çalışmalarımız, etkinliklerimize katılımın artmasını sağladı.

Pandemi gibi projenin başında yaşanan İzmir depremi, paydaşımız olan Belediyelerle çalışmalarımızın bir ay kadar durmasını beraberinde getirmiştir. Bu süreçte İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne ait ana binasının depremden etkilenip boşaltılması, belediyelerin depremin zararlarını hızla telafi etme yönündeki haklı önceliklerinden dolayı çalışmalarımıza ara verdik. Ancak devam eden süreçte çalışmalarımızı hızlandırarak kaybedilen zaman telafi edilmiştir.

Proje sırasında işlerinizi kolaylaştıran önceden düşünülmemiş gelişmeler oldu mu?

Projede kullanılacak bisikletlerin bakım onarımlarının yapılması ve katılımcıların eğitimleri için şehir merkezine yakın trafiğe kapalı bir alana ihtiyaç duyduk. Ancak böyle bir yerin temin maliyeti, proje bütçesi ile karşılanmayacak kadar yüksekti. İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı ile yaptığımız görüşmeler neticesinde İzmir Engelliler Parkı, proje faaliyetlerimiz için kullanımımıza açıldı. Belediye, bu alanı açıp farklı bir yerde bulunan Derneğimize ait konteynerin, parka taşıyıp gereken alt yapı desteklerini de sağlayarak projeye önemli bir katkı sağladı.

Projemizin bir model olarak başka bir ilde tanıtılması amacıyla Balıkesir ve çevresi için düzenlediğimiz on günlük bisikletli kamp düzenledik. Kampın hazırlıkları sırasında, bölgedeki yerel STK'lar ve yerel yönetimlerden beklediğimizden fazla destek aldık. Bu destekler sayesinde Türkiye'nin birçok yerinden gelen katılımcıların, üç farklı lokasyonda bisikletle yol alınması, tarihi ve yöresel değerleri tanıtıcı atölyeler gibi çok yönlü bir organizasyonu daha kolay gerçekleştirdik.

Projeyi şimdi değerlendirdiğinizde uzun dönemli etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Projemizi uygularken İzmir'in merkez ilçeleri dışında kalan, Seferihisar ve Torbalı'daki bisiklete ilgili engelli ve engelsiz bireylerden iş birliği davetleri aldık. Yerel belediyeler aracılığı ile engellilerin de kullanabileceği tipte bisikletlerin bulunduğu istasyonların, kendi ilçelerinde de kurulmasını talep ettiler. Talep gelen ilçelerle görüşmelerimiz ve yeni erişilebilir bisiklet istasyonları için kaynak arayışımız devam ediyor.

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından projeye destek olarak sunulan eğitim ve bisiklet bakım atölyemiz, hala aynı amaçlarla çalışmaya devam ediyor. Şehrin değerli noktalarından birinde bulunan bu kapalı mekan, Derneğimiz için önemli bir kazanımdır.

Projenizin devamını / sürdürülebilirliğini nasıl sağladınız?

Oluşturduğumuz bisiklet istasyonları ve mobil erişimli sistemin masrafları, Derneğimiz tarafından karşılanarak projeden sonraki yıl da kullanımlarına devam edilmiştir. Ancak bu maliyetlerin giderek artması ve tutarlarının yüksek olması, İzmir Büyükşehir Belediyesi ile yöntem değişikliği üzerinde durmamızı beraberinde getirmiştir. Böylece tandem bisikletlerin, istasyonlar yerine Belediye'nin kapalı otoparkında güvenli şekilde kullanıma sunulması yönünde çözüm üretilmiştir. Proje döneminde kullanılan bisikletler, halen ücretsiz olarak sunulmaktadır.

İzmir'deki paylaşımlı/kiralık bisiklet sistemlerine engelli bireyler, yaşlılar ve çocukların da kullanabileceği tipte bisikletlerin eklenmesi amaçlarımızdan biriydi. İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı bir şirket olarak faaliyet gösteren, Bisim kiralık bisiklet sisteminde halen görme engellilerin engelsiz bireylerle aynı anda kullanabileceği 120 adet tandem bisiklet bulunuyor. Bu bisikletlerin sayısı artırılarak halkın kullanımına sunulmuştur. Bunun yanında çocukların kullanabileceği boyda bisikletler de paylaşımlı bisiklet sistemlerine dahil edilmiştir.

Proje uygulamaları sırasında iletişime geçtiğimiz belediyelerden, Havran Belediyesi (Balıkesir) ve Çankaya Belediyesi (Ankara) ile erişilebilir bisiklet modelinin bu ilçelerde yaygınlaştırılabilmesi için görüşmelerimiz devam ediyor.

Projenizin etkileri ile orta ve uzun dönemde bu alanda ne tür değişimler / gelişmeler oldu?

Proje uygulama öncesinde İzmir'de bisiklet kiralama sistemlerinde dezavantajlı grupları da kapsayan bisiklet türleri yer almazken proje ile 20 adet tandem ve 120 adet çocuk bisikleti eklendi.

Projemizin paydaşlarından İzmir Büyükşehir Belediyesi, Karşıyaka, Bornova ve Balçova belediyeleri ile ilişkilerimiz ve iş birliklerimiz proje sonrası da olumlu şekilde sürdü.

Paydaşlarımız arasında bulunmayan İzmir'deki Gaziemir, Bayraklı belediyeleri ve Balıkesir Havran Belediyesi, Ankara'daki Çankaya Belediyesi ile bisiklet istasyonları kurulması ve bisikletli ulaşımın kolaylaştırılması yönünde görüşmelere başladık.

Sizin ve kurumunuzun bölge / konu için hedefleri neler? Bu proje, amaçlarınıza ulaşma yolunda size ne tür katkılar sağladı?

Ana misyonumuz çerçevesinde amacımız, Türkiye'nin tüm illerinde yerel yönetimlerin, bisikletli ulaşımı önceliklemesi ve bunu yaparken toplumun engellenmiş bireyler dahil tüm kesimlerini kucaklayıcı çözümler üretmesidir.

Bu proje, amaçlarımıza ulaşmak için yerel yönetimlerde anlamlı kapılar açan bağlantılar kurmamızı sağlamıştır. Proje tamamlanmasına rağmen belediyelerle, uyguladığımız modelin yaygınlaşması yönünde çalışmalarımız devam etmektedir.

Projenizin başarılı sonuçlarını görmek sizin için ne anlam ifade ediyor?

Yeşile Çevir, iki kelimelik bir dilekle doğdu. Sonra büyüdü ve bir proje fikri haline geldi. Proje başvurusunu sunabilmek için altı aylık ön çalışmalar yapıldı. Proje boyunca, erişilebilir bisiklet istasyonları kurabilmek için sınırlı bütçe ile çalışmak ve öngörülme sorunlara çözüm aramak, pandemi ve İzmir depremi gibi bizi zorlayan süreçler atlattık. Ancak her seferinde projenin hedef kitleye sağlamakta olduğu faydalar ve gönüllülerimizle aramızda bir motto haline gelen 'Yeşile Çevir' ifadesi bizlere güç verdi.

Projeyi hazırlarken beraber çalışmayı öngörmediğimiz yerel yönetimlerden birlikte çalışma daveti almak, bizi çok gururlandırdı ve doğru yolda ilerlediğimize dair inancımızı pekiştirdi.

Proje süresince sizi duygulandıran, heyecanlandıran, güldüren olaylar olduysa paylaşır mısınız lütfen?

Proje kapsamında düzenlediğimiz Yeşil Pedallar Engelsiz Bisikletliler Kampı, Balıkesir ilçelerinden Edremit, Havran ve Ören (Burhaniye) ilçeleri ve bağlı köylerde yerel halk, STK'lar ve yerel yönetimlerin beklediğimizden yüksek ilgi ve desteği ile karşılaştık. Kampımızın beş gününün gerçekleştiği Havran'da, Belediye anons ve afişlerimizle etkinliklerimize Havranlıları davet etti. Bu şekilde Havranlı anne ve babaların, çocuklarıyla birlikte etkinliklere katılım için uzun sıralar oluşturduğuna tanık olduk. Etkinlik saati sona ermesine rağmen tekrarlanıp programın devam etmesi yönünde için isteklerle karşılaştık. Programın başka bir günü ise ilçe sokaklarında tandemle tanışma etkinliği yaparken ortopedik engeli olan bir çocuk ve ebeveyni bize yaklaşarak tandem bisikleti deneyimlemek istedi. Özellikle çocuklar ve kampımızdaki görme engelli arkadaşlarımız arasında geçen diyaloglar, amaçladığımız toplumsal algı dönüşümü için anlamlı ve heyecan verici deneyimlerdendi.

Çok fazla sorumluluk ve beraberinde yorgunluğu getiren bu kamp sırasında bir bisikletimizin eksik olduğu fark ettik. Tüm eylemlerimizin merkezinde olan bisiklet bizim için vazgeçilmez niteliğinde olduğundan yaşadığımız moral kaybı yüksek oldu. Ertesi gün bisikleti İzmir'deki depomuzda unuttuğumuzu fark ederek sevinci de en yüksek düzeyde yaşadık.

Okuyucularımıza bir mesajınız var mı?

Sivil toplum kuruluşları, demokrasinin sağlıklı işlemesi için gerekli araçlardan biridir. Bu nedenle; hangi alanda olursa olsun Sivil Toplum Kuruluşlarının yürüttüğü hak temelli çalışmalara katılmanın, desteklemenin önemini hatırlatmak istiyoruz.

© Eşpedal Derneği

Yayınlarımız

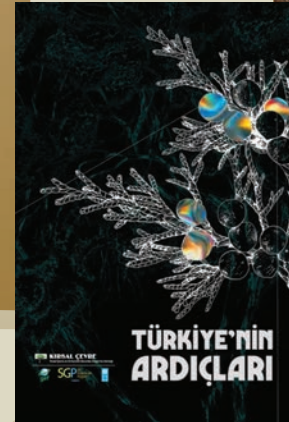
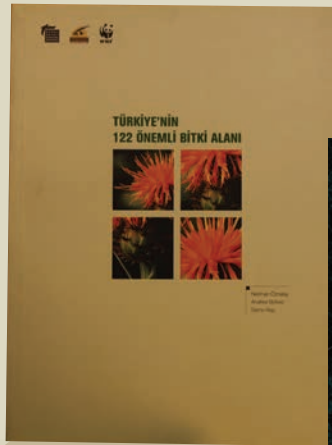
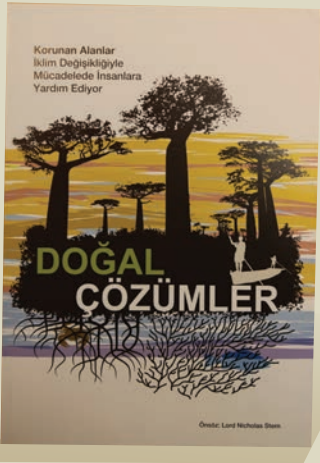
Yayınlar, kurumsal ve kişisel kapasitelerin güçlendirilmesi, yeni fikirlerin oluşmasına zemin hazırlaması ve güncel durum değerlendirmesi yapılması açılarından ülkemizde farklı bir önceliğe sahiptir. GEF SGP Ulusal Yönlendirme Komitesi, bu gerçekten yola çıkarak desteklenen çalışmalarda yayın üretimini projenin önemli bir parçası olarak kabul etmiştir. Bu sayede, GEF SGP projelerinin neredeyse %30'unun çalışma içeriğiyle uyumlu bir yayını da bulunmaktadır.

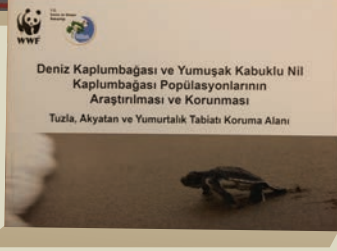
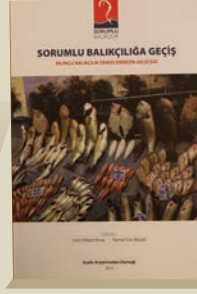
GEF SGP, bugüne kadar 43 yayın projesi desteklemiştir. Yayın başına ortalama 8.989 USD civarında (toplamda 386.583 USD) bir mali destek verilen yayınlar, farklı ortaklar ve destekçilerin de katkılarıyla yayımlanmıştır. Bu yayınlar arasında Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları, Kızılırmak Deltası, Türkiye'nin Önemli Doğal Alanları, Orman ve Biyolojik Çeşitlilik, Küresel İklim Değişikliğine Doğal Çözümler, Ardıç Kitabı, Hassas Kıyı Alanları, Türkiye'nin Kelebekleri Arazi Rehberi gibi son derece önemli yayınlar vardır. Bunun yanında, çoğu proje kendi çalışmalarını destekleyici yayınlar üretmiştir. Bu şekilde, normal uygulama projeleri kapsamında da 380.650 USD civarında destek, proje tanıtım yayınlarına aktarılmıştır. Bu miktarlara ek olarak, salt GEF SGP'nin çalışmalarının

tanıtımını amacıyla geliştirilmiş filmler de bulunmaktadır. Bunlar arasında, SGP Kısa Film (2014), Datça Bozburun Projeleri Tanıtım Filmi "Bilgi Paylaştıkça Çoğalır" ve Türetim Ekonomisi Derneği'nin 2023 yılında yayınladığı "Üretici Hikayeleri" adlı filmler öne çıkmaktadır.

Bu değerli yayınların yanı sıra, çok sayıda poster, broşür, proje süreçlerini anlatan kısa filmler gibi tanıtıcı belgeler üretilmiştir. Projelerde üretilen kitap ve kitapçıkların büyük bir bölümüne artık basılı olarak erişilemese de bazıları internet ortamında erişilebilir durumdadır.

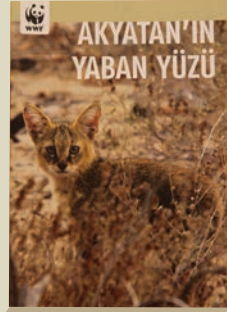

GEF SGP Destekli Yayınlar Listesi

*: Proje adına göre alfabetik sıralanmıştır.

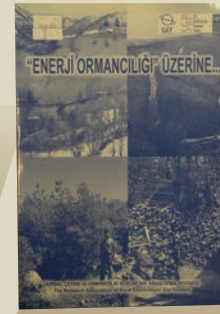
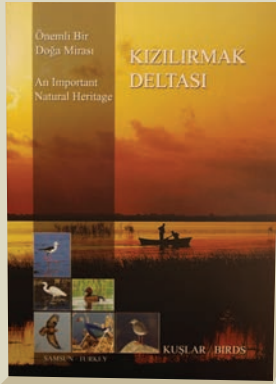
Proje Tanımı	STK	Uygulama Yeri	SGP Katkısı (USD)
Ağaç Envanteri ve Ekosistem Hizmetleri Teknik Kılavuzu	Peyzaj Araştırmaları Derneği	Ankara	10.000
Ağaçbaşı Yaylasında Turbaların Korunması Yayını	Doğal ve Tarih Değerleri Koruma Derneği	Trabzon	3.600
Alanya Kalesi Kelebekleri Yayını	AFAK	Antalya	7.200
Amanos Dağlarına Özel Akbez Geyik Böceği Bilinçlendirme Koruma ve Tanıtım Etkinlikleri	Amanoslar Çevre Koruma Ve Dayanışma Derneği	Hatay	8.500
Ardıç Kitabı	Kırsal Çevre Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği	Ulusal	7.800
Bilgi Paylaştıkça Çoğalır	Datça Yerel Tarih Derneği	Muğla	15.500
Datça-Bozburun Yarımadası Korumada Öncelikli Memeli Hayvan Türleri Eylem Planları	Doğa Araştırmaları Derneği	Muğla	1.500

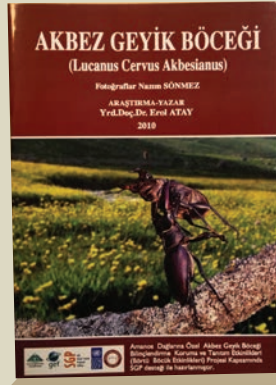
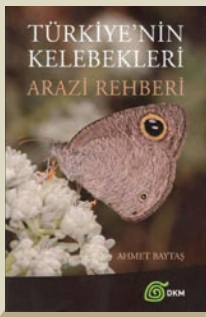
Proje Tanımı	STK	Uygulama Yeri	SGP Katkısı (USD)
Dendroloji ve Orman Ekolojisi Okulu için Ders Kitabı	Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği	Ulusal	2.250
Doğal Çözümler Yayını	WWF Türkiye	Ulusal	8.650
Doğal Öyküler	Türkiye Ormanlıklar Derneği	Ulusal	10.000
Doğal Öyküler Zamanı	Sürdürülebilirlik Akademisi	Ulusal	25.000
Doğu Akdeniz Bölgesinde Kuş Göçü Üzerine Eğitim ve Bilinçlendirme Yayınları	İskenderun Çevre Koruma Derneği	Hatay	3.000
Doğubayazıt Balık Gölü Kitapçığı	Doğubayazıt Çevre Koruma ve Güzelleştirme Derneği	Ağrı	2.250
Doğubayazıt Meraları Kitapçığı	Doğubayazıt Çevre Koruma ve Güzelleştirme Derneği	Ağrı	2.250
Edirne Eğribük-Göl Baba Sulakalanı Tanıtım Kitapçığı	Edirne Çevre Gönüllüleri Derneği	Edirne	4.000
Eko-Okullar (Çocuklarda Çevre Uyumlu Projesi) Yayınları	Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV)	Ulusal	4.000

Proje Tanımı	STK	Uygulama Yeri	SGP Katkısı (USD)
Foça ve Karaburun'da Kıyı ve Deniz Ekosisteminin Korunmasına Yerel Halkın Entegrasyonu için Yayınlar	Sualtı Araştırmaları Derneği (SAD)	İzmir	8.000
GAP Yöresinde Endemik Bitki Türleri Envanteri	Türkiye Çevre Vakfı	GAP Bölgesi	2.000
Hassas Kıyı Alanları Yayını	Sualtı Araştırmaları Derneği	Ulusal	10.000
Hemşin Yaşam Haritası	Hemşin Yaşam Derneği	Rize	8.000
İklim – Su – Gıda İlişkisi Yayını	Bursa Rotary Kulübü Derneği	Bursa	9.000
İzmir Gediz Deltası ve Kuşları Tanıtımı Yayınları	Kordon Derneği	İzmir	3.187
Kalkınmaya Katkı Verenler; Tansu Gürpınar "Uçarsa Toy, Kaçarsa Ceylan"	Kalkınma Atölyesi	Ulusal	10.000
"Konutlarda Enerji Tasarrufu" El Kitabı	Tüketici Hakları Derneği (THD)	Ulusal	5.000
Kura Havzası Ekolojik Atlası	İMEÇE Derneği	Kars	8.940

Proje Tanımı	STK	Uygulama Yeri	SGP Katkısı (USD)
Küre Dağlarının Bilgisi: Küre Ulus'da Yaşam ve Doğa Yayını	Aşağıçerçi Güzelleştirme Derneği-AÇGD	Bartın	7.000
Küre Dağlarının Bilgisi: Küre Ulus'da Yaşam ve Doğa Yayını – Güncellenmiş 2. baskı	Aşağıçerçi Güzelleştirme Derneği-AÇGD	Bartın	8.000
Online Güneş Enerjisi Portalı	JCI Türkiye - Avrasya Şubesi	İstanbul	9.000
Orman ve Biyolojik Çeşitlilik Kitabı	Doğa Koruma Merkezi (DKM)	Ulusal	10.000
"Önemli Bir Doğa Mirası: Kızılırmak Deltası" Yayını	Doğa ve Yaban Hayatı Koruma Derneği	Samsun	10.000
Palas Tuzla Gölü Belgeseli	Kayseri Çevre Dostları Derneği	Kayseri	38.000
SGP Kapsamında Türkiye İçinde Desteklenen Projelerin Belgeleme ve Tanıtımı Projesi	Belgesel Sinemacılar Birliği (BSB)	Ulusal	48.890
Temel Avcılık için Etoburlar Kitabı	Doğal Kaynak ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Derneği	Ulusal	7.100
Temiz Dünya Rehberi -1 Güneş Enerjisi	Temiz Dünya Ekoloji Derneği	Ulusal	10.000

Proje Tanımı	STK	Uygulama Yeri	SGP Katkısı (USD)
Transgenik Gıda Ürünleri Tüketici Bilgilendirme Broşürü	Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği	Ulusal	4.500
Tuzla Palas Gölü Fotoğraf Kitabı	Ulusal Doğa ve Kültür Belgeselleri Derneği (DoğaBel)	Kayseri	10.000
Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları Kitabı	Doğa Derneği	Ulusal	10.000
Tür Posterleri	Av ve Yaban Hayatı Koruma Geliştirme ve Tanıtma Vakfı	Ulusal	8.270
Türkiye'de ve Dünyada Kent Bahçeciliğinin Durumu Yayını	Yeryüzü Derneği	İstanbul	3.800
Türkiye'nin Kelebekleri Arazi Rehberi	Doğa Koruma Merkezi	Ulusal	7.156
Ula Köylerinden Yaşlılar Anlatıyor "Biz Bu Ormanla Yaşadık": Doğa Hafızası Üzerine Bir Sözlü Tarih	Fırsat Eşitliği ve Sürdürülebilir Gelecek Derneği	Muğla	10.000
Unutulmaya Yüz Tutmuş Mersin Balıklarının Tanıtım Çalışması	Mersin Balıklarının Koruma ve Yaşatma Derneği (MERKODER)	Sinop	1.750
Van ve Bitlis Yöresinin Soğanlı Bitkileri Kitapçığı - Tehlikeler ve Koruma Gereklere	Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma Vakfı (ÇEKÜL)	Van	3.470

Toplantılarımız / Çalıştaylarımız

Konusunda öncü toplantı veya çalıştayların düzenlenmesi kritik konuların Türkiye gündeminde yer edinmesini sağlamıştır. GEF SGP Ulusal Yönlendirme Komitesi Türkiye için önemli gördüğü toplantıların ve çalıştayların düzenlenmesini destekleme kararı vermiştir.

GEF SGP, bugüne kadar 45 toplantı/çalıştay projesi desteklemiştir. Bu projeler için yeni ortaklıklar ve destekçilerin bulunmasında ve uygulama projeleri geliştirilmesinde ve kurumların politikalarının değişmesinde önemli rol oynamıştır. Desteklenen çalıştaylar yanında SGP destekli hemen her projenin kendi çalışmalarını destekleyici çalışmaları ve seminerler düzenlemiştir.

ETKİNLİK DAVETİ
"GDO'ların Sosyal ve Hukuksal Boyutu"
 (6-7 Ekim 2012, Cumartesi-Pazar, Bursa)

6 Ekim 2012 (Cumartesi)
 10:00-18:00 PANEL
 18:00 Kokteyl ve Basın Açıklaması
 Yer: KONAK KÜLTÜR EVİ
 Adres : Konak Mahallesi Yakut Sokak No:2 Nilüfer - Bursa

7 Ekim 2012 (Pazar)
 10:00-13:00 ÇALIŞTAY
 Yer: NİLÜFER KENT KONSEYİ Toplantı Salonu
 Adres :Barış Mah. F.S.M. Bulvan Lozan Sok. İncir Parkı içi Nilüfer-Bursa

Düzenleyen:
 EKODER - Ekolojik Yaşam Derneği
 Demircisabıy Mah.Çağrı Sok.No:202 Genetik-Bursa
 Tel: 0224 514 14 68 - 0532 427 51 28
 www.ekoder.org.tr

GEF SGP Destekli Toplantılar / Çalıştaylar Listesi

Proje Adı	STK	Uygulama Yeri	Yılı
İklim, Gıda Güvencesi ve İnsan Hakları için Agroekoloji	Hukuk, Doğa ve Toplum Vakfı (HUDOTO)	Ulusal	2024
Lazların Tarımsal Mirası: Darıları Canlandırıyoruz	Gola Kültür Sanat ve Ekoloji Derneği	Karadeniz	2024
Doğru Bilgi Yangından Daha Hızlı Yayılın: Orman Yangınları için İletişim Atölyeleri	Doğu Akdeniz Araştırma Derneği	Ulusal	2024
GEF SGP Yıllık Projeler Buluşması ve Küçük Destekler Fuarı	Kalkınma Atölyesi Kooperatifi	Ankara	2023
Korumanın Başkentinde İklim Değişikliğiyle Mücadele Çalıştayı	Safran Gençlik Derneği	Karabük	2024
Ata Tohumdan Zehirsiz Kalıntı Bırakan Gübresiz Üretim Yöntemleri ve Pazarlanması	Ata Tohum Takas Derneği	Ankara	2023
Deniz ve Kıyı Biyolojik Çeşitliliğinin Korunması ve Sürdürülebilirliğinin Sağlanması İçin Kapasite Artırma	Doğal Denge Derneği	Ulusal	2023
ÖÇK Bölgelerinde Sürdürülebilir Deniz Ulaşımında Örnek Çalışmalar Toplantısı	Mavi Gençlik Spor Kulübü Derneği	Muğla	2022
Ankara Çocuklarının Güvenli Gıdaya Erişimi Çalıştayı	Kalkınma Atölyesi Kooperatifi	Ankara	2023

Proje Adı	STK	Uygulama Yeri	Yılı
Gençlik Komisyonu Gönüllülük Strateji ve Eylem Planı Çalıştayı	DOSDER Derneği	Ankara	2023
Gençler Eymir Gölü için Bir Arada	Türkiye Grup Psikoterapi Derneği	Ankara	2023
Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Diplomasisi Girişimi Toplantıları	Türk Deniz Araştırmaları Vakfı (TÜDAV)	Ulusal	2022
İklim Mücadelesinde İyiye İşaret	Küresel Denge Derneği	Ulusal	2021
Doğa Tabanlı Metropolitan Stratejiler: İmrahor Vadisi	Kentsel Stratejiler ve Yerel Uygulamalar Derneği (Kent-LAB)	Ankara	2022
Datça Su İklim Çalıştayı	DAÇEV	Muğla	2022
Şile Balıkçılık Çalıştayı	Şile Merkez Su Ürünleri Kooperatifi	İstanbul	2022
Çözümler Şehri Ankara	Ankara Forumu Derneği	Ankara	2021
Ankara Geleneksel Üretim Alanları Mevcut Durum Analizi Çalıştayı	Türkiye Kalkınma Vakfı	Ankara	2020
Biz; Yeryüzü Projesi	Ankara Başka Bir Okul Mümkün Eğitim Kooperatifi	Balıkesir	2020
Canlı Açık Hava Sınıfı: Ayvalık Adaları Tabiat Parkı	Ayvalık Başka Bir Okul Mümkün Eğitim Kooperatifi	Balıkesir	2020
Ulusal Turna Eylem Planı Güncelleme Toplantısı	Doğa Araştırmaları Derneği	Ulusal	2020
GEF SGP Yıllık Projeler Buluşması ve SGP Fuarı	Kalkınma Atölyesi Kooperatifi	Ulusal	2020

Proje Adı	STK	Uygulama Yeri	Yılı
Kazdağı Doğal Alabalıkların Korunması ve Rekreatif Olta Balıkçılığı	Rasgele - Amatör Olta Balıkçıları Derneği	Çanakkale	2020
Kazdağı Biyoçeşitliliği Koruma Hafızası Çalışması	Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği	Balıkesir	2020
Afşar Bala'm Ot Festivali	Afşar Kasabası Kültürünü Yaşatma ve Sosyal Dayanışma Derneği	Ankara	2020
Üniversite Öğrencileri İklim Davasına Sahip Çıkıyor	Küresel Denge Derneği	Ulusal	2019
Sinop Sarıkum Eğitim	Kadın ve Genç Girişimciler Derneği	Sinop	2016
Datça-Bozburun Çalıştayı: Bugün Bene, Yarın Sene	Datça Çevre ve Turizm Derneği	Muğla	2015
Tatların Buluşması – Tarım, Turizm ve Balıkçılık	S.S. Foça Merkez Su Ürünleri Kooperatifi	İzmir	2014
Çevre Hakkı ve Alternatif Ekolojik Yerel Kalkınma Modelleri Eğitimleri	Denge Ekolojik Yaşam Derneği	Ulusal	2014
Kırsal Alan Yönetimi ve Planlaması Çalıştayı	Kolaylaştırıcı Derneği (KOD)	Bursa	2014
STK'lar İklim Değişikliğini Tartışıyor	Doğa Koruma Merkezi	Ankara	2013
GDO'ların Hukuksal ve Sosyal Boyutu	Ekolojik Yaşam Derneği (EKODER)	Bursa	2012
Orman Ekosisteminde Ekoturizm Çalıştayı	Türkiye Ormancılar Derneği - EKOĞ	Ankara	2011
Endüstriyel Simbiyoz Uluslararası Deneyim Paylaşımı Çalıştayı	Adana Sanayi ve Ticaret Odası	Adana	2010

Proje Adı	STK	Uygulama Yeri	Yılı
Antalya Düzlerçamı'nda Nesli Tehlike Altında Olan Alageyiklerin Geleceğe Taşınması Çalıştayı	Doğal Kaynak ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Derneği (DOĞA-DER)	Antalya	2008
Giresun'da Çiftçi Çalıştayı - Çiftçiler ve Uygulamacılar Tarım Kimyasallarının Doğaya Etkisini ve Doğa Dostu Tarımın Fırsat ve Darboğazlarını Tartışıyor	Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu Giresun Şubesi - (TÜRÇEK – Giresun)	Giresun	2006
Ladik Gölü Biyolojik Zenginliğinin Tanıtımı Toplantısı	Ladik Doğayı ve Çevreyi Koruma Derneği	Samsun	2005
“Göllerimiz Hayat Bulsun” Etkinlikleri	Türkiye Tabiatını Koruma Derneği	Antalya	2005
2005 Dünya Sulakalanlar Günü Etkinlikleri	Adana Çevre ve Tüketici Koruma Derneği (ÇETKO)	Adana	2005
Melet Havzası Mesudiye Yöresinin Biyolojik Çeşitlilik Açısından Değerlendirilmesi Çalıştayı	Mesudiye Gelişme Vakfı (MEGEV)	Ordu	2004
Biyoçeşitliliğin Korunması Açısından Öncelikli Bölgelerin Belirlenmesinde İzlenecek Yöntemlerin Saptanması	Kuş Araştırmaları Derneği (KAD)	Ulusal	2003
Sürdürülebilir Ormancılıkta Ortaya Çıkan Yasal Riskler Çalıştayı	Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (OR-KOOP)	Ulusal	2003
Su Kaynaklarımızın Önemi Değeri ve Sulakalanlarımızın Korunmasına Yönelik Halkın Bilinçlendirilmesi ve Katılımı Açık Hava Toplantısı ve Göl Paneli	Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TURÇEK)	İstanbul	2003
Milas Tuzla Sulakalanı Korunması Kampanyası Taraflar Toplantısı	Bodrumlu Gönüllüler Derneği	Muğla	2003

Bikleti Beleye Hamet de verir

Orman kereste satıyorsan girme!

Buraları benden sorulur!

Bu adamın aralı yoldu!

NURUL
BRANVA
HAYAL
HE

Sivas Kangalı

Yeni Ağaç Ormanları

ER

Yeri Tohum

Buralara ekmek arabası gremez!

Bitkisel yağ doldurulur.

Sece gendüz buğday için polis yorlan

Tek dişli meshur Tunceli sarımsağı

Dikkat Bisiklet!

Kuşcular Görevde!

Daha çok kadın bisiklet kullanırsın

Kayseri Tuzlası, Kuşları koruyan tuzun benim

Ters Laleler yasasın

yavaşlaın Halfetide'siniz!

İnci keşafı aplomada seni gese

Bende hikaye çok!

bir baskadır!

Adana

2005 Dünya Sulakalanlar Günü Etkinlikleri

Doğa Korumada Kamu-Sivil Toplum Kuruluşu-Yerel Halk İşbirliği: Akyatan Örneği

Endüstriyel Simbiyoz Uluslararası Deneyim Paylaşımı Çalıştayı

Hayalet Avcılık

Plastiksiz Yeryüzü Pazarı

Yumurtalık Lagünlerinin Tanıtımı ve Korunması için Yerel Sahipliğin Desteklenmesi

Afyonkarahisar

Emirdağ'da Ağaçlandırma Projesi

Ağrı

Ağrı Dağı'nda Nesli Tehlike Altında Olan Hayvanların Korunması

Doğubayazıt Balık Gölü Kitapçığı

Doğubayazıt Meraları Kitapçığı

Ankara

Afşar Bala'm Ot Festivali

Afşar Balam Döngüsel Ekonomi Yolunda

Ağaç Envanteri ve Ekosistem Hizmetleri Teknik Kılavuzu

Ankara Çocuklarının Güvenli Gıdaya Erişimi Çalıştayı

Ankara Geleneksel Üretim Alanları Mevcut Durum Analizi Çalıştayı

Ankara Keçisi Irkının Devamlılığının Sağlanması İçin Yetiştiriciliğin Desteklenmesi Projesi

Ankara'da İklim Dostu ve Döngüsel Plastik Değer Zinciri Yol Haritası

Ankara'nın Anıtsal Ağaçlarının Tanıtılması ve Korunması

Ata Tohumdan Zehirsiz Kalıntı Bırakan Gübresiz Üretim Yöntemleri ve Pazarlanması

Ata Tohumdan Zehirsiz Kalıntı Bırakan Gübresiz Üretim Yöntemleri ve Pazarlanması Toplantısı

Başkent İleri Dönüşüm Atölyesi

Beypazarı - İnözü Vadisi'nde Yerel Katılımla Doğa Turizmi Uygulama Projesi

Çevre Sorunlarına Covid-19 Ekseninde Ergen Yaş Grubu Bakışıyla Proje Geliştirme

Çiftçi Dostu Kuşlarla Tarım Daha Güvende

Çocuklarla İklim Değişikliğinin Etkilerini Azaltma - ÇİDEA ve Kuşaklararası Aktarım

Çözümler Şehri Ankara

Doğa Tabanlı Metropolitan Stratejiler: İmrahor Vadisi

Doğa Tabanlı Metropolitan Stratejiler: İmrahor Vadisi Uygulama Projesi

Doğal Bitkilerle İklim Dostu Çankaya Parkları

GEF SGP Yıllık Projeler Buluşması ve Küçük Destekler Fuarı

Geleneksel Bilgi ve Ekolojik Yaklaşımlar ile Nallıhan'da İklim Değişikliği: Uyum, Farkındalık, İyi Örnekler

Gençler Eymir Gölü için Bir Arada

Gençler İklim Dayanımlı Yaşamı Oluşturuyor

Gençlik Komisyonu Gönüllülük Strateji ve Eylem Planı Çalıştayı

Güdül'de Gıda Topluluklarıyla Agro-ekolojik Dönüşüm

Güdül'de Gıda Topluluklarıyla Agro-ekolojik Dönüşüm (Proje Geliştirme)

Güneş Enerjili Göl Tipi Bot Tasarlanması ve Yapımı

İklim Değişikliğinin Etkilerinin Azaltılması ve Gıda Güvencesi için Kırsal Canlandırılma - "KIRCAN"

İpekböceği Yetiştiriciliğinin Geçmişten Geleceğe Aktarımı

Kapari Bitkisinin Korunması ve Pazara Kazandırılması

Kapımdaki Doğa Sokak Ağaçları

Kırsal Kesimde Yerel Olanaklarla Üretilen Bitkisel Yağların Dizel Motorlu Tarım Araçlarında Yakıt Olarak Kullanılması - Kırıkkale Hisarköy Denemesi

Kızılcahamam Milli Parkı'nda Nesli Dünya Çapında Tehlike Altında Olan Kara Akbabaların Korunması

Krizler Döneminde Dayanımlı Gıda Sistemleri Oluşturmak Tahtacı Örencik ve Ötesi

Orman Ekosisteminde Ekoturizm Çalıştayı

Rekreasyonel Amaçlı Sürdürülebilir Amatör ve Sportfi Olta Balıkçılığı

Sakin Şehirler Güdül Şifa Yolu

Sıfır Karbon Okuryazarlığı: Dijital İçerik Geliştirme ve Araştırma

STK'lar İklim Değişikliğini Tartışıyor

Tasarruf Dedektifleri

Yerel Yönetim Kreşleri İklim Değişikliğine Karşı Doğa Dostu Uygulama Merkezi Haline Geliyor!

Yok Oluşa Direnen Bir Kuş: Dikkuyruk

Antalya

Akdeniz'de Sorumlu Balıkçılık Projesi

Alanya Kalesi Kelebekleri Yayını

Antalya Düzlerçamı'nda Nesli Tehlike Altında Olan Alageyiklerin Geleceğe Taşınması Çalıştayı

Antalya Ekolojik Eğitim Merkezi

Çıralı Çevresinde Koruma Alanlarında Yaşayan Halk için Sürdürülebilir Kalkınma Modeli Geliştirilmesi

Sarıkaya Vaşak Projesi

Selge Markası Projesi

Türkiye'deki Tabiatı Koruma Alanlarının Yöresel, Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Tanıtımı ve Bitki Gen Kaynaklarının Yerinde Korunmasına Yöre Halkının Katılımının Sağlanması (Gevne Vadisi Örneği)

Ulupınar-Çıralı'da Eko-Turizm Gelişim Planının Katılımcı Uygulaması

Yangın Sonrası Çok Yönlü Ekolojik Restorasyon Yaklaşımı

Ardahan

Ardahan Yalnızçam Yeniköy Köyü'nde Isı Yalıtımı ile Enerji Tasarrufu ve Orman Korumaya Katkı Projesi

Artvin

Çayeli İlçesi Derelerinde Sucul Ekosistemlerin ve Bu Kapsamda Nesli Tükenmekte Olan Dağ Alası'nın (*Salma trutta macrostigma*) Korunması için Proje Geliştirme

Aydın

7. SGP Projeler Buluşması

Kirazlı Köyü'nde Güneş Enerjisi Kullanımıyla Yerli Sebze ve Meyve Kurutulması

Kuşadası Kirazlı Köyü'nün Tarımsal Biyoçeşitliliğinin Korunması Amacı ile Yerel Türlerin Ekonomik Değerleri ile Üretimlerine Destek Projesi

Kuşadası Makilikleri ve Yaban Hayatı Koruması için Ekoturizm

Balıkesir

Alaçam Dağlarında Sürdürülebilir Yaban Yaşam – Örnek Avlak Yönetimi ve Kınalı Keklik Popülasyonunun Geliştirilmesi için Toplumla Çalışma

Balıkesir Savaştepe ve İvrindi Bölgelerinde Geleneksel Köy Çeşitleri Tarımının Korunması ve Yaşatılması İçin Paylaşım ve Ağ Projesi

Bigadiç Bitkisel Biyoçeşitliliğinin Doğal Arıcılık Yoluyla Korunması

Biz; Yeryüzü Projesi

Canlı Açık Hava Sınıfı: Ayvalık Adaları Tabiat Parkı

Doğa Dostu Kendin – Yap Temizlik Ürünlerinin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması

Edremit Körfezi Saklı Hazineleleri

Erdek Körfezinin ve Sportif Balıkçılığının İndikatör Türler Yardımıyla Yönetimi

Gelenekten Geleceğe Yerel Türlerin Yolculuğu

Kaz Dağları ve Edremit Körfezi'nde Çevre ve Doğa Koruma Alanındaki Sivil Toplum ve Aktivistler İçin Çevrimiçi Model Bilgi ve İletişim Ağı Projesi

Kazdağı – Bigadiç Sepeti

Kazdağı ve Edremit Körfezinde Pestisit Kullanımı Kaynaklı Plastik Kirliliğinin Katılımcı Yönetimi

Sağdıçların Doğa Okuluna Yenilenebilir Enerji Desteği

Bartın

Bartın'da Keten Üretiminin Canlandırılması için Proje Geliştirme

Bolu

Dört Divan'da Akbabalarını Koruma Projesi

Burdur

Doğayı Pedalla Korumak!

Bursa

Biyodizel Üretiminde Kullanılmak Üzere Atık Bitkisel Yağların Toplanması için Farkındalık

Bursa'da Tekstil Sektörü KOK Azaltımını Planlama Projesi

Dikkat! Bisiklet Çıkabilir!

GDO'ların Hukuksal ve Sosyal Boyutu

İklim – Su – Gıda İlişkisi Yayını

Kamu Kütüphanelerinde Tek Kullanımlık Plastiklerin Önlenmesi

Kırsal Alan Yönetimi ve Planlaması Çalıştayı

Küçük Adımlar Büyük İzler Doğurur: Karbon Dostu Şehir Bursa

Uludağ Milli Parkının Bitki Örtüsünün Korunması

Uludağ'ın Bitki Örtüsünün Korunması İçin Proje Geliştirme

Çanakkale

Çanakkale Boğazı Mercan Topluluklarını Tanıtma ve Koruma

Güneş Enerjisi Aydınlatma Sistemleriyle Gökçeada'da Temiz ve Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımının Özendirilmesi

Hayalet Avcılık Farkındalık Projesi

Plastiksiz İşletmeler ile Etki Pozitif Dönüşüm: Kaş ve Gökçeada

Türkiye Kıyıları Mercan Resif Deniz Doğa Alanlarının Geliştirme, Koruma, İzleme ve Yönetimi

Diyarbakır

Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Baraj Göllerinin Kuşlar Açısından Öneminin Belirlenmesi ve Yörede Kuş Gözlemciliğinin Geliştirilmesi

Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Baraj Göllerinin Kuşlar Açısından Öneminin Belirlenmesi için Proje Geliştirme

Mezopotamya Herbariyumu

Edirne

Edirne Eğribük-Göl Baba Sulakalanı Tanıtım Kitapçığı

Edirne-Kuzucu Köyünde Rüzgar Enerjisi İle Tarımsal Sulama Projesi

Yeryediuyuru Yok Olmasın

Eskişehir

Eskişehir Sivrihisar İlçesinde Akbaş Çoban Köpeklerinin Dejenerasyonunun Önlenmesi ve ırk Özelliklerinin Korunması

Giresun

Giresun Adası Koruma ve Eko-turizm Gelişim Planı Projesi

Giresun'da Çiftçi Çalıştayı - Çiftçiler ve Uygulamacılar Tarım Kimyasallarının Doğaya Etkisini ve Doğa Dostu Tarımın Fırsat ve Darboğazlarını Tartışıyor

Gümüşhane

Gümüşhane Ormanlarında Biyolojik Çeşitlilik Odaklı Ormancılık

Hakkari

Hakkari – Şemdinli ve Yüksekova'da Ters Lale Yetiştiriciliğinin Teşviki

Hakkari İli Şemdinli İlçesinde Ters Lale'nin (*Fritillaria imperialis* L.) Üretilmesinin Geliştirilmesi için Proje Geliştirme

Hakkari Yüksekova Sulakalanı Hakkında Farkındalığı Artırma ve Silaj ile Meraların İyileştirilmesi Projesi

Hatay

Amanos Dağlarına Özel Akbez Geyik Böceği Bilinçlendirme Koruma ve Tanıtım Etkinlikleri

Doğu Akdeniz Bölgesinde Kuş Göçü Üzerine Eğitim ve Bilinçlendirme Yayınları

Doğu Akdeniz Bölgesinin Kuş Göçü Açısından Öneminin Vurgulanması ve Göç Güvenliğinin Sağlanması

Kendine Yeten Okul Bahçeleri

Samandağ Kumsalında Yuvalayan Yeşil Kaplumbağaları Korumak için Duyarlılık Geliştirme Projesi

Samandağ'da Akdeniz Foku dostu geleneksel balıkçılığın desteklenmesi

İstanbul

Çöpten Toprağa Kentte Dönüşüm

Güneş Kuşağı

Haydi Maça Bisikletle!

İstanbul Büyükçekmece Göl Havzasında Sürdürülebilir Arazi Yönetimi

Neandros Adası Hayalet Ağları Geri Dönüşüm ve Koruma

Nesin Vakfı Binasında Isınma ve Sıcak Su Eldesinde Kömür ve Elektriğe Alternatif olarak Güneş Enerjisi Kullanımı

Online Güneş Enerjisi Portalı

SGP Projeler Buluşması - Projelerin GEF Odak Alanları ve Yerel Etkileri Açısından Değerlendirilmesi

Su Kaynaklarımızın Önemi Değeri ve Sulakalanlarımızın Korunmasına Yönelik Halkın Bilinçlendirilmesi ve Katılımı Açık Hava Toplantısı ve Göl Paneli

Şile Balıkçılık Çalıştayı

Temiz Enerji Teknolojileri Tanıtım Aracı (TETTA)

Türkiye’de ve Dünyada Kentbahçeciliğinin Durumu Yayını

Yırtıcı Göçmen Kuşları Koruyoruz

İzmir

Aliağa Tuz Gölü’nün İyileştirilmesi ve Kuş Cenneti Yaratılması

Bisikletli Kentler İzmir Pilot Projesi

Çeşme’de Sakız Ağacı ve Sakız Üretimi

Denizden Al Haberi: Gülbahçe Körfezi’nde Mikroplastiklerin Peşinde

Foça ve Karaburun’da Kıyı ve Deniz Ekosisteminin Korunmasına Yerel Halkın Entegrasyonu için Yayınlar

Gediz Deltası Ramsar Alanında Nesli Tehlike Altındaki Türler Başta Olmak Üzere Biyolojik Çeşitliliğin Korunması

Görünmeyen Kirlilik: Evsel İlaç Atıklarının Yönetimi

İzmir Gediz Deltası ve Kuşları Tanıtımı Yayınları

Kalıcı Organik Kirleticiler ve Sağlığımız

Orhanlı Dere (2. Aşama)

Orhanlı Karakoç Deresi Arazi Yapısının Korunması Projesi

Ormanların Su Fonksiyonu için Planlaması

Permakültür Tasarım Yöntemleriyle Doğa Dostu, Sürdürülebilir ve Verimli Arazi Kullanım Modeli Geliştirme ve Uygulama Projesi

Tahtalı Barajı Koruma Sahasında Organik Tarım Başlatma Projesi

Tatların Buluşması – Tarım, Turizm ve Balıkçılık

Teos Sulakalanı ve Kumullarını Koruma Projesi

Türkiye Orijinli Liflik Genotipleri ile Keten Tarımının Canlandırılması

Urla Yerel Gündem 21

Yeşile Çevir Projesi

Kahramanmaraş

Başkonuş (Kahramanmaraş) ve Posof (Ardahan) Ormanları Önemli Bitki Alanları ve Nadir Bitkilerinin Korunması Amacıyla Kapasite Oluşturma

Kahramanmaraş’ta iki Köyde Hayvansal Atıkların Değerlendirilerek Biyogaz Üretiminin Gösterimi Projesi

Karabük

Korumanın Başkentinde İklim Değişikliğiyle Mücadele Çalıştayı

Yenice Ormanlarında İklim Değişikliği Etkilerinin Azaltılması

Kars

Dağ horozunun yerel nüfuslarının ve tehditlerinin izlenmesi ve türün yörede bir değer olarak tanınması ve korunması.

Kars Yöresi Yerli Tohum ve Ürünlerin Sürdürülebilir Köy Projeleriyle Korunması – 2. Evre

Kars Yöresi Yerli Tohum ve Ürünlerin Sürdürülebilir Köy Projeleriyle Korunması

Kars’ın Etobur Türlerini Araştırma, İnsan-Yırtıcı Çatışmasını Önleme ve Yaban Hayatı Turizmını Geliştirme

Kura Havzası Ekolojik Atlası

Türkiye’nin İlk Yaban Hayatı Koridorunun Yerel Altyapısının Oluşturulması ve Biyoçeşitlilik Takibi

Kastamonu

Ağaçbaşı Yaylasında Turbaların Korunması Yayını

Kastamonu Kırsal Alanında Görev Yapan Öğretmenlerin ve Yerel Yöneticilerin Orman Ekosistemleri, Kastamonu Milli Parkları ve Doğa Koruma Konularında Bilgilerinin Desteklenmesi

Kastamonu'da Biyogaz Uygulaması ve Tanıtımı Projesi

Küre Dağları Harmangeriş Beldesinde Geleneksel Ağaç İşçiliğinin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması ve Çeşitlendirilmesi Projesi

Küre Dağları Milli Parkı Sınırları İçerisinde Yaban Hayvanlarının Tarım Arazilerinden Uzak Tutularak Korunması

Küre Dağları Milli Parkı Ulus Bölgesinde Alternatif Sürdürülebilir Geçim Kaynaklarının Saptanması ve Eğitimi Projesi

Küre Dağları Milli Parkı ve Çevresi Akılcı Su Yönetimi

Küre Dağları Milli Parkı ve Çevresinde Ekoturizmin Geliştirilmesi için Zümrüt Köyü Uygulaması

Küre Dağlarında Alternatif bir Geçim Stratejisi olarak Doğa Dostu Sürdürülebilir Keten Tarımı

Küre Dağlarının Bilgisi: Ulus Aşağıçerçi Yayını 2. Baskı

Küre Harmangeriş'de Ahşap İşçiliğinin Çeşitlendirilmesi için Proje Geliştirme

Küre Ulus'da Yaşam ve Doğa Yayını

SGP'nin Görünürlüğünün Arttırılması ve 8. SGP Projeler Buluşması Projesi

Kayseri

Kayseri Bisiklet

Kayseri Tuzla'da Ekonomik Sosyal ve Ekolojik olarak Sürdürülebilir Tuz Çıkarımı ve Biyolojik Çeşitliliğin Korunması

Kayseri'de Şeker Pancarı Tarımında Damla Sulamanın Tanıtımı ve Yaygınlaştırılması Yolu ile Toprak ve Su kaynaklarının Korunması Projesi

Palas Tuzla Belgeseli için Proje Geliştirme

Palas Tuzla Gölü Belgeseli

Sultan Sazlığı'nda Araştırma ve Yönetim Planı

Tuzla Palas Gölü Fotoğraf Kitabı

Kırıkkale

Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımlarına Yönelik Hasandede Sürdürülebilir Yaşam Eğitim Merkezi Kurulması

Yenilenebilir ve Yerel Enerjilerin Kırsal Alanda ve Küçük Yerleşim Birimlerinde Kullanımı

Kocaeli

Acarlar Doğa Eğitim Merkezi ve Longozun Koruma Amaçlı Tanıtımı

Haydi Çocuklar Bisikletle Okula

Kocaeli Birleşmiş Milletler Çadır Kentinde Temiz ve Tükenmez Enerji Birimleri ve Bilim Parkı Yapımı

Konya

Ereğli Akgöl'ü Kurtarma için Proje Geliştirme

Ereğli Sazlıklarının Yaşatılması için Suyun Etkin Kullanımı Projesi

Sarayönü İlçesinde Sürdürülebilir Toprak Kullanımı ve Duyarlılık Yaratma Projesi

Kütahya

Altıntaş Ovası Toy Koruma

Kütahya – Altıntaş Ovasındaki Toyların Korunmasına Yönelik Araştırma Eğitim Yönetim ve Ekosistem-Kaynak Kullanımı

Kütahya Altıntaş Ovası Toy Koruma Projesi

Malatya

Yeşil Gelecek için Biyoplastik: Gıda Atıklarından Sıfır Atık Üretimi

Mersin

Bolkar Dağları Göçer Yörüklerine Emanet – Faz 2

Bolkar Dağları'nda Kadim Göçerlerle Doğa Koruma

Çarçur Etme Gargur Ye!

Göksu Deltası'nda Çevre Koruma ve Kalkınmanın Entegrasyonu

Mersin – Bozyazı'da Küçük Deniz Koruma Alanlarının Ekolojik ve Sosyo-ekonomik Önemi

Taşucu Çevre Eğitimi ve Kültür Merkezi
Unutulmaya Yüz Tutmuş Mersin Balıklarının Tanıtım Çalışması

Muğla

2021 Muğla Orman Yangınları İşbirliği Durum Analizi
9. SGP Projeler Buluşması
Bilgi Paylaştıkça Çoğalır
Biyo-Gökova – Yerel Çözümlerle Gökova ÖÇKB’de Biyolojik Çeşitliliği Koruma ve Artırma
Bodrum Yarımadası’nda Deniz Çayırıları Temelinde Deniz-Kıyı Alanlarının Korunması
Bodrum Yarımadasında Kıyı Yönetimi
Bozburun Yarımadası Kadim Üretim Havzalarını Yaşatma Projesi
Datça Bozburun Gökova Bölgesi Kızılçam Ormanlarında Geleneksel Çam Balı Üretimi
Datça Bozburun Mevcut Durum Değerlendirmesi ve Ulusal Strateji
Datça Bozburun Son Durum Değerlendirmesi ve Ulusal Strateji
Datça Bozburun Yarımadasında Nesli Tehlikedeki Memeli Hayvanları Koruyoruz!
Datça Comdeks Ex-post Değerlendirme
Datça Hurması Korunuyor
Datça Su İklim Çalıştayı
Datça ve Bozburun’da Birlikte Kuvvet Doğar Projesi
Datça ve Bozburun’un Doğası
Datça Yarımadası’nda Sorumlu Balıkçılık Uygulamalarına Geçiş
Datça’nın Yerli Bademlerinin Korunması, Tanıtımı ve Adil Ticareti/ Kalkınan Kalkınma Kooperatifi Sındı
Datça-Bozburun Çalıştayı: Bugün Bene, Yarın Sene
Datça-Bozburun Yarımadası Korumada Öncelikli Memeli Hayvan Türleri Eylem Planları
Doğu Akdeniz’de Yok Olan Alglerin ve Ekosistemin “Gökova Körfezi İçerisinde Avcılığa Kapalı Deniz Rezervi” Yaratılarak İyileştirilmesi Projesi

Ege’nin Kadın Balıkçıları 2. Evre
Ege’nin Kadın Balıkçıları: Datça-Bozburun Yarımadası Fethiye Körfezinde Denizel Ekosistemlerin İklim Değişikliğine Karşı Güçlendirilmesi
Gökova ve Datça-Bozburun’da Çevre Koruma ve Eğitimi Hacetevi Tepesi
Hayalet Ağ Avcıları
Karabağlar Yaylasında Biyoçeşitliliğin ve Kültürel Peyzaj Alanlarının Sürdürülebilir Kullanımı
Milas Tuzla Sulakalanı Korunması Kampanyası Taraflar Toplantısı
Muğla İli Fethiye Körfezi Kıyılarında Pilot Bölge Zonlama ve Yönetim Planlaması
Muğla’da Sürdürülebilir Arıcılık Kapalı Havza Pilot Uygulaması
Muğla’nın Yerli Meyveleri: Kültürel Miras, Veri tabanı ve Koruma Projesi – 2. Evre
Muğla’nın Yerli Meyveleri: Kültürel Miras, Veri tabanı ve Koruma Projesi
Organik Gübre Üretimi
Ormanlarımızla Tanışıyoruz: Köyceğiz-Dalyan ÖÇK Bölgesinde Yerel Okur Yazarlık
ÖÇK Bölgelerinde Sürdürülebilir Deniz Ulaşımında Örnek Çalışmalar Toplantısı
Sorumlu Balıkçılıkta Karasal Denetimin Güçlendirilmesi
Tıbbi ve Aromatik Bitkilerde Doğadan Sürdürülebilir Toplayıcılık Projesi
Ula Köylerinden Yaşlılar Anlatıyor “Biz Bu Ormanla Yaşadık”: Doğa Hafızası Üzerine Bir Sözlü Tarih
Yalıkavak’ta Akdeniz Foku Koruma ve Çevre Eğitimi

Ordu

Melet Havzası Mesudiye Yöresinin Biyolojik Çeşitlilik Açısından Değerlendirilmesi Çalıştayı
Sakin Şehirlerde Bisikletle Yaşam

Rize

Camili Havzasındaki Ahşap Evlerin Isı Yalıtımının İyileştirilmesi Yolu ile Enerji Tasarrufu ve Orman Korumaya Katkı Projesi

Fırtına (Rize) Şiştirlerinin Tanıtımı ve Korunması

Fırtına Deresi Havzasında Doğal Ortam Özelliklerinde Yapılan Müdahaleler Sonucunda Görülen Risk Unsurlarının Bertarafı (Özellikle Heyelan) için Proje Geliştirme

Gelenekten Geleceğe Yaşayan Hemşin

Hemşin Yaşam Haritası

Kaçkar Dağı “Dağ Alanları Yönetimi” ve Dağ Turizmi için Koruma-Kullanma Planlaması

Kaçkar Dağları Milli Parkı ve Fırtına Deresi Havzasının Etkin Korunması için Eğitim ve Bilgilendirme Çalışması

Sakarya

Sürdürülebilir Sakarya İklim Dostu Aydınlatma

Samsun

“Önemli Bir Doğa Mirası: Kızılırmak Deltası” Yayını

Kızılırmak Deltası’nda Mandacılığın Sürdürülebilmesi için Proje Geliştirme

Kızılırmak Deltası’ndaki Mandacılığın Geliştirilmesi Yoluyla Deltadaki Biyolojik Çeşitliliğin Korunması Projesi

Ladik Gölü Biyolojik Zenginliğinin Tanıtımı Toplantısı

Sinop

Hacımahmutlu Köyü Atıksu ve Kanalizasyon Projesi. Sinop

Sinop Karagöl Aksaz Sulakalanının Korunması için Proje Geliştirme

Sinop Sarıkum Eğitim

Sivas

Kangalların Geleneksel Hayvancılıktaki Rolünün Devamlılığının Sağlanması ve Bu Yolla Yaban Hayatın Korunması Projesi

Şanlıurfa

“Çöl Varanı ve Çizgili Sırtları Köyler Koruyor”

Bozkır Güzeldir

Halfeti Ekoturizm Projesi

Karacadağ’da (Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin) Bitki Çeşitliliğinin Yerinde Korunması

Trabzon

Trabzon Kıyı Yönetimi Projesi

Uzungöl Tabiat Parkı’nın (Trabzon) İyileştirilmesi

Tunceli

Tunceli Sarımsağının (*Allium tuncelianum*) Korunması ve Üretimine Teşvik için Proje Geliştirme

Tunceli Sarımsağı’nın (*Allium tuncelianum*) Korunması ve Üretimine Teşvik – 2. Evre

Tunceli Sarımsağı’nın (*Allium tuncelianum*) Korunması ve Üretimine Teşvik – 1. Evre

Van

Bisiklete Biniyorum, Doğayı Koruyorum - Van’da Bisikletle Yaşamın Geliştirilmesi Projesi

Endemik Van Gölü İnci Kefali Balıkçılığının Yönetilmesinde Sürdürülebilirliğin Sağlanması

Sürdürülebilir İnci Kefali Balıkçılığı için Alternatif Geçim Kaynakları ve Sürdürülemez Tüketim Alışkanlıklarının Değiştirilmesi için Olanakların Halkla Birlikte Değerlendirilmesi (1. Evre)

Sürdürülebilir İnci Kefali Balıkçılığı ve Tüketimi 2. Evre: Sürdürülebilir Geçim Kaynaklarının Altyapısını Hazırlama ve Sürdürülebilir Tüketim Alışkanlıklarını Tanıtma

Sürdürülebilir İnci Kefali Balıkçılığı için Yerel Sosyo-kültürel Yapıya Göre Alternatif Geçim Kaynakları Geliştirilmesi için Proje Geliştirme

Van ve Bitlis Yöresinin Soğanlı Bitkileri Kitapçığı - Tehlikeler ve Koruma Gereklileri

Yozgat

Kerkenes Eko-Merkezi: Kırsal Alanlarda Yenilenebilir Enerji Ve Sürdürülebilir Kalkınmanın Özendirilmesi için Proje Geliştirme

Yozgat Sorgun’da Güneş Enerjili Tasarımların İyileştirilmesi ve Markalaşma Altyapısının Kurulması

Yozgat Şahmuratlı Köyü’nde Güneş Enerjisi Kullanımlarının Gösterimi ve Yayımı Projesi

Zonguldak

Devrek Kızılcık Ağacı Yetiştirme

Karabük'te Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma ve Eğitim

Beyşehir Gölü ve Dedegöl Dağları

Beyşehir Doğasının Tanıtılması

Beyşehir Gölü Havzası'ndaki Nesli Tehlike Altındaki Balık Türlerini Koruma

Beyşehir Gölü Havzası'ndaki Nesli Tehlikede Balıklar Koruma Planı Uygulama Projesi – Faz 2

Beyşehir'de (Adaköy - Yeşildağ) Çevre Koruma ve Ekoturizm Projesi

Bizi Tohumumuzdan Ayırmayın – Akçabelen Fasulyesi Projesi

Geleneksel Üretim Sağlıklı Tüketim Projesi

Konya Beyşehir Yeşildağ Süt Hayvancılığı Biyoçeşitlilik Koruma Projesi

Leylekler Vadisi Eko Turizm Altyapısının Oluşturulması

Doğu Toroslar

Güneydoğu Anadolu Leopar

Edremit Körfezi ve Kazdağları

Ayvalık Adaları Tabiat Parkı Deniz Çayıruları ve Biyoçeşitliliğin Korunması

Birlikte Yeşil Enerjiye

Ege Zeytin Meralarının Geleceği İçin El Ele

Kazdağı Biyoçeşitliliği Koruma Hafızası Çalışması

Kazdağı Doğal Alabalıkların Korunması ve Rekreatif Olta Balıkçılığı

Kazdağı Doğal Arıcılık - Arıcılık İyidir, Tutkun Olursan!

Türetim Ekonomisiyle Kazdağı Edremit Tarımsal Biyoçeşitliliği Koruma

Yenilenebilir Enerji ve Tarım

Güneydoğu Anadolu Bölgesi

GAP Yöresinde Endemik Bitki Türleri Envanteri

İç Anadolu Bölgesi

İç Anadolu Kalıntı Ormanlarının Korunması

Karadeniz Bölgesi

Doğu Karadeniz Meyve Mirası Projesi

Karadeniz'de Nesli Tehlike Altındaki Mersin Balığının Korunması

Lazların Tarımsal Mirası: Darıları Canlandırıyoruz

Mersin Balıkları ve Akbabaların Korunması için Çok Taraflı Ortak Çalışma

Orta Karadeniz Kıyılarında Akdeniz Foku ve Habitatı Araştırması

Marmara Bölgesi

Müsilajsız Marmara için Marmara Denizi Dostu Sanayi Mutabakatı

Ulusal

1992 Rio – 1996 İstanbul Habitat II Süreci İçerisinde Türkiye Çevreci Sivil Örgütlenmelerinin (STK/ YÖ) Tesirliliğinin Değerlendirilmesi Araştırılması

6. SGP Projeler Buluşması

7 Ağaç Ormanı

8-12 yaş Grubu Çocuklar için Bölgesel Ekoloji ve Çevre Koruma Eğitimi ve Yaz Okulu

Afet Sonrası Karasal (Landscape) ve Denizel Peyzajın (Seascape) Yeniden İnşasında Ekosistem Temelli Yaklaşım Oluşturulması

Akarsu Kıyı Ekosistemlerinin İklim Değişikliğiyle Mücadele ve Sürdürülebilir Arazi Kullanımında Etkin Yönetimi

Anadolu'ya Ağ Atanlar: Kadın Balıkçılar

Ardıç Kitabı

Balıkçı Destek Projesi

Balon Balığı'nın Etkilerinin ve Alternatif Değerlendirme Yöntemlerinin Saptanması

Biyçeşitliliğin Korunması Açısından Öncelikli Bölgelerin Belirlenmesinde İzlenecek Yöntemlerin Saptanması ve bu Yöntemlerin Koruma Alanı Seçimi Sürecine Entegrasyonu için Ön Hazırlık Çalışmaları

Çevre Eğitiminde Ailenin Rolü Konulu Araştırma ve Eğitim

Çevre Hakkı ve Alternatif Ekolojik Yerel Kalkınma Modelleri Eğitimleri

Çevre Yönetimine Katılım Süreçlerinde, STK'ların Hakları - Ödevleri ile Projelere Yönelik Fon Kaynakları Konularında Kapasite Geliştirme ve Bilgilendirme

Çevresel Etki Değerlendirme Semineri

Çok Amaçlı Enerji Ormanlığı ve Yaygınlaştırılmasına Yönelik Yaklaşım Geliştirme ve Yayın Projesi

Dendroloji ve Orman Ekolojisi Okulu için Ders Kitabı

Deniz Ekosistemi için Bilinç Geliştirme ve Eğitim için Proje Geliştirme

Deniz Kaplumbağası Yuvalama Kumsallarının Karşılaştırmalı Değerlendirmesi

Deniz ve Kıyı Biyolojik Çeşitliliğinin Korunması ve Sürdürülebilirliğinin Sağlanması İçin Kapasite Artırma Eğitimi

Doğal Çözümler Yayını

Doğal Öyküler

Doğal Öyküler Kitabı - II

Doğal Öyküler Zamanı

Doğal ve Yerli Ürüne Aracısız ve Güvenli Ulaşım

Doğru Bilgi Yangından Daha Hızlı Yayılınsın: Orman Yangınları için İletişim Atölyeleri

Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi ve Tecrübe Takası Projesi

Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi ve Tecrübe Takası için Proje Geliştirme

Eko-Okullar (Çocuklarda Çevre Uyumu Projesi) Yayınları

En Küçük Müze

Endemik *Pinus brutia* var. *pyramidalis selik*'in Korunması

Ezber Bozan Balıkçılar

GEF SGP Çarşısı

GEF SGP Yıllık Projeler Buluşması ve SGP Fuarı

Genç Balıkçılarla Ekolojik Balıkçılık

Göllerimiz Hayat Bulsun Etkinlikleri

Güçlü Sivil Toplum Etkin Doğa Koruma

Hassas Kıyı Alanları - Yayın

İklim Değişikliği Odak Alanında STK Kapasite Geliştirme, Proje Yönlendirme, Proje İzleme ve Değerlendirme için Ortaklık Projesi

İklim Mücadelesinde İyiye İşaret

İklim, Gıda Güvencesi ve İnsan Hakları için Agroekoloji

İl İl Enerji Verimliliği

İyi Süpürme Hareketi - Operation Clean Sweep (OCS)

Kalkınmaya Katkı Verenler; Tansu Gürpınar "Uçarsa Toy, Kaçarsa Ceylan"

Ulusal

Kentsel Çevre için Yaygın Örgütlenme

Kırmızı Listeler, Öncelikli Türler ve Ulusal Koruma Eylem Planları: En Son Yöntemler ve Türkiye'deki Uygulamaları

Konutlarda Enerji Tasarrufu El Kitabı

Lezzetli İstilaçılar

Marmara, Ege ve Akdeniz Kıyı Alanlarımızda Önemli Doğal Alanların Korunması

Marmara'dan Kaş'a Sürdürülebilirlik Serüveni

Mavi Ekonomi için Toplumsal Hareketlilik: Olta Balıkçıları ve Bilinçli Tüketici

Mavi Gezegen – Mavi İşler

Orman Ekosistemlerinde Biyolojik Çeşitliliği Yerinde Koruma Eğitimi

Orman ve Biyolojik Çeşitlilik Kitabı

Ölü Ağaçlar, Yaşayan Ormanlar

Pilot Bölgelerde Kırsal Kadın Eğitimi Atölye Çalışmaları

Rio+10 Ulusal Hazırlık Sürecinde STK Katılımı – Biyoçeşitlilik ve Sürdürülebilir Kalkınma

Rio+10 Ulusal Hazırlık Sürecinde STK Katılımı – Fakirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma

SGP Erişim ve Tanıtım

SGP İletişim Ağı Projesi

SGP Kapsamında Türkiye İçinde Desteklenen Projelerin Belgeleme ve Tanıtımı Projesi

SGP Program ve Projelerinin Belgelenmesi Projesi – 2. Evre

SGP Proje ve Faaliyetlerinin İletişimi

SGP'nin Biyolojik Çeşitlilik Koruma Projelerinde Toplumsal Etki Değerlendirmesi ve SGP'nin Hassas Gruplarla Çalışma Alanlarının Belirlenmesi

Sivil İklim Zirvesi (SİZ)

STK'lara "Çevre Koruma Projeleri Geliştirme Seminerleri"

Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Diplomasisi Girişimi Toplantıları

Sürdürülebilir Orman Yönetimi için Karbon Sertifikalandırma Kavramsal Mimarisinin STK'larla Geliştirilmesi

Sürdürülebilir Orman Yönetimi için Karbon Sertifikalandırma Sisteminin Kurulması ve İlgili Sivil Toplum Kuruluşlarının Güçlendirilmesi – Proje Geliştirme

Sürdürülebilir Ormanlıkta Ortaya Çıkan Yasal Riskler Çalıştayı

Temel Avcılık için Etoburlar Kitabı

Temiz Dünya Rehberi -1 Güneş Enerjisi

Transgenik Gıda Ürünleri Tüketici Bilgilendirme Broşürü

Tür Posterleri

Türkiye Tohum Ağı Sekretaryası ve Geleneksel Çiftçilik Eğitim Projesi

Türkiye'de Gıda Kısa Yolları (Proje Geliştirme)

Türkiye'de İklim Değişikliği Mücadelesinde Kayıp Bileşen: Kadın

Türkiye'de Sürdürülebilir Enerji Eğitimi Projesi

Türkiye'nin Afet Atık Yönetimi Rehberi

Türkiye'nin Biyolojik Zenginlikleri Yayını ve "BM Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesinin Türkiye'de Uygulamasının Değerlendirilmesi Konferansı"

Türkiye'nin Karasal ve Denizel Üretim Alanları

Türkiye'nin Kelebekleri Arazi Rehberi

Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları Kitabının Basımı, Dağıtımını ve Tanıtımını (İngilizce ve Türkçe)

Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları Kitabı

Türkiye'nin Tarımsal Biyoçeşitliliğinin Korunması için Tohum Ağı

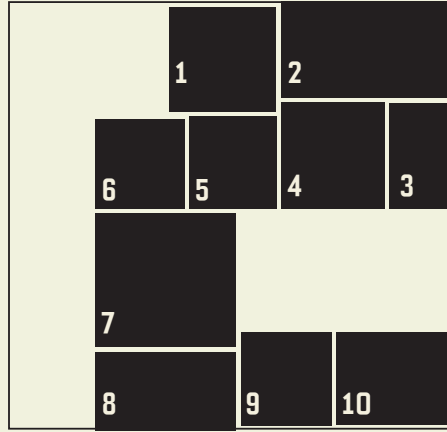
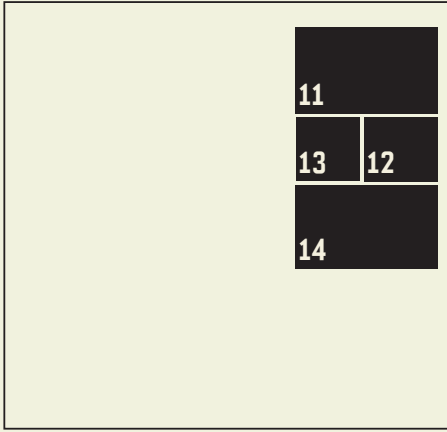
Ulusal Kuş Halkalama Programının Geliştirilmesi Yaygınlaştırılması ve Tanıtımı

Ulusal Turna Eylem Planı

Ulusal Turna Eylem Planı Güncelleme Toplantısı

Uygulamalı Toprak Koruma ve Arazi İyileştirme Eğitimi

Üniversite Öğrencileri İklim Davasına Sahip Çıkıyor

Ön kapak ve arka kapakta kullanılan fotoğraflar:

1: © Kadın Balıkçılar Derneği

2: © Akçabelen Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

3: © Cansu Kabakçı

4: © Döngü Kooperatifi Arşivi

5: © Mustafa Büyükkafalı

6: © Tarsus Slow Food Yeryüzü Pazarı Derneği

7: © Müge Yargıç

8: © Mahmut Koyaş

9: © Cansu Kabakçı

10: © Zafer Kızılkaya

11: © Muğla Karabağlar Derneği

12: © Caner Gönel

13: © Tohum Eğitim Kültür ve Doğa Derneği Arşivi

14: © Cem Orkun Kıraç

DOĞAL II ÖYKÜLER

Birleşmiş Milletler GEF Küçük Destek Programı (SGP), Küresel Çevre Fonu'nun (GEF) bir parçasıdır. SGP, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından uygulanır ve Birleşmiş Milletler Proje Hizmetleri Ofisi (UNOPS) tarafından 127 ülkede yürütülür. UNDP bu programı, GEF'in üç uygulayıcı kurumu olan Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), UNDP ve Dünya Bankası adına uygular. GEF SGP, Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının ve yerel toplulukların biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilirliği, iklim değişikliği ve toprak bozunumu alanındaki faaliyetlerini 32 yıldır desteklemektedir.

GEF SGP, doğa tahribinin hepimizi tehdit ettiği ancak, genelde hassas ekosistemlerde yaşayan ve geçimleri doğal kaynaklara bağlı olan yoksulların daha çok risk altında olduğu gerçeğinden yola çıkmaktadır. Doğa koruma amacına yönelirken, insanların refahı ve geçim kaynaklarını da gözeten sivil toplum projelerine fon ve tecrübe desteği veren GEF SGP, yerel ve sivil girişimin, insani ve çevresel gerekler arasındaki ince dengeyi kurabileceği inancı ile hareket eder.

GEF SGP, gücünü mali destek verdiği sivil toplum projelerinin ürettiği bilgi ve tecrübeyi ülke genelinde yaymasından ve paylaşmasından alır. Birçok kurum ve kişinin katkısıyla hazırlanan bu yayın, GEF SGP ailesinin 400 proje sonucunda kazandığı 32 yıllık deneyimin öyküsüdür.

SAYILARLA GEF SGP

Sivil kuruluş proje desteği aldı.

Nesli tehlike altında tür korundu.

Geleneksel tohum desteklendi.

Kişi projelerden yararlandı.

Korunan alanın etkin yönetimi sağlandı.

Proje desteklendi.